STUDIES IN THE SCRIPT OF TOURS, I

A SURVEY OF THE MANUSCRIPTS OF TOURS

BY

EDWARD KENNARD RAND

PROFESSOR OF LATIN IN HARVARD UNIVERSITY

VOLUME II, PLATES

THE MEDIAEVAL ACADEMY OF AMERICA
CAMBRIDGE, MASSACHUSETTS
1929

RBR
E
f 29
v.2

The text of this volume was printed in the United States of America.

The plates were printed in Germany.

INDEX OF PLATES

The Arabic figure in parentheses following the designation of the manuscript is the number of that manuscript in the list given in the present work. The full titles of manuscripts will be found in the *Index of Manuscripts* and in the *Summary Description* (Part B).

I

I. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1592 (No. 1), 1. fol. 12r; 2. fol. 81r.
II. PARIS, B. N., N. A. LAT. 2334 (No. 2), 1. fol. 115r; 2. fol. 110r; 3. fol. 72r.
III. PARIS, B. N., N. A. LAT. 2334 (No. 2), 1. fol. 3r; 2. fol. 33v.
IV. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1575 (No. 3), fol. 136v.
V. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1575 (No. 3), fol. 114r.
VI. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1575 (No. 3), fol. 39r.
VII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1586 (No. 4), fol. 94v.
VIII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1586 (No. 4), fol. 207r.
IX. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1586 (No. 4), 1. fol. 139r; 2. fol. 114v; 3. fol. 55r.
X. PARIS, B. N., N. A. LAT. 2332 (No. 5), fol. 3r.
XI. PARIS, B. N., LAT. 1572 (No. 6), 1. fol. 14r; 2. fol. 164v.

II

XII. LONDON, B. M. EGERTON 2831 (No. 7), fol. 26v.
XIII. LONDON, B. M. EGERTON 2831 (No. 7), 1. fol. 33r; 2. fol. 98r; 3. fol. 117v, top; 4. fol. 117v, bottom.
XIV. FLORENCE, MED.-LAUR., XLV 15 (No. 8), fol. 11v.
XV. FLORENCE, MED.-LAUR., XLV 15 (No. 8), fol. 70r.
XVI. ROME, VAT. LAT. 1512 (No. 9), fol. 30v.
XVII. ROME, VAT. LAT. 1512 (No. 9), 1. fol. 162r; 2. fol. 48r; 3. fol. 67v; 4. fol. 24v.
XVIII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1587 (No. 10), 1. fol. 2r; 2. fol. 41v.
XIX. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1587 (No. 10), 1. fol. 75r; 2. fol. 90v.

III

XX. MONTPELLIER, UNIV. H. 412 (No. 11), 1. fol. 3r; 2. fol. 3v; 3. fol. 87r; 4. fol. 96v.
XXI. PARIS, B. N. LAT. 1711 (No. 12), 1. fol. 7r; 2. fol. 29r.
XXII. PARIS, B. N. LAT. 5581 (No. 13), 1. fol. 3r; 2. fol. 32r.
XXIII. PARIS, B. N. LAT. 5726 (No. 14), 1. fol. 21r; 2. fol. 32r.
XXIV. PARIS, B. N. LAT. 13759 (No. 15), 1. fol. 1r; 2. fol. 5r.
XXV. PARIS, B. N. LAT. 13759 (No. 15), 1. fol. 41r; 2. fol. 75r.
XXVI. ROME, VAT. REG. LAT. 762 (No. 16), 1. fol. 6r; 2. fol. 32r; 3. fol. 62r; 4. fol. 98r.

312930

Index of Plates

XXVII. ROME, Vat. Reg. lat. 762 (No. 16), 1. fol. 100r; 2. fol. 140v; 3. fol. 225r; 4. fol. 242v.

XXVIII. TOURS, 10 (No. 17), fol. 9r.

XXIX. TOURS, 10 (No. 17), 1. fol. 1r; 2. fol. 221r; 3. fol. 127r; 4. fol. 270r.

XXX. TOURS, 286 (No. 18), 1. fol. 58r; 2. fol. 83v; 3. fol. 77r.

XXXI. PARIS, B. N. lat. 4333 B (No. 19), 1. fol. 1r; 2. fol. 26r; 3. fol. 73r; 4. fol. 73v.

XXXII. ROME, Vat. Urb. lat. 532 (No. 20), 1. fol. 1r; 2. fol. 1v.

XXXIII. ROME, Vat. Urb. lat. 532 (No. 20), 1. fol. 33v; 2. fol. 34r.

IV

XXXIV. TOURS, 22 (No. 23), 1. fol. 17r; 2. fol. 95r.

XXXV. TOURS, 22 (No. 23), 1. fol. 147r; 2. fol. 223r.

IVa

XXXVI. HOLKHAM HALL, 387 (No. 25), fol. 27v.

XXXVII. HOLKHAM HALL, 387 (No. 25), fol. 36r.

XXXVIII. LEYDEN, Voss. L. F. 73 (No. 26), 1. fol. 39v; 2. fol. 45r.

XXXIX. LEYDEN, Voss. L. F. 73 (No. 26), 1. fol. 65r; 2. fol. 110v.

XL. LONDON, B. M. Harley 2790 (No. 27), 1. fol. 91r; 2. fol. 88v.

XLI. 1. LONDON, B. M. Harley 2790 (No. 27), fol. 211r. 2. LONDON, B. M. Harley 2793 (No. 28), fol. 3r.

XLII. LONDON, B. M. Harley 2793 (No. 28), 1. fol. 33r; 2. fol. 34r.

XLIII. PARIS, B. N. lat. 17227 (No. 30), 1. fol. 1r; 2. fol. 7r; 3. fol. 6v.

XLIV. PARIS, B. N. lat. 17227 (No. 30), 1. fol. 16r; 2. fol. 68v.

XLV. PARIS, B. N. lat. 18312 (No. 31), 1. fol. 3r; 2. fol. 35v.

XLVI. PARIS, B. N. lat. 18312 (No. 31), 1 fol. 45r; 2. fol. 96v.

XLVII. PARIS, Ste Geneviève 1260 (No. 32), 1. fol. 2r; 2. fol. 10v.

XLVIII. 1. TOURS, 273 (No. 34), fol. 140v.

IVa and IVb

XLVIII. 2. NEW YORK, Pierpont Morgan Library M. 191 (No. 35), fol. 1r.

XLIX. NEW YORK, Pierpont Morgan Library M. 191 (No. 35), 1. fol. 109r; 2. fol. 99v; 3. fol. 120v.

L. PARIS, B. N. lat. 260 (No. 36), 1. fol. 75r; 2. fol. 112r.

LI. PARIS, B. N. lat. 260 (No. 36), 1. fol. 107r; 2. fol. 164v.

LII. ROME, Vat. Pal. lat. 153 (No. 37), 1. fol. 7r; 2. fol. 37r.

LIII. ROME, Vat. Pal. lat. 153 (No. 37), 1. fol. 29r; 2. fol. 41r.

LIV. TROYES, 1742 (No. 38), 1. foll. 59r–60r; 2. fol. 5r; 3. fol. 52v.

LV. CAMBRAI, 295 (No. 40), 1. fol. 7r; 2. fol. 74r.

LVI. PARIS, B. N. lat. 1451 (No. 44), 1. fol. 2r; 2. fol. 3v.

LVII. PARIS, B. N. lat. 4404 (No. 45), fol. 2v.

LVIII. 1. PARIS, B. N. lat. 4404 (No. 45), fol. 6r. 2. VALENCIENNES, 518 (No. 46), fol. 38v.

Index of Plates

IVB

LIX. BAMBERG, A. I. 5 (No. 47), 1. fol. 380v; 2. fol. 1'26v.
LX. LONDON, B. M. HARLEY 2805 (No. 49), 1. fol. 47v; 2. fol. 61r; 3. fol. 130v; 4. fol. 110v.
LXI. PARIS, B. N. LAT. 68 (No. 50), 1. fol. 23r; 2. fol. 38v.
LXII. PARIS, B. N. LAT. 5325 (No. 51), 1. fol. 43r; 2. fol. 48v; 3. fol. 72r.
LXIII. 1. PARIS, B. N. LAT. 7502 (No. 52), fol. 154v. 2. PARIS, B. N. LAT. 9397 (No. 53), fol. 17v; 3. fol. 15r.
LXIV. PARIS, B. N. LAT. 9397 (No. 53), fol. 53r.
LXV. PARIS, B. N. LAT. 9652 + 4406 (No. 54), 1. fol. 112r; 2. fol. 77v.
LXVI. PARIS, B. N. LAT. 9652 + 4406 (No. 54), fol. 58v.
LXVII. PARIS, B. N. LAT. 9735 (No. 55), fol. 6v.
LXVIII. PARIS, B. N. LAT. 10848 (No. 56), 1. fol. 64r; 2. fol. 7v.
LXIX. PARIS, B. N. LAT. 11514 (No. 57), 1. fol. 4v; 2. fol. 74r.
LXX. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1595 (No. 58), 1. fol. 26v; 2. fol. 99v; 3. fol. 77v.
LXXI. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1595 (No. 58), 1. fol. 114v; 2. fol. 121v; 3. fol. 130v.
LXXII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1712 (No. 59), 1. fol. 70v; 2. fol. 59v; 3. fol. 7v; 4. fol. 44v.
LXXIII. PARIS, MAZARINE 274 (No. 60), fol. 60v.
LXXIV. ROME, VAT. REG. LAT. 482 (No. 61), 1. fol. 13v; 2. fol. 37v; 3. fol. 44v.
LXXV. ROME, VAT. REG. LAT. 495 (No. 62), 1. fol. 2v; 2. fol. 7v.
LXXVI. BERNE, 165 (No. 64), fol. 2v.
LXXVII. BERNE, 165 (No. 64), 1. fol. 1v; 2. fol. 1v; 3. fol. 34v.
LXXVIII. BOULOGNE, 51 (55) (No. 65), 1. fol. 1v; 2. fol. 35v.
LXXIX. OXFORD, BODLEIAN 218 (No. 66), 1. fol. 69v; 2. fol. 114v.
LXXX. OXFORD, BODLEIAN 218 (No. 66), fol. 166v.
LXXXI. PARIS, B. N. LAT. 6115 (No. 67), fol. 1v.
LXXXII. PARIS, B. N. LAT. 6115 (No. 67), 1. fol. 120v; 2. fol. 3v.
LXXXIII. PARIS, B. N. LAT. 7502 (No. 68), 1. fol. 52v; 2. fol. 103v.
LXXXIV. TOURS, 289 (No. 69), fol. 12v.

V

LXXXV. ANGERS, 1 (No. 70), 1. fol. 35v; 2. fol. 104v; 3. fol. 172v.
LXXXVI. ANGERS, 2 (No. 70), 1. fol. 9v; 2. fol. 21v; 3. fol. 13v; 4. fol. 27v.
LXXXVII. BAMBERG, H. J. IV. 12 (No. 71), 1. fol. 7v; 2. fol. 66v.
LXXXVIII. BAMBERG, H. J. IV. 12 (No. 71), 1. fol. 70v; 2. fol. 90v.
LXXXIX. BERLIN, 126 (PHILIPP. 1872) (No. 72), 1. fol. 1v; 2. fol. 32v.
XC. BERNE, 4 (No. 73), 1. fol. 118v; 2. fol. 133v.
XCI. LAON, 220 (No. 75), 1. fol. 8v; 2. fol. 86v.
XCII. LAON, 220 (No. 75), 1. fol. 109v; 2. fol. 124v.
XCIII. LEYDEN, LAT. Q. 20 (No. 76), 1. fol. 83v; 2. fol. 63v.
XCIV. LONDON, B. M. ADD. 10546 (No. 77), 1. fol. 52v; 2. fol. 67v.
XCV. LONDON, B. M. ADD. 11848 (No. 78), 1. fol. 5v; 2. fol. 13v.

Index of Plates

XCVI. LONDON, B. M. Add. 11848 (No. 78), 1. fol. 20r; 2. fol. 75r.

XCVII. NANCY, Cathedral, Gospels (No. 79), fol. 6v.

XCVIII. NANCY, Cathedral, Gospels (No. 79), 1. fol. 139v; 2. fol. 106v.

XCIX. NANCY, Cathedral, Gospels (No. 79), fol. 172v.

C. PARIS, B. N. lat. 3 (No. 80), 1. fol. 4r; 2. fol. 68v.

CI. PARIS, B. N. lat. 250 (No. 81), 1. fol. 52r; 2. fol. 48v; 3. fol. 71v.

CII. PARIS, B. N. lat. 274 (No. 82), 1. fol. 10v; 2. fol. 16r.

CIII. PARIS, B. N. lat. 5516 (No. 83), 1. fol. 1v; 2. fol. 116v; 3. fol. 150v; 4. fol. 32r.

CIV. PARIS, B. N. lat. 5580 (No. 84), 1. fol. 106v; 2. fol. 122r.

CV. PARIS, B. N. lat. 7774 A (No. 85), 1. fol. 1v; 2. fol. 137v; 3. fol. 103r.

CVI. PARIS, B. N. lat. 7959 (No. 86), 1. fol. 152v; 2. fol. 76v.

CVII. PARIS, B. N., N. A. lat. 1490 (No. 87), 1. fol. 72v; 2. fol. 24r.

CVIII. QUEDLINBURG, 79 (No. 88), 1. fol. 8v; 2. fol. 172v.

CIX. QUEDLINBURG, 79 (No. 88), 1. fol. 64v; 2. fol. 22r.

CX. ROME, Vat. Reg. lat. 1484 (No. 89), fol. 1r.

CXI. ROME, Vat. Reg. lat. 1484 (No. 89), 1. fol. 3v; 2. fol. 169v; 3. fol. 168v.

CXII. ROME, Vat. Urb. lat. 1146 (No. 90), 1. fol. 2v; 2. fol. 16r.

CXIII. TOURS, 281 + PARIS, B. N., N. A. lat. 445 (No. 91). 1. PARIS, fol. 6r. 2. TOURS, fol. 144r.

CXIV. TOURS, 844 (No. 92), 1. fol. 69r; 2. 103v.

CXV. TROYES, 29 (No. 93), 1. fol. 23r; 2. fol. 135r.

CXVI. WOLFENBUETTEL, 4400 (Gud. lat. 96) (No. 94), 1. fol. 64r; 2. fol. 19v.

CXVII. 1. PARIS, B. N., N. A. lat. 1572 (No. 100), fol. 1r. 2. PARIS, B. N., N. A. lat. 2322 (No. 101), fol. 57v.

VI

CXVIII. AUTUN, 19 bis (No. 105), fol. 2v.

CXIX. AUTUN, 19 bis (No. 105), fol. 93v

CXX. AUTUN, 40 (No. 106), fol. 2v.

CXXI. BERLIN, 115 (Philipp. 1877) (No. 108), 1. fol. 36r; 2. fol. 27r.

CXXII. DIJON, Archives Générales, Fragment (No. 109) fol. 1r.

CXXIII. DIJON, Archives Générales, Fragment (No. 109), fol. 1v.

CXXIV. FLORENCE, Museo Nazionale, The Bargello Fan.

CXXV. GRENOBLE, Fragment (No. 111).

CXXVI. LEYDEN, lat. 1685 (No. 113), 1. fol. 1v; 2. fol. 1v.

CXXVII. LEYDEN, Voss. lat. F. 113 (No. 114), 1. fol. 22v; 2. fol. 71r.

CXXVIII. LONDON, Library of A. Chester Beatty 8 (No. 115), fol. 25r.

CXXIX. LONDON, Library of A. Chester Beatty 8 (No. 115), fol. 169v.

CXXX. PARIS, B. N. lat. 1 (No. 116), 1. fol. 28r; 2. fol. 110v; 3. fol. 96r.

CXXXI. PARIS, B. N. lat. 1 (No. 116), 1. fol. 285r; 2. fol. 324r.

CXXXII. PARIS, B. N. lat. 47 (No. 117), 1 fol. 46r; 2. fol. 89r.

CXXXIII. PARIS, B. N. lat. 263 (No. 118), 1. fol. 25r; 2. fol. 122r.

CXXXIV. PARIS, B. N. lat. 266 (No. 119), fol. 3v.

Index of Plates

CXXXV. PARIS, B. N. LAT. 266 (No. 119), fol. 172r.
CXXXVI. PARIS, B. N. LAT. 266 (No. 119), fol. 7r.
CXXXVII. PARIS, B. N. LAT. 266 (No. 119), fol. 24v.
CXXXVIII. PARIS, B. N. LAT. 5582 (No. 120), 1. fol. 35r; 2. fol. 114v.
CXXXIX. PARIS, B. N. LAT. 9385 (No. 121), fol. 5r.
CXL. PARIS, B. N. LAT. 9385 (No. 121), fol. 16r.
CXLI. PARIS, B. N. LAT. 9385 (No. 121), fol. 134r
CXLII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 442 (No. 122), 1. fol. 1r; 2. fol. 88v.
CXLIII. TOURS, 106 (No. 123), 1. fol. 149r; 2. fol. 1r.

VII

CXLIV. LONDON, B. M. ADD. 11849 (No. 131), 1. fol. 5r; 2. fol. 29r.
CXLV. PARIS, B. N. LAT. 261 (No. 132), 1. fol. 76r; 2. fol. 23r; 3. fol. 39r.
CXLVI. PARIS, B. N. LAT. 267 (No. 133), 1. fol. 95r; 2. fol. 12r.
CXLVII. 1. ROME, VAT. REG. LAT. 586 (No. 134), fol. 134v. 2. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 135), TOURS, fol. 3r.
CXLVIII. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 135). 1. TOURS, fol. 6r. 2. TOURS, fol. 64r.
CXLIX. 1. TOURS, 309 (No. 136), fol. 35r. 2. ROME, VAT. REG. LAT. 647 (No. 138), fol. 10r; 3. fol. 89v.

VIII

CL. LONDON, B. M. ADD. 37768 (No. 139), 1. fol. 66r; 2. fol. 169v.
CLI. LONDON, B. M. EGERTON 609 (No. 140), 1. fol. 15r; 2. fol. 79r.
CLII. LONDON, B. M. EGERTON 768 (No. 141), 1. fol. 2r; 2. fol. 60r.
CLIII. PARIS, B. N. LAT. 324 (No. 142), 1. fol. 1v; 2. fol. 6r; 3. fol. 34r; 4. fol. 11r.
CLIV. PARIS, B. N. LAT. 9386 (No. 143), 1. fol. 100r; 2. fol. 18v.
CLV. ROME, VAT. LAT. 43 (No. 144), 1. fol. 30r; 2. fol. 79v.
CLVI. 1. ROME, VAT. LAT. 43 (No. 144), fol. 119r. 2. ROME, SAN PAOLO FUORI LE MURA (No. 146), fol. 50r; 3. fol. 186v. 4. ROME, VAT. OTT. LAT. 313 (No. 148), fol. 9r.
CLVII. TOURS, 23 (No. 149), 1. fol. 12r; 2. fol. 9v.
CLVIII. TOURS, 23 (No. 149), fol. 127r.

IX

CLIX. 1. CAMBRAI, 828 (No. 150), fol. 1r. 2. LONDON, B. M. ARUNDEL 125 (No. 152), fol. 52r.
CLX. LONDON, LIBRARY OF A. CHESTER BEATTY II (No. 153), fol. 8v.
CLXI. LONDON, LIBRARY OF A. CHESTER BEATTY II (No. 153), fol. 98r.
CLXII. PARIS, B. N. LAT. 7502 (No. 154), 1. fol. 155r; 2. fol. 175v.
CLXIII. PARIS, B. N. LAT. 9603 (No. 155), 1. fol. 1r; 2. fol. 48r; 3. fol. 12v.
CLXIV. PARIS, B. N. LAT. 9604 (No. 156), 1. fol. 8v; 2. fol. 20r.
CLXV. 1. PARIS, B. N. 9729 (No. 157), fol. 3r. 2. PARIS, B. N. LAT. 9733 (No. 158), fol. 44r.
CLXVI. 1. PARIS, B. N., N. A. LAT. 454 (No. 159), fol. 18v; 2. fol. 81v. 3. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1490 (No. 160), fol. 131r.

Index of Plates

CLXVII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1589 (No. 161), fol. 10v.

CLXVIII. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1589 (No. 161), 1. fol. 5r; 2. fol. 102v.

CLXIX. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1603 (No. 162), 1. fol. 30r; 2. fol. 56r; 3. fol. 198v.

CLXX. ROME, VAT. PAL. LAT. 209 (No. 163), 1. fol. 1r; 2. fol. 13v.

CLXXI. 1. ROME, VAT. REG. LAT. 215 (No. 164), fol. 112r. 2. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 165), TOURS, fol. 166v. 3. PARIS, fol. 139r.

CLXXII. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 165), PARIS, fol. 19r.

CLXXIII. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 166), PARIS, fol. 74r.

CLXXIV. 1. TOURS, 261 (No. 167), fol. 40r; 2. fol. 134r. 3. TOURS, 265 (No. 168), fol. 124r.

CLXXV. 1. TOURS, 272 (No. 169), fol. 83r; 2. fol. 18r. 3. TOURS, 279 (No. 170), fol. 30r; 4. fol. 95v.

CLXXVI. 1. TOURS, 282 (No. 171), fol. 13v. 2. TOURS, 334 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 1612, 1613, 1614 (No. 172), TOURS, fol. 5r. 3. PARIS, 1614, fol. 34r.

CLXXVII. 1. TOURS, 335 (No. 173), fol. 30r. 2. TOURS, 556 (No. 174), fol. 48v. 3. TOURS, 850 (No. 175) fol. 226r; 4. fol. 271v.

CLXXVIII. CAMBRAI, 386 (No. 177), 1. fol. 3r; 2. fol. 38v.

CLXXIX. 1. TOURS, 256 (No. 178), fol. 152r. 2. TOURS, 285 (No. 179), fol. 36r; 3. fol. 85v; 4. fol. 127v.

CLXXX. 1. TOURS, 887 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 1622 (No. 180), PARIS, fol. 1r. 2. TOURS, fol. 34r. 3. TREVES, 31 (No. 181), fol. 73v.

X

CLXXXI. FLORENCE, MED.-LAUR. LXIII 20 (No. 182), fol. 38r.

CLXXXII. 1. PARIS, B. N. LAT. 11834 (No. 183), fol. 2r. 2. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1577 (No. 184), fol. 57v.

CLXXXIII. 1. PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 186), fol. 263r. 2. TOURS, 274 (No. 187), fol. 30r. 3. TOURS, 283 (No. 188), fol. 26v.

CLXXXIV. 1. TOURS, 288 (No. 189), fol. 6r. 2. TOURS, 313 (No. 190), fol. 137r. 3. TOURS, 803 (No. 191), fol. 21r; 4. fol. 51v.

CLXXXV. 1. TOURS, 803 (No. 191), fol. 58v. 2. TOURS, 876 (No. 192), foll. 9v–10r. 3. TOURS, 1016 (No. 193), fol. 3v.

CLXXXVI. 1. TOURS, 1016 (No. 193), fol. 28v. 2. TOURS, 1027 (No. 194), fol. 1r. 3. TOURS, 1028 (No. 195), fol. 108v.

CLXXXVII. 1. PARIS, B. N. LAT. 9549 (No. 196), fol. 3r. 2. TOURS, 267 (No. 197), fol. 2r; 3. fol. 1v.

CLXXXVIII. 1. TOURS, 267 (No. 197), fol. 61r. 2. TOURS, 1017 (No. 199), fol. 1r.,

XI

CLXXXVIII. 3. PARIS, B. N. LAT. 8883 (No. 200), fol. 20r.

CLXXXIX. PARIS, B. N. LAT. 9434 (No. 201), fol. 120r; 2. fol. 121r.

CXC. 1. PARIS, B. N. LAT. 9435 (No. 202), fol. 19r. 2. TOURS, 18 (No. 204), fol. 57r. 3. TOURS, 90 (No. 205), fol. 109r.

CXCI. 1. TOURS, 263 (No. 209), fol. 40r; 2. fol. 41r. 3. TOURS, 284 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 457 (No. 213), PARIS, fol. 11v. 4. TOURS, 293 (No. 216), fol. 242r.

Index of Plates

CXCII. 1. TOURS, 294 (No. 217), fol. 1r. 2. TOURS, 310 (No. 218), fol. 2r. 3. TOURS, 316 (No. 219), fol. 1r.

CXCIII. 1. PARIS, B. N. LAT. 9553 (No. 222), fol. 49r. 2. TOURS, 1018 (No. 225), fol. 5r; 3. fol. 176r.

CXCIV. TOURS, 1018 (No. 225), 1. fol. 9r; 2. fol. 15r.

CXCV. 1. TOURS, 1018 (No. 225), fol. 38r. 2. TOURS, 1019 (No. 226), fol. 1r.

CXCVI. TOURS, 1019 (No. 226), 1. fol. 77r; 2. fol. 25r; 3. fol. 31r; 4. fol. 32r; 5. fol. 61r.

XII

CXCVII. 1. PARIS, B. N. LAT. 9431 (No. 227), fol. 39r. 2. TOURS, 291 (No. 229), fol. 20r; 3. fol. 82r.

CXCVIII. TOURS, 291 (No. 229), 1. fol. 39r; 2. fol. 51r; 3. fol. 87r; 4. fol. 132r.

CXCIX. TOURS, 291 (No. 229), 1. fol. 83r; 2. fol. 89r; 3. fol. 97r; 4. fol. 118r; 5. fol. 135r; 6. fol. 138r.

CC. TOURS, 924 (No. 231), 1. fol. 10r; 2. fol. 45r.

EX DO NATUS est MANENTIS NATURAE CONFITE
DANATIUITAS EST NON UT DS QUI ERAT NASCE
RETUR SED UT EX DO QUI ERAT DI NATIUITAS IN
TELLEGERETUR SED IN RELIGIOSO SAESTUS IN
OSCALOR HAERETICUS NON CONTINET ET PER
IDQUOD AIT NON ERAT ANTEQUAM NASCERE
TUR IDLABORANS UT DE NON EXTANTIB NAS
CERETUR IDEST NON AD EO IN PATRE DM FILI
UM UERAE IPERFECTA NATIUITATE NATUS
ESSET IN IPSA TOTIUS EXPOSITIONIS CONSU
PRORUPIT ARDOREM DICENS SIENIM QUOD
EX IPSO ET QUOD EX UTERO ET QUOD EX PATRE
EXIBIET UENIUE LUT PARTEM EIUS UNIUS
SUBSTANTIAE ET QUASI PROLATIONEM EXTE

1

NON DIFFERT NEC DEGENERAT NATIUITAS
QUIA UNIUS IN PATRE ET FILIO DIUINITATIS
SACRAMENTUM NATIUITATIS NATURA
CONSUMMAT DUM DI FILIUS NON ALIUT
QUAM DS EST ET IDCIRCONONINDUOS DE
OS UNICENITI GENERATIO DEPUTATUR QUIA
IN DM FILIUS DI NASCENS NATURA IN SE DI
SEGIGNENTIS EXHIBUIT

BEATI HILARII LIB VII EXP INC LIB VIII

2

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1592 (No. 1), 1. fol. 12r; 2. fol. 81r.

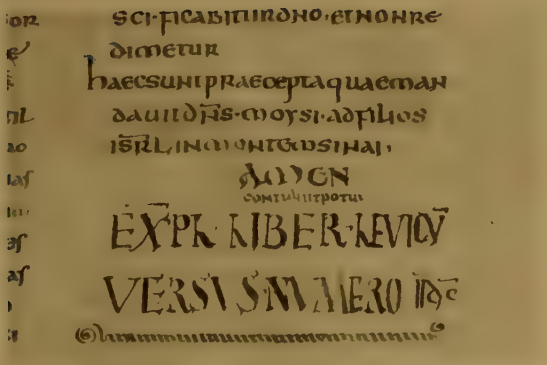

1

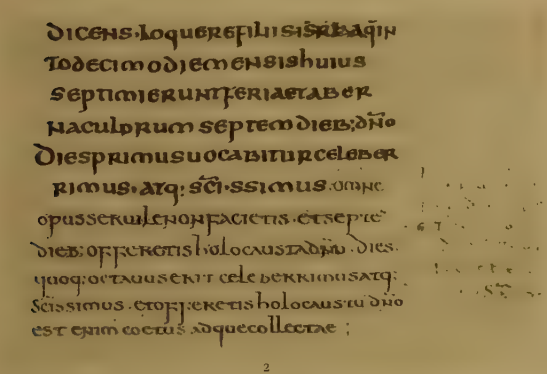

2

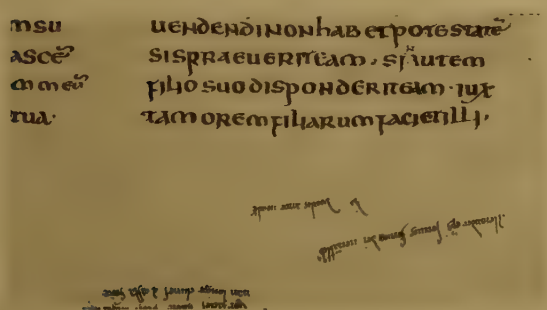

3

PARIS, B. N., N. A. LAT. 2334 (No. 2), 1. fol. 114r; 2. fol. 110r; 3. fol. 79r

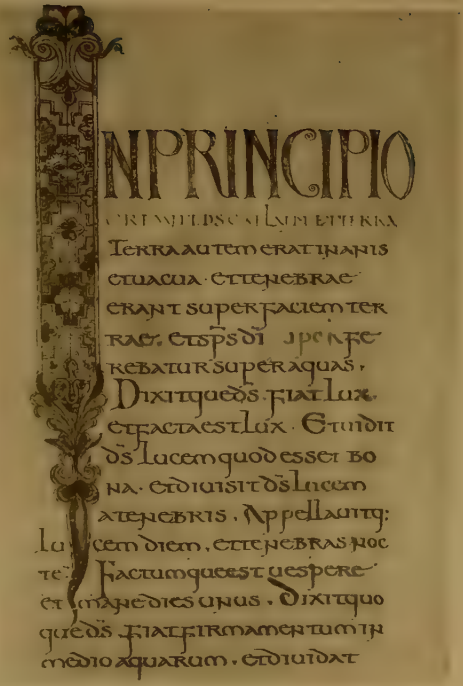

INPRINCIPIO
CREAVIT DS CAELVM ET TERRA
TERRA AUTEM ERAT INANIS
ET VACUA · ET TENEBRAE
ERANT SUPER FACIEM TER
RAE · ET SPS DI · IPCA FE
REBATUR SUPER AQUAS ·
DIXITQUE DS · FIAT LUX ·
ET FACTA EST LUX · ET VIDIT
DS LUCEM QUOD ESSET BO
NA · ET DIVISIT DS LUCEM
A TENEBRIS · APPELLAVITQ:
LU CEM DIEM · ET TENEBRAS NOC
TE · FACTUMQUE EST VESPERE
ET MANE DIES UNUS · DIXITQUO
QUE DS · FIAT FIRMAMENTUM IN
MEDIO AQUARUM · ET DIVIDAT

1

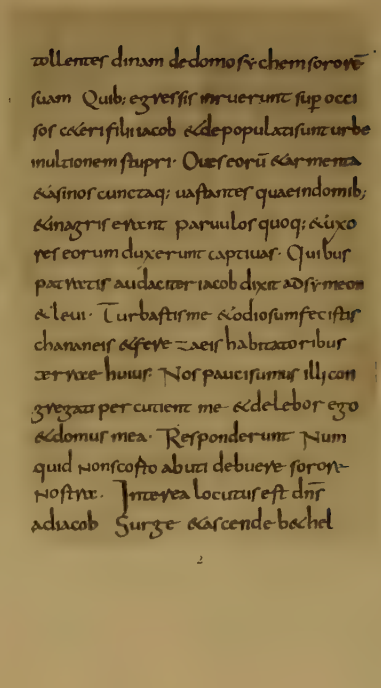

tollentes dinam de domo sychem sororē
suam Quib; egressis inruerunt sup occi
sos ceteri filii iacob et de populati sunt urbe
multionem stupri · Oues eorū et armenta
et asinos cunctaq; uastantes quae in domib;
et in agris erant paruulos quoq; et uxo
res eorum duxerunt captiuas · Quibus
patrietis audaciter iacob dixit ad symeon
et leui · Turbastis me et odiosum fecistis
chananeis et ferezaeis habitatoribus
terrae huius · Nos paucissimus illi con
gregati percutient me · et delebor ego
et domus mea · Responderunt Num
quid non scosto abuti debuere sorore
nostra · Interea locutus est dn̄s
ad iacob Surge et ascende bethel

2

PARIS, B. N., N. A. LAT. 2334 (No. 2), 1. fol. 3r; 2. fol. 33r.

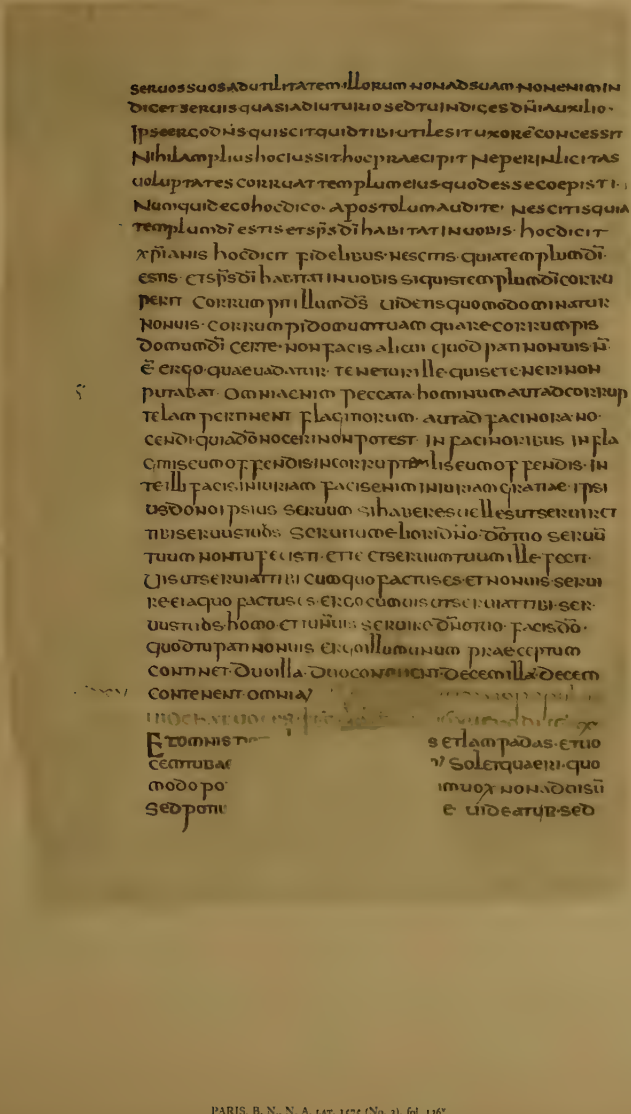

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1575 (No. 3), fol. 136v.

R. c. 8070 (7)

ACQ 8070 (LIBRO)

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1575 (No. 3), fol. 114r.

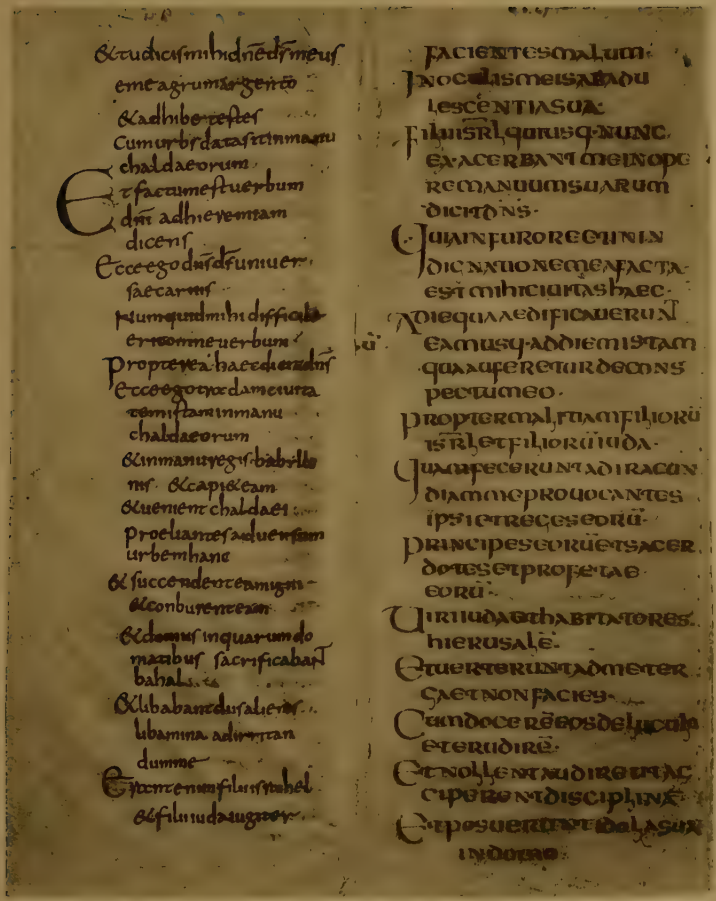

Et tu dicis mihi dñe dñs meus
eme agrum argento
Et adhibe testes
Cum urbs data sit in manu
chaldaeorum.
Et factum est verbum
dñi ad hieremiam
dicens
Ecce ego dñs dñs uniuer-
sae carnis
Numquid mihi difficile
erit omne verbum
Propterea haec dicit dñs
Ecce ego tradam ciuita-
tem istam in manu
chaldaeorum
Et in manu regis babillo-
nis. Et capiet eam
Et uenient chaldaei
proeliantes aduersum
urbem hanc
Et succendent eam igni
Et conburent eam
Et domus in quarum do-
matibus sacrificabant
bahal
Et libabant dus alienis
libamina ad irritan-
dum me
Et tenent filii israhel
Et filii iuda iugiter

facientes malum
In oculis meis ab adu-
lescentia sua
Filii israhel quia usque nunc
exacerbant me in ope-
re manuum suarum
dicit dñs
Quia in furore et in in-
dignatione mea facta
est mihi ciuitas haec
Ad ea quae edificauerunt
eam usque ad diem istam
quae auferetur de cons-
pectu meo
Propter malitiam filiorum
israhel et filiorum iuda
Quam fecerunt ad iracun-
diam me prouocantes
ipsi et reges eorum
Principes eorum et sacer-
dotes et profetae
eorum
Uiri iuda et habitatores
hierusalem
Et uerterunt ad me ter-
ga et non facies
Cum docerem eos de luculo
et erudirem
Et nollent audire ut ac-
ciperent disciplinam
Et posuerunt idola sua
in domo

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1586 (No. 4), fol. 94v.

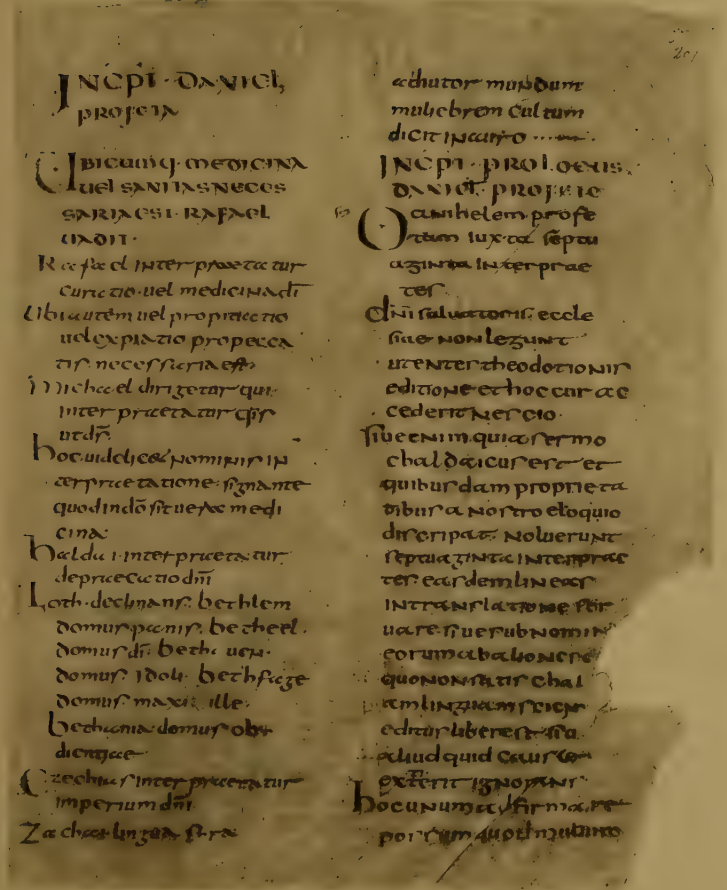

INCPI · DANIEL
PROFETA

Ubicumq medicina
uel sanitas neces
saria est · Rafael
uadit ·
Rafael interpretatur
curatio · uel medicina dī
Ubi autem uel propitiatio
uel expiatio propecca
tis necessaria est ·
Michael dirigetur qui
interpretatur quis
ut dr̄.
Hoc uidelicet nominis in
terpretatione signante
quod in dō sit uera medi
cina ·
Haldai interpretatur
de praecatio dn̄i
Loth declinans · bethlem
domus panis · betheel
domus dī · beth uen
domus idoli · bethfage
domus maxi ille ·
bethania domus ob
dientiae
Ezechias interpretatur
imperium dn̄i
Zachai lingua sua

adiutor mundum
muliebrem cultum
dicit in auro ·

INCPI · PROLOGUS
DANIEL · PROFETE

Danihelem profe
tam iuxta septu
aginta interpre
tes
dn̄i saluatoris eccle
siae non legunt
ut enter theodotionis
editione et hoc cur ac
cederit nescio ·
Siue enim quia sermo
chaldaicus est et
quibusdam proprieta
tibus a nostro eloquio
discripat · noluerunt
septuaginta interprae
tes easdem lineas
in translatione sor
uare · siue sub nomine
eorum ab aliis nescio
quo non satis chal
am linguam scien
editur liberest · sicu
aliud quid causae
extiterit ignorans
Hoc unum affirmare
possum quod multum

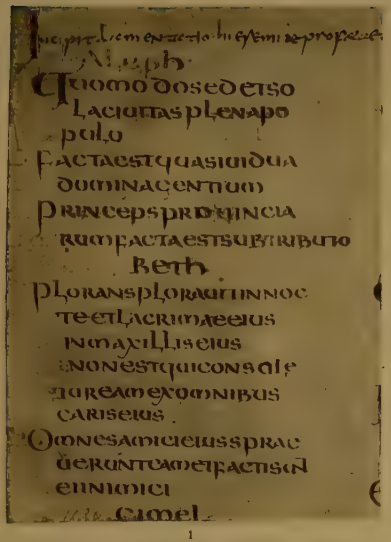

1

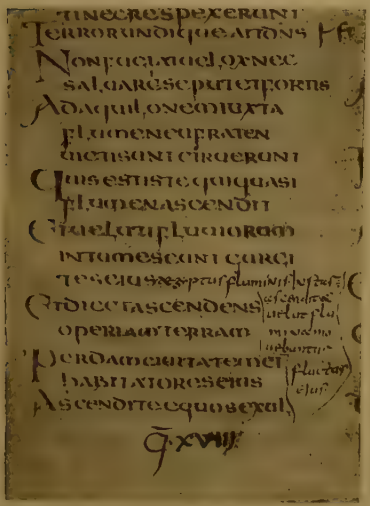

2

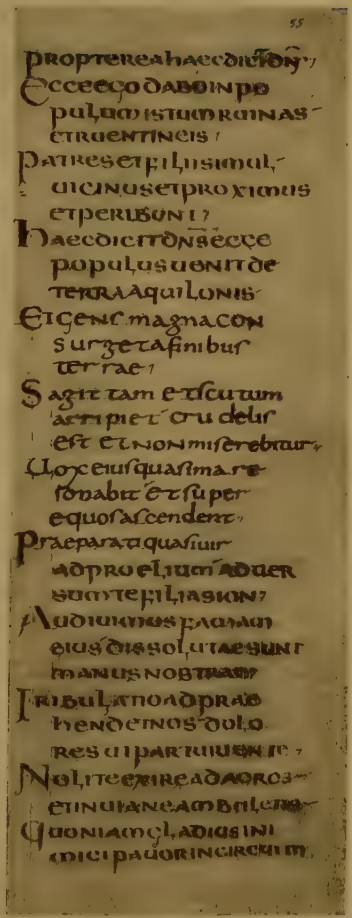

3

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1586 (No. 4), 1. fol. 139r; 2. fol. 114r; 3. fol. 55r.

88

arrogantiam uidens dñs. Quia in uirtute sua fidebant
ait deeis Num quid gloriabitur securis contra eum
qui secat in ea aut exaltabitur serra contra eum
a quo trahitur quomodo sic eleuetur uirga contra le
uantem se et exaltetur baculus qui utique lignum est
possunt et tabernacula praedonum ipsi amici iob qui ei
exprobrabant intellegi ut diabolus sui quae omnes prae
dones sint qui in illis hominibus tam quam in tabernacu
lis habitantes cor dae eorum tam quam possessionem
suam daemonicis infligationibus abundare faciebant
ut sco iob in rogare opprobria non timerent. Hi uer
go praedones gloriantes insultabant in abiectissimam
humiliationem iob nescientes quod dñs illum praedam
tradiderit manibus eorum potest hic locus de saluato
re intellegi qui proximus passioni iudaeis qui tabernacu
la daemoniorum et qui ex patre diabolo erant factus
est in opprobrium et derisum quando diabolus iudam
ingressus est et hora ac potestas uenerat tenebrarum
Nimirum interroga iumenta et docebunt te uolatilia
caeli et indicabunt te loquere terrae et respondebit
tibi et narrabunt pisces maris quod omnia ad dei pro
uidentiam et gubernationem pertineant et iam ea quae
irrationabilia atque insensibilia sunt quidam ratione
ueritatis interrogata respondent Nunc uero ui
deamus inscripturis animantia haec tria ratione ca
rentia et unum insensibile elementum quid uel id
rationabilia dō iubente sint operata. Legimus
asinam ad balaham hariolum bocutam Cur uus
sco haelie cibos panis et carnium ministrasse dathan
et abiron hiatu terrae absorbtos Ionam prophetam

5285

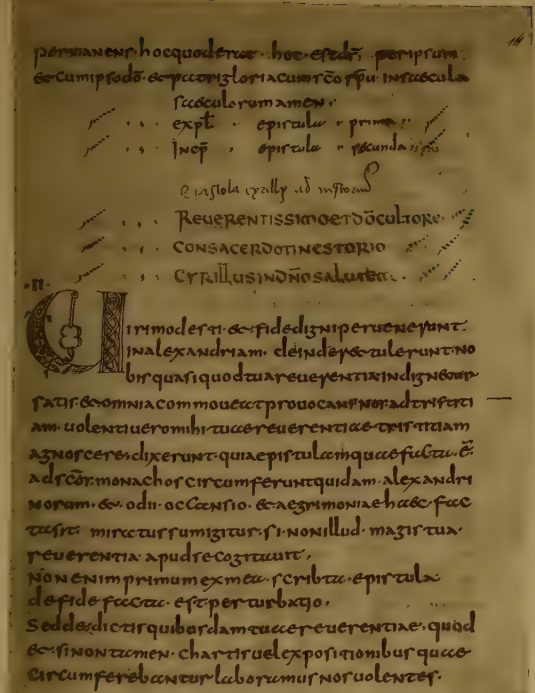

1

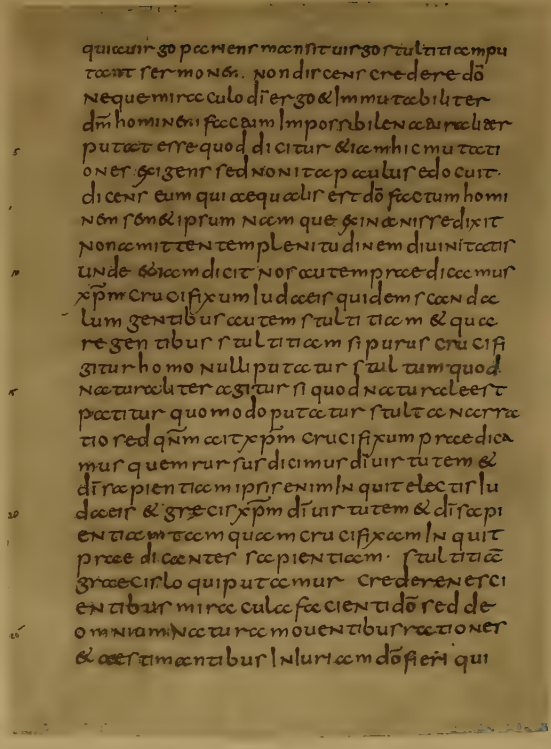

2

PARIS, B. N., LAT. 1572 (No. 6), 1. fol. 14r; 2. fol. 164r.

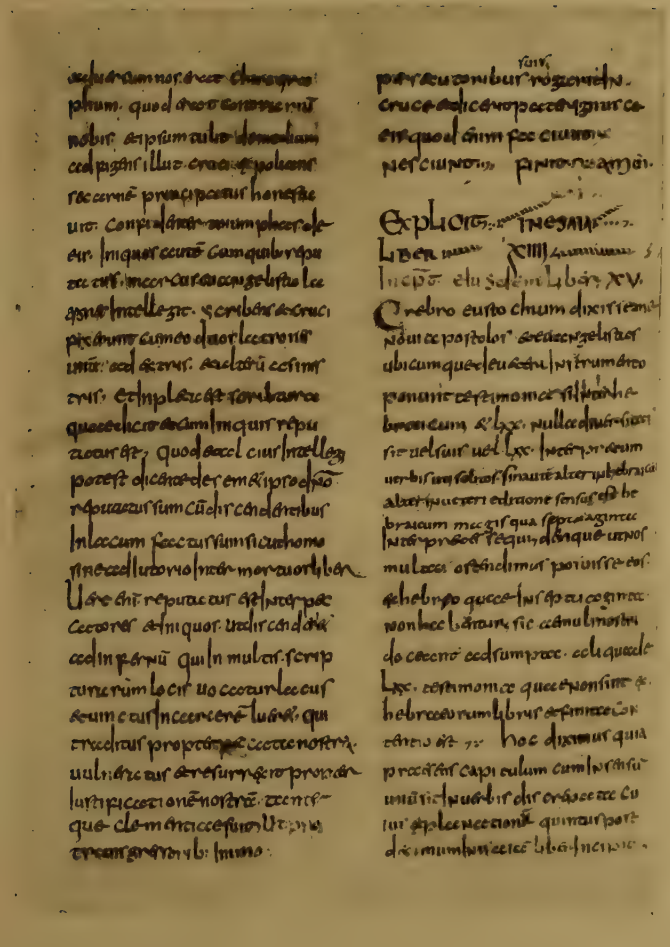

LONDON, B. M. EGERTON 2831 (No. 7), fol. 26v.

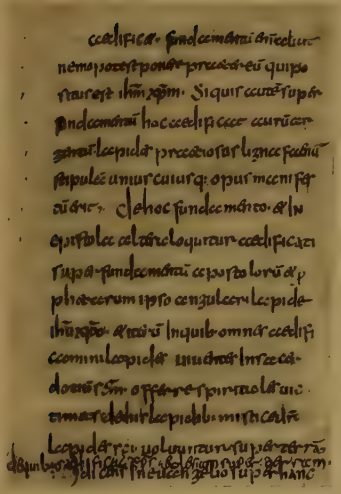

1

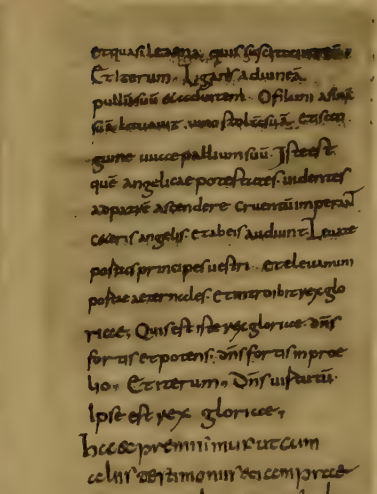

2

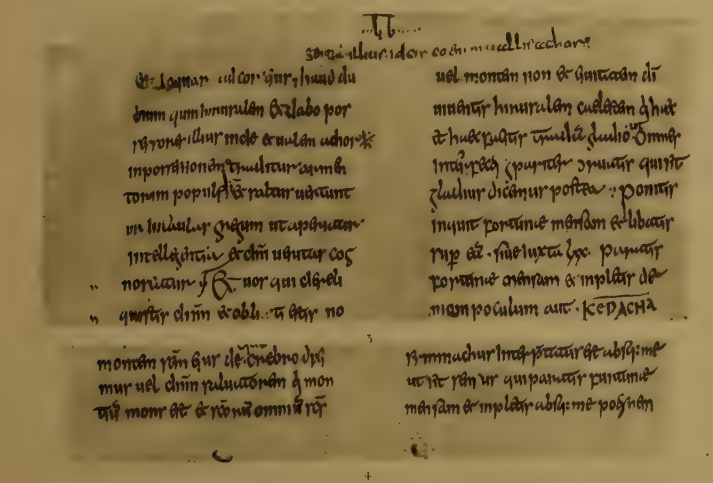

3

LONDON, B. M. Egerton 2831 (No. 7), 1. fol. 35r; 2. fol. 98r; 3. fol. 117r, top; 4. fol. 117r, bottom.

laborem arripuit. Intelligendum hoc loco alacritudinem populorum ad hoc esse inclinatam propositione proposita non tantum esse maiorem propensam et summo ardorem etiam ut adhuc ea laudationem attribuendo ipsa propiciet. Cuius rei tanta est omnium et corporum tanta est ut lassi omnibus cedendo acriquie corporibus solum non fugiat laborem et difficultas aut desperatio exercitus sit. Animus igitur et alacritudinem populi negat abstendendi labore nec vocatur est dum modo locus ille et summo pudor permittat in subiecta latitudine pelagi denominando. Hinc igitur. Aeneas scopulum interea conscendit et omne prospectum late pelagi capere ibi antheas si quem iactatum vento videat phrygias et biremis aut capnautes sis in puppibus. Armaque cernat navem in conspectu nulla. Tres litore cervos prospicit errantis hostota armenta sequuntur. A tergo et longe per ubi lis pascitur agmen. Constitit hic arcum et manu celeris et sagittas corripuit fidus quae tela gerebat achates. Ductores que ipsos primum capita alta ferentis cornib. arboreis sternit tum vulgus et omnem miscet agens telis. usq. navib. aequis.

Quod autem navibus in conspectu nullam theseus classe cernit propriae. propriae dicat pridum ut ne navibus nullam propriae pelagi propriae cernit. fidus quae tela gerebat achates. aut impatiens ad hoc et gerebat aut quia ipse ecclidendo ignoptam dabat et non aspectat. minuto dictum gerebat ut habeat tunc portare tela quae achates solitus fuerat ferre. Cum igitur nullum a navigium in lacrimidine subiecta pelagi apparuisse. Cernit cervorum greges repente monstrante. Quod ipsum exponamus ursum est non ad usum sed pulmum neque ad aliquam quasi uenandi voluptatem pelagi de quibus potuit indigitabatur ac passit sub fidum victum ut exercitui aliquot adhuc occidere. Septem ergo maiores pecudes inquit animalia maiora posse esse substantia multo praeterea parvulos intermixtos. Instituere indicamus quibus animo dempsit cernit locutus sit poeta reprehendendi sunt. Unum tot tot agnorum uoce quod dixerat atque recuntur et rebus unum est non poetae sed optime pronuntiantium. Nam tres cernit exponentes in litore pelagi relinquebantur alii alii atque perualli parebantur. Ponamus iam ubi ipsa cum pronuntiatione sua et ordinatione theseus litore cernit proprius exponentes. Hoc tota agmina recuntur corpulentia theseus qui cum ipsis pelagi exponebant alios ubi atque parentes depulsis perualli vestito. ordo et atque longum perualli parentur agmen. non unum omnes exponebant autem omnes parebantur. Sed alii subiecta pudebant oculi sunt. alii ubi pudebant poste ipsum. Subiiciamus et unum simili unum ubi sunt esse theseus. et hoc est et theseus rapido passit mediis abscu tum puppibus et alii naues impositae cernat hoc est et puppibus tum subito cum tabida membra. hoc est cum subito ipsi quae numeri pecum diuersitatem significante. de exponendum quippe plurali rectu dixit ammota recuntur. et parentibus ubi atque atque longum perualli parentur agmen. Peculiarem poetae unum ponit sinon pertinere locorum et numerorum exponatione.

sed fidus cestus quo perductor danaique ob
sessa tenebrantur lumina portarum
nec spes opis ulla dabatur.
Posuit saluti sua et suorum contraria
unum lucis quae se tetura fuerat
quod uelauerant tenebrae. Aliud
quod tenebant hostes omnis egressus
quae se ostendebat victoriae esse con
fectae. Nullum etiam defensionem locum
superfuisse hoc fuit testium quod nul
la esset spes commodi alicuius. Cessit
et sublato montis cenito repetiui.
Explano inquit inutili adutilia mon
tium superiora conscendi. plenum
haeusationis in ultimo posui uerbum.
Cessi constrictus inquit maiori uio
lentia. probata mihi per laos contis
tatium per diligentiam matris quae
mihi dea est potius quam grae cosinum
cos ostendit permissum incendium
et filii mei uestice per hostem tum pa
tris et religiosas uoces uxoris et diuina
quae tradidit uerba cessi potioribus.
Neque enim debui ulterius niti quitiri
ens diis repugnantibus frustra cestaui.
plene respondit interrogationi di
donis. quae dixit. Narra mihi insi
dias danaum casusque tuorum. quod
quia factum est ad gredituri alterum
erroris suos euidentissime relatu
rus. habet tamen etiam ipsa casus
que tuorum. nam perdidit contagi
one deos amisit et patrem.

TIBERI CLAUDI DONATI

AD TIBERIVM CLAUDIVM MAXIMVM
DONATIANVM FILIVM SVVM
INTERPRETATIONVM
VERGILIANARVM
AENEIDOS LIB. II. EX P
INCP. LIB. III. FELICITER

Narraturus secundum dido
nis propositionem etiam
errores suos. Inde primum
sumpsit ordinum unde se uerba con
uenerat. Nam laborum eius ca
put fuit ab eundi de troia necessitas.
Neque enim erra se perdi uerso potuis
set nisi primum patriae suae finibus fu
isset exclusus. In ipsius igitur profecti
onis seu nauigationis coepto quod
dolorum causis adflictus sit quantaque
gemuerit. Licet diffusa et magna
summa tamen breuitate constringit.
Non omittens etiam tunc haeusationem
suam qua uult esse firmatum. Nam tam
graecis seddis aduersantibus et ob
nullam culpam perisse imperium tro
iae quapropter incipit sic.
Post quam res asiae priamique euer
tere centem in meritam uisum
superis ceciditque superbum
ilium et omnis humo fuit neptu
nia

Expositio

Sic igitur intellegendum est recto litore qui
rectum litus non potest inueniri. ut unde inten
tione animi ad portum caietae peruene
rit. in quo fuerant naues. ANCORA DE PRO
RA IACITUR STANT LITORE PUPES.
Haec enim illic stabant munitae anchoris
duplicis litoris ratione securae. uel quod mu
niebat has portus uel quod pondere tene
bantur. portum caietae ex persona poe
tae melius accipimus. aeneas enim non
dum loco ipsi dederat nomen.

TIBERI; CLAVDI; DONA
TI; AD TIBERIVM; CLAV
DIVM; MAXIMVM;
DONATIANVM; FILIVM
SVVM; INTERPRETA
TIONVM; VERGILIA
NARVM; AENEIDOS
LIBER VI. EXPLICIT.

INCIPIT LIBER VII.
POST CONFECTUM AB INFERIS
REDITUM. DESCRIBIT POETA AE
NEAN CAIETAE PORTUM RECTO
IUNERO PETIUISSE. ET QUIA
OCCASIO FUIT MERITUM IPSI
US CAIETAE.

Commendat in sepulchri
honorificentiam. hoc enim solum
exhiberi mortuis licuit. sufficit
propter transitum inferni fluminis. uiderat
quippe ipse quam clodem illic in sepul
ti patiantur. hanc refert poetae aeneae
fuisse nutricem. cuius de sepulturae eum
loquitur. et aenean ipsum praefert.
Et tantae benignitatis feminam laudat.
Mortuae quippe beneficium stabat in
eo quod romani imperii principem pium
religiosum prudentissimum. fortem
quae nutrierat ipsius uero aeneae uiuen
tudo recipta. Sic defunctae curasse
sepulturam. ut post excessum aeternae no
minis eius memoriae superasse. Uerum
quia ideticam. miseno. et pollinuro summis
egregiis familiaribus suis fecerat atque
eorum nomina dederat locis. huic libro
intitulum datur. TUIQUOQUE LITORIBUS
NOSTRIS AENEIA NUTRIX AETERNAM
MORIENS FAMAM
CAIETA DEDISTI.

Fortassis aliquis putet improprie caput
libri constituisse uergilium. Ideo quia dixit:
tuiquoque dum ante hunc uersum nullum
nominasse uideatur. hoc aestimant qui
interiectio nesciunt retrahere. ut quod
ad tempus separatum est iungant.
Lite enim uersus sublato medio de inferis
tractatu miseni exsequens iungitur. Ab his
enim discedens carminis cursus ad eas deti

ROME, VAT. LAT. 1512 (No. 9), fol. 30v.

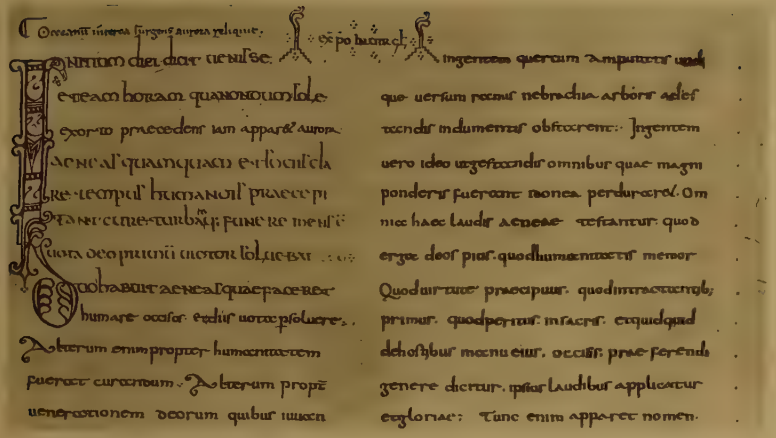

1

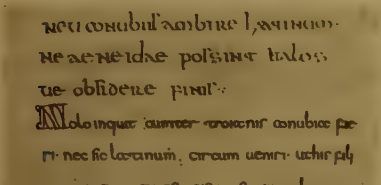

2

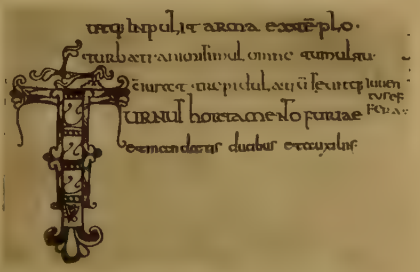

3

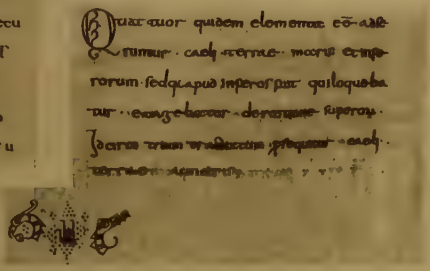

4

ROME, Vat. lat. 1512 (No. 9), 1. fol. 162r; 2. fol. 48r; 3. fol. 67r; 4. fol. 24v.

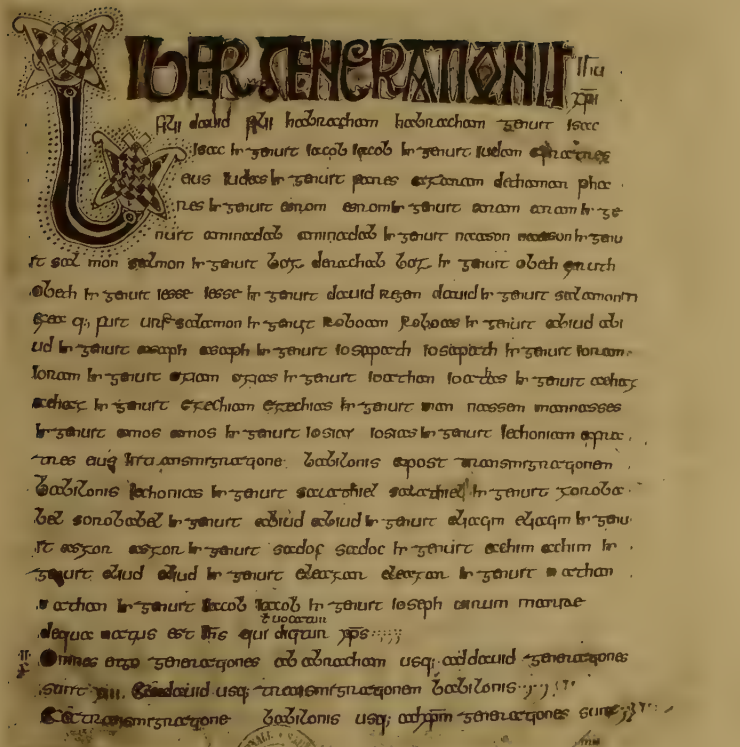

Liber generationis Ihu xpi

Filii dauid filii habracham habracham genuit isac
isac h genuit iacob iacob h genuit iudam et fratres
eius iudas h genuit fares et zaram de thamar pha
res h genuit esrom esrom h genuit aram aram h ge
nuit aminadab aminadab h genuit naason naason h genu
it sal mon salmon h genuit boz de rachab boz h genuit obeth ruth
obeth h genuit iesse iesse h genuit dauid regem dauid h genuit salamonem
ex ea q; fuit uri salamon h genuit roboam roboas h genuit abiud abi
ud h genuit asaph asaph h genuit iosapath iosapath h genuit ioram
ioram h genuit oziam ozias h genuit ioathan ioatas h genuit achaz
achaz h genuit ezechiam ezechias h genuit man nassem mannasses
h genuit amos amos h genuit iosiam iosias h genuit iechoniam et fra
tres eius in transmigratione babilonis post transmigrationem
babilonis iechonias h genuit salathiel salathiel h genuit zoroba
bel zorobabel h genuit abiud abiud h genuit eliacim eliacim h genu
it asor asor h genuit sadoc sadoc h genuit achim achim h
genuit eliud eliud h genuit eleazar eleazar h genuit mathan
mathan h genuit iacob iacob h genuit ioseph virum mariae
de qua natus est ihs qui dicitur xps
Omnes ergo generationes ab abracham usq; ad dauid generationes
sunt xiii. et a dauid usq; transmigrationem babilonis xiii
et a transmigratione babilonis usq; ad xpm generationes sunt xiii

Et dicunt ei xii. quanto et uii panes in iiii. quot sportas fragmentorum tollistis dicunt ei xiii. et dixe
bat eis quanto nondum intellegetis

xvi Et exierunt pharisei coeperunt conquirere cum eo quaerentes
ab illo signum de caelo temptantes eum et ingemescens spiritu ait
xvii Quid generatio ista quaerit signum amen dico uobis si dabitur
generationi isti signum et dimittens eos ascendens iterum
nauem et abiit transfretum et obliti sunt sumere panes
xviii Et nisi unum panem non habebant secum in naui et praecipiebat
eis ihs dicens; uidete cauete a fermento pharisaeorum et saduc

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1587 (No. 10), 1. fol. 2r; 2. fol. 41v.

1

2

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1587 (No. 10), 1. fol. 75r; 2. fol. 90r.

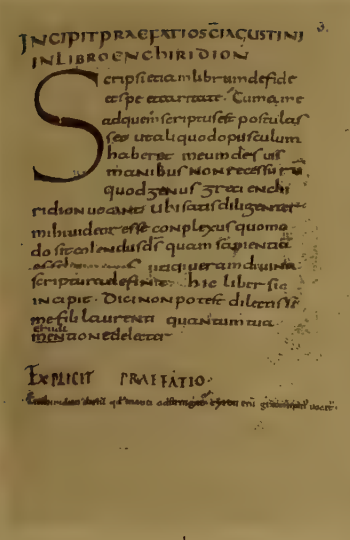

INCIPIT PRAEFATIO SCI AGUSTINI IN LIBRO ENCHIRIDION

Scripsisti am librum de fide spe et caritate. Cum a me quaeris scriptus esse postulas seu utrum aliquod opusculum habere meum desiderem manibus non recusso tuum quod Zenus Graeci enchiridion vocant ubi sancti diligenter mihi videor esse complexus quomodo sit credendum deo quam sapienter

Explicit praefatio

1

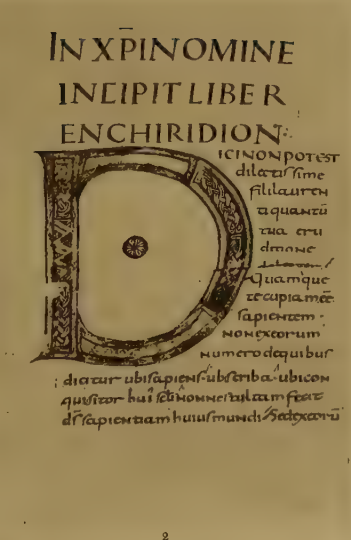

IN XPI NOMINE INCIPIT LIBER ENCHIRIDION

Quicunque dilectissime filii laurenti quantum tua erudimone desiderat / Quamque te cupiat mee sapientem non exterorum numero dequibus dicitur ubi sapiens ubi scriba ubi conquisitor huius seculi nonne stulta fecit deus sapientiam huius mundi

2

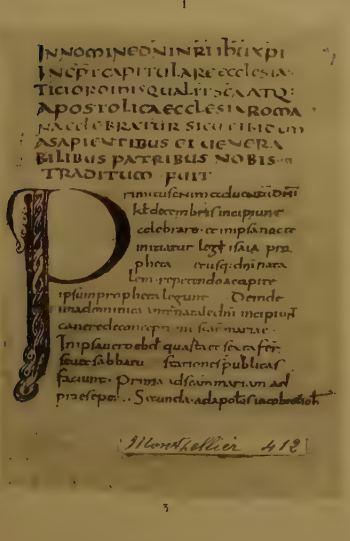

IN NOMINE DNI NRI IHU XPI INCIPIT CAPITULARE ECCLESIASTICI QUOMODO IN SEQUALIS SENATUS APOSTOLICAE ECCLESIE ROMA NAE CELEBRATUR SICUT CIBUS ET SAPIENTIBUS ET VENERABILIBUS PATRIBUS NOBIS TRADITUM FUIT

Primum enim ex decem dominicis decembris incipiunt celebrare et impletis octo mensibus legit isaia propheta crucis dominicae passionem prorsus ordinando ac aperire ipsum propheta loquens Deinde in ad dominicam vigesimam secundi incipiunt canere de conceptione sancte marie Inde usque ad pascha quadragesima sexta feria sabbatum dominicas publicas facimus Primum deinde sanctum ad praesepe

3

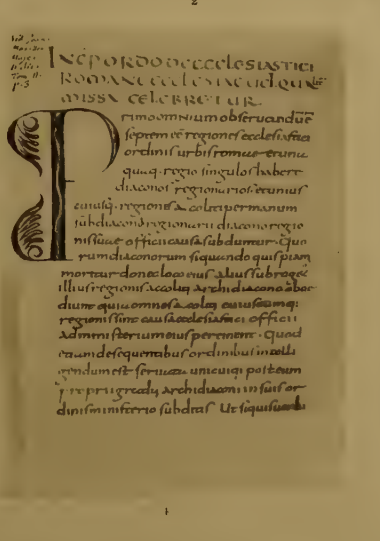

INCIPIT ORDO ECCLESIASTICI ROMANI QUI ET SINCLITUS QUINTUS MISSAS CELEBRETUR

Primo omnium observandum est septem regiones ecclesiae ordinis urbis romae et earum quinque regio singulos habere diaconos regionarios et earum cuiusque regionis celebrare per manum subdiaconi regionarii diaconi regionis huius officii causa subdumeum Quorum diaconorum si quando quispiam mortuus fuerit donec loco eius alius subrogetur illius regionis secundus archidiaconus abbe diuine quia omnes secundi eius sunt regionis sine causa ecclesiasticae officii administrationem eius pertinent Quod quia desiderabatur ordinabat intelligendum est servum unicuique potentem proprium greedy archidiaconi insuis ordinationibus ministerio subditas Ut si quis vult

4

ramis. iungitur unagemina tu fraude cellu
dicta. Et est decipi aliium uoluntas simplicitas
possit. quasmoriuas. ēē. construc. uidentur
tendere collu. cum uocib; & quae lacerpti in
carcere suo. quasi de gutture cantant alieno.
Inter alterius imaginē & alterius uocē. do
lus unus operatur; Captiuae liberas cupiunt.
& mos tuae uiuentes occidunt; Tales sunt
quos aut rebaptizatione. aut paenitentia
sua ciuis; pe soli aut solae periisse uidequn
tur. alios uel uidiae secum perire magno studio
& labore contenduntt.

EXPLICT LIB VI.

INCIPIT P FATIO.

In hoc nouissimo libro continentur tradito
res. qui in primo libro. sub nominib. suis. &
locis & confessionib; sunt demonstrati. gra
ue peccatum habuisse: qui necessitate non
uoluntate peccauerunt. bono unitatis.

INCIPT LIBER VII

Post traditores ostensos. & scām ecclesiā
demonstratā. post repulsas quae in gerebā
tis calumnias. & post peccatu uestra quae
admere parimeruerunt. ordine suo. &

dictauit ille. ipse dicere potest. adiunus pconsul dixit
Constat ergo falsu ēē epistolu. Caeciliunus respondit.
constat domine non mentior. insen guine meo. adiunus
proconsul dixit. Cum duo earum egerint patrona.
opes fidem uerbis tuis habere. apronius dixit. nec
mouum ē illis hoc facere. colerū & dcxit addiderunt
quod uoluerunt. Iam uaficium ē illis. adiunus pcon
sul dixit. professio caeciliani qui actu fuisse uē dicit.
atq; epistolae plurimu additu manifestatum ē.
quae uoluntate haec gesserit in gentus. Et ideo re
putatur in carcere. est enim arbitrio interrogatio
ni necessarius. felicem autē religiosū epm liberū ēē.
ab excusatione instrumentorū dificorū manifestū ē.
Cum nemo in eum aliquid probare potuerit. quod re
ligiosissimae scripturae. dediderit uel exuerit. om
nium enim interrogatio supra scripta. manifestatu
ē. nullae scripturae dificae uel inuentae uel cor rup
tae uel incensae fuisse hoc actis continetur. quo fe
lix epūs religiosis illis temporib; neq; praesens fuerit.
neq; consentaū accomodauerit. neq; tale aliquid
fieri uisserit. agere illum dixit. Debis quidq; potes
tē uestrā instruendū uenerunt. quid iub & potes
tas tua. adiunus pconsul dixit. reuertantur ad
sedes suas. Explicit gestapurga
tionis felicis epi
aptuinnitani ordinatoris caecilia
ni carthaginis

PARIS, B. N. LAT. 1711 (No. 12), 1. fol. 7r; 2. fol. 29r.

LXX

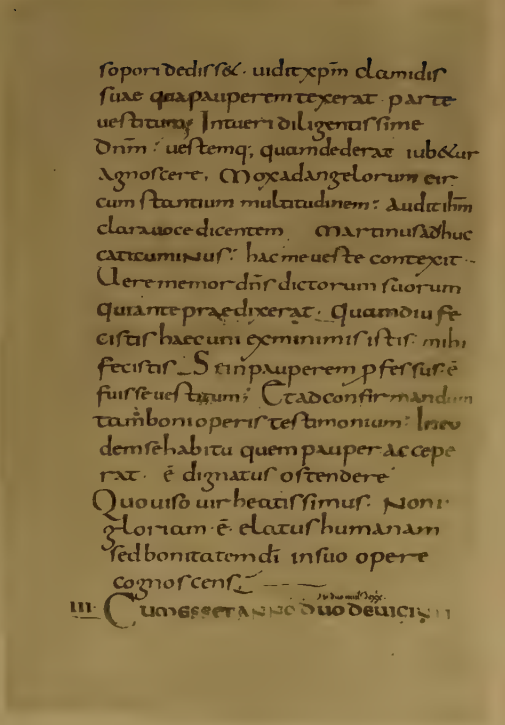

sopori dedisset. uidit xpm clamidis
suae quapauperem texerat parte
uestitum; Intueri diligentissime
dnm: uestemq; quam dederat iubetur
agnoscere. Mox ad angelorum cir
cum stantium multitudinem: audit ihm
clara uoce dicentem Martinus adhuc
catecuminus: hac me ueste contexit.
Uere memor dns dictorum suorum
quiante praedixerat. Quamdiu fe
cistis haec uni ex minimis istis mihi
fecistis. Sed in pauperem pfessus ē
fuisse uestitum; Et ad confirmandum
tam boni operis testimonium: In eo
dem se habitu quem pauper accepe
rat. ē dignatus ostendere.
Quo uiso uir beatissimus. Non i
gloriam ē elatus humanam
sed bonitatem dī in suo opere
cognoscens.

III. Cum esset anno duodeuicinii

1

Ego mihi conscius sum: me rerum fi
de & amore xpi inpulsum. ut scriberē:
manifesta exposuisse, uera dixisse:
paratumq; ut spero habebit ádo prae
mium: Non quicumq legerit: sed qui
cumq; crediderit

EXPLICIT LIBER PRIMUS

INCPT EPISTOLA

SEUERI AD EUSEBIUM PRAESBYTERUM
POSTEA EPISCOPUM. Seuerus eusebio ... fratri salutem.

HESTERNA DIE CUM AD ME
pleriq; monachi uenissent: Inter fa
bulas iuges. longumq; sermonem:
mentio incidit. Libelli mei quem de
uita beati martini edidi: studioseq;
eum á multis legi libentissime au
diebam; Interea indicatur mihi
dixisse quendam malo spu suscitatū:
Cur martinus qui mortuos suscitasset:
flammas domib; depulisset: ipse nup.

2

PARIS, B. N. LAT. 5581 (No. 13), 1. fol. 3v; 2. fol. 32r.

esse tandem q: absedit ionem sed bellum uersi dictatorem · e:
quietum cinnatum creauere ismagistrum equitum
nullum sempronium atratinum dixit quod dubiau ditum
esset tantus ciusmagistratus terror erat · simul hostes
a moenibus recessere & iuniores romani ad edictum sine
retractatione conuenere dum conscribitur romae exer
citus castra interim hostium haud procul alia flumi
ne posita inde agrum late populantes fatalem sedi
romanae locum cepisse inter se iactabant similem pa
uorem inde aefugam fore ac bello gallicos fuerit & eni
sidiem contra actum religione insignem q; nomine eius
loci memorant romani quanto magis alliensidie alliam
ipsam monumentum tantae cladis reformidatur ossperi
esprofecto hiss ibi turcesgallorum sonumq: Uocis inoculis
atq: auribus forebas inanium rerum in animo ipsas uolun
tes cogitationes fortunae loci delegauerant spes uasro
mani contra ubi cumq: esse Latinos hostes satis scire et ea
esse quemadmodum illum lacum deuicta centum annorum
pace obnoxia tenuerint locum insignem memoria cla
disinritaturum sepotius addelendam memoriam, de
decoris quam ut timorem facias nequaterrasse nefasta
uictoriae suaequinipsi sibigallis offerentur illo loco
secta pugnaturos ut romae pugnauerint inrepetenda
patria · ut posterodie adigabios tunc cum effecerint
nequis hostes qui moenia romana intrassent unum
secundae aduersaeq: fortunae dominum perferret his
uterimq: animis ad aliam uentum est dictatorem romanus

1

ac tacessent factum · sc. ut duo uiros aedilesex patribus
dictator populum rogaret patres auctores omnibus eius
anni comitiis fierent ·

TITI LIUI LIBER VI · EXPLICIT ·

ANNUS hic erit insignis noui hominis consulatu
insignis nouis duobus magistratibus praetura et curu
li aedilitate · horsibi patricii quaesiuere honores
proconcessoplebi alter consulatus plebeius con
sulatum · l · sextio cuius lege partus erat dederit patres
praeturam · sp · furio marci · f · camillo aedilitate tergeo
quinto capitolino · et · p · cornelio scipioni suarum gen
um uirtus gratia campeferi cpeperunt · l · sextio collega
expatribus datus · l · aemilius mamercus principio anni
ex decemuiris quos primo palatos per apuliam congregari
iam fama erat ex decem horum defectione agitatum est
cum de inducias omnia nequid per plebem um · consul agere
rur proferrentur silentium omnium rerum ac iustitium
simile ceteris fuit · nisi quod non patientibus tacitum tri
bunis quod proconsule uno plebeio tres patricios magis
tratus curulibus sellis praetextatos tam quam consules sedentes nobilitas sibi sumpsisse praetorem quidem eciam iura
reddentem et collegam consulibus atq: idem auspicia ere
atum uerecundia inde inposita est senatui ex patribus iu ben
di aedilesque curules fierent primo ut alterni annis ex plebe
fierent conuenerat postea promiscum fuit inde · l · genutio
et · q · seruilio · cos · et abseditione et bello quietis rebus

2

PARIS, B. N. LAT. 5726 (No. 14), 1. fol. 21r; 2. fol. 32r.

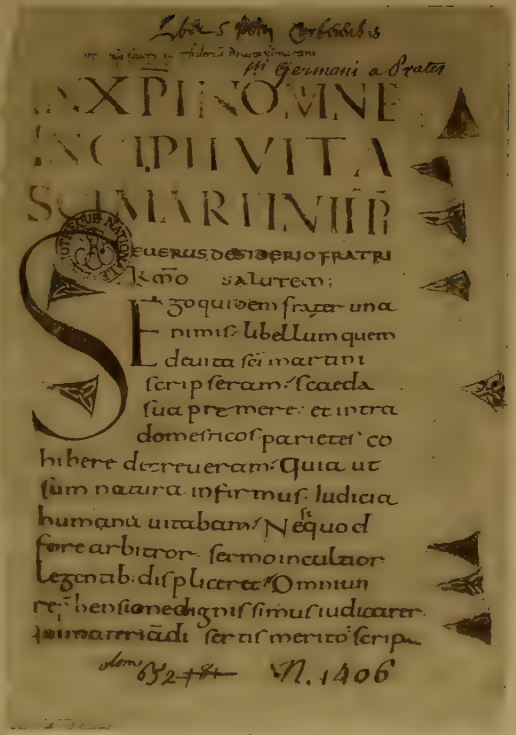

1

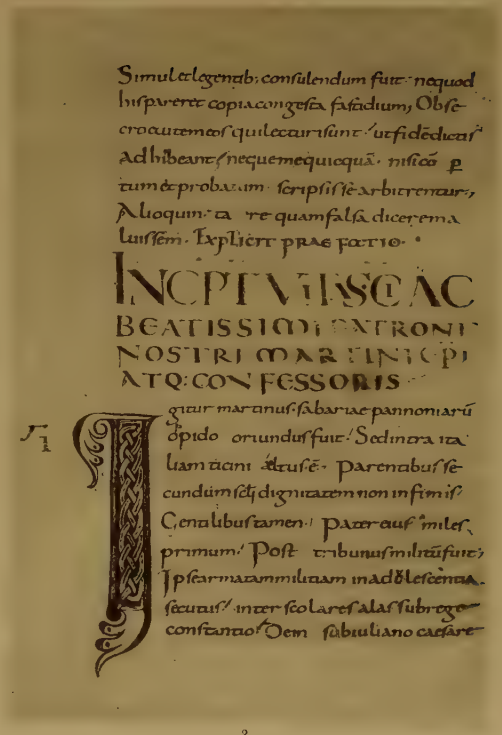

2

PARIS, B. N. LAT. 13759 (No. 15), 1. fol. 1r; 2. fol. 5r.

litteras eius. quibus scribis. in eadem epistola.
quia deo bitudo mmartini fecerimmen
tionem. ipsum beatum uirum transitum expo
nere debuissem. Quasi uero ego illam epis
tolam. aut legendam alii praeterquā
ipsi ad quem missa uidetur. ediderim.
Aut ego tantos im operi diuinae auis. ut
omnia quae de martino cognosci oporteat.
me potissimum scribente noverint.
Itaq; si quid de obitu sancti martini epi audi
re desiderat. abilius potuit quilibet fue
re cognoscere. Ego ubi stetit nihil scri
bere. ne ubiq; me publicet. Tamen fidas
fidem nulli te facturam. paucis tuae
satis faciam uoluntati. Itaq; praetactorum
horum quae mihi sunt cō perta. partiarum

arum sit igitur
obitus suum.
longe ante praes
cium. Dixitq; fra
tribus. dissolutionē
sui corporis imminere. Interea causa exitus

uo primo igitur tempore
relicta scolis beato
martino iunxi. paucos
post dies eundem ad
ecclesiam sequebamur.
Incidit semi nudus hibernis
mensibus pauper. occurrit
omnibus sibi ueniam tribui.
Tunc ille archidiacono. iussit algentem
sine dilatione uestiri; Deinde secreta
rium ingressus. cum solus ei esset. illi consi
dere sedenti. hanc sibi ueniam in ecclesia so
litudinem permissa. clericis liberalitate praes
tabat. Cum quidem in alio secretario pres
sederent. uel salutationibus uacantes. uel
audiendis negotiis occupati. martinum
uero usque in eam horam quasi solemnia
populo agi consuetudo deposceret.
sua solitudo cohibebat. Illud non
praeteribo. Quod in secretario sedens

iuuenum audientium sepe feroces contionantem magistra-
tum equitum progressus primo exploratoris modo ut exacto
speculandi hostem urbis uagos passim per uicos numidas per
occasionem eorum paucos occidit ex templo occupatus certamine
est animus excidere uinctique preceptum dictatoris qui quem-
to posset progressum prius reciperet esse eius serat quam incon-
pecto hostium uenisset numidue alii atq; alii occurrentes refu-
gientes quae ad castra propere ipsum cum fugatione equorum
atq; hominum perturbare. Inde carthalo peneque summa
equestris imperii erat concitatus equis inuectus cum prius qui
ad coniectum teli uenisset auferat cohortes quinq; fere milia
continenta cursu secutus est fugientes mancinus postquam nec
hostem desistere esse quae spem uidit effugiendi esse cohortatus
suos impressuros redit omnia paste uirium in parte atq; ipse ac de-

1

recurrendum supplicii sorte. Tum Livius Annalis coronam Lib xxvi Capti

Incipit liber VI de Simus Tertius.

Haec hannibal postea cannensem pugnam capta Casilinopolis
Casilinum Exapalus in Samnium mouerat accitus in hyrpinos Casi-
nopolitenses Compsanos Compsum enim trebius nobilis inter
suos sed premebat eum compares potentia Compsani trebium per gratiam romano
rum potentes postea cannensi pugnae uolgatique trebi formom
bi, eduentu hannibalis cum compsum urbem excessissent sine certamine
tradunt urbem poeno praesidium q; accepturi. Ibi pdeomni atq; impedi
menta relicta exercitu profecto magone regionis eius urbes aut defec
erant ab romanis aut capiebant. Aut deseruerant cogere ad defectionem ubi
ipse per agrum campanum mare inferum pdit oppugnaturus neapolim ut
urbem munitam habebat. Ubi finem neapolitanorum intrauit nu
midae pabuli insidiis explorataque uastitudine sinus quo calla quae
cum q; apte poterat dispositis alios per exercitum praedatos exagris . oppi

2

Ut ex campania in bruttios reditum est hannoa
uitoribus reducitur bruttius gracchus urbem tempta
uit eo facilius insidiantibus romana quod bruttios
quos reliquerant eorum euehebant carthaginiensium pars
facto cernebant regium primum temptatum est dieque
aliquot ibi nequicquam absumpta interim locorum est fru
mentum lignumque et cetera necessaria usibus exigit
in urbem recipere eaque nequiquam relictum praedabo stabu
esset eo indies maiorem modum portas mulctando effundi por
tremo hoc modo relicta in urbe erant quae ficere muros
portas reliquae in propugnaculis congerere cogebantur
in permixtum omnium aetatium ordinum quemlibet
tudinem euocantem in agros meque expectare nem
mem humilem poenas equites emisit quicquid oleri quem
quem uenatum uterbure educerent fugandis
si pecus armati obicere duxi pro loco superiore

3

tum hannibal tarentinos sine armis conuocare
iubet. Conuenere omnes praeter quam qui cedentes
in arcem romanos ad omnem adeundam simul fortu
nam persecuta fuerant. Ibi hannibal benigne adlo
quitur tarentinos testatur quicquid praestitisse cuiu
eorum quos ceteris sumendum aut ad cannas coe
pisse simul in domo minucia omnem superbam romano
rum inuectus recipere se in domos suas quemque
iussit et foribus nomen suum inscribere. Domos earum
quae inscriptae non essent signo ex templo dato diripi
iussurum si quis in hospitio cuius romani uacuam aut ce
tenebit eam domum, nomen inscripsisse. Eum se prohoste
habiturum. Concilione dimissa cum tantus in omnes
feruis discrimen pacatae urbis hostibus domo fecisset signo

4

transiebam nauem baud magnam male etmare nostrum erat
quo nunc hostes potiuntur & illuc me mecere hinc terra circum
sedebimus arcem immo breui aut relictam ab hostib; aut
cum ipsis hostib; capiemus haec oratio non spem modo effec
tus sed ingentem etiam ducis ad miratonem fecit contrac
ta extemplo undique plaustra iunctaque inter se & machi
nae adsubducendasque naues admotae muntumque
ter quo scalibus plaustra minor que moles intransitu
esset lamenta inde & homines contracti & opus inpi
grice coeptum paucosque post dies classis instructa ac
parata circumuehitur arcem etanteo ipsum portus
ancora sia gre bunc factum rerum hannibal tarenta
relinquit regressus ipse inhibernacetera defectio
tarentinorum utrum priore anno an hoc factum sit inde-

1

neque deprouinciis actarum satis esse frequentes siculos pro
pe urbem inuillis operectatorum suorum esse quibus
tantum abest ut per se nonlicuerit pedum romae
crimine cedi tu ficta abinimicis ad vulgare uenisimula
rent aliquem sibi timorem absente conlegio dicen
di de consule esse ipse eis extemplo daturus senatum
fuerit Ubiquidem conlegio uenisset non passurus
quicquam priusagi quam utriculi insenatum in
troducerentur dilectum propter cum cornelius per to
tum siciliam habitum utquamplurimi quesitum des
tomam uenirent eundem litteris falsis urbem in
plesse bellum insiciliae esse ut suam laudem minueret
Moderata animi gloriam eodie ademptus consul se
natum dimisit acprope iussitatum Omnium rerum

2

[illegible] non modo ferociores uos aduersus aeraequatam poenae sed neces
sitas quidem exuadit ut ex acie de medio omnes pugnetis loco
exercitus nomine cum apud tribunos militum uerbe p. scipionis iure
sponsum qui cadomen singulis persoluatur. hunc finem exercitus
qui dem militum coepit apud tiberinem habuit eadem tempus ad hue
tum fluuium annos pfectus in agonis missus ut gradibus cum pr. uacua
nu aforum mercedem spectaculi ceteris hr. ad xxxx. uix uenumun
munit custrit deinde exercitus ab. l. mureomuxima pars emilium in
tumultu captorum castrorum quibus dum ea uis infugum amissis pulueis
pfrequenter sequeretur cum paucis ipse effugit Dum haec ad hucam fluuiu
geruntur luculus interim frigro inoceanum euectus adcurtem tumulus
re accessit urbs erat amorueca nisi cae. ubiprimum ex usualibus qui fue
pandi mare gadis sinecer eumine per deditionem recipiendi
ulero quicam rem pollicerentur incustra romanu uenientibus

3

sim pomponius eodecem legatos comperisset nequeiussu neq; uoluntate
p. scipionis ea facta esse ut de exercitum scipio maneret bellumque ut ppo
sumsset gereret hoc factum e. cum tr. pl. factum esset aut co para
rent quiduocum praetore aclegatis irent ad consilium pontificum
relatu est de expiandis quaeloci sintem plo profer pinae tacta uiola
ta quo indeossent tr. pl. cum. pr. eodecem legatos profectum claudius
marcellus etm. cincius alimentus sed pl. datus quesi autin sicilia po
ri dicto audiens non esset scipio aut in africa transiecisset prende
re tribuni uoluerunt actum est de eo sanctae potestatis reducerent
priusloc rensire quam messenam consilium erat ceterum duplex fama
est. quod ed plerumque attinet alii audisse quaeroma actae esse
in exilium neapolum eum fortem inquem metellum unum exlega
tus incidisse eumeo regum uiretractum tradunt alii abipso scipi
one legatum cum xxx nobilissimis equitum missum qui plerumque

4

quasiunus ex nobis
sciens bonū et malū
nunc ergo ne forte
mittat manum suā
et sumat etiam de
ligno uitae et come
dat et uiuat in aeternū
misit eum dns de
paradiso uoluptatis
ut operaretur terrā
de qua sumptus est
Eiecit q: adam et col
locauit ante para
disum uoluptatis
cherubin et flam
meum gladium atq:
uersatilem ad cus
todiendam uiam
ligni uitae
Adam uero cognō
uit uxorem suā
Quae concepit et pe
perit cain dicens
possedi hominem
per dnm
Rursum q: peperit
fratrem eius abel
Fuit autem abel
pastor ouium et
cain agricola

Factum est autem
post multos dies ut
offerret cain de fruc
tib: terrae munera dno
Abel quoq: obtulit
de primogenitis gregis
sui et de adipib: eorū
Et respexit dns ad
abel et ad munera eius
Ad cain uero et ad mu
nera illius nō respexit
Iratus q: est cain uehe
menter et conci
dit uultus eius
Dixit q: dns ad eum
Quare iratus es et
cur concidit facies
tua
Nonne si bene egeris
recipies si nau tem
male statim in fori
b: peccatum aderit
Sed sub te erit ap
petitus eius et tu
dominaberis illius
Dixit q: cain ad abel
fratrem suum
Egrediamur foras
Cum q: essent in agro
consurrexit cain

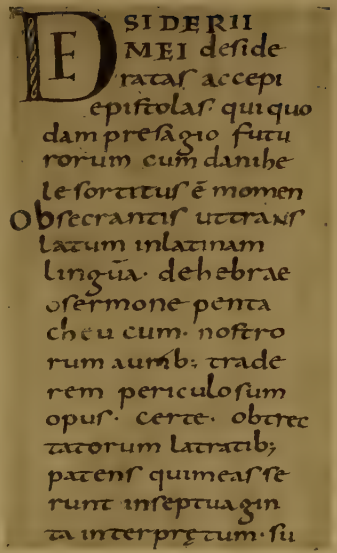

DESIDERII
MEI deside
ratas accepi
epistolas qui quo
dam presagio futu
rorum cum danihe
le sortitus ē momen
Obsecrantis ut trans
latum in latinam
linguā de hebrae
o sermone penta
cheu cum nostro
rum auribus trade
rem periculosum
opus certe obtrec
tatorum latratibus
patens qui meas se
runt in septuagin
ta interpretum su

1

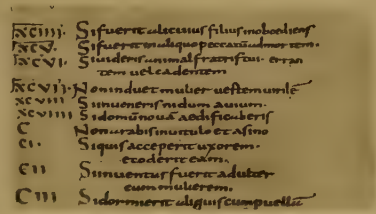

XCIIII. Si fuerit alicuius filius inobediens
XCV. Si fuerit in aliquo peccatū ad mortem.
XCVI. Si uideris animal fratris tui errantem uel cadentem
XCVII. Non induet mulier uestem uirilē
XCVIII Si inueneris nidum auium.
XCVIIII Si domū nouā aedificaberis
C Non arabis in uitulo et asino
CI. Si quis acceperit uxorem. et oderit eam.
CII Si inuentus fuerit adulter cum mulierem.
CIII Si dormierit aliquis cum puellā

2

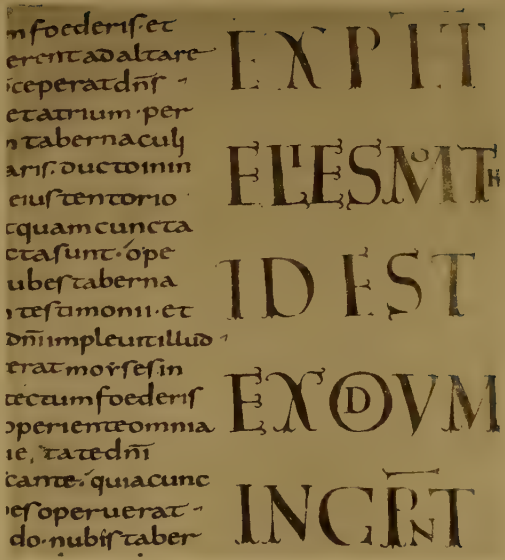

m foederis et
erent ad altare
ceperat dn̄s
et atrium per
n tabernaculi
aris ductoinin
eius tentorio
quam cuncta
cta sunt ope
ubes taberna
testimonii et
dn̄i impleuit illud
erat moyses in
tectum foederis
operiente omnia
ie, tate dn̄i
cante quia cunc
es operuerat
do nubis taber

EXPLIT
ELIESMOTH
ID EST
EXODVM
INCIPIT

3

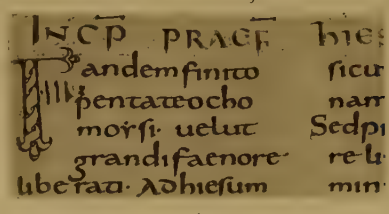

INCIP PRAEF hies
Tandem finito sicu
pentateocho nam
moysi uelut Sedpi
grandi faenore re li
liberati Adhiesum min

4

TOURS, 10 (No. 17), 1. fol. 1v; 2. fol. 221r; 3. fol. 127v; 4. fol. 270r.

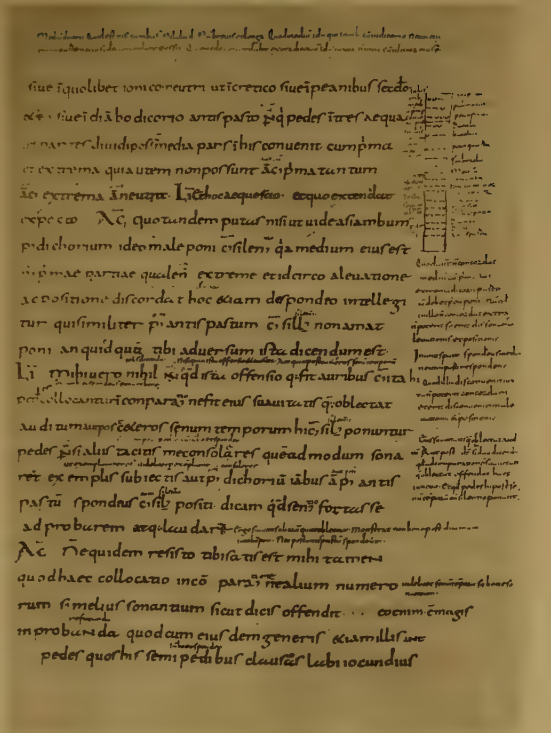

1

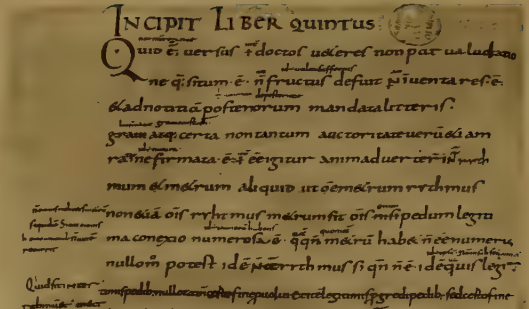

2

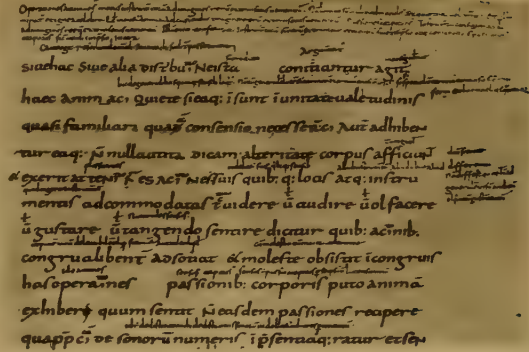

3

Coisl. 366.
5400.
Regius
4504.
22

TERIORV VEL DE TIMENTIV PRISCI

PAENITENTI ETALTERIVS MACHABAEORVM

Sedenabus nobis inunum consilio salubri
rimo conperto. dño nro rogaturus uenobis
tribueye spm scm quinos instruere quale
fratrũ conuersationem uel regulæ uitae ordi
iure possimus Sapiens dicit qui
miseretur pauperis ipse dño fenerat & mul
rum ugmina eruitur fastigia tendunt & qua
heremi uastitas & diuersorum monstruosorum
terror sigilli cum habiturefis ppermittatur
Optima me: uidelicet ut ipsi pceptor obedie
nec nostra propria uerba post me firma pos
uerari nisi firmitas scripturarum quicunq
monasterium secundo prælato ordine firmet

1

Iudicium sanctum
iudicium prophetæ precepit
ut non cum uellet propheta
HVIVS NATALIS DIES
iudicium sanctum iudicium prophetæ precepit
ut non cum uellet propheta prædicare
ut non cum uellet propheta prædicare
Archibus ac sidibus cum pertet
discere replebe cælacerit scemi
ri spiritu loquelæ accus postremo bria
uerum merito cognoscere lumen
Et ecce uenit postquid gloria
pauperibus ut dñi uocem hanc
recepit compositi mores
tacetur Mutato placuit
deo nomine paulus mirabili

3

De obedientia
INCIPIVNT CAPITVLA
I De obedientia
II De silentio
III De uerbis uel correptionis
IIII De appetitu perfectæ et cupiditate
V De humilitate
VI De custodia
VII De cursu spiritalium
VIII De disciplina monachorum
VIIII De modestia fratrum
X De diuersitate culparum
INCIPIT REGULA COENOBIALIS SEU COLUMBANI ABBATIS ET CONGREGATIONIS

PRIMUM omnium docemur dñm diligere ex toto corde
& ex tota mente & ex totis uiribus & proximum
tamquam nosmetipsos. Deinde opera adprimum ue
bum seniorum omnia ordinate obedientium audientes sur
gere opostea quia obedientia quae maioribus
praebetur deo exhibetur dicente dño mihi auditu auris
obedivit mihi audivit. Si quis igitur uerbum
audiens non statim surrexerit ad obedientiam
dicendum est, quia tam contra dixerit quam
tumultuue crimen incurrit. Et ideo non solum
inobedientiae reus sed & illum contradictionis
adeum alium fuerit multorum destructor aestu

2

verbus sanctis amen
fabulatores et herauerunt nos ce
runt mirantur possent quid primum un
ius tenderit rapuisse uel penetra
uerit per uia lux celi tenuit par
dus suum collocauit dñs fruendas
secretas aruas Cenabus au
pulsius sus predicte euangelium
dñi et ea remansisset tempus
nisset in uinea uineæ se
lacentem Verbum uindicta fame
lapide abuenit feras cur ceru
illa eum gustum mentacta tenas
ruxfragilia crimis schraser penas
uenena Sumita munus porzu
porexpi et ecclesiæ docuit
gratum cerebrum tempus digni
diuium per seculum gesta

4

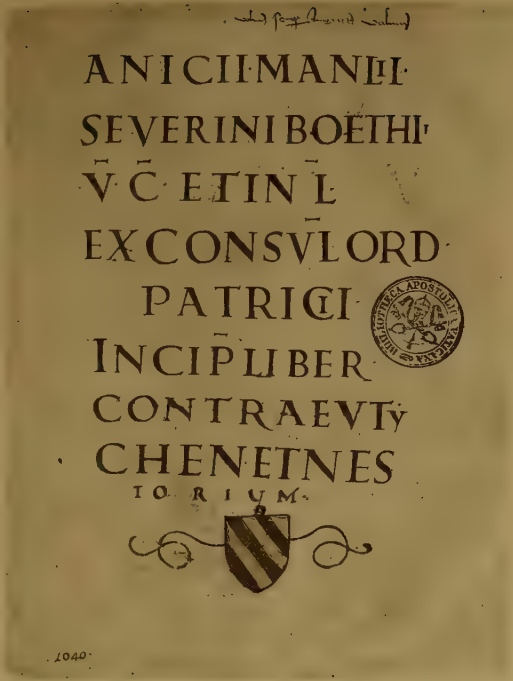

ANICII·MANLII·
SEVERINI BOETHI·
V̄ C̄ ET IN L̄
EX CONSVL ORD·
PATRICII
INCIP̄ LIBER
CONTRA EVTY
CHEN ET NES
TORIUM·

1040·

BIBLIOTHECA APOSTOLICA VATICANA

1

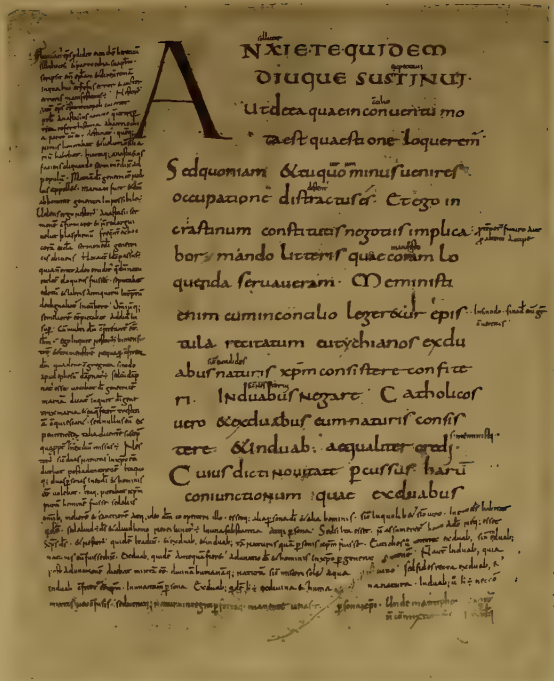

ANXIETE QUIDEM
DIUQUE SUSTINUI·
Ut dea quae in conuentu mo
ta est quaestione loquerem
Sed quoniam et tu quo minus uenires
occupatione distractus es. Et ego in
crastinum constitutis negotiis implica
bor mando litteris quae coram lo
quenda seruaueram. Meministi
enim cum in concilio legerentur epis
tula recitatum eutychianos ex du
abus naturis xp̄m consistere confite
ri. Induabus negare Catholicos
uero ex duabus eum naturis consis
tere et in duab. aequaliter credi.
Cuius dicti nouitate percussus harū
coniunctionum quae ex duabus

2

ROME, Vat. Urb. lat. 532 (No. 20), 1. fol. 1r; 2. fol. 1v.

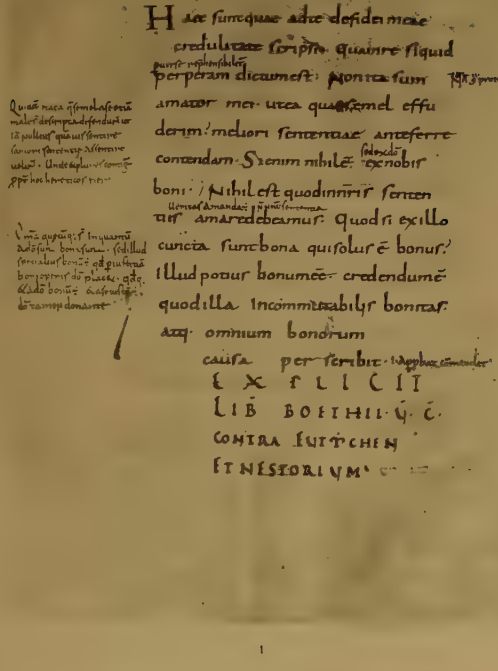

Haec sunt quae ad te de fidei meae
credulitate scripsi. Quamvis si quid
puerse reprehensibiliter
perperam dicum est: Non ita sum
amator mei. Utea quae semel effu
derim: meliori sententiae anteferre
contendam. Si enim nihil est ex nobis
boni: Nihil est quod in nostris senten
tiis amare debeamus. Quod si ex illo
cuncta sunt bona qui solus est bonus:
illud potius bonum esse credendum est
quod illa incommutabilis bonitas
atque omnium bonorum
causa perscribit. Appellat commendet

EXPLICIT
LIB. BOETHII. V. C.
CONTRA EUTYCHEN
ET NESTORIUM

1

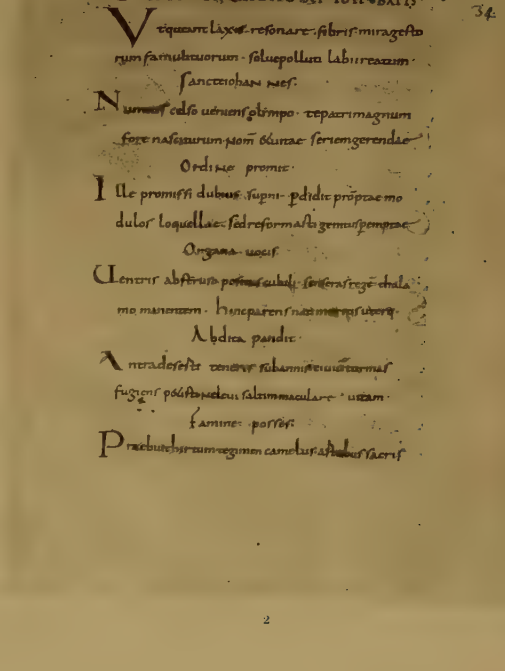

VERSUS IN LAUDEM SCI IOH. BAPTS.

34

Vt queant laxis resonare fibris mira gesto
rum famulis tuorum solue pollutis labii reatum
Sancte Iohannes.

Numquam celso veniens olimpo te patri magnum
fore nascituro nomen et vitae seriem gerendae
Ordine promit.

Ille promissi dubius superni perdidit proprae mo
dulos loquellae sed reformasti gemitus per ipsae
Organa vocis.

Ventris abstrusa pessima cubili senseras regem chala
mo manentem. Hinc parens natus meritis uterque
Abdita pandit.

Antra desertis teneris sub annis civium turmas
fugiens peristi nec levi saltim maculare vitam
Famine posses.

Praebuit hirtum tegimen camelus astubus sacris

2

ROME, Vat. Urb. lat. 532 (No. 20), 1. fol. 33v; 2. fol. 34r.

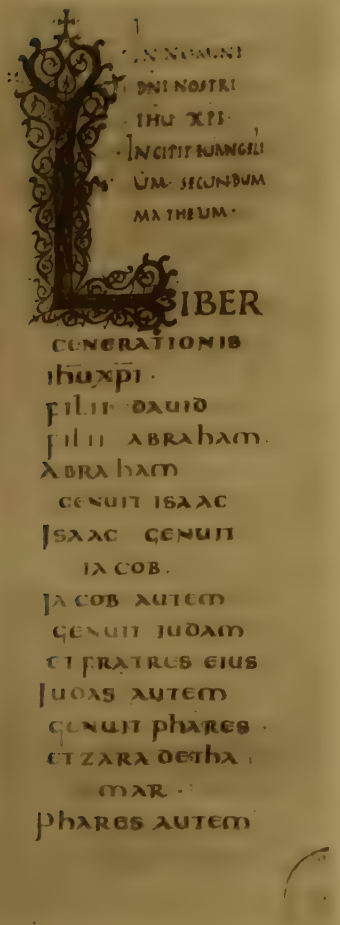

1

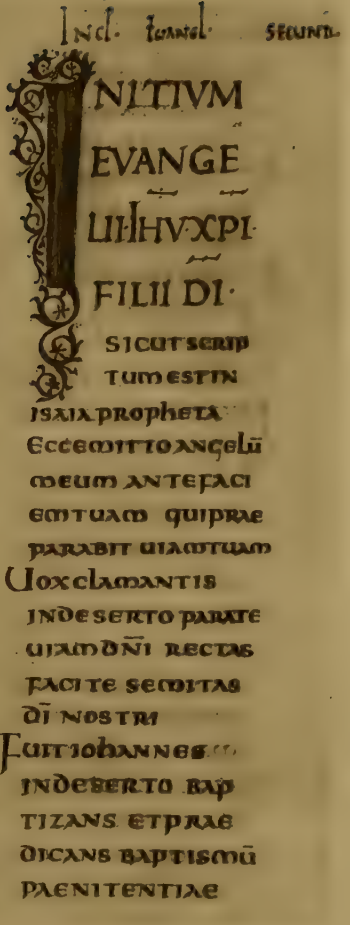

2

TOURS, 22 (No. 23), 1. fol. 17r; 2. fol. 95r.

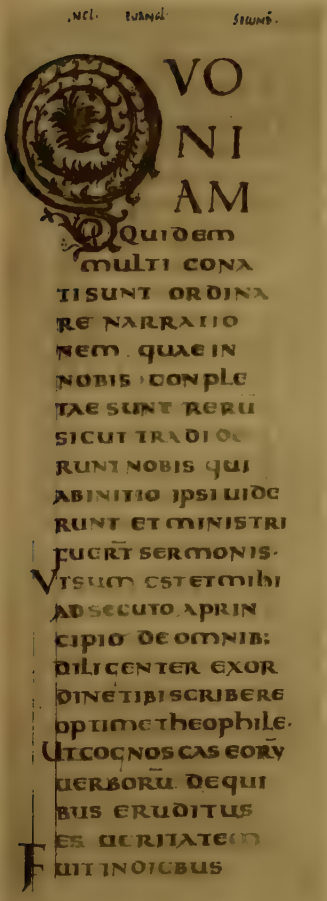

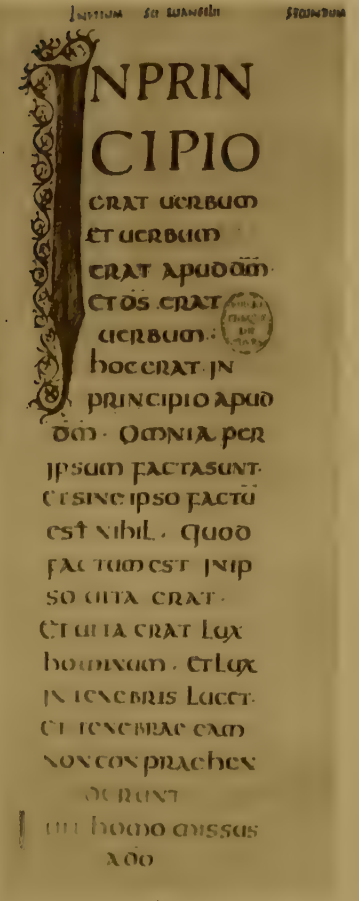

TOURS, 22 (No. 23), 1. fol. 147r; 2. fol. 223r.

dedisti quicesi in priuatis glorio
sa sunt multo magis commemo
rabuntur in regibus. Semper re
gium nomen in hac ciuitate sanctum
fuit. socorum uero regum & ami
corum sanctissimum quod nomen
hi reges ne amitterent ciuitate
timuerunt retentum uero & ate
confirmatum posteris etiam suis
tradituros se esse confidunt.
Corpora sua pro salute regum
suorum hi legata regii tradunt.
hieras & blesamius & cotagnus.
tibi nobisque omnibus iam diu
nota eademque fide & uirtute p̄
ditus dorulaus quinupercum hiera
legatus est ad te missus cum regū
amicissimum tum tibi etiam ut spe
ro probata exquire debles amio
Nunc quid ad regem contradig
nitatem suam scripserit. hie
ras quidem causam omnem sus
cipit & criminibus illis pro re
gese supponit reum memoriā

tuam implorat quicuncles plu
rimum negotium quam se ate in
deiotari tetrarchiam pedem dis
cessisse in primis finibus tibi presto
se fuisse dicit usque ad ultimos
prosecutum fuisse cum illa inspexis
ses cenatus cum in cubiculo recu
buisses eandemque ad siduitate
tam sibi tribuisse post tridie
quam obrem si quid eorum quae
obiecta sunt cogitatum sit, non
recusat quin id suum facinus iu
dices. Quo circa c. caes. uelim ex
istimes hodierno die sententiā
tuam, aut cum summo dedecore
miserrimam pestem in postea
tam esse regibus aut incolumē
famam cum salute quorum ab
eruō petere illorū crudelitati sed al
terū conseruare clementiae tuae.

M. TULLI CICERONĪ.
PRO REGE DEIOTARO
EXPLICIT.

quas inuito ꝑuim atque imperium
dedissent. Neque eius hominis inquē
ipsi congruissimo testimonio publico
quod num quam antea romam .M. de
ta legatos quemisissent & grauius eē
putarunt si publico consilio quā si ꝑ
uim multitudinis factum esse uidere
tur. Cum hoc consilio statuas centu
ripini publice sustulissent audi
metellus. graue ter fert. euocat ad se
centuripinorum magistratus & de
cem primos. Nisi restituissent sta
tuas uehementer minatur. illi ad
senatum renuntiant statuae quae
istius causae nihil prodessent repo
nuntur de terra centuripinorum
quae de statuis erant facta non tol
luntur. Alio ego aliud alii conce
do metello homini sapienti. prosus
eum possum ignoscere si quid stul
te facio quid ille hoc putabat uerri
ter minus sum fore si statua eius es
set deiectae quod saepe uenio aut
aliquo casu fieri solet non erat in
hoc neque crimen ullum. neque

reprehensio ex quo igitur crimen
atque accusatio nascitur ex ho
minum iudicio & uoluntate ego
si metellus statuas centuripinos
reponere non coegisset. haec dice
rem uidete iudices quantum &
quā acerbum dolorem sociorum
atque amicorum animis iniusse
rint istius iniuriae. cum centuri
pinorū amicissima fidelissima ciui
tas quae tantis officiis cum P. R.
coniuncta est ut non solum rem P.
nostram sed etiam in quo uis ho
mine priuato nomen ipsū roma
num semper detexerit. F. A. pub
lico consilio atq. auctoritate iu
dicarit. c. uerris statuas esse in
urbe sua non oportere. recitarē
de terra centuripinorum. laudā
rem illa de terra ciuitatem id quod
uerissime possem cōmemorarē.
x. ciuium esse. centuripinorum
fortissimorum fidelissimorumq.
sociorum eo somnis hoc statuis
se monumentum istius insua ciuitate

bus centurionum appellati.

INCIPIT DE IN
HONESTIS NO
VE VETERVM
DICTIS PER III
TERAS IDEST PO
PVLI ROMANI
Ā III TERAM

exhauserunt. tullius de officiis
fo cum mirari solitus capto
apud quem ille sedens sa mnitū
quondam hostium iam clien
tium suo remunerare pudi
uerat. & de oratore libro. ii
cum etiam tum intellecto cras
sus esset & apud eum sulpicius
sederet.
Aspici inueni resi senna his
toriographus libro. iiii.
itaq: postero deligato si quum
redeuntis aspicitur
Abstemius est immoscit quo
rete leporem teneat lupum

1

INCPIT PER B
EIITERAM

BETERE
idestare
uarrato TO
PYNAY
POC
TOΠ
ATINΠ
EPITIAI
AOΠO II.
assanos multos quod pa

betere. Bellioris est.
melioris uarro testamento +
ΠΕΡΙΑΙΗΚΩΝ + uenio nunc
ad adulterum genus testa
menti quod dicitur fisicon
in quo greci belliores quam
romani nostri. Brutum
dicitur. hebes et obtusum
lucretius libro. iiii ancon
tractatus uisepastibus ob
rutis obpacuuius ermio
nec & obnoxium esse aut
brutum aut elinguem putes.
Bulga est folliculus omnis
quam & cruminam uete

2

LEYDEN, Voss. L. F. 73 (No. 26), 1. fol. 39ᵛ; 2. fol. 45ʳ.

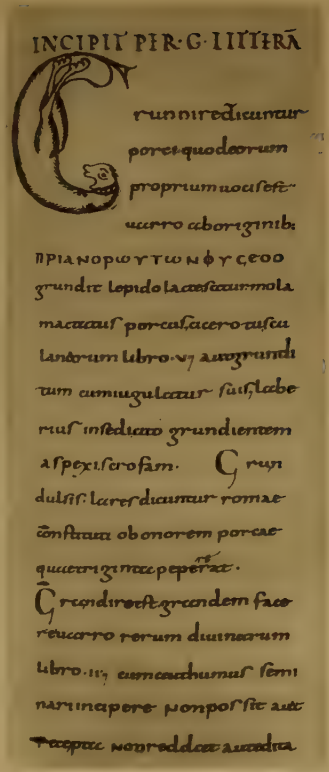

INCIPIT PER·G·LITTERĀ

Grunnire dicuntur
porci quod eorum
proprium uocis est
uarro ab originib:
ΠΡΙΑΝΟΡΩΥΤΩΝΦΥΓΕΟΟ
grundit lepido lacte sacrum mola
macatus porcus, cicero tusculanarum libro·v; aut grunditum cum iugulatur suis, laberius insediato grundientem aspexi scrofam. Grundulsis: lares dicuntur romae constituti ob onorem porcae quae triginta peperat.
Grandire est grandem facere uarro rerum diuinarum libro·iii; cum cauthumus seminari incipere non possit aut receptae non reddat aut edita

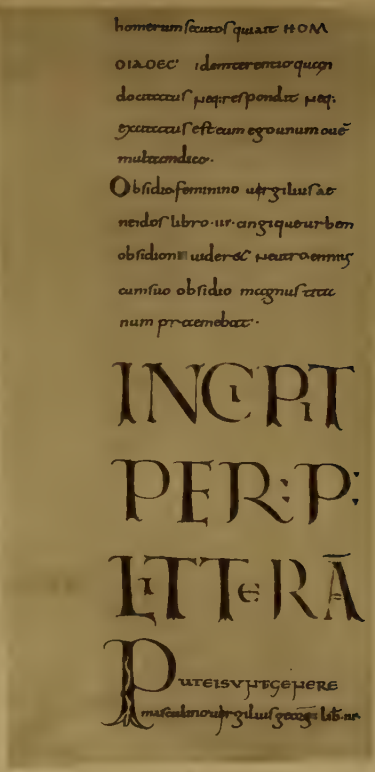

1

homerum secutos quia ait ΗΟΜΟΙΑΟΕΣ idem terentio quando citatus neque respondit neque excitatus est cum ego unum ouem multa dico.
Obsidio feminino uirgilius aeneidos libro·iii· cingique urbem obsidione uidere & neutro ennius cum suo obsidio magnus titanum praemebat.

INCIPIT
PER:P:
LITTERĀ

Puteis uirgilius genere masculino uirgilius geo[illegible] lib·iii·

2

LEYDEN, Voss. L. F. 73 (No. 26), 1. fol. 65r; 2. fol. 110r.

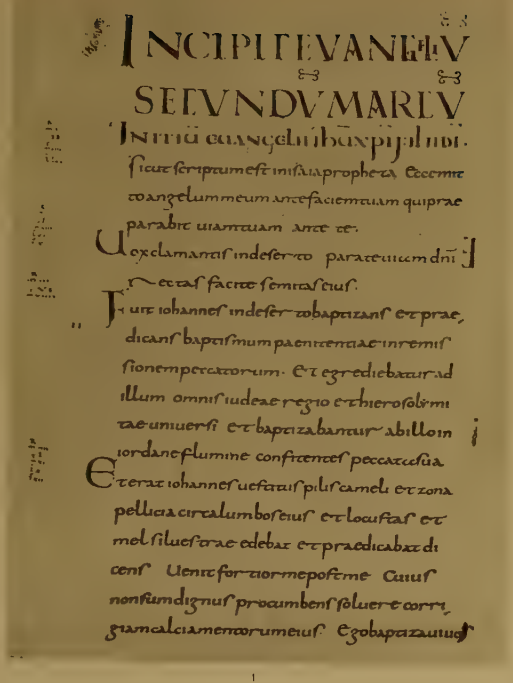

INCIPIT EVANGELIVM
SECVNDVM MARCVM
INITIVM EVANGELII IHV XPI FILII DI.
sicut scriptum est in isaia propheta Ecce mit
to angelum meum ante faciem tuam qui prae
parabit uiam tuam ante te.
Uox clamantis in deserto parate uiam dni
rectas facite semitas eius.
Fuit iohannes in deserto baptizans et prae
dicans baptismum paenitentiae in remis
sionem peccatorum. Et egrediebatur ad
illum omnis iudeae regio et hierosolymi
tae uniuersi et baptizabantur ab illo in
iordane flumine confitentes peccata sua
Et erat iohannes uestitus pilis cameli et zona
pellicia circa lumbos eius et locustas et
mel siluestre edebat et praedicabat di
cens Uenit fortior me post me Cuius
non sum dignus procumbens soluere corri
giam calciamentorum eius. Ego baptizaui uos

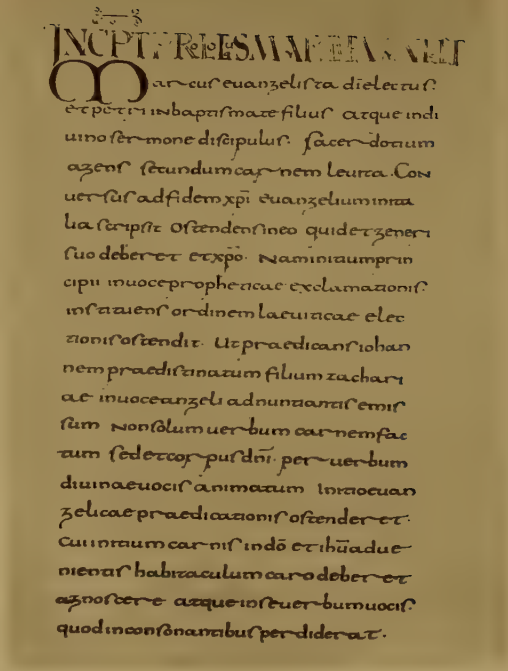

1

INCIPIT PROLOGUS MARCI EVANGELISTA
Marcus euangelista dilectus
et petri in baptismate filius atque indi
uino sermone discipulus. Sacerdotium
agens secundum carnem leuita. Con
uersus ad fidem xpi euangelium inita
lia scripsit ostendens in eo quid et generi
suo deberet et xpo. Nam initium prin
cipii in uoce propheticae exclamationis
instituens ordinem laeuiticae elec
tionis ostendit. Ut praedicans iohan
nem praedistinatum filium zachari
ae in uoce angeli adnuntiantis emis
sum non solum uerbum carnem fac
tum sed et corpus dni per uerbum
diuinae uocis animatum initio euan
gelicae praedicationis ostenderet.
Cui initium carnis in dō et ihū adue
nientis habitaculum caro deberet
agnoscere atque in se uerbum uocis
quod in consonantibus perdiderat.

2

LONDON, B. M. Harley 2790 (No. 27), 1. fol. 91r; 2. fol. 88r.

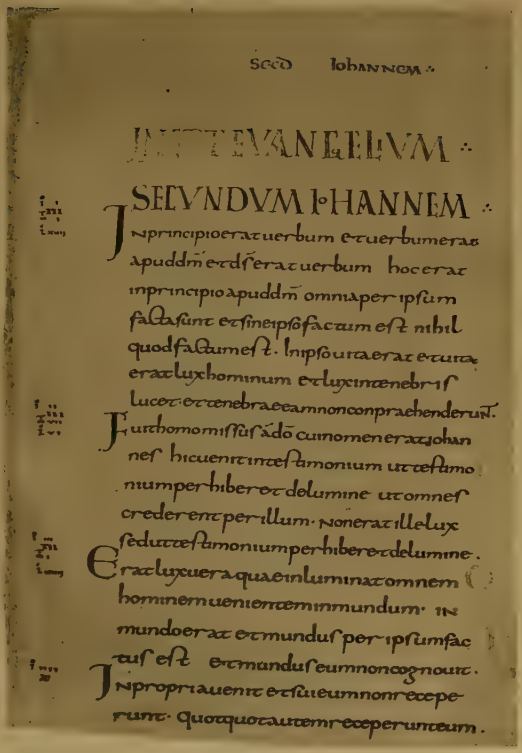

SCCD IOHANNEM

IN TT EVANGELIVM

SECVNDVM IOHANNEM

In principio erat uerbum et uerbum erat
apud dm̄ et ds̄ erat uerbum hoc erat
in principio apud dm̄ omnia per ipsum
facta sunt et sine ipso factum est nihil
quod factum est. In ipso uita erat et uita
erat lux hominum et lux in tenebris
lucet et tenebrae eam non conprahenderunt.
Fuit homo missus ad dō cui nomen erat iohan
nes hic uenit in testimonium ut testimo
nium perhiberet de lumine ut omnes
crederent per illum. Non erat ille lux
sed ut testimonium perhiberet de lumine.
Erat lux uera quae inluminat omnem
hominem uenientem in mundum. In
mundo erat et mundus per ipsum fac
tus est et mundus eum non cognouit.
In propria uenit et sui eum non recepe
runt. Quotquot autem receperunt eum.

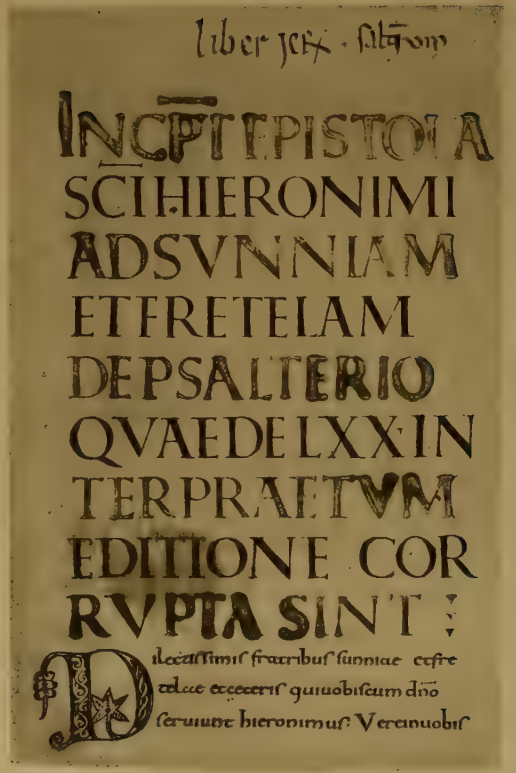

1. LONDON, B. M. HARLEY 2790 (No. 27), fol. 211r.

liber iesu · saltem

INCPT EPISTOLA
SCI HIERONIMI
AD SVNNIAM
ET FRETELAM
DE PSALTERIO
QVAE DE LXX IN
TERPRAETVM
EDITIONE COR
RVPTA SINT

Dilectissimis fratribus sunniae et fre
telae et ceteris qui uobiscum dn̄o
seruiunt hieronimus. Vere in uobis

2. LONDON, B. M. HARLEY 2793 (No. 28), fol. 3r.

INNOMINE DIUINO DI SUMMI

BEATUSUIR
quinon abiit inconsilio
impiorum Et inuia pecca
torum nonstetit Inca the
dra derisorum nonsedit
Sed inlege dñi uoluntas
eius & inlege eius medita
bitur die ac nocte
Et erit tamquam lignum
transplantatum iuxta
riuulos aquarum Quod fructum suum
dabit intempore suo
Et foliumeius nondefluet Et omne quod
fecerit prosperabitur
Non sic impii Sed tamquam puluis quem
proicit uentus
Propterea nonresurgent impii iniudicio
neq: peccatores incongregatione iustorum
Quñm nouit dñs uiā iustorū & iter impiorū peribit

1

Beati omnes quisperant ineum
III CANTICUM DAUID CUM FUGERET
AFACIE ABISALON FILIJ SUI
Dñe quare multiplicati sunt hostes mei
multi consurgunt aduersum me
Multi dicunt animae meae Non ē salus huic in dō
SEMPER
Tu autem dñe dipleus meus circa me gloria
mea et exaltans caput meum
Uoce mea ad dñm clamabo Et exaudiet me
de monte scō suo SEMPER
Ego dormiui Et soporatus sum Euigilaui
quia dñs sustentauit me
Non timebo milia populi quae circumdederunt me
Surge dñe saluum me fac dñs meus
Quia percussisti omnium inimicorum maxillā
dentes impiorum confregisti
Dñi est salus super populum tuū benedictio tua
SEMPER
IIII VICTORI IN PSALMIS CANTICUM
DAUID

2

LONDON, B. M. Harley 2793 (No. 28), 1. fol. 33r; 2. fol. 34r.

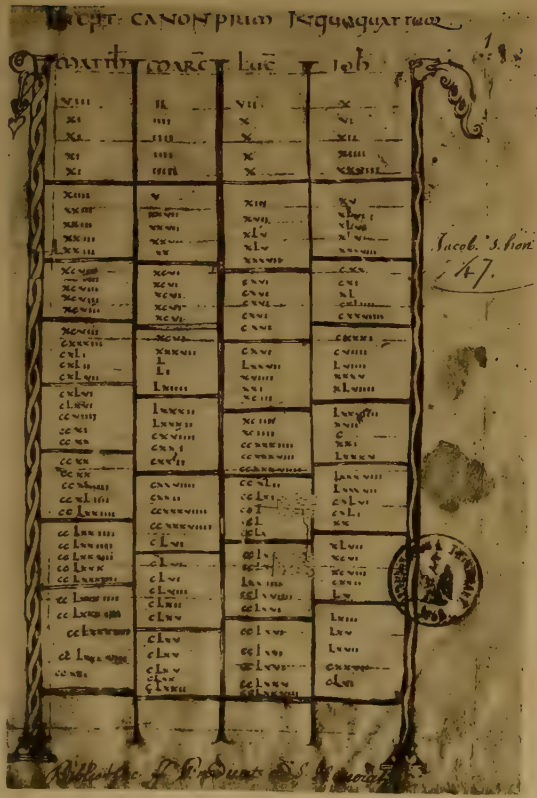

1

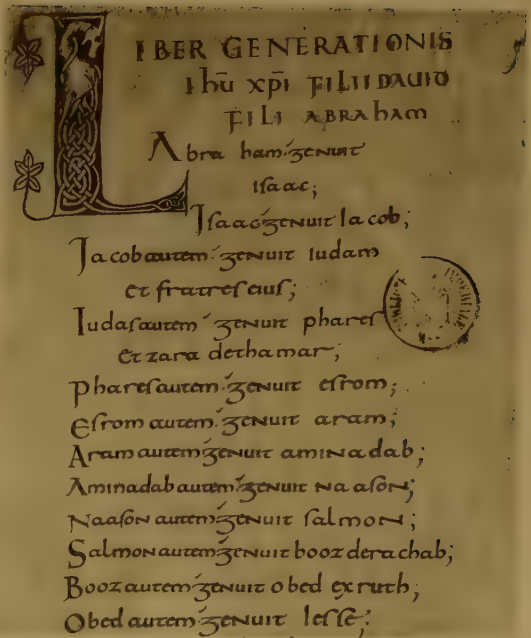
LIBER GENERATIONIS
IHU XPI FILII DAUID
FILI ABRAHAM
Abraham genuit
Isaac;
Isaac genuit Iacob;
Iacob autem genuit Iudam
et fratres eius;
Iudas autem genuit phares
et zara de thamar;
Phares autem genuit esrom;
Esrom autem genuit aram;
Aram autem genuit aminadab;
Aminadab autem genuit naason;
Naason autem genuit salmon;
Salmon autem genuit booz de rachab;
Booz autem genuit obed ex ruth;
Obed autem genuit lesse;

2

MATTHEVM

3

PARIS, B. N. LAT. 17227 (No. 30), 1. fol. 1r; 2. fol. 7r; 3. fol. 6v.

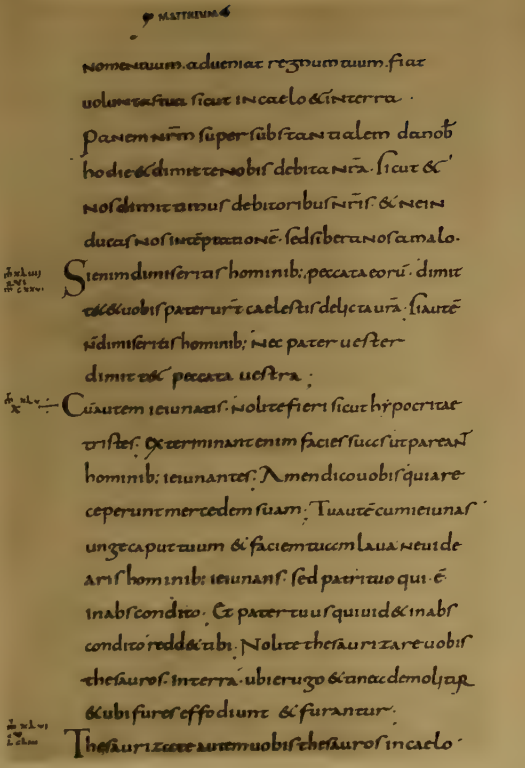

MATTHEUM

nomen tuum. adueniat regnum tuum. fiat
uoluntas tua sicut in caelo & in terra.
Panem nr̄m super substantialem da nob̄
hodie & dimitte nobis debita nr̄a. sicut &
nos dimittimus debitoribus nr̄is. & ne in
ducas nos in tēptationē. sed libera nos a malo.
Si enim dimiseritis hominib; peccata eorū. dimit
tet & uobis pater ur̄ caelestis delicta ur̄a. si autē
n̄ dimiseritis hominib; nec pater uester
dimittet peccata uestra;
Cū autem ieiunatis. nolite fieri sicut hypocritae
tristes. exterminant enim facies succs ut pareant
hominib; ieiunantes. Amen dico uobis quia re
ceperunt mercedem suam. Tu autē cum ieiunas
unge caput tuum & faciem tuam laua ne uide
aris hominib; ieiunans. sed patri tuo qui ē
in abscondito. Et pater tuus qui uid & in abs
condito redd & tibi. Nolite thesaurizare uobis
thesauros in terra. ubi erugo & tinea demolitur
& ubi fures effodiunt & furantur.
Thesaurizate autem uobis thesauros in caelo

1

INCIPIT LIB̄
EVANGELII
SEC̄D MARCV̄
INITIVM EVAN
GELII IH̄V XP̄I FILII D̄
SICUT SCRIPTUM ē IN ISAIA PRO
PHETA: ECCE MITTO ANGELUM MEŪ
ANTE FACIEM TUAM. QUI PRAE
PARABIT UIAM TUAM ANTE TE;
UOX CLAMANTIS IN DESERTO. PARA
TE UIAM DN̄I. RECTAS FACITE
SEMITAS EIUS,
FUIT IOHANNES IN DESERTO BAP
TIZANS ET PRAEDICANS BAP
TISMUM PAENITENTIAE IN REMIS
SIONEM PECCATORUM; ET EGREDI

2

PARIS, B. N. LAT. 17227 (No. 30), 1. fol. 16r; 2. fol. 68r.

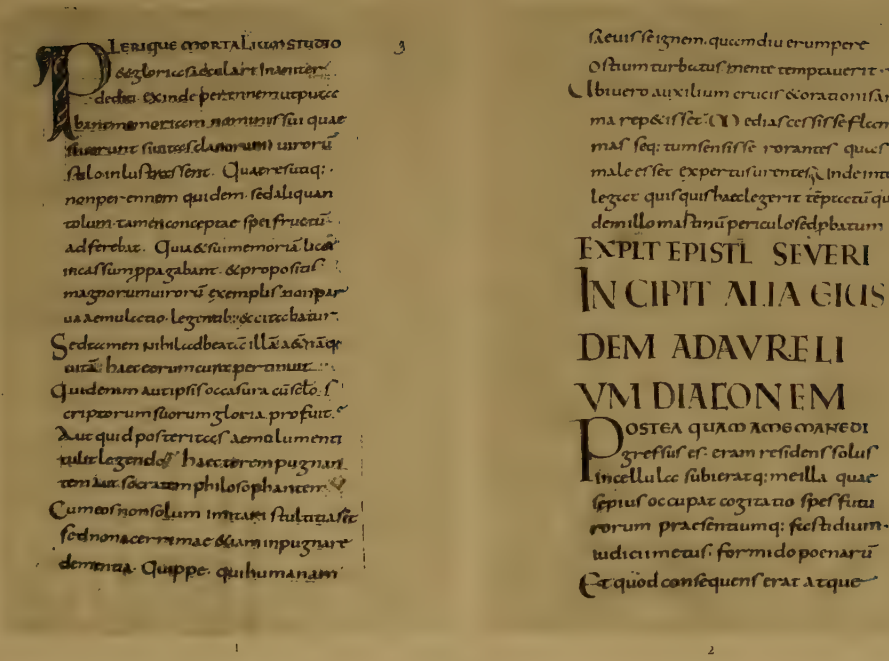

PLERIQUE MORTALIUM STUDIO
& gloriae saeculari inaniter
dediti. Exinde perennem ut putae
bant memoriam nominis sui quae
fuerunt sui tres clarorum uirorum
stilo inlustrassent. Quae res utique
non perennem quidem sed aliquan
tulum tamen conceptae spei fructum
adferebat. Quia & sui memoriam licet
incassum ppagabant. & propositis
magnorum uirorum exemplis non par
ua aemulatio legentibus & citabatur.
Sed tamen nihil ad beatam illam aeternamque
uitam haec eorum cunctae pertinuit.
Quidenim autipsis occasura cum sclo
scriptorum suorum gloria profuit.
Aut quid posteritas aemulumenti
tulit legendo haec terrem pugnan
tem aut socratem philosophantem.
Cum eos non solum imitari stultitia sit
sed non acerrimae etiam inpugnare
dementia. Quippe qui humanam

1

saeuis se ignem quem diu erumpere
ostium turbatus mente temptauerit.
Ubi uero auxilium crucis & orationis ar
ma repetisset. Medias cessisse flam
mas seq: tum sensisse rorantes quas
male esset expertus urentes. Inde intel
legat quisquis haec legerit tempt cum qui
dem illo mastinum periculo sed pbatum

EXPLT EPISTL SEVERI
INCIPIT ALIA EIUS
DEM AD AVRELI
VM DIACONEM

POSTEA QUAM AME MANEDI
gressus es. eram residens solus
in cellulae subieratque mei illa quae
sepius occupat cogitatio spes futu
rorum praesentium que fastidium
iudicii metus. formido poenarum
Et quod consequens erat atque

2

PARIS, B. N. LAT. 18312 (No. 31), 1. fol. 3r; 2. fol. 35v.

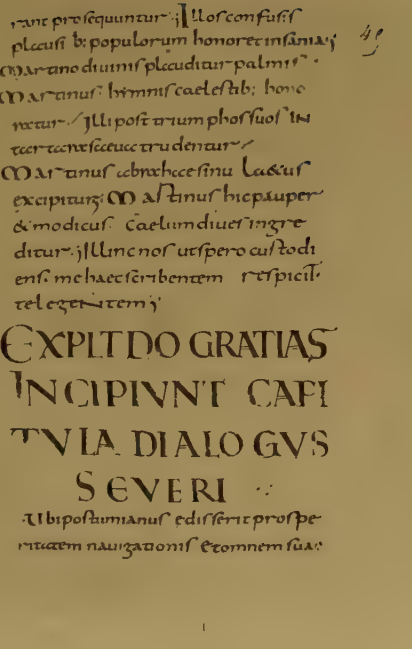

rant prosequuntur. Illos confusis
placuisti populorum honore et insania.
Martino diuinis placuditur palmis.
Martinus hymnis caelestibus hono
ratur. Illi post triumphos suos in
tertia rosa eua trudentur.
Martinus ab rosa hac sinu laetus
excipitur. Martinus hic pauper
et modicus caelum diues ingre
ditur. Illinc nos ut spero custodi
ens me haec scribentem respicit
telegentem.

EXPLT DO GRATIAS
INCIPIVNT CAPI
TVLA DIALOGVS
SEVERI

Ubi postumianus edisserit prospe
ritatem nauigationis et omnem suae

1

Lucescit hoc galle surgendum est.
Nam ut uides et postumianus instat
et hic praesbiter qui hesterno audi
torium amisit et spectat ut quae de
martino nostro in hodiernum diem et pli
candae distuleras debitor sponsio
nis euoluas. Non ignarus
quidem iste omnium quaecumque memoran
da sunt. sed dulcis et grata cognitio est et iam
nota relegenti. Si quidem natura. Ita com
paratum sit ut meliore quis conscientia
se nosse congaudeat. quae multorum testi
moniis non esse incerta cognoscat. Nam
et hic a prima adulescentia martinum se
cutus. Nouit quidem omnia sed libenter
cognita recognoscit. fatebor enim tibi
galle martinum mihi saepius auditas esse
uirtutes. Quippe quidem et iam litteris
multa mandauerim sed per gestorum
admirationem semper mihi noua sunt
quae de illo lic et audita saepius reuol
uuntur. Proinde additum nobis

2

ta est in utero habens despūco.

Inuigilia dni Innocte.

Seq̄ scī eūgl secd Lucam.

Ps. In illo tempore Exiit edictum a Cesare Au-
gusto: ut describeretur uniuersus orbis. Hæc descriptio prima facta est: a præside Syriæ Cyrino. Et ibant omnes: ut profiterentur singuli in suam ciuitatem. Ascendit autem et Ioseph a Galilea de ciuitate Nazareth: in iudeam in ciuitatem Dauid: quæ uocatur Bethlem: eo quod esset de domo et familia Dauid: ut profiteretur cum Maria desponsata sibi uxore pregnante. Factum est autem cum essent ibi: impleti sunt dies ut pareret. Et peperit filium suum primogenitum: et pannis eum involuit. Et reclinauit eum in præsepio: quia non erat eis locus in diuersorio. Et pastores erant in regione eadem uigilantes. Et custodientes uigilias noctis super gregem suum. Et ecce angelus dni stetit iuxta illos: et claritas dei circumfulsit illos. Et timuerunt timore magno. Et dixit illis angelus. Nolite timere. Ecce enim euangelizo uobis gaudium magnum: quod erit omni populo. Quia natus est uobis hodie saluator: qui est Xps dns in ciuitate Dauid. Et hoc uobis signum. Inuenietis infantem pannis inuolutum: et positum

BIBLIOTHÈQUE SAINTE GENEVIÈVE

1

merces uestra multa in cælo.

In natl scæ Agnes

Seq̄ scī eūgl secd Matthæum

Ps. In illo tempore dixit ihs discipulis suis pa-
rabolam hanc. Simile est regnum cælorum decem uirginibus: quæ accipientes lampades suas: exierunt obuiam sponso et sponsæ. Quinque autem ex eis erant fatuæ. Et quinque prudentes. Sed quinque fatuæ accepta lampadibus: non sumpserunt oleum secum. Prudentes uero acceperunt oleum in uasis suis cum lampadibus. Moram autem faciente sponso: dormitauerunt omnes et dormierunt. Media autem nocte clamor factus est. Ecce sponsus uenit: exite obuiam ei. Tunc surrexerunt omnes uirgines illæ: et ornauerunt lampades suas. Fatuæ autem sapientibus dixerunt. Date nobis de oleo uestro: quia lampades nostræ extinguuntur. Responderunt prudentes dicentes. Ne forte non sufficiat nobis et uobis. Ite potius ad uendentes: et emite uobis. Dum autem irent emere: uenit sponsus. Et quæ parate erant: intrauerunt cum eo ad nuptias. Et clausa est janua. Nouissime ueniunt et reliquæ uirgines dicentes. Dne dne aperi nobis. At ille respondens ait. Amen dico uobis: nescio uos. Uigilate itaque quia nescitis diem neque horam.

In natl scī Uincenti.

2

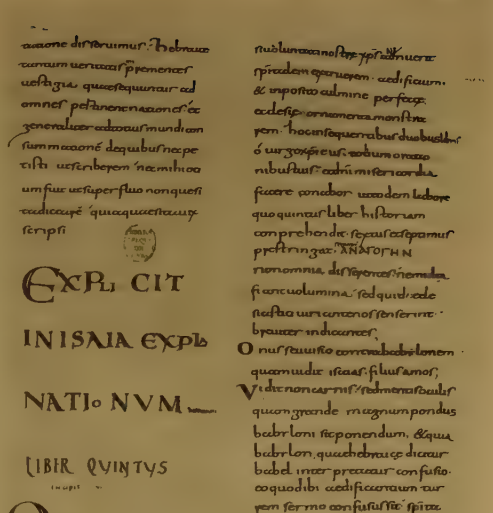

EXPLICIT

INISAIA EXPL

NATIO NVM

LIBER QVINTVS

QUOD IN PRECEDENTI

1. TOURS, 273 (No. 34), fol. 140v.

2. NEW YORK, Pierpont Morgan Library M. 191 (No. 35), fol. 1r.

INCPTIVGI
SECDLVCA

QUONIAM QUIDEM
MULTI CONATISUNT
ordinare narrationem quae
in nobis conplectae sunt rerum sicut tradide
runt nobis qui ab initio ipsi uiderunt & mi
nistri fuerunt sermonis. Uisum. e. & mihi
assecuto a principio omnia diligenter
ex ordine tibi scribere optime theophile
ut cognoscas eorum uerborum de quibus
eruditus es ueritatem

1 Fuit in diebus herodis regis iudeae
sacerdos quidam nomine zacharias de
uice abia. & uxor illi de filiabus aaron
& nomen eius elisabeth. Erant autem
iusti ambo ante dm incedentes in omnibus
mandatis & iustificationibus dni sine querela

testamenti qui pro multis effundetur. amendi
co uobis quod iam non bibam de genimine uitis
usque in diem illum cum illud bibam nouum
in regno dei.

xlv
Et hymno dicto exierunt in montem oliuarum
et ait eis ihs.

xiii

2

Per ambulabat autem magis sermo de illo. & conuenie
bant turbae multae ut audirent & curarentur
ab infirmitatibus suis

Ipse autem sedebat in deserto & orabat

Et factum. e. in una dierum & ipse sedebat docens
& erant pharisaei sedentes & legis doctores qui uene
rant ex omni castello galileae & iudeae & hierusa
lem. & uirtus erat dni ad sanandum eos.

Et ecce uiri portantes in lecto hominem qui erat
paralyticus & quaerebant eum inferre & ponere

R vi

3

NEW YORK, Pierpont Morgan Library M. 191 (No. 35), 1. fol. 109r; 2. fol. 99r; 3. fol. 120v.

consilio. accepto pecuniam copiosam. de-
derunt militibus dicentes; dicite quia dis-
cipuli eius nocte uenerunt. & furati
sunt eum nobis dormientibus; et si hoc
auditum fuerit a praeside. nos suadebi-
mus ei & securos uos faciemus; at illi
accepta pecunia. fecerunt sicut erant
edocti; & diuulgatum est uerbum istud
apud iudaeos. usq: in hodiernum diem.
Vnde cum autem discipuli abierunt in
galileam in montem ubi constituerat
eis ihs. & uidentes eum adorauerunt.
quidam autem dubitauerunt. & ac-
cedens ihs locutus eis dicens. Data est
mihi omnis potestas in caelo et inter-
ra. euntes ergo docete omnes gentes
baptizantes eos in nomine patris et
filii & spis sci docentes eos seruare om-
nia quaecumq: mandaui uobis Et ecce ego
uobiscum sum omnibus diebus usq: ad
consummationem saeculi.

EXPLT EVANGL SECD
MATTHEVM

INCPT EVANGL SECD LUCAM

QUONIAM quidem multi co-
nati sunt ordinare narrationem
quae in nobis completae sunt rerum
sicut tradiderunt nobis quia ab initio
ipsi uiderunt & ministri fuerunt sermonis
Uisum est & mihi assecuto a principio omnia
diligenter. ex ordine tibi scribere optime
theophile ut cognoscas eorum uerborum
de quibus eruditus es ueritatem.

FUIT IN DIEBUS HERODIS REGIS IUDAE
sacerdos quidam nomine zacharias
de uice abia & uxor illi de filiabus aaron
& nomen eius elisabeth Erant autem
iusti ambo ante dm incedentes in omnibus
mandatis & iustificationibus dni sine qua e-
rela et non erat illis filius eo quod esset
elisabeth sterilis & ambo processissent
in diebus suis. factum est autem cum sacer-
dotio fungeretur in ordine uicis suae an-
te dm secundum consuetudinem sacerdotii
sorte exiit ut incensum poneret. Ingressus
est in templum dni. & omnis multitudo erat
populi orans foris hora incensi Appa-
ruit autem illi angelus dni stans a dextris
altaris incensi et zacharias turbatus est
uidens & timor inruit super eum Ait autem

PARIS, B. N. LAT. 260 (No. 36), 1. fol. 75r; 2. fol. 112r.

monumento quod erat excisum de petra.
et aduoluit lapidem ad ostium monumenti.
Maria autem magdalenae et maria
ioseph aspiciebant ubi poneretur.
Et cum transisset sabbatum maria
magdalenae et maria iacobi et salo
mae emerunt aromata ut uenientes
ungerent eum.
Et ualde mane una sabbatorum ueniunt
ad monumentum orto iam sole. Et di
cebant ad inuicem. Quis reuoluet nobis
lapidem ab ostio monumenti. Et respi
cientes uiderunt reuolutum lapidem.
Erat quippe magnus ualde. Et introe
untes in monumentum uiderunt iuue
nem sedentem in dextris coopertum
stola candida. Et obstupuerunt.
Qui dicit illis. Nolite expauescere.
Ihm quaeritis nazarenum crucifixum.
surrexit non est hic. Ecce locus ubi
posuerunt eum. sed ite et dicite di
scipulis eius et petro. quia praece
dit uos in galilaeam. Ibi eum uidebi
tis sicut dixit uobis.
At illae exeuntes fugerunt de monu
mento. Inuaserat enim eas tremor
et pauor et nemini quicquam dixerunt.
timebant enim. surgens autem ihs ma
ne prima sabbati. apparuit primo

1

In xpi nomine incipit euange
lium secundum Iohannem
In principio erat uerbum. et uerbum erat
apud dm. et ds erat uerbum. hoc erat in
principio apud dm. Omnia per ipsum fac
ta sunt et sine ipso factum est nihil. quod
factum est. In ipso uita erat. et uita erat
lux hominum. et lux in tenebris lucet.
& tenebrae eam non conprahenderunt.
Fuit homo missus a do. cui nomen erat io
hannes hic uenit in testimonium. ut testi
monium perhiberet de lumine. ut om
nes crederent per illum. Non erat ille
lux. sed ut testimonium perhiberet de
lumine
Erat lux uera quae inluminat omnem
hominem uenientem in mundum. In mun
do erat. et mundus per ipsum factus est
& mundus eum non cognouit. In propri
a uenit. et sui eum non receperunt. Quot
quot autem receperunt eum. dedit eis
potestatem filios di fieri. his qui credunt
in nomine eius. Qui non ex sanguinibus
neq: ex uoluntate carnis neque ex uolun
tate uiri. sed ex do nati sunt. Et uerbum
caro factum est. et habitauit in nobis.
Et uidimus gloriam eius gloriam quasi
unigeniti a patre. plenum gratiae et
ueritatis.

2

PARIS, B. N. LAT. 260 (No. 36), 1. fol. 107r; 2. fol. 164v.

luntatē · o pusēs · ubiquerecto proposito ubiqueca ritate quaecrcadñ
pura sincerāque consistēt; sigitur eum hac scā caritate cunctageramus
licet parua possidentes paruatribuamus · faciemsuam dñm nonauertat
sed suscipiat · sicut magna & ammiranda donatia · ēnimuero uoluntatē
dī semper · non ea quaedamur addendit; & sillamudeatmagnū · fide
rectum · suaedignationis apponit · ēt propter huius modiuolumtatem
dignos facit fieri rabona percipere · quaenos unuersos conangat
ad pisq · gratia et clemetia dñi nri ihuxpi · cum quopatri una
cum scō spū · gloria imperium · honor · nunc et semper et in sta ecclo
rum · amen · EXPLICITUS EST SERMO PRIMUS · INCIPIT SECŪ

" Quietis splendor gloriae et character substantiae · Q dus
" ferens omnia uerbouir tutis suae per eum · mundationem
" faciens peccatorum · Vbique quidem religioso nobis opus est
intellectu · maxime autē ubi dedō colloquimur aliquid uelaudimus ·
Qñm nequeadloquendū dignededō linguas sufficit · nequeadpercipi
endum praeualet intellectus · ēt quid dicolinguamuel intellectū · eum

1

siuero beatitudines solis monachis dicte sunt · saecularem autem hominē
impossibile · ē eas implere · ipse nupcias iussit · ipse ergo omnes perdidit ·
sicenim non potest · cum nupcias eaq; monachorum sunt implere · omnia
perierunt · & corrupta sunt · et in angustum · conclusi rea quae uitutis
sunt; et quomodo honorabile sunt nupcie · quae nobis tantum impediunt ·
Quid ergo possibile · ē · & ut ide possibile · et cum habentes uxores ·
uir tutem aggredi · si uoluerimus; quomodo si habentes tam quam non ha
bentes simus · si non gaudemus · in his quae possidemus · si mundo utamur
tam quam non utentes · si autem aliqui impedimenta sunt exnupcis · scimus
quoniam nonnupcie illis impedimentum fuerunt · sed uoluntas
quae male utitur nupcis · nam neq; unum facit ebrietatem · sed mala
uoluntas · et excessus · moderationis; utere cum moderatione nupcis ·
et primus eris in regno caelorum · et omnib; fructis bonis quae omnia
nos promeruit · conangat gratia et misericordia dñi nri ihuxpi · cū quo
patri una cum spū scō gloria imperium · honor · nunc et semper ·
et in sta secula saeculorum · amen ·

EXPLICIT SERMO SEPTIMUS ·

INCIPIT OCTAUUS ·

2

unacum spūsco nunc et semper et in secula seculorum amen.

Expl sermon. Incipit sermo sextus

" Quapropter sicut dicit spūs scūs hodie si uocem eius audieritis ne
" obdurescat cor da uestrum sicut in amaritudine iuxta illam diem
" temptationis in deserto ubi temptauerunt me patres uestri. pro
" bauerunt et uiderunt opera mea. Quadraginta annis proximo ideo
" iratus fui generationi huic et dixi semper errant corde. ipsi autem
" non cognouerunt uias meas. sicut iuraui in ira mea si introibunt in re
" quiem meam, loquitur de populis credentes. qui cum eis fui fusi
" sizmen fiducie mee et gloriem spes uiq; in finem firmam tenere mus.

Ostendat deinde qua firmitate non oporteat expectare et huiusce fidem
ex scripturis facere, sed animaduertat. Obscurum est enim quodam
modo hunc locum locutum esse. et est difficilis ad intelligendum,
meritoo hoc posita nos breuiter omne argumentum uos docere. et
tunc ad testimonium recurrere; tunc iam meo pus non habebitis.
si apostolicam intentionem dicentis; de spe illius est sermo quia
opostet spenere que fiturum est. et quia omnibus modis erit ais
qui hic le bono ueri ne aliquam mercedem et fructum esse requiei; hoc
igitur exprophetica compro batur. et quid dicit. Quapropter sicut
" dicit spūs scūs hodie si uocem eius audieritis ne obdurescat cor da uestrum
" sicut in amaritudine iuxta diem temptationis in deserto ubi
" temptauerunt me patres uestri. probauerunt me et uiderunt opera
" mea. xl annis si deo iratus fui generationi huic et dixi semper er
" rant corde. Ipsi autem non cognouerunt uias meas. sicut iura
" ui in ira mea si introibunt in requiem meam. Tres requies est dicit.
Una sabbati qua uidelicet requieuit a boperibus suis. Secunda in
palestina in qua ingressi iudaei requiem non inuenerunt ex miseriamul
ta et le boribus. Tertia quaere — uera requies hoc est regnum
celorum. Ad quem quos peruenire concupiscit. requiescamus
esumus a laboribus et difficultatibus suis. Harum trium igitur
hic mentionem facit, cuius autem deus uidisputauerit rium mentem

1

" propter tempus. propter hoc me gis exsoluta est fis et supini
effecta; propter hoc maxime debet beccas esse fortes. prop
ter tempus. Hoc autem uocat. quia debilibus congruit. hoc
autem perfectis contrarium est et noxium. Sic in infir
mis moritur; pro inde non oportet hoc in iuuenibus. Nunc in
ferre neque exeis conperationem facere. quia poriti
fex sacrificauit et orauit uoce et deprecatione. Attendi
de igitur quo modo nos ista moneat. Sed illos tunc nutri
ebant. Sed neque quasi eos mourbecent. Igitur cibus
uerus eloquium dei; ab or enim illis. inquit non fuit panis neque
sitis aque. sed fame audiendi uerbi dni. Lacteis potum nomen tam nondixit
nutrituos ostendens. quim lac non est cibus sed sicut in pueris minor. quinon
possunt panem nutriri. tales enim potum non accipiunt. Sed pro cibus illi
proponi dicitur. non dixit opus habent. sed effectus est. opus habent. Lac
non solido cibo, hoc uos uolui tas uos recipisse. ad hoc credo debitas. ad hanc
necessitatem. omnis enim qui par tus lactis. expers est uerbi iustitiae.
quod autem est expers uerbi iustitiae quid est uerbum hic mihi uidetur esse tria signi
ficare. quod etiam xps dicebat. qui si habundauerit iustitia nra. abundauit

2

sedindulge mihi quodimpie gessi ;
Exaudime prostratum adorandæ
tuam gloriosissimam crucem ut en
hrdieb: mereamrabi adhiscere
mundus explacere conspectuio
utliberatus amalis omnib: tuosim
semper adiutorio consolatus pere
xpe saluator mundi qui cum patre
et spūsō unus es regnas insecula
seculorum amen.

Supro nobis passus es mundi
saluator misere nobis ✝
crucem tuam adoramus dne
et sanctam resurrectionem tuam
laudamus et glorificamus.
ecce enim propter crucem
venit gaudium in uniuerso mundo

mois terra adorecce et psallat
tibi psalmum dicat nomini eo

[illegible]

Altissime qui solus sine peccato es
tribue mihi peccatori gratiam
illa hora propter multas miserationes tuas. ut nec tunc appareat
quae nunc uelata. te impietas mea
eorum exspectatoribi angelis et
archangelis prophetis et apostolis
iustis et sanctis sed sic tuame impium
gratia et miseratione tua et deduc
me in pace ad tuum delicarum cum
omnib: perfecat. suscipe obsecra
tionem seruitutis dne precibi omniū
sanctorum tuorum quitibi a seculo
placuerunt. quimibi debeant

1

de virtutibus et

Dilectissimo
filio uuidonicomita
humilis lucuita
alchuinus salutē.

Memor peccatoris
tuae et promissionis meae quame
obnixe flagitasti aliquot tuae
occupationi quae me in bellis reb:
haberenouimus exhostrationem tum
breui sermone conscriberem. utha
beres iugiter. In manus pectoris mae
ammonitionis sententiae. Inquibi
teipsum considerare potuisses atq;
adiuuante deo peccatu dimittere
studium. Curam honestae pere

2

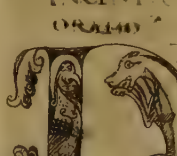

INCIPIT ORATIONES
ORATIO SCI AUGUSTINI
IUSTITIAE DS

misericordiae
dinuisibilis dō
inenarrabilis
aeterne reppetitor
benedicte deus
omnia subquoomnia

quaemomnia sunt parce animae meae
parce mihi mei parce factis meis atque
criminib: parce peccatis meis. Ut sit in
firmum cum aegrotat sanala sigue dē
Dolor quod tremeae sensum quite mel
lezae. Oculos quite iudicare. Da sanilla
sapientia deus ut quae mihi displicuerunt
misericordi non ostendere. et fouere inimici

3

TROYES, 1742 (No. 38), 1. foll. 59*–60*; 2. fol. 5*; 3. fol. 52*; 3. fol. 52*.

SICERGO INCIPIT LUCAS.

QNM̄ QUIDEM MULTI CONATISUNT;

INCP LIB̄ PRIMVS:

1 QNM̄ QUIDEM MULTI
conatisunt ordinare
narrationem quae
innobis compl&aesun̄
rerum. sicut tradi
derunt nobis qui ab initio ipsi
uiderunt & ministri fuerunt
sermonis. uisum est & mihi ad se
cuto a principio omnia diligenter
ex ordine tibi scribere optime
theophile. ut cognoscas eorum
uerborum de quib: eruditus es
ueritatem, quoma n̄festissime
proemio. significat eam sibi maxi
me causam euangelii fuisse scribendi.

1

in iustitia meam & a delicto meo mun
dame: Non potest suis fidelibus intra
dare claritatem. quae eos conserua
tam an& in caelis:

5 Ecce duo uiri loquebantur cum eo.
5 erant autem moyses & helias uisi
5 in maiestate;

Moyses & helias. quorum unū mostuum
alterum in caelis raptum legimus.
uisi in maiestate cum dn̄o: futuram
omnium sc̄orum gloriam signifi
cant, quia uidelic& tempore iudicii.
uel uiui in carne reperiendi. uel ab
olim gustata morte resuscitandi.
parit̄ sint cum illo regnaturi;
Teste enim apostolo mostui qui in
xp̄o sunt. resurgent primi.

2

CAMBRAI, 295 (No. 40), 1. fol. 7r; 2. fol. 74r.

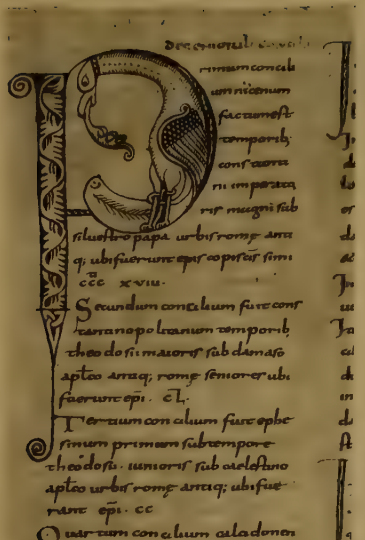

Decemonuli concilii

Primum concilium nicenum factum est temporibus constantini imperatoris magni sub silvestro papa urbis romę antiq; ubi fuerunt epis copistis simi ccc xviii.

Secundum concilium fuit constantinopolitanum temporibus theodosii maioris sub damaso apl̄co antiq; romę seniores ubi fuerunt epi. cl.

Tertium concilium fuit ephesinum primum sub tempore theodosii iunioris sub caelestino apl̄co urbis romę antiq; ubi fuerant epi. cc

Quartum concilium calcidonense fuit temporibus martiani imp̄ris sub leone apostolico urbis rome antique senioris ubi fuer̄ epi dcxxx

Quintum concilium it̄ constantinopolitanum fuit temporibus iustiniani imp̄ris sub iugilio papa urbis rome antiq; ubi fuerunt epi clxv

Sextum concilium it̄ constantinopolitanū fuit temporibus constantini iunioris sub agato papa urbis rome ubi fuerunt epi. ccc.

+ in conagentibus custodi archie & reliqui religiosis

1

synodo. Hoc aut̄ dicunt non pro defensione sancte synodi sed nomine eius sicut pocant sui in impietate confirmare festinantes. Cestum aut̄ est quod impia intentio est istius iudicantium. Ut sicis euenerit non p̄dicetur. d̄ruer bu homo factus est. Nec sc̄ti gloriosa semper uirgo mater dī genetrix p̄dicet.

Hac enim theodorus & nestorius insitis conscriptis impiae exposuerunt & qui epistolā scripsit in ea blasphemat. Nos igitur sequentes sc̄os patres & uolentes rectam fidem sine qua dam macula in dī ecclesiis p̄dicari & impiorum conatum resecare. Primum quidem & in uris uos degentes ecclesiis interrogauimus de p̄dictis impiis tribus capitulis & ur m̄ nobis uoluntatem manifestare fecistis pro qua & conp̄bauim; uos quod indubitanter & cū omni alacritate rectam fidem confessi estis. Et impia condempnatis q̄m uero & p̄ condempnationem a uobis factam in his dem ipsis permanent. Quidā eadem impiatria capitula uindicantes, I dō uocauimus uos ad regiam urbē hostantes communiter conuenientes quam habetis p̄hisuoluntatem. Iterum manifestare & uigilio enim religiosissimo pape antiquioris romae cūper

2

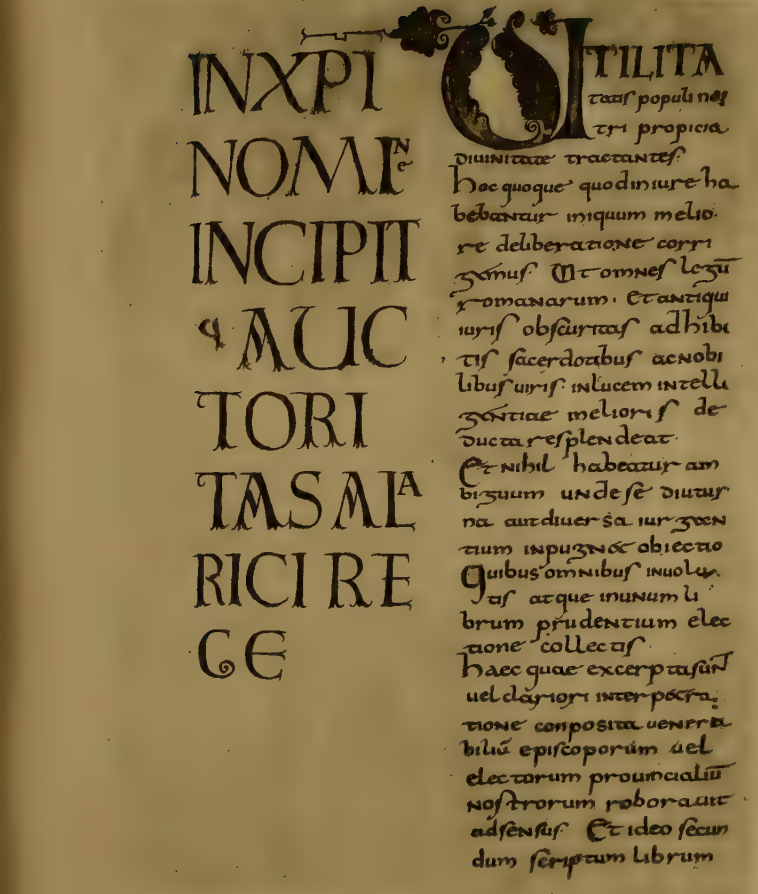

INXPI
NOMINE
INCIPIT
AUC
TORI
TAS ALA
RICI RE
GE

UTILITA
tatis populi nos
tri propicia
diuinitate tractantes.
hoc quoque quod in iure ha
bebantur iniquum melio
re deliberatione corri
gemus. Ut omnes legum
romanarum. Et antiqui
iuris obscuritas adhibi
tis sacerdotibus ac nobi
libus uiris. in lucem intelli
gentiae melioris de
ducta resplendeat.
Et nihil habeatur am
biguum unde se diutur
na aut diuersa iurgen
tium inpugnet obiectio
quibus omnibus inuolu
tis atque in unum li
brum prudentium elec
tione collectis.
haec quae excerpta sunt
uel clariori interpetra
tione composita uenera
biliu episcoporum uel
electorum prouincialium
nostrorum roborauit
adsensus. Et ideo secun
dum scriptum librum

PARIS, B. N. LAT. 4404 (No. 45), fol. 2r.

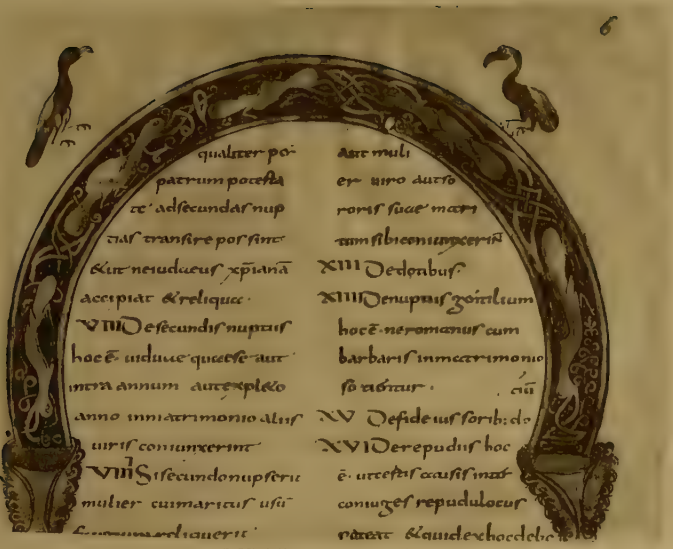

PARIS. B. N. LAT. 4404 (No. 45). 1. fol. 6r.

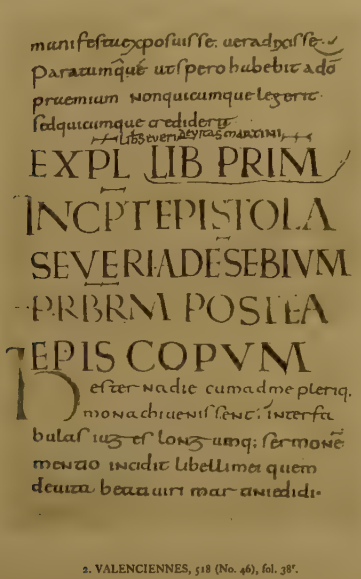

2. VALENCIENNES, 518 (No. 46), fol. 38r.

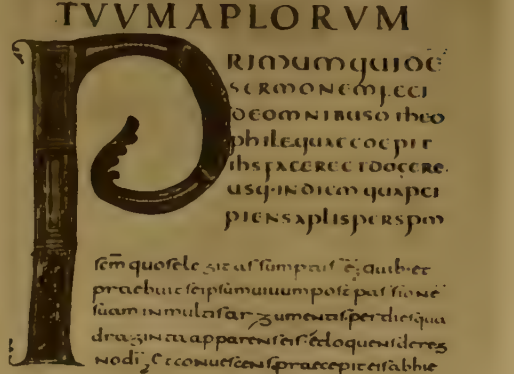

INCIPIT LIBER AC
TVVM APLORVM

PRIMVM QVIDE
SERMONEM FECI
DE OMNIBVS QVE
CEPIT IHS FACERE ET DOCERE
VSQ; IN DIEM QVA PRE
CIPIENS APLIS PERSPIR

SEM QVO SVBLE
VATVS EST; AVDI
PRAECIPIT SPIRITVM VNVM POSSE PARTICIPATIONE
SVAM IN MVLTIS ATQ; IN SINGVLIS QVIBVSQ;
DRA ZIN TRA APPARENTIA SIBI CELOQVENTIBVS
NODIS ET CONVERSANTIBVS PRAECEPIT EIS ABHINC
RVSOLIMIS NE DISCEDERENT. SED EXPECTARENT
PROMISSIONEM PATRIS QVAM AVDISTIS
PER OS MEVM QVIA IOHANNES QVIDEM BAPTIZAVIT AQVA VOS AVTEM BAPTIZABIMINI
SPIRITV SCO NON POST MVLTOS HOS DIES. IGITVR
QVI CONVENERANT INTERROGABANT EVM DICENTES
DICENTES IN TEMPORE HOC REFACIES REGNVM ISRAHEL
AVDITIS MEIS, NON EST VRM NOSSE TEMPORA VEL MOMENTA QVAE PATER POSVIT IN SVA POTESTATE SED ACCIPIETIS
VIRTVTEM SVPERVENIENTIS SPIRITVS SCI IN VOS ET ERITIS MIHI
TESTES IN HIERVSALEM ET OMNI IVDAEA

1

REGVERO IOSAPHAT FECERAT CLASSES IN MARI QVAE NAVIGARENT
IN OPHIR PROPTER AVRVM ET ABIERVNT QVIA CONFRACTAE SVNT
IN GABER TVNC AIT OCHOZIAS FILIVS AHAB AD IOSAPHAT VADANT
SERVI MEI CVM SERVIS TVIS IN NAVIBVS ET NOLVIT IOSAPHAT DORMIVIT Q; CVM PATRIBVS SVIS ET SEPELIVIT EVM CVM MAIORIBVS SVIS IN
CIVITATE DAVID PATRIS SVI ET REGNAVIT Q; IORAM FILIVS EIVS PRO EO. OCHOZIAS AVTEM FILIVS AHAB
REGNARE COEPERAT SVPER ISRAHEL IN SAMARIA ANNO XVII IOSAPHAT
REGIS IVDA REGNAVIT Q; SVPER ISRAHEL DVOBVS ANNIS ET FECIT MALVM IN
CONSPECTV DNI ET AMBVLAVIT IN VIA PATRIS SVI ET MATRIS SVAE
ET IN VIA HEROBOAM FILII NABAT QVI PECCARE FECERAT ISRAHEL SERVIVIT Q;
QVOQ; BAAL ET ADORAVIT EVM ET IRRITAVIT DNM DEVM ISRAHEL IVXTA
OMNIA QVAE FECERAT PATER EIVS FVIT AVTEM AB INIMICIS
POST QVAM MORTVVS EST AHAB.

EXPLICIT MALACHI IDEST REGVM LIBER III VEL II.

INCIPIVNT CAPITVLA IN LIBRO REGVM IIII.

I OMNIA VERBA MEA QVAE LOCVTVS SVM IN CONSPECTV ANGELI DEI VADE QVAERE RESPONSVM A BEELZEBVB DEO HECRON SI POSSIM CONVALESCERE DE VVLNERE MEO
II OCHOZIAS CECIDIT PER CANCELLOS CENACVLI SVI QVAE ERANT IN SAMARIA ET AEGROTABAT MISITQ; NVNTIOS ET DIXIT EIS ITE ET INTERROGATE BEELZEBVB DEVM ACCARON SI VIVAM AB HAC INFIRMITATE IN QVA VERSOR
III ELIAS AVTEM THESBITES DE HABITATORIBVS GALAAD DIXIT AD ACHAB VIVIT DOMINVS DEVS ISRAHEL IN CONSPECTV CVIVS STO ET NON ERIT HIS ANNIS ROS NEC PLVVIA NISI IVXTA VERBVM MEVM
IIII ET FACTVM EST VERBVM DNI AD EVM DICENS VADE AD TORRENTEM CARITH QVI EST CONTRA IORDANEM ET ABSCONDERIS IBI ET BIBES DE TORRENTE AQVAM VBI PRAECEPI CORVIS VT PASCANT TE IBI
V ET EGRESSVS PROPHETA OCCVRRIT MVLIERI VIDVAE IN SAREPTA SIDONIAE ET VOCAVIT EAM DIXITQ; DA MIHI PAVLVM ET AQVAM IN VASE VT BIBAM
VI ET FAMES ERAT MAGNA IN SAMARIA QVAE PEPERIT MVLIER QVAE DEBEBAT DARE EZECHIELI REGI ISRAHEL ET DEDERAT DARE
VII ET DIXIT VNVS QVISQ; AD PROXIMVM SVVM QVARE NOS HIC SEDEMVS EAMVS ET INTRABIMVS CIVITATEM ET FAME AFFLIGEMVR IBI
VIII ET EZECHIEL QVOMODO AVSVS EST GALAAD ET DIXERAT FILIVS HVIVS DEBET REGNARE POST ME ET ADOLESCENS ERAT
VIIII ET EZECHIEL REGEBAT IN QVO MODO SEPELIERAT CHETHAVROS ET DIXERAT DOMINA MEA FILIA VESTRA EST ADIZARA FILIA HVIVS ET DIXIT EI ET DIXERAT HOLOFERNES DEBET ESSE CAPITANEVS

2

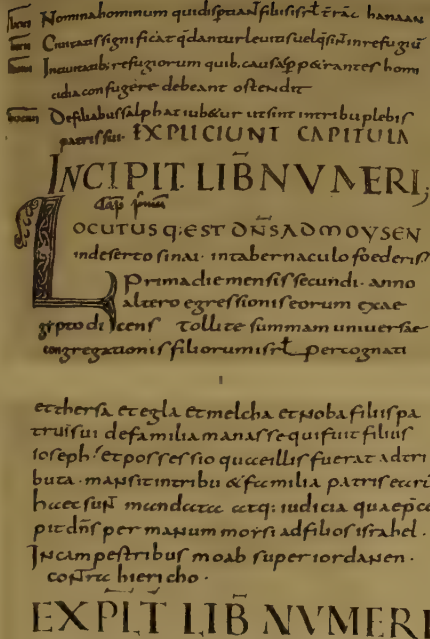

Nomina hominum quidspectant filii israel ad terram hanaan
Cur ea significata dicantur leuita uel qui in refugium
Ineuitabiles refugiorum quib. causa sepe arantes hom
cidia confugere debeant ostenditur
Deiudabus alphaei iubetur ut sint in tribu plebis
sue israel. EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT LIB NUMERI

LOCUTUS QUE EST DNS AD MOYSEN
in deserto sinai. in tabernaculo foederis
Primadiemensis secundi. anno
altero egressionis eorum exae
gypto dicens. tollite summam uniuersae
congregationis filiorum israel percognati

1

et thersa et regla et melcha et sepha filii sepha
truisui de familia manasse qui fuit filius
ioseph. et possessio quicellis fuerat adtri
buta. mansit in tribu & familia patris sui.
haec sunt mandata et iudicia quae pe
pit dns per manum mosi ad filios israhel.
In campestribus moab super iordanem.
contra hiericho.

EXPLT LIB NUMERI.
QUI APPELLATUR HE
BRAICE VAIEDABER:

V III.

2

NEMO CUM PROPHETAS
UERSIBUS UIDERIT ESSE
descriptos metro eos aestimet apud
hebraeos lizarii et aliquid simile
habere de psalmis uel operibus salomonis sed.
quod in demosthene et tullio solet fieri ut
per cola scribantur et commata. qui utique
prosa et non uersibus conscripserunt. Nos
quoq; utilitati legentium prouidentes inter
pretationem nouam nouo scribendi genere
distinximus. Ad primum de isaia sciendum quod
in sermone suo distortus sit. quippe ut uir nobilis
& urbanae eloquentiae habens quicquid in elo
quio rusticitatis admixtum. Unde accidit ut pl.

3

EGO sum qui peccaui. et ego iniquegi. Usquequo
sunt quid fecerunt. ne uexetur obsecro manus tua
contra me. et contra domum patris mei. Ecce tu me
quid addauid in die illa. et dixerat. Ascende et con
tunde regem alaroth. et aedifica ibi altare dno qui
conspicienti. areuna ianebusei. et ascende
dauid iuxta sermonem quid. quem praeceperat ei dns.
Conspicienti. areuna animaduertit regem. et seruos
eius transire ad se. et egressus adorauit regem prono
uultu in terram et ait. Quid causae est. ut ueniat dominus
meus rex ad seruum suum. Cui dauid ait. Ut emam
aream. et aedificem altare dno. Et cesset plaga inter
populo. Dixit areuna ad dauid.
Accipiat et offerat dominus meus rex sicut placet ei. ha
ber boues in holocaustum et plaustra. et iuga boum
in usum lignorum. Omnia dedit areuna regi. Dixitq; ei

4

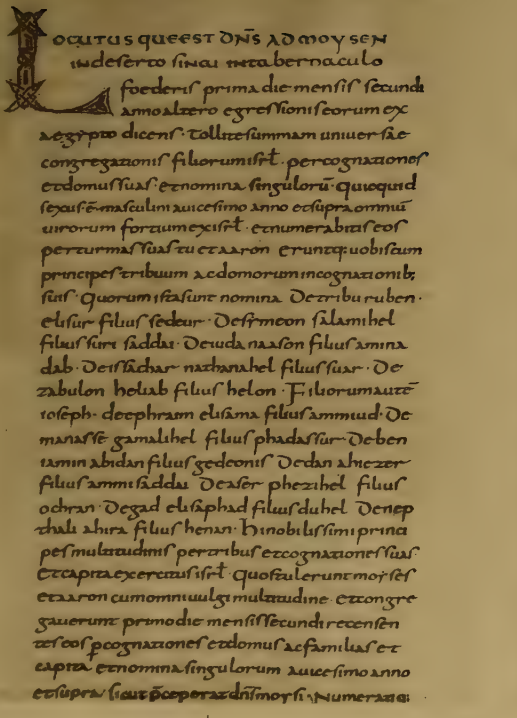

LOCUTUS QUE EST DN̄S AD MOYSEN
in deserto sinai in tabernaculo
foederis prima die mensis secundi
anno altero egressionis eorum ex
aegypto dicens · tollite summam uniuersae
congregationis filiorum israel · per cognationes
et domus suas · et nomina singulorū · quicquid
sexus ē masculini a uicesimo anno et supra omniū
uirorum fortium ex israel · et numerabitis eos
per turmas suas tu et aaron · eruntq; uobiscum
principes tribuum ac domorum incognationib;
suis · quorum ista sunt nomina · De tribu ruben ·
elisur filius sedeur · De symeon salamihel
filius suri saddai · De iuda naason filius amina
dab · De issachar nathanahel filius suar · De
zabulon heliab filius helon · Filiorum autē
ioseph · de ephraim elisama filius ammiud · De
manasse gamalihel filius phadassur · De ben
iamin abidan filius gedeonis · De dan ahiezer
filius ammisaddai · De aser phezihel filius
ochran · De gad elisaphad filius duhel · De nep
thali ahira filius henan · Hi nobilissimi prin
cipes multitudinis per tribus et cognationes suas
et capita exercitus israel · quos tulerunt moyses
et aaron cum omni uulgi multitudine · et congre
gauerunt primo die mensis secundi recensen
tes eos p cognationes et domus ac familias et
capita et nomina singulorum a uicesimo anno
et supra · sicut p̄ceperat dn̄s moysi · Numeratiq;

INCIP LIBER DEVTERNOM

HAEC SUNT UERBA QUAE
locutus est moyses ad omnē
israhel transiordanen
in solitudine campestri con
tra mare rubrum inter pharan et thophel et la
ban et aseroth ubi auri ē plurimum undecim die
bus de horeb per uiam montis seir usq; ad cades
barne quadragesimo anno undecimo mense pri
ma die mensis locutus ē moyses ad filios israhel
omnia quae praeceperat illi dn̄s ut diceret eis ·
Postquā percussit seon regem amorraeorum
qui habitauit in esebon et og regem basan qui man
sit in aseroth et in edrai transiordanen in terrā
moab · Coepitq; moyses explanare legem · et
dicere · Dn̄s dn̄s noster locutus ē ad nos in horeb
dicens · sufficit uobis quod in hoc monte mansistis ·
Reuertimini et uenite ad montem amorraeorū
et ad cetera quae ei proxima sunt · Campestria atq;
montana et humiliora loca contra meridiem et
iuxta litus maris terrā chananaeorum et libani
usq; ad flumen magnum euphraten en inquid

PARIS, B. N. LAT. 68 (No. 50), 1. fol. 23r; 2. fol. 38v.

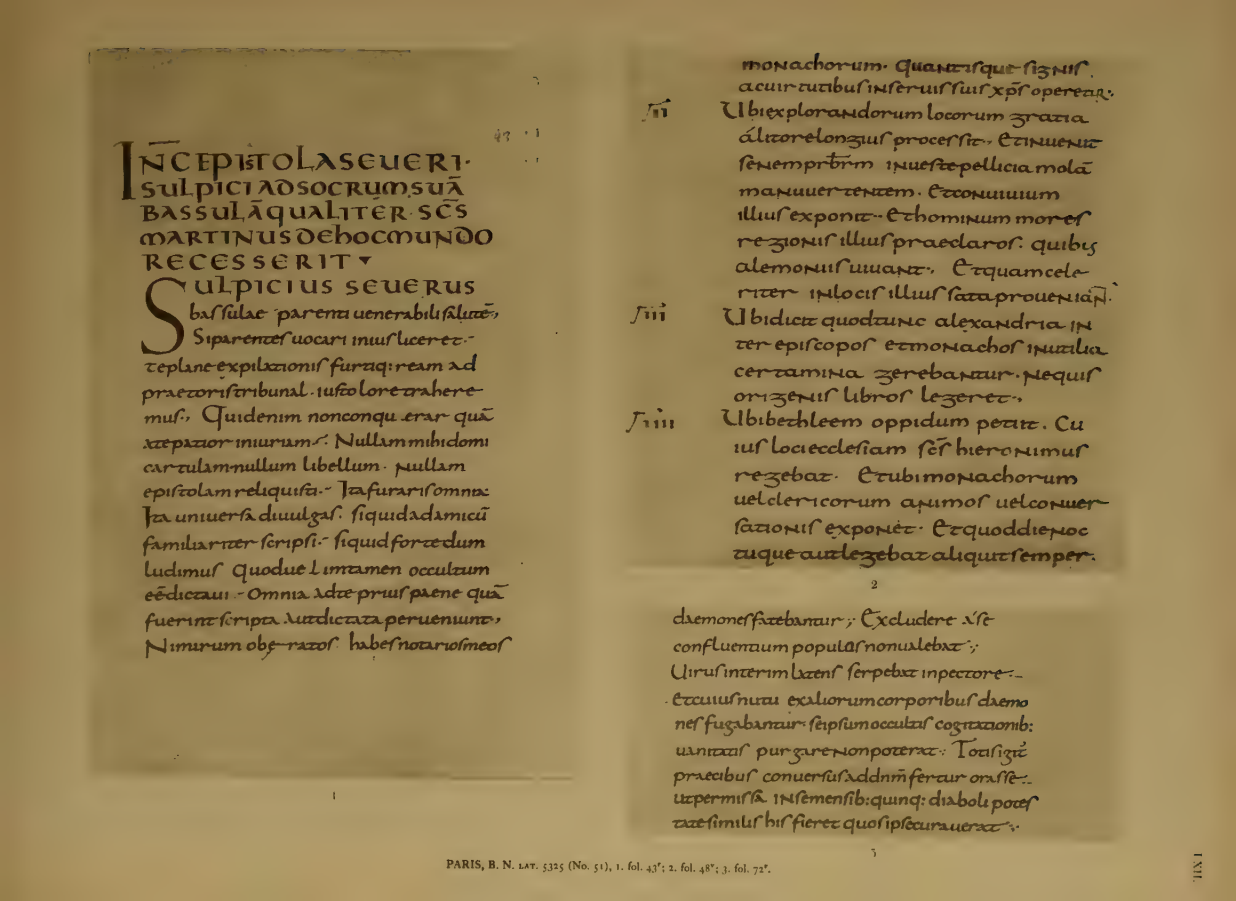

43

INCEPISTOLA SEUERI·
SULPICI AD SOCRUM SUĀ
BASSULĀ QUALITER SCS
MARTINUS DE HOC MUNDO
RECESSERIT ▾

SULPICIUS SEUERUS
bassulae parenti uenerabili salutē,
Si parentes uocari inuis liceret·
te plane expilationis furtiq: ream ad
praetoris tribunal iusto lore trahere-
mus, Quidenim non conquerar quā
ate patior iniuriam·· Nullam mihi domi
cartulam nullum libellum· nullam
epistolam reliquisti·· Ita furaris omnia·
Ita uniuersa diuulgas· siquid ad amicū
familiariter scripsi·· siquid forte dum
ludimus quod uel in tamen occultum
eē dictaui·· Omnia ad te prius paene quā
fuerint scripta aut dictata peruenient,
Nimirum oberatos habes notarios meos

1

monachorum· quantisque signis
acuir tutibus inseruis suis xps operetur·

ii Ubi explorandorum locorum gratia
alitor elongius processit·· Et inuenit
senem prbrm inueste pellicia molā
manu uertentem· Et conuiuium
illius exponit·· Et hominum mores
regionis illius praeclaros· quibus
alemoniis uiuant·· Et quam cele-
riter in locis illius sata prouenian̄·

iii Ubi dicit quod tunc alexandria in
ter episcopos et monachos inutilia
certamina gerebantur· Nequis
origenis libros legeret·

iiii Ubi bethleem oppidum petiit· Cu
ius loci ecclesiam scs hieronimus
regebat· Et ubi monachorum
uel clericorum animos uel conuer-
sationis exponet· Et quod die noc
tuque aut legebat aliquit semper·

2

daemones fatebantur·; Excludere a se
confluentium populos non ualebat·;
Uirus interim latens serpebat in pectore·-
Et cuius nutu ex aliorum corporibus daemo
nes fugabantur· seipsum occultis cogitationib:
uanitatis purgare non poterat·· Totis igit̄
praecibus conuersus ad dnm̄ fertur orasse·-
ut permissa in semensib: quinq: diaboli potes
tate similis his fieret quos ipse curauerat·;

3

PARIS, B. N. LAT. 5325 (No. 51), 1. fol. 43r; 2. fol. 48v; 3. fol. 72r.

nec significationem agnosco donec cognouero dictionem inqua ponit.
Namina radeorum .x. penultima producitur Etcircumflectitur
innominatiuo nec habet aspirationem. Cum autem significat fabu.
lum porcorum eadem .x. syllaba pene-ultima corripitur Etacuté
Et habet aspirationem haeceadem .x. quando ē praepositio grauatur
Et producitur Et est sine aspiratione. Liquet ergo perse ipsam syllabā
deficere praedictorum uerbi ueniamus sinequa recta constructionis
ordinationem seruari nonposse facile diligens lector agnoscet.

DE TEMPORIBVS VERBI.

Sunt igitur uerborum temporatria praesens praeteritū
futurum sed praeteritum rursus diuiditur inperfecta inperfectū
inperfectum inpraeteritum perfectum praeteritum plusquā
perfectum. Necmirū alate patere praeteritum tempus cum inno
titum nostram nihil sic naturaliter alongo saeculorum spatio posse
uenire quomodo actus praeteriti temporis inpraesentia enim Et futu
ro plera: incerta nobis sunt. angustissima ē eorum cognitionobis
Et dubia plerumq: Itaq: singulis uocab: per haec duo tempora iure
sumus contenta. quamuis graeci futurum quoq: diuiserunt inquib:
dam uerbis. Meliussamen romani considerata futuri natura quae

1. PARIS, B. N. LAT. 7502 (No. 52), fol. 154r.

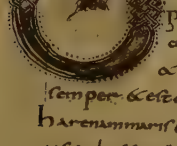

2

MONISSA
PIENTIA
adhōdō est
Acumillo fuit
semper Est autē ē. ī
Harenammaris Et pluuiaegut
tas Et dies saeculi quis dinume
rauit. Altitudinem caeli Et lati
tudinem terrae. Et profundum
abyssi quis mensurauit Sapientiā
dī. praecedentem omniaquis

mo. corruptibilium animalium
pū exceuerī carne scōambulantiū
piscedehis solueba. illē quaesa
culedis solueba. sicut gloriae
bonē esca. nobis. enīdne
magnificatē populūsuū Et ho
norata Et nondespecta nom
nitēporeo Et inomni loco adis
tentes. ī. Dec.
EXPLICIT LIB SAPIENTIAE
INCIPIT
DICTA ILLVSTRIVM
MVLTORUM NOBIS
Et magnorū plezemā
prophārat Et hoc. qu
secutus sup illos sapientia d
monstrata. Inquib. opor
laudare est doctrinas

3

2. PARIS, B. N. LAT. 9397 (No. 53), fol. 17r; 3. fol. 15r.

grabattum in quo para
lyticus iacebat.

Cum uidisset autem
ihs fidem illorum
ait paralytico. fili di
mittuntur tibi peccata
Erant autem illic qui
dam de scribis sedentes
et cogitabant in
cordibus suis. quid
hic sic loquitur blas
phemias. quis potest
dimittere peccata
nisi solus deus. quo sta
tim cognito ihs spu
suo. quia sic cogitarent
intra se. dixit illis.
Quid ista cogitatis
in cordibus uestris.
Quid est facilius di
cere dimittuntur
tibi peccata. an di
cere surge et tolle
grabattum tuum
et ambula

Ut autem sciatis quia po
testatem habet filius ho
minis in terra dimit
tendi peccata.
Ait paralytico. Tibi
dico surge. Tolle gra
battum tuum et ua
de in domum tuam.
Et statim ille surrexit
et sublato grabatto
abiit coram omnib.
ita ut admirarent
uir omnes et hono
rificarent dm
dicentes. quia nu
quam sic uidimus.
Et egressus est
rursus ad mare
omnesque uir bae
uenebant ad eum
et docebat eos.
Et cum praeteriret
uidit leui alphei
sedentem ad telo
neum.

PARIS, B. N. LAT. 9397 (No. 53), fol. 53r.

PAULI SINT.

112

INCPNT PAULI SENT EX CORPORE SENTENTIARŪ
PAULI HUIC CORPORI CONUENIT ADNECTI
QUAE IN THEODOSIANO PRO REDEMDIS LITIBUS
NON INUENIUNTUR INSERTA.
PAULI SENTENTIARUM LIB PRIMUS.

I. DE PACTIS ET CONUENTIS.

Omne pactum posteriore pacto dissoluitur. Licet
pariat exceptionem. INTP

Si de unare inter ipsas personas duae pactio
nes fiant posterior ualebit, neq; contra
leges neq; contra bonos mores pacisci possumus. INT

Si inter aliquos conueniat ut de admittendo crimine uel infe
renda uiolentia uel faciendo quod leges aut honestas prohibet
aut de reb; alienis aut de bonis uiuentis aliqui paciscant. haec pac
ta ualere non possunt. SENTENTIA

1

x. De alluuionib; et paludibus.
xi De bonis curionum et de naturalib; filiis eorū in curia mittendis heredib; q; scribendis.

INCIPIT LIBER LEGŪ
NOUELLARŪ DIUI
THEODOSII AVGS;

I. DE THEODOSIANI CODICES AUCTORITATE.
Imp̄p theodosius et ualentinianus aug̃z. florentio
pp̄o orientis. dat̄ xv k̄ mar̄ constant pl̄ theod̄ aug̃ xvi cons̄.
INTERPRETATIO.
Haec lex dicit ut theodosiani codicis auctoritas omni
firmitate subsistat. II. DE CONFIRMATIONE
LEGŪ NOUELLARŪ DIUI THEODOSII. AG

2

PARIS, B. N. LAT. 9652 + 4406 (No. 54), 1. fol. 112r; 2. fol. 77r.

LIBER VIIII

58

tasse raptor cum puellae parentibus pacisc[illegible] fuerit pacisc[illegible]atur et raptus
ultio parentum silentium fuerit pretermissa si seruiis ista
detulerit latinam percipiat libertatem si latinus fuerit ciuis
fiat romanus · parentes uero qui raptori in ea parte consen
serint · exilio deputentur · qui uero raptori solatia prebue
rint siue uiri siue feminae sint ignibus concrementur ·
Imppp̄ · ualens gratianus et ualentinianus · auzzz ·
ad maximum ppm̄ · Dat̄ xviii k̄ decb̄ gratiano auḡ iiii et
aequitio consuls · INTERPR̄ ·
Si accusationem raptus ut permetū uel per uoluntate per
quinquennio quisque distulerit ad ie raptus expleto quin
quennio accusandi ultra non habeat potestatem · sed post
quinquennium nec de tali coniunctione raptoribus aliquid
opponatur · et filii omnes legitimi habeantur · xx
DE RAPTO UEL MATRIMONIO SC̄I MONIALIUM
UIRGINUM UEL UIDUARUM ·
Imp̄ · Constantinus auḡ ad orfitum · Dat̄ x k̄l sepb̄
constantio auḡ vii et constante caes̄ cons̄s · INTERP̄ ·
Quicumq; uel sacratam dō uirginem uel uiduā fortasse
rapuerit · si postea eis de coniunctione conuenerit pariter
puniantur · Impr̄ · Iouianus auḡ ad secundum ppm̄ ·
Si quis non dicam rapere sed uel adtemptare matrimonii
iungendi causa sacratas uirginum uel inuitas ausus fuerit ·
capitali sententia ferietur · Dat̄ xi k̄l marc̄ antiochiae
iouiano aḡ et uarroniano cs̄l: Haec lex in tp̄ n̄ indiget ·

PARIS, B. N. LAT. 9652 + 4406 (No. 54), fol. 58r.

6

PROLOGVS IN

[illegible] VITAS

MONEGVNDIS

NSIGNIA DIVINORŪ
beneficiorum carismata
quae humano genere caeli
tus sunt indulta. nec sensu
concipi. nec uerbis effari.
nec scripturis poterunt
comprehendi. Cum ipse
saluator mundi. ab illoru
dis saeculi exordio. patriar
chis sepraestat uidere. pro
phaetis adnuntiari. ad extre
mum semper uirginis intac
taeq; maria edignatur utero
suscipi. Et praepotens in mor
talisq; creator. mortalis car
nis patitur amictu uestiri.
Mortem pro hominis pecca
to mortui reparatione
adire. uictorq; resurgere.
quinos grauium facinorum
[illegible] sagittatos. ac latronū
insidiantium uulneribus adfec
tos. infusomeri oleiq; liquore.
ad stabulum medicinae cae
lestis. idest ecclesiae scīe
dogma perduxit. Quinos ex
emplis scōrum uiuere. incessa
bili praeceptionis suae mune
re cohortatur. Nobisq; non
modo uiros. sed etiam ipsum in
feriorem sexum. non signiter
sed uiriliter agonizantem.
praebet exemplum. Qui non
solum uiris legitime decertan
tibus. uerum etiam feminis in
his proeliis fauorabiliter de
sudantibus. sidera regna par
ticipat. Sicut nunc beata
monegundis. quae relicto
genitali solo. tamquam regina
prudens quae audire sapien
tiam salomonis adiuit.

R. A. n° 113 } 1832

PARIS, B. N. LAT. 9735 (No. 55), fol. 6r.

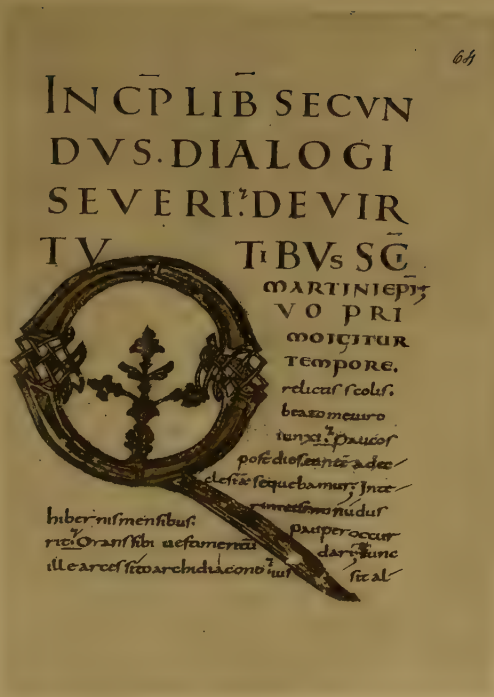

64

IN CP̄ LIB̄ SECVN
DVS. DIALOGI
SEVERI. DE VIR
TV TIBVS SC̄
MARTINI EPI
VO PRI
MOIGITVR
TEMPORE.
relictis scolis.
beato meuro
iunxi. paucos
post dies eunte adec
clesiae sequebamur. Inte
rim [illegible] nudus
hibernis mensibus.
pauper occur
rit. Orans sibi uestimentum
dari. tunc
ille arces sito archidiacono ius
sit al

1

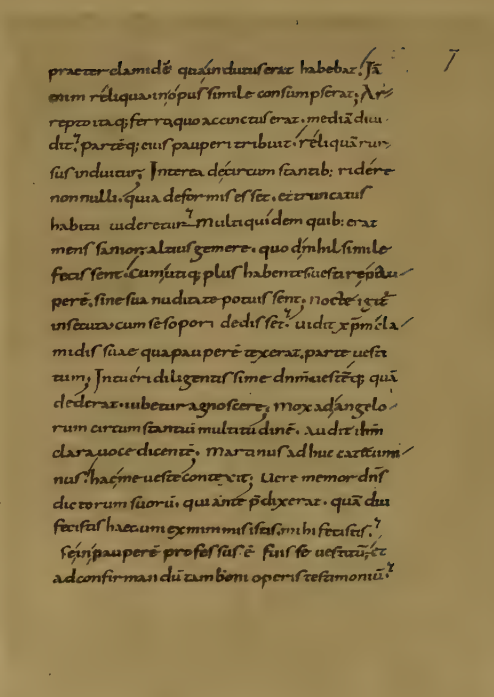

7

praeter clamidē quam indutus erat habebat. Iā
enim reliqua in opus simile consumpserat. Ar
repto itaq; ferro quo accinctus erat. mediā diui
dit. partēq; eius pauperi tribuit. reliquā rur
sus induitur. Interea de circum stantib: ridere
non nulli. quia deformis esset. et truncatus
habitu uideretur. Multi quidem quib: erat
mens sanior. altius gemere. quo dnihil simile
fecisset. Cum utiq; plus habentes uestire pau
perē. sine sua nuditate potuisset. nocte igitur
insecuta cum se sopori dedisset. uidit xp̄m cla
midis suae qua pauperē texerat. parte uesti
tum. Intueri diligentissime dnm uestēq; quā
dederat. iubetur agnoscere. mox ad angelo
rum circumstantiū multitudinē. audit ihm
clara uoce dicentē. Martinus adhuc catecumi
nus. haec me uestē contexit. Uere memor dns
dictorum suorū. qui ante p̄dixerat. quā diu
fecistis haec uni ex minimis istis. mihi fecistis.
Sein pauperē professus ē. fuisse uestitū. et
ad confirmandū tam boni operis testimoniū.

2

PARIS, B. N. LAT. 10848 (No. 56), 1. fol. 64r; 2. fol. 7r.

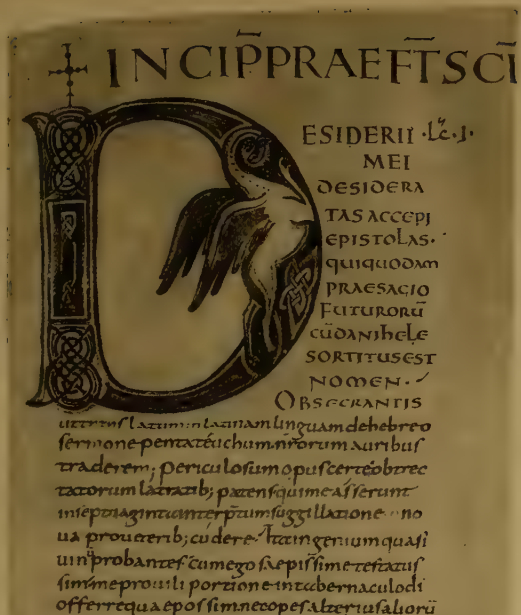

INCIP̄ PRAEFT̄ SCĪ

DESIDERII ·Lc·I·
MEI
DESIDERA
TAS ACCEPI
EPISTOLAS·
QUI QUODAM
PRAESAGIO
FUTURORŪ
CŪ DANIHELE
SORTITUS EST
NOMEN·
OBSECRANTIS
ut trans latum in latinam linguam de hebreo
sermone pentateuchum nr̄orum auribus
traderem; periculosum opus certe obtrec
tatorum latratib; patens quime asserunt
in septuaginta interp̄tum suggillatione no
ua prouenerit; cudere. Ita ingenium quasi
uinu probantes cum ego saepissime testatus
sim me prouili portione in tabernaculo di
offerre qua epos sim necopes alterius aliorū
paupertate fedari; Quod ut cuderem origē
nis me studium prouocauit qui editionem antiq;
translationem theodotionis miscuit ✻ Aste
risco et obelo idē fella et uerbo pus omne distin

1

EXPLICIT HELLE QUOD GRECE DICI
TUR DEUTERONOMIUM· HABŪ· IIDC
INCIP̄ PRAEF̄
IESVNAVE ET
IUDICUM
TANDEM FINITO PENTATHEU
COMO ÿ siue lut grandi foenore libera
ti ad hiesum filium naue manum
mittimus. quem hebrei iosue bennun id est
iosue filium nun uocant. & ad iudicum librum
quem sophim appellant. Ad ruth quoque et hes
ter. quos isdem nominibus efferunt, monemus
que lectorem ut siluam hebrei corum nominum
et distinctiones per membra diuisas. diligens scrip
tor conseruet ne & nr̄ī labor. & illius studium
pereat, Et ut in primis quod saepe testatus sum.
sciat me non in reprahensione uerum noua
cudere. sicut amici mei criminantur. sed prouli
parte offerre linguae meae hominibus quos
tamen nostra delectant ut progrecorum ✻ ex aplos
quae et sumptu & labore maximo indigent
editionem nostram habeant. & sic ubi in antiquo
rum uoluminum lectione dubitarint haec illis
conferentes inueniant quod requirunt, maxi
me cū & apud latinos tot sint exemplaria quot

2

PARIS, B. N. LAT. 11514 (No. 57), 1. fol. 4r; 2. fol. 74r.

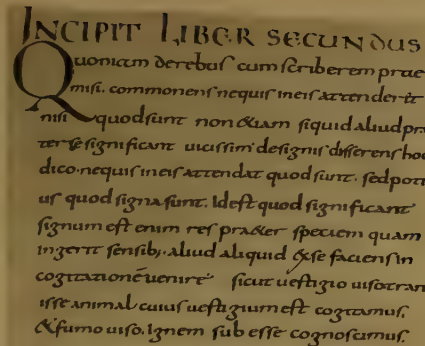

INCIPIT LIBER SECUNDUS

Quoniam de rebus cum scriberem praemisi commonens ne quis in eis attenderet nisi quod sunt non quam si quid aliud praeterse significant uicissim designi differens hoc dico ne quis in eis attendat quod sunt sed pro ut quod signa sunt. Id est quod significant signum est enim res praeter speciem quam in gerit sensibi aliud aliquid ex se facien sin cogitationem uenire sicut uestigio uisor trans isse animal cuius uestigium est cogitamus. fumo uiso ignem sub esse cognoscimus. Et uoce animantis audita affectionem animi eius aduertimus. Et tuba sonante militaris uel procedi se uel recedi. Et siquid aliud pugna postulat oportere nouerunt signorum igitur alia sunt naturalia alia data naturalia sunt quae sine

Quid sit signum

Signa quibus naturalia quae data

1

reuelatur deprauos erudire quae sermo mi sequor ruo lumine quae christus donauerit dicam

EXPLICIT LIBER III

INCIPT LIBER IIII

Opus est nobis eorum quod scribitur de doctrina christiana in duo quaedam uidenda distributione partium

2

personas uel ex hominum quorum nobis sanctitas commendatur tota figura ta sunt. quorum ad cognitionem pertinet omnis cleandas secretas sunt quisquis autem reb; praeter eum rib; restricta usus uti quam se habent mores eorum cum quibus uiuit aut temeritas super fides sus quisquis uero sicut uti mecum consuetudinis bonorum in ter quos uersatur excedat aut aliquid significat aut flagitio sus est in omnibus enim talibus nonus rerum sed libido uitanda in culpa est. neque ullomodo quisquam sobrius crediderit dni pedes ita ungento praetioso a mulieres pfumo ad ex ornatorum. Neque quam hominum in caelestibus solent. quorum talia conuiuia uitantia odoremin bonus fama bona est. qua inquis quis bonae uitae operibus habuerit. dum uestigia xpi sequitur quasi pedes eius pretiosissimo odore perfundit. ita quod in uius personis plerumque flagitium est. induma uel pro phetica persona magna cuiusdam rei signum est. Vnde est quippe. Imperditas moribus alia mors est pro

3

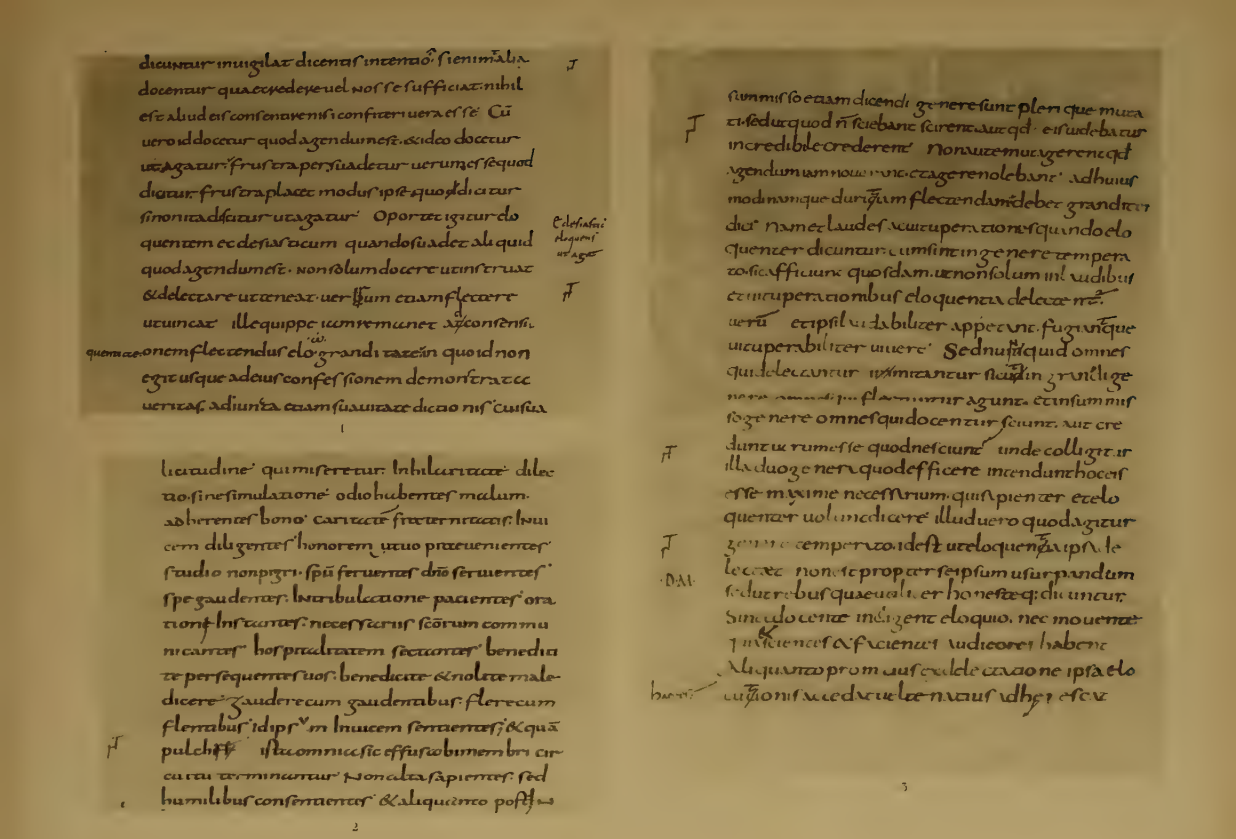

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1595 (No. 58), 1. fol. 114r; 2. fol. 121r; 3. fol. 130r.

INCP LIB II DE
VIRTVTIB: QVE
ACTAESVNT POST
QVANOS VENIVI

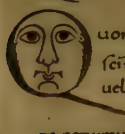

QUONIAM per scriptis suis arab:
sci martini quod uidimus
uel a fidelib: uiris de ante
acto tempore reperi
re potuimus ardenter ualde in hac
sta ut non tradereatur oblioni quod
dns exercere dignatus est in laudem
nras tras sui. Narrare eam aggr
mus quae nr tempore gessim: amur
relinquentes parua mirabilia melo
quentibus. sumentes autem magna
uirtutum in nris operibus. utquod

1

sed quid nos in laudem ere temp
tamus quod non sufficimus ad
implere. ipse enim laus illius
cuius laus absq; fine est numquã
recessit. Nam nos uanam uel
simplicem possimus historiam ex
pliare. VI DE TRANSLATI

ONI CORPORIS.

pere praeuium est enim et
iam illud inserere lectioni
qualis sem eius corpusculum
in loco ubi nunc adoratur fuerit
angelo annuente translatum.
Anno sexagesimo quarto. post
transitum gloriosi domni mar
tini. beatus per pezuus euromag
sedis cathedram sortitus est digna
ter. Adeptusq; hunc apicem. cum
magno uotorum consensu. funda
menta templi ampliora quam

2

noxium cum uni aeternali uero monstretur
splendida

DE RELIQ SCI IOHANN

XVIII

NAm quedam mulier amauri en
nis urbe progrediens ipsius priuatio
nis reliquias expetiuit. Cetera secon
tripsit. unculo uiramento ut non amo
aloco discederet. nisi demen bris sepul
memoretur. quequam accepere. Sed
cum impossibile haec in colae loci narra
rent. profiteri nebatur. coadiacere amo
sepulcrum orans sibi uindicauit. defun
ac tribus aliquas condonari. Quam intenci
one mestrui duxit animi. Similiter et
alium ut si semper oracione deposcens.
Tercio uero ingrediente anno cum
oracio nem suam peruenire non cer
neret. ad effectu proiecisse ante se
pulcrum et obtinuisse. non se exinde
surrecturã priusquam haec petitio
obtineretur. ascõ. Sepe mauero
locutum in sodalibus fecerat

3

sepe uidisse nullam similem conspi
cere. Undemulas non absurde iude
are ebrietatem matrem apparuisse.
Quae mulier posedecim et octo annos
sanitatẽ.

X DE COQUI PERCUSSORE SUO
DE ECCLESIA CONABATUR EXTRAHERE

QUidam dum in sedatione quam cõmo
ueret cum oculum amisisset. homi
nem quitcum inuenerat debasilica co
nabatur extrahere. Quod dum ag
non modo amissoculi non recepit sum.
uerum etiam sentat alium quem sanum
habuerat obcaecari. porro cum peccata
sua confiteretur dicens. meritum hi euen
nit iudicium sine misericordia. quinon
feci misericordiam. profitetur coram
scõ sepulchro cum populo quitunc ad
festiuitatem uenerat. indulgens laudem
eius sum recepit ergratiam. Sic q: factũ
ẽ. uchis quiscũ uxilium expeterat cura

4

ARGVMTV̄ IN EPIST. LA. AD R. MN̄S;

EPISTOLA EPAULI ad romanos causa hacc ecclesiā edu obus populis Id est de iu daeis et gentilibus con grogata exaequat meri tis ut causas ei auferat si multatis quae de uolun tate praelationis mutuae nascebantur; Ergo ut pace inter se et caritate iungantur. ostendit pares conditione dum peccatis fuisse obnoxii conproban tur. quia aequae salutē per fidem xp̄i sint et gratiā consecuti; Nam neque iudaeis profuisse legē in custoditam docet nec gen tiles posse legis ignorati one defendi quos ratio et addinoticiā perducere poterat et ab omni uitae prauitate reuocare; scito qui legis non expositionē continuam eō dictorum.

sed subnotationes breues singulis uersibus ac uerbis appositas; Pauli apli ae pistolae numero xiiij; Ad romanos i. Ad cho rinthios ii. Ad galathas i. Ad ephesios i. Ad philipen ses i. Ad colosenses i. Ad thesolonicenses ii. Ad ti motheu ii. Ad titum i. Ad phlimonē i. Ad hebreos i.

Omnis textus uel nume rus aepistolarū ad unius hominis perfectionē pro ficit; Cum romanis ita agit apostolus quasi cum in cipientib; qui post gentili tatem ut initia fidei sorci antur et pueniant ad spem uitae aeternae mul ta de phisicis rationib; in sinuat multa descripturis diuinis; Ad corinthios prima consecutis iam fidē non rectae conseruantes obiurgat; Secunda ad corinthios contristatos quidem sed emendatos ostendit; Galathas infi de ipsa peccantes et ad iudaismū declinantes ex ponit. Ephesios quia

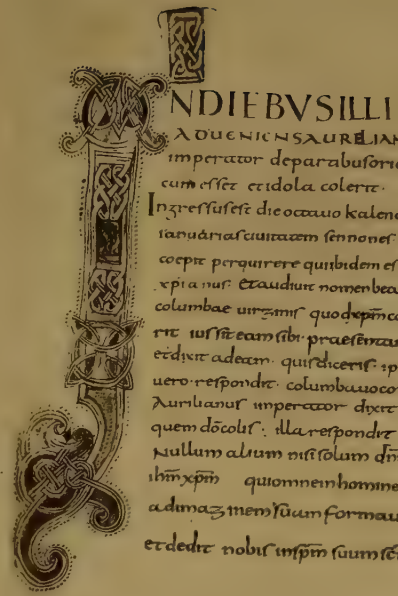

13

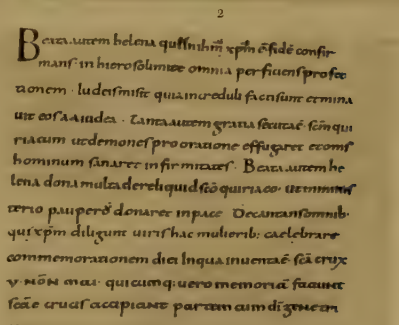

IN DIEBVS ILLIS
ADVENIENS AURELIANUS
imperator de partibus orientis
cum esset et idola colerit.
Ingressus est die octauo kalendas
ianuarias ciuitatem sennones et
coepit perquirere quibidem esset
xpianus. Et audiuit nomen beatae
columbae uirginis quod xpm cole
rit. iussit eam sibi praesentari.
et dixit ad eam. quis diceris. ipsa
uero respondit. columba uocor
Aurilianus imperator dixit.
quem dō colis. illa respondit
nullum alium nisi solum dnm
ihm xpm quiomnem hominem
ad imaginem suam formauit
et dedit nobis inspm suum scm.

1

INCPT INVENTIO SCAE
CRUCIS
ANNO DUCENTISSIMO TRI
CESIMO TERTIO REG
NANTE UENE
RABILE
DI CULTORE
MAGNO CONS
TANTINO
INSEXTO AN
NO REGNI EIUS
GENS MUL
TA BARBARORŪ
CONGREGATA EST SUPER DANU

2

Beata autem helena quis in ihm xpm ē fidē confir
mans in hierosolimitae omnia perficiens profec
tionem. ludeis misit quia incredulis facti sunt et mina
uit eos a iudea. Tanta autem gratia secuta ē scm qui
riacum ut demones pro oratione effugaret et omnis
hominum sanaret infirmitates. Beata autem he
lena dona multa dereliquit scō quiriaco. ut in minis
terio pauperō donaret in pace. Decantans omnib.
qui xpm diligunt uiris hac mulierib: caelebrare
commemorationem diei In qua inuenta ē scā crux
v. nōn mai. quicumq: uero memoriā faciunt
scae crucis accipiant partem cum dī genetri
ce mariam amen.

EXPLICIT INVENTIO SCAE CRUCIS FELICITER
AMEN

3

ROME, VAT. REG. LAT. 482 (No. 61), 1. fol. 13r; 2. fol. 37r; 3. fol. 44r.

INCP̄ EPIST̄L SEVERIAD
DESIDERIV̄ DE VITA SC̄I
MARTINIA SE CONSCRIPTA

SEVERUS DESIDERIO FR̄I KM̄O SAL̄.
Ego quidem frater unanimis libellū
quem de uita sc̄i martini scripseram
scaeda sua promere. et intra domesticos
parietes cohibere decreueram. quia ut sū
natura infirmus iudicia humana uitabā.
Nequod fore arbitror. sermo incultior legen
tib: displiceret. Omniumq: rep̄hensione dig
nis sim̄ iudicarer. quim atheriā disertis me
rito scriptorib: reseruandam inpudens occu
passem. Sed petenti tibi saepius negare
non potui. Quid enim esset quod non amori
tuo uel cum detrimento mei pudoris inpen
derem. Ea tibi fiducia libellum edidi.

1

IN XP̄I NOMINE
INCP̄ VITA SC̄I
MARTINI ER̄I

IGITUR MARTINUS SABBARIAE PAN
NONIARŪ OPPIDO ORIUNDŌ FUIT.
sed intra italiam ticini altus ē; parentib:
secundum sc̄li dignitatem non infimis.
gentilib: tamen; Pater eius miles primum.
Post tribunus militum fuit; Ipse armatā
militiam in adulescentia secutus. inter scolares
alas sub rege constantio. Dein sub iuliano
caesare militauit; Non tamen sponte. quia
a primis fere annis. diuina potius seruitute:
sacra illustris pueri. inspirauit infantia;.

2

ROME, VAT. REG. LAT. 495 (No. 62), 1. fol. 2ᵛ; 2. fol. 7ᵛ.

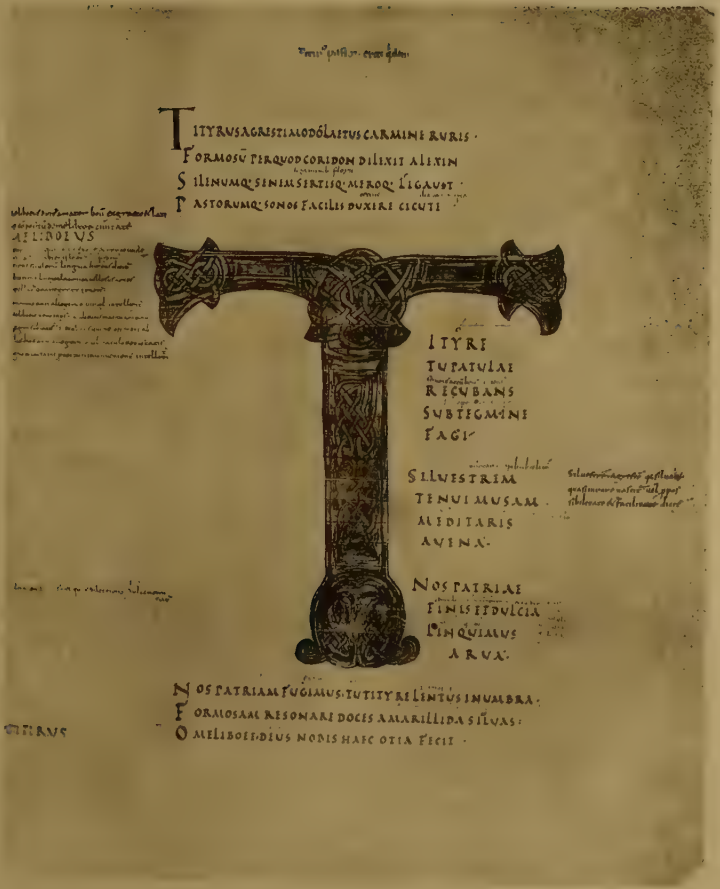

BERNE, 165 (No. 64), fol. 2v.

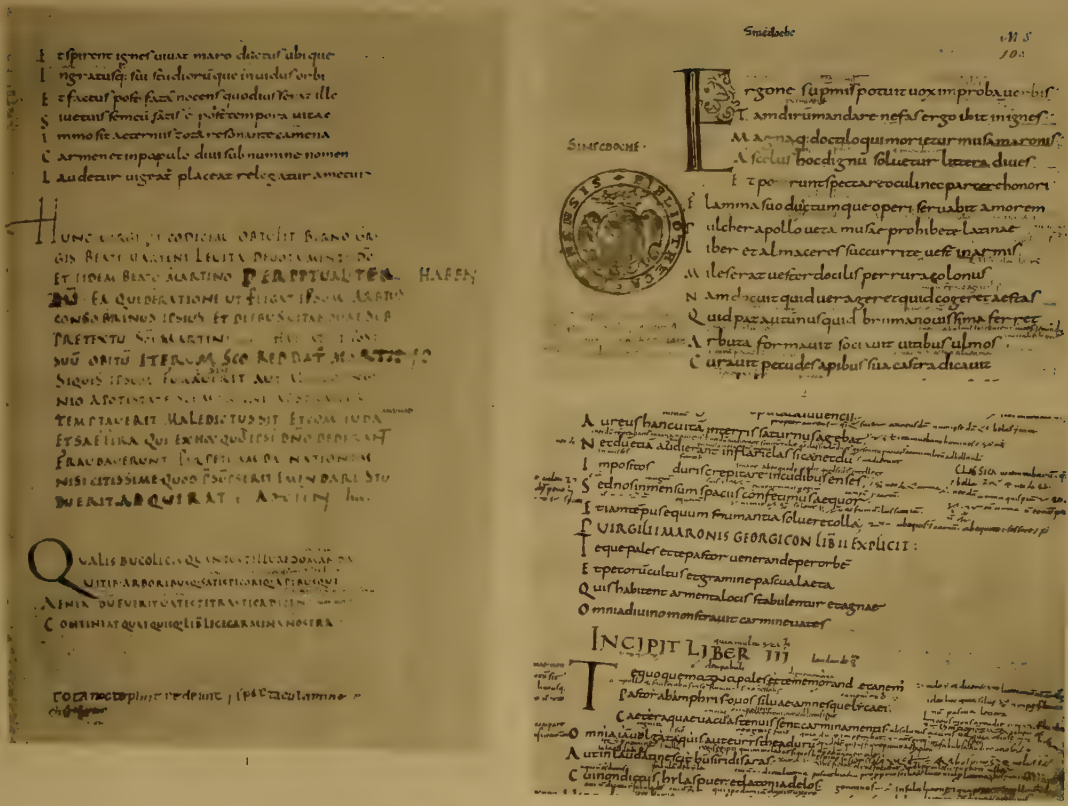

BERNE, 165 (No. 64), 1. fol. 1ʳ; 2. fol. 1ʳ; 3. fol. 34ʳ.

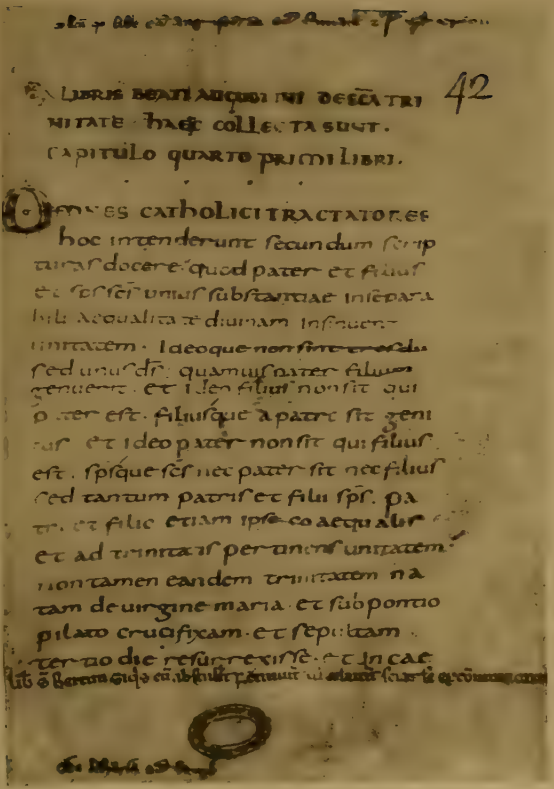

[illegible]

42

EX LIBRIS BEATI AUGUSTINI DE SCA TRI
NITATE HAEC COLLECTA SUNT.
CAPITULO QUARTO PRIMI LIBRI.

OMNES CATHOLICI TRACTATORES
hoc intenderunt secundum scrip
turas docere: quod pater et filius
et spsus sctus unius substantiae inseparabili
aequalitate diuinam insinuent
unitatem. Ideoque non sint tres dii
sed unus ds: quamuis pater filium
genuerit. et ideo filius non sit qui
pater est. filiusque a patre sit geni
tus et ideo pater non sit qui filius
est. spsque sctus nec pater sit nec filius
sed tantum patris et filii sps. pa
tri et filio etiam ipse coaequalis
et ad trinitatis pertinens unitatem.
non tamen eandem trinitatem na
tam de uirgine maria et sub pontio
pilato crucifixam. et sepultam
tertio die resurrexisse. et in cae
[illegible]

1

LIBRI SEPTIMI. EX CAP. I. ET II.
Dicit apostolus xpm di uirtutem
et di sapientiam; Quaeritur utrum
sit pater sapientiae atque uirtutis
suae. ut hac sapientia sapiens sit
quam genuit. Quod si pater qui
genuit sapientiam ex ea fit sapi
ens. Neque hoc est illi esse quod
sapere. qualitas eius est filius
non proles eius; et non ibi erit
iam summa simplicitas; sed absit
ut ita sit. quia uere ibi est sum
me simplex essentia; hoc ergo
est ibi esse quod sapere; Quod
si hoc est ibi esse quod sapere.
Non per illam sapientiam quam
genuit sapiens est pater; alio
quin. non ipse illam sed illa eum
genuit; Quid enim aliud dicimus
cum dicimus hoc illi est esse
quod sapere. nisi eo est quo sapi
ens est. Quapropter quae causa

2

BOULOGNE, 51 (55) (No. 65), 1. fol. 1r; 2. fol. 35r.

dicere in principe daemoniorum eiecisse daemonia quam ipsa daemonia fatentur
nihil secum habere commune. quibus ipsum quod tunc per daemoniacum dama
uere furorem postea dubrisi dolorum dicere et confiteri non desinunt
illum uidelicet esse xpm filium dei altissimi. nec sese aliquid cum illo pacis
aut societatis habere.

Obiecto ne me torqueas. praecipiebat enim spiritui immundo ut exiret
a homine. multis enim temporibus arripiebat illum.

Hostis humanae salutis. non exigua sibi ducit esse tormenta abhominis lae
sione cessare. quo q; hunc diutius possidere solebat. eo difficilius dimittere
consentit. Unde fatendum summopere est. ut etsi quando uti homines a diabolo
superemur. mox eius laqueos euitare stagamus. nec tardius eius uiribus
resistatur. laboriosius quando q; pellatur.

Et uincieba. & catenis et compedib; custodiebat. re publica peccata cohibentur.
Catenis et compedib; q; haec ecclesiae lex significant gentiu. quib; et ineorū.
Et ruptis uinculis agebatur a daemonio in deserta...

Qui etiam ipsis transgressis legibus ad scelera cupidi trahe ducebatur.
quae iam uulgare mos consuetudinem excederent.

Interrogauit autem illum ihs dicens. quod tibi nomen est. at ille dixit.
Legio. quia intrauerunt daemonia multa in eum.
Nonne ludi nescius nomen inquirit. seductor confessa coram pestes quam furens
tolerabat uir ait se curam sui grauiorem iacere. sed et nos tempori sacerdotes

1

tur omnia. ut sint et omnium singula. et omnia singulorum. ut enim cupi
ditas nihil sine angustia. ita nihil cum angustia carnis tenet. Cum ergo
beatitatem illam optinuerimus nostra erunt a diuinendum superiora
nostra erunt ad conuiuendum. aequalia nostra erunt addominandum inferiora
si quem autem mouet quomodo autem modo patri supplicans ueritas dicat
et mea omnia tua sunt et tua mea. cui similium uidetur sonare quod huic
filio dicitur. et omnia mea tua sunt. sciatur ingenita filii esse omnia quae pa
tris sunt. hoc quod et a patre natus. patri & coaequalis.
Nam et illud quod de spūsco loquens ait. omnia quae habet pater mea sunt
propter ea dixi quia de meo accipiet et adnuntiabit uobis. Debuit dicere quae
a dipsam patris parent diuinitatem. in quib; ille esset aequalis. omnia quae
habet pater habendo. Neq; enim spūs sct decretura quae patri & subiecta
et filio erat accepturus. quod ait de meo accipiet. seduriq; de patre deque
procedit spūs de quo natus & et filius. siue utriq; duos filios hos a dutrumq;
populum siue utrumque: dum placet a duo suos libet homines. paeniten
tem uidelicet et iustum. uel quisibi iustus uidetur referre uoluerit
congaudeat maior frater quia frater iunior mortuus erat et reuixit.
perierat et inuentus est. Explicit Liber quartus.

Incp liber eius de Quintus.

Postquam murmurantes de peccatorum ponit paenitentum
receptione. eos qui sibi iusti uidebantur. tribi; continuis parabolis de quib;
supra disputatum & saluator redarguit. docens salutem recipiscentiū

2

summmonuit id ē xpi lactere fidei spei dilectionisq; sue fundamenta locauit 166
Deq̄ nonimirum lactere lancea patefacto sacramenta sibi sanguinis et aque
quib; nascatur simul et nutriatur. gaudete manasse. Deciuis uertice
uberrimo id ē apice diuinitatis unctionis spiritalis munera desiderata
lucisq; acpacis perpetue promissa inhiantes exspectat. Tertio quisicut
iohannes scribit. erat bethania iuxta hierosolymam quasi stadiis quindecim
numerus propter temporis
Quiprofecto quibus constat scripturarum mysteriis accommodatus uelutam
quaenunc ē. et futuram. uel uetus testamentum uel sabbatum
animarū in futuro et carnis resurrectionem uel certe aliud aliquid caelestis esse per
et spiritalis contineta rami. Eideo recte quib; utriusq; testamenti saeptam
aperuit quos omnē uiuendi et sperandi regulam et docuit eos quindecim stadiis
in locū quo eis benediceret et p̄cepta docendi et tenendi traderet. eduxit
recte quindecim stadiis locū gloriosae ascensionis in loco uictoriosissime passionis
secreuit. ut omnis prosecue uiuere uel mori cupientes. et primo quia ascendi posse
mortē et in fine amoris sui resurrectionis audi. desiderio pariter et amore firmaret. Tu autē d.
Et ipsi adorantes eum regressi sunt in hierusalē cum gaudio magno et erant semper
in templo laudantes et benedicentes dm.
Ascendente in caelū dnō discipuli adorantes in loco ubi steterunt nouissime pedes ei;
confestim hierosolymā redeunt quia ibi promissionē patris quā auditurus pos
dni sunt exspectare p̄cepti. Gaudia magna referunt quia dm ac dnm suum post
triumphū resurrectionis etiam caelos penetrasse lactantur. Manentes semp
in templo laudantes. benedicentes dm. ut in loco orationis. et tam laudū deuotionem
promissus spūs. duentū prompta spōnua paratisq; cordib; expectent. Ctos autē
discipulorū exemplo póscelebrata hierosolymis hoc ē inuisione pacis domi
nice passionis et resurrectionis solemnia bethaniae memoratus quo ducepectam.
ut cum mente quieta et abomnidiscordiarum turbine iam pacata carnis ei; et sāc
guinis sacramenta simbuimur. ipsi dom; oboedientiae curemus existere. illus
trium rū uestigia sequentes. qui ut nobis formā uiuendi tribueret. factus ē oboedi
usq; ad mortem. sicenim cotidiana illius etiam nos meremur benedictione enf
sublimari. cotidie triumphali sibi illius ineadū ascensioni memores laudantes
et benedicentes dm in hierusalem id ē. in supnepacis speratam q; acde
siderata uisione quietam. similes hominib; expectantib; dominū suum
quando reuertatur a nuptiis. Quiuero beatus euangelista luca sinter quat
uor caeli animalia purtulū cuius ruinam ratione quin sacerdotio libabantur
initiari sunt iussi designatus accipitur. eo q ipse sacerdotium xpi ceteris
amplius exponendum susceperit. Pulcherrime quieuang elium suum
a ministerio templi per sacerdotium zachariae coepit. hoc tē pli deuotione
compleuit. cum apostolos finibi ministros fuit dedicet nbui sacdotii futuros
non iuncta rum sanguine. sed in laudedi et benedictione conclusit. am.
EXPLICIVNT EXPOSITIONES IN LVCAM IVVANTIATO.

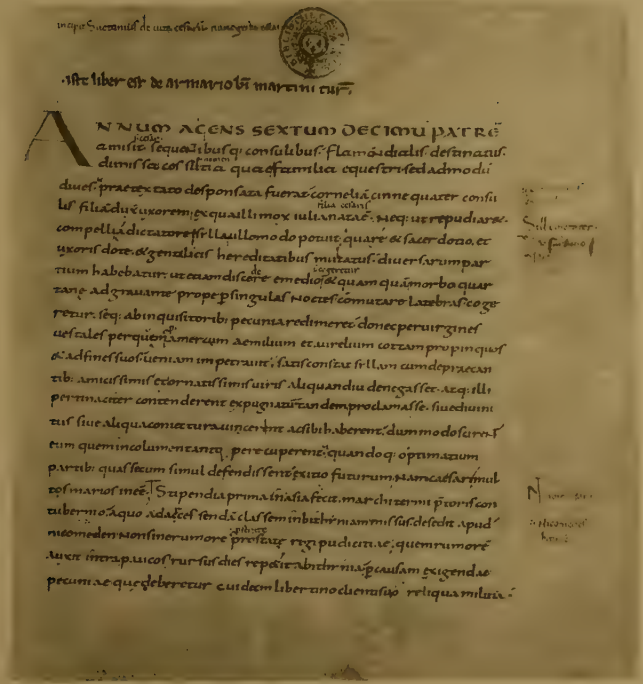

incipit Suetonius de uita cesarum nunc gratia [illegible]

[illegible]

Iste liber est de armario bn̄ martini tur̄.

ANNUM AGENS SEXTUM DECIMUM PATRE
amisit sequentibusq; consulibus flamen dialis destinatus
dimissa cos sitia quae est tunica equestri sed admodu
diues praetextato desponsata fuerat cornelia cinne quater consu
lis filia duxit uxorem ex qua illi mox iulia natae. neq; ut repudiare
compellia dictatore sylla ullo modo potuit quare et sacerdotio et
uxoris dote et gentilicis hereditatibus mutatus diuersarum par
tium habebatur ut etiam discere de emedio cogeretur quam quam morbo quar
tane ad grauante prope per singulas noctes commutare latebras coge
retur. seq; ab inquisitoribus pecunia redimeret donec peruirgines
uestales perquam amercum aemilium et aurelium cottam propinquos
et ad fines suos ueniam impetrauit. satis constat syllam cum depraecan
tibus amicissimis et ornatissimis uiris aliquandiu denegasset. atq; illi
pertinaciter contenderent expugnaturum tandem proclamasse. siue diuini
tus siue aliqua coniectura uincerent ac sibi haberent. dummodo scirent
eum quem incolumem tanto pere cuperent. quandoq; optimatum
partibus quas secum simul defendissent exitio futurum. nam caesar simul
tos marios inee. Stipendia prima in asia fecit. marchi termi pretoris con
tubernio. a quo ad accessendam classem in bithyniam missus desedit apud
nicomeden. non sine rumore pro stratae regi pudicitiae. quem rumorem
auxit intra paucos rursus dies repetit abithynia. per causam exigendae
pecuniae quae deberetur cuidam libertino clienti suo reliqua militia.

Excessit eadem quasi per ulla tō. sepāt. possibi enim um amisse duos
dies q. xx. qui succedere ex parte altero et quadragesimo aetatis anno qd
utpalam fecere mē. nonsecus atq; in domestico luctu maerentib. publicae
cunctis senatus prius quam edicto conuocaretur adiuncta concurrit
obseruatis q. ad huc forib. deinde apertis tantis mortuo gratias egit lau
desq; congessit quarum nemini quidem umquā atq; praesenti

C SUETONI TRANQUILLI DE VITA
CAESARUM DIVUS TITUS EXPLIC.

INCIPIT DOMITIAN FELICIT

Domitianus natus est. viiii. kl. nouēb. patre consule desig
nato. imminutaq; mensis insequenti honore regione urbis sexta
ad malum punicum domo quae posita in emplum genetis flauiae
conuertit puberatus supremis adulescentiae tempus tantam
opis tantaq; infamia gessisse ferunt uenulli argenteam uas musiuhabe
ret sanisq; constet clodium pollionē praetorium uirum in quem. poema
neronis quo admodum scribatur lusum et in graphium eius conferuisse et omnium
quae priuatus esse noctem sibi pollicentur necdefuerūt qui affirmarent corrup
tum domitianū et aliquamdiu successore moxsuo bello uitelliano confuge
in capitolium cum patruo sabino se partes praesentis copiaris federum
pontib. aduersarius et ardenti templo apud aedituum clam gnoscunt ac

1

Consulatum populi fauore sperauit praeturam plebi tribunat. usibi egregia quam plebi suum daret munus
extra ordinarium imperii occasione qd alexandrum regio sui soli aetatis amici sibi ostentare appellati
regulem dissequalem implere uocabantur aduersante opum ambitione quae succrescere
utquib. posse modici nunc deminuere dum propalam mari deum gurdi. adeq; cibi sarcq; cautemis
eligi illadi fieri reformidaq; inquirendae discretionis quae quoq; ficta maiumero habuit si proinp
none obreliquam uitam romanae expectationis quem non decepturam cupidi quae post non relicti legis fabu
mari deo digno rabino p duelliones dicendi eque sine uocere aliquos annos lucida minus festi
nos tribunatus senatui gerere ea dem ordinis in reducui tamen inde condemnauit ad populi
prouocantem ibiq; acuduci scribas profuere. Deposita primum spe nonsine aliqua inuidia
nonsine profusissima luxuria in quam pueris magnitudine dentis alimentis mane adcoma cleos
deras praedigni sermonis et salutis fortuna domui sensit pomifici furtiuis atq; ea pomis simosdue
capetiores mulcig; deos adiguratos animadauit supra ipsum pluraque se mouimbib. suffragiis quinq; tabulae
Praecor creatus deinde ea coniuratione cuius in senatuq; unuersos in socios fasmo
ris ultamis sexaginte poenas solus munia praesum duendos cuse dendosq; pub
licauit bonis censuq; quinetiam maiorum etiam asperiora sui demib; idem de offen
tantis quantas eos in posterū aplebe romana maneres inuidia ut diuum sibi lanum
consulem designari non piguerit sententia sua quam ut erat perpetua tenax pro
tione tenere uelut grauius atq; ipse sensisset excepta obtinuit seuadetoriani duc
tis iam adsepluribus acinhisi cuiusmodi consilii fratre nisi labante ordine confirmas
sent. catonis oratio. ac nesic quidem impedire rem destinatae admanus utqui
tū romanorū quae arma tam p sidi causa circa fabax in modem ausus pseuonymi neue

2

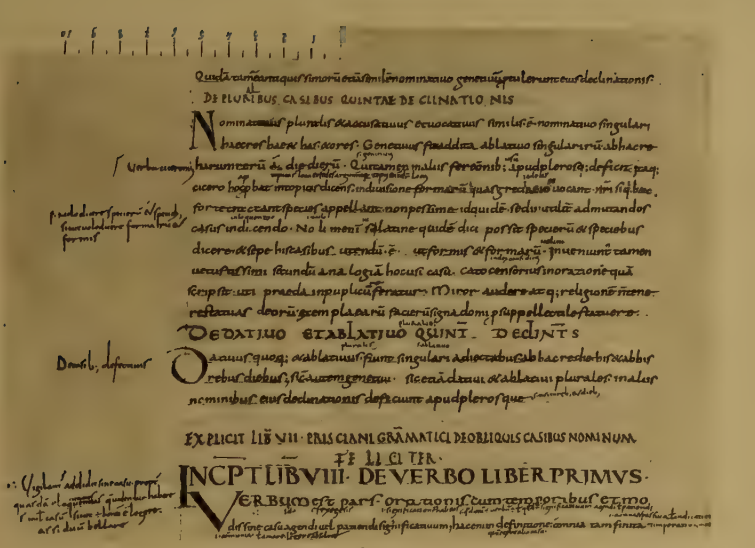

Quida eaneam aquesimoris eius similiter nominauo genetiuo pluralis eorum eius declinationis.

DE PLURIBUS CASIBUS QUINTAE DE CLINATIONIS

Nomina quinte declinationis plurales dicuntur ecuo dicuntur similiter nominauo singulari huius res hae res has res. Genetiuus plurales dabitur singularium abhac re-

Verba quorum horum eorum eu dis dierum. Quicunque malus fortunis ipudplerosq; deficit pauper cicero hoc hae mo pier dicens conclusione formarum quas precedens uocalis non recipiunt.

praedicatus praedicatus praedicatus formae formis

sorte rei creatae species appellatiuum non persume idquide sedu uelle admirandos casus indicendo. Nolimen stabiliare quide dici posse speciebus dicere de saepe hiscasibus utendum. ueformis de formarum. Inuenum tamen uetustissimis secundum analogiam hocusi casu. Casu censorius inoratione qui scripsit uti praedia inpublica ferrarum. Miror audere aliquid religionem incensa restaurare deorum templa rum placarum aedium sacellum aras focos uero.

DE DATIUO ET ABLATIUO QUINTI DECLINATIS

Dandis, dabimus

Datiuus quoq; ablatiuus simile singulari adiectabus tabhac re dabus his rabbis rebus diebus; sic eadem genetiuo. Sic eadem datiui et ablatiui pluralis. In malis nominibus aut declinationis desinentibus apud plerosque

EXPLICIT LIB VII. PRIS CIANI GRAMATICI DE OBLIQUIS CASIBUS NOMINUM.

INCIPIT LIBER VIII. DE VERBO LIBER PRIMUS.

Verbum est pars orationis cum tempore aut sine tempore aut tempo. dat sine casu agendi uel patiendi significatum, hic enim definiens omnia tam finita

1

sonam. et hoc usus etiam auctorum approbat. qui equidem praepositiua. ego subiungunt. Ut sallustius in catilinario. equi domi ego. sic equitamo patere conscripti omnes cruciatus si esset enim compositum equidem. ex ego. et quidem minime ei. ego subiungere tur. quoque quando pro etiam uel et accipitur copulatiue est. Ut uirgilius in viii. tu quoque utroibus nostris dentia nutrix. quando autem su per uacua ponitur completiua est. Ut uirgilius in primo. multa quoque et bello. passus. dum conderet urbem. Non egeret enim ea sensus. si diceret multa et bello passus. Nisi quod quidam existimant. proaduerbio similitudinis accipiatur. quomodo item enim. quoque cum sit causalis. totap. significat. ut colepudicum. haec enim fundamentum est. omnium animi uirtutum. Inueni tur tamen etiam completiua quando. a non significat graecam coniunctionem. Ut progenies sed enim troiano a supra quine duci audiemus. Uirgilius in primo inuenitur eadem etiam pro affirmatiua. Ut terretur in andria. enimuero datur illoci est. significatiue. Neque socordiae. et maxime praepositiua hanc habet significationem. Ut idem in adelphis. enim non sinam Similiter nam. Quomodo enim est. quando. tap. est quando anon graecam coniunctionem completiuam uel affirmatiuum significat. Ut uirgilius in quarto georgicon. Namque te iuue iuuenes confidentissime nostras. TIDN hic repletiuae uim habet idem in quinto. heu quia nam tanti cinxerunt aethera nimbi. Idem in primo aeneidos. Aeole namque tibi diuum pater atque hominum rex hic causalis est coniunctio. Ordo accidere dicitur coniunctionibus quicommunis est. pene omnibus dictionibus quaedam enim naturaliter praeponuntur omnibus dictionibus. Ut praepositiones caeteris alibus et aduerbia pleraque uerbis et interrogatiui uel infinitis. relatiua subiunguntur uel reddituia nomina uel aduerbia et adiectiua nomina praeponuntur. Appellatiuus ut ea

2

lucerdies; xp̃ē. dies; paracturs ē
ignoscere reatus sed agnoscenda; pu
nire autem defendere sed iustos
se iactantes & putantes se ecaliquo
cūnihil sint; In dilectione autē eius
et in misericordia eius quiambulat
et in liberatur a billis laqálib; et
grandib; peccatis qualia sunt facino
ra hominū; homicidia; furta; adul
teria; propter illa quae minuta ēē
uidentur peccata linguae autem cogi
tationum. Aut in moderationis in eb;
concessis; facit ueritatem confes
sionis et uenit ad lucem in operib;
bonis; q̃n̄ minuta plura peccata
sine gl̃ā zantur occidunt; minu
tę sunt guttę. quod flumina implent;
minutae sunt gramina arenę sed ri
multa arena imponatur premit
atq; opprimit; hoc facit semina ne
glecta; quod facit fluctus in ruens;
paulatim per sentinam intra sed
diu intrando et non exhauriendo.
mergit nauem; Quid ē autem ex
hãurire; nisi bonis operibus agere
ne obruant peccata; gemendo; ieiu
nando; tribuendo; ignoscendo;
Terra autem huius sęculi molestiā ē; u
plenum ē temptationib; in rebus
prosperis; ne exaltaris in rebus ad
uersis; ne frangaris; quia tibi dedit fe
licitatem ad consolationem tuam
dedit & ad correptionem; si ursu
quitflagellat in isto sęculo. ad ementa
tionem. non ad damnationē facit.;
fer top̃ē rem et iudiciū ēē nē sentias

iudicem punientem; haec q̃otidie
dicimus uobis et sępe dicenda sunt.
quia bona et salutaria sunt. ℣
EXPLICIT SERMO XII.

INCIPIT XIIII. ABEO QUOD S
CRIPTUM. ē. POST HAEC UE
NIT IHS ET DISCIPULI EI IN IU
DAEAM TERRAM ET ILLIC DE
MORABATUR CUM EIS. USQUE
AD ID QD AIT. QUI HABET SPON
SAM SPONSUS. ē. AMICUS AUT
SPONSI QUI STAT ET AUDIT
EUM. GAUDIO GAUDET
PROPTER UOCEM
SPONSI.

Ordo lectionis euangelicae
secundum iohannem. sicut
potestis meminisse qui curā gerit is
prouectus uri. tas sequitur. ut huic
quae modo lecta est hodie nobis trac
tanda proponatur; ab ipso princi
pio usq; ad hodiernam lectionem.
quae supra dictas sunt meministis
iam ēē tractata; et si forte inde
multae eras obliti. certe ueluoffici
um nostrum manet inuita memo
ria; quae hinc audierunt debapti
mo iohannis. et sin on tenetas om
nia audistis. uos tamen credo quod
teneatis quae dictas sunt. et iam
quae spūs sēs in columbae specie
apparuerit. et quomodo illa
nodosissima quaestio solutas sit.
quia nescio quid quod non noueratis
dicit iohannes in dño percolum
bam. cūeum iam nosset. quando

addm LXXXVIII. Intribulationib: & fame & plagis malis esa fagandos:
sipi nec epta non seru etur.

LXXXVIII Uotum seu quel femine pmedo offerendum. In pecu
dib: uere non mutandum. EXPLNT CAPITULA

INCPTLIBLENIHCI

dicula

Uocauit autem moysen
& locutus est dns ad eum de taberna
culo testimonii dicens. Loque
re filiis isr: & dices ad eos
Homo qui opaulerit ex uobis

INCIPIT SAMUHEL LIB SEC

ALTUM EST AUTEM
post quam mortuus est saul ired audre
uestetur ca de amaleth & manere tres in ciuc
Leg: dies duos. Indie autem tertia apparuit
homo uenies de castris saul uesti
consciss& & pulueres per suu caput. Et ut ue
nit ad dauid & cecidit super faciem suam &
ad orauit. Dixitq; ei dauid. Unde
uenis. Quiait ei deum de castris isr:l
fugi. Dixit ei deum dauid. Quod est
uerbum quod facum est? indica mihi
Quiait fugit populus & pr plio & multi cor
ruerunt ex populo mortui sunt & sul &
ionath filius eius interierunt. Dix
itq; ei puer da unde scis quia mortuus est saul & ionathan filius
eius. Et ait ei puer dolescens: quem ra tu abam. Casu ueni

debat panem coram eo semp per cunctos dies uite
uite sue. Eccebaris eius cibaria per cuncta
dabantur ei a rege babylonis per singulos dies
usque ad diem mortis sue cunctis diebus uite
eius EXPLICIT INCIPIT LIBER SECUNDUS REGUM
INCPT LAMENTATIO HIEREMIE
Quomodo sedet sola ciuitas plena populo;
facta est quasi uidua domina gentium princeps
prouinciarum facta est sub tributo.
Ploransplorauit in nocte & lacrime ei
eius in maxillis eius non est qui consoletur eam
ex omnib: caris eius omnes amici eius spreuerunt
eam facti sunt ei inimici
Migrauit iuda propter affliccionem et
multitudinem seruitutis habitauit inter gen
tes nec inuenit requiem omnes persecutores
eius adp'henderunt eam inter angustias
Uie sion lugent eo quod non sint qui ueniant
ad sollemnitatem. Omnes portae eius des
tructae sacerdotes eius gementes uirgines eius
squalidae et ipsa amaritudine
Facti sunt hostes eius incepere inimici illius
locupletati sunt quia dns locutus est super eam
inimici eius possederunt fundamenta eius
ducti sunt capti uum ante faciem tribulantis
Egressus est a filia sion omnis decor eius
facti sunt principes eius uelut arietes et non inuenientes
& hec dixit post tribulationem et
fuga & ierusalem dierum afflictio
et preuaricationis omnium desidera
bilium quae habuerat a diebus an

ANGERS, 1 (No. 70), 1. fol. 35r; 2. fol. 104r; 3. fol. 172r.

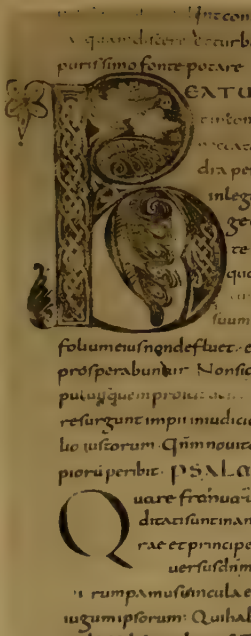

EATUS UIR QUI NON ABI
PSALMUS DAUID
Quare fremuerunt gentes et populi me
ditati sunt inania. Adstiterunt reges terrae
et principes conuenerunt in unum. Ad
uersus dominum et aduersus christum eius.
Rumpamus uincula eorum et proiciamus a nobis
iugum ipsorum. Qui habitat in caelis irridebit eos
et dominus subsannabit eos. Tunc loquetur ad eos in
ira sua et in furore suo conturbabit eos. Ego autem
constitutus sum rex ab eo super sion montem sanctum

1

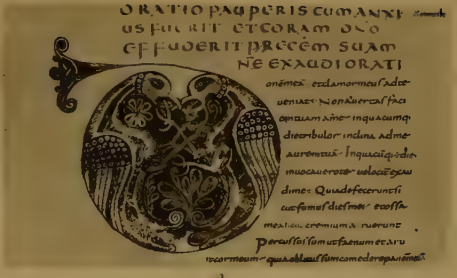

ORATIO PAUPERIS CUM ANXIUS FUERIT ET CORAM DEO EFFUDERIT PRECEM SUAM
NE EXAUDIATI
PSALMUS DAUID
Inclina dominus aurem tuam mihi
Posuisti me custodiam cum
Dominus tecum dauid

2

INCIPIT LIBER
VERBORUM
LOTH APPELLANTUR
PARABOLAE SALOMONIS
ad sciendam sapientiam
et disciplinam

3

CAPITVL BOECII
CAPITL
LIS PRIM

1

VPERIORIS
LIBRI DISPUTA
TIONE DE CES
TUM E QUE AD
MODUM TOTA
INAEQUALITA
TIS SUBSTANTIA
PRINCIPE SUI
GENERIS AEQUALITATE
PROCESSERIT SED QUAE
RERUM ELEMENTA SUNT
EX HIS DEM PRINCIPALIB
OMNIA CONPONUNTUR
ET IN EADEM RURSUS RESOLU
TIONE FACTA SOLUUNTUR QUOM ARA
CULARIS VOCAT AELIMITAS LIZ TERRAE ABISSE SILLABA
RUM PROGRESSA CONIUNCTIO ET IN EASDEM RURSUS
TERMINAT EXTREMA SED NE DAMNA QUIM OBANE
SONUS IN MUSICIS AMAETO MUNDUS CORPORA

2

Idem quoque insequentib: euenire necesse est, quod nos cum
propria ordinatione subdidimus; semper enim boo
diuina quadam nec humana constitutione specula
tionib: occurrit ut quotiens cumq: ultimus numerus
inuenitur qui loco duplicis ab unitate sit particu
laris. sit ut in medietates diuisi secari que non possit.

Idem contingit et dam in triplici
b: ex illis enim sesquitertii procre
antur namque nimirum primus tri
plex est ternarius numerus habet
unum sesquitertium id est iiij cuius quaternarii
tertia pars non potest inuenire. Atq:
ideo hic in epitrito

1

Decursus pyramidis.

xxiiij In hac igitur coniunctione necesse est ut semper
qui ultimus sit coniugatorum numerorum.
his quasi quodammodo basis sit cunctis enim latior
inuenitur. Et quia ante ipsum numeri coniungantur
minores esse necesse est usq: dum ad unitatem detrac
tio rata perueniat quae puncta quodammodo &
uerticis optineat locum namq: in decimo pyrami
de super sex addita sunt tres atq: unus. qui senarius
superat ternariam quantitatem ipsi utro tres unum
pluralitate transcendunt. qui unus ex tertium

2

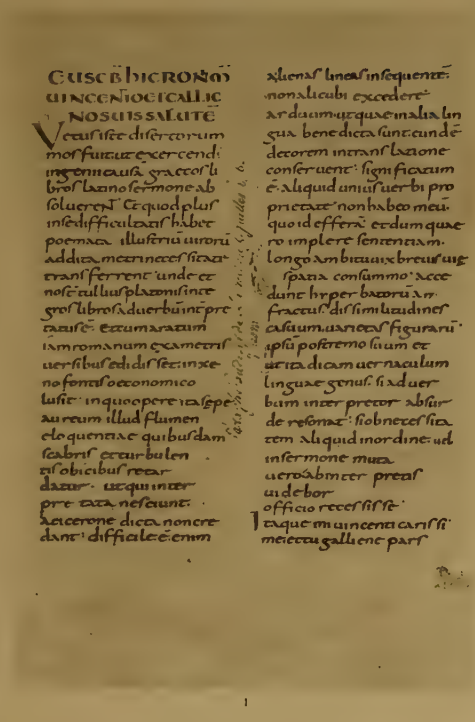

EVSEBII HIERONY
MI PRESBYTERI
CHRONICORVM
LIBER PRIMVS
INCIPIT FELICITER

Vetus iste diligentium mos fuit ut exercendi ingenii causa grecos libros in latinum sermonem ab soluerent. Et quod plus in ed difficultatis habet poema. Illustrium uirorum addita mentione necessitatem transferrent. unde et nos et cullus plazmis interpretis libros duerbi interpretis. Et cum saxum tam romanum exametris uersibus edidisset. in xenophontis oeconomicum lusit. in quo opere ita sepe uerum illud flumen eloquentie quibusdam scabris et turbulentis orationibus redarguit. utquid inter pretata nescimus. Et certe dicta noncredunt difficile enim

xlienas lineas insequentes. non alicubi excedere arbitrium quae in alia lingua bene dicta sunt. unde decorem intransitione conseruent. significatum e. aliquid uni⁹ uerbi pro prietate non habeo meum quod efferam. et dum quaero implere sententiam. longo ambitu uix breuiatur uix spatia consummo. xcce dunt hr per bacorum ambracul⁹ diss imilitudines casium. uanitas figuranis. plus posteremo sium et arita dicam uernaculum linguae genus. Si duerbum inter pretor absurde resonat. si obnetet sitatem aliquid in ordine. ut in sermone mutauero. abmitter preuis debor officio recessisse. Itaque minuenda carissimi mei tu gallienae pars

ARGIVORVM	ATHENIENSIVM	AEGYPTIORVM
xxxii	xxxvi	viii
xxxiii	xxxvii	viiii
xxxiiii	xxxviii	viiii
xxxv	xxxviiii	x
xxxvi	xl	xi
xxxvii	xli	xii
xxxviii	xlii	xiii
xxxviiii	xliii	xiiii
xl	xliiii	xv
xli	xlv	xvi
xlii	xlvi	i
xliii	xlvii	ii
xliiii	xlviii	iii
xlv	xlviiii	iiii
xlvi	l	v

Argi viii. Crotopus Athenienses vii vrani nigena adio phus annos xxxi. Cranaus annos viiii. Amphictyon ex sacol nonis me lior filio. Erichthonius deucalionis filius annos l. Pandion annos xl. Erechtheus annos l. Cecrops annos l. Cecrops alter annos xl. Metion annos xxv. Mnesteus annos xv. Demophon annos xxxiii. Oxintes annos xxv. Aphidnus annos vii. Thesseus annos xxx. Menestheus annos xxiii. Demophon annos xxxiii. Oxintes annos xxv. Aphidnus annos vii. Thesseus annos xxx. Menestheus annos xxiii.

Aegyptii viii. Inachus annos l. Phoroneus annos lx. Aegialeus annos lx. Inachus annos xl

LXV. Ubi bis aquam in eum transtulerat reddente se fecisse miraculo gaudet

LXVI. Ubi navem adrumetinam ascendit

LXVII. Ubi navigantes in hadriatico mari paulum suscepisse cibum sumentes

LXVIII. Ubi post menses septem navem alexandrinam qua enim in sulam hiemaverat navigaverunt

EXPLICIUNT CAPITULA

INCPT LIBA CTVV APOSTOLORVM

PRIMUM QUIDEM sermonem feci de omnibus o theophile quae coepit ihs facere et docere usq; in diem qua praecipiens apostolis per spm sm quos elegit assumptus est. quib. et pbuit seipsum uiuum post passionem suam in multis argumentis per dies quadraginta apparens eis et loquens de regno dei. Et conuescens praecepit eis ab hierosolymis ne discederent sed expectarent promissionem patris quam audistis inquit per os meum quia iohannes quidem baptizauit aqua uos autem baptizabimini spu sco non post multos hos dies. Igitur qui conuenerant interrogabant eum dicentes. Dne si in tempore hoc restituis regnum isrl. Dixit autem eis. Non est uestrum nosse tempora uel momenta quae pater posuit in sua potestate. sed accipietis uirtutem superuenientis spus sci in uos et eritis mihi testes in hierusalem et in omni iudaea et samaria et usq; ad ultimum terrae. Et cum haec dixisset uidentibus illis eleuatus est. et nubes suscepit eum ab oculis eorum.

1

Ad hebraeos quos hortatur ad similitudinem thessalonicensium haec in canone non habetur. Reliqua ad timotheum prima quem ad modum ad eum scripserit. Ad timotheum secunda quem ad modum se ipse agat. Ad titum ut credita sibi ecclesia creta ordinet. Ad philemonem de onesimo seruo quem emendatum melior factus est. EXPLICIT ARGUMENTUM

INCP CONCORDIA EPISTOLARUM PAULI APOSTOLI

De euntate ecclesiae. Ad corinthios capit. iii. Ad ephesios xiiii. et xv. Ad philippenses vi et vii. Ad colossenses xiiii.

De perfectas. Ad corinthios capit. iii vii. et xiii.

Ad corinthios ii. et xiii. Ad ephesios i. et xv. Ad philippenses xii Ad colossenses iii. et xvi. Ad thessalonicenses xxiii. Ad timothe. et xv.

De hoc quare quod ante fuerat dimissum reuelatum sit promissorte quem postea sub tempore declarauit. Ad corinthios i. et vii. Ad eosdem ii.

De aedificio cultuq; docendae. Ad corinthios i. et xii. Ad ephesios viii. et xv. Ad colossenses iii. et x.

De esu hominis. quod eo plumbum sit edi. Ad corinthios i. et viii. Ad corinthios ii. et viii. Ad ephesios viii.

De integritate apostoli. et quod semper manebit suae operatus. Ad corinthios i. et vii. et xi. Ad corinthios ii. et xiii. et xv. et xvi. et xvii. Ad thessalonicenses ii. et vii.

De apostolis potestate. Ad corinthios i. xxi et xxiii.

2

S icnobis uidetur uelle praceperem officia
tempus sepuagesimp tempus. ee. lucas et
propterea eundi ysse. circumdederunt me
gemitus mortis. ceterum. adiutor inoportu
nitatibus in tribulatione. Agustanus in psal
monono. Nonenim conuertatur anima add
dm. nisi dum abhoc seculo auertatur nisi nugato
riis eius et nocuis et permanosis uoluptatibus
laboresmisereantur.

Vbi labor et dolor. ibi lamentatio huius
sti. ibi ieiunium. ubi ieiunium. ibi humili
tas mentis. Ubi ieiunium septuagenarium.
compassio captiuorum. sic comparamur et
conregnabimur.

DE SEXAGESIMA

In septuagesima circumdederunt
tribulationibus quam maxime ideo non
esse locus euadendi uendidimus nos sub
peccato inobis non. ē uirtus soluendi unde
dicitur in prima oratione sexagesima.
Oqui conspicis quia in nulla nra uirtute
subsistimus. opamus potius quam praesu
mimus. ut uerus dns noster se intromittat
ad soluendum. simili de causa dicit iohel. quis
scit si conuertatur et ignoscat et relinquat

qr.

1

INCPT LIBER II DE XII LECTIONES

Sex lectiones ab antiquis romanis
greece edicte legebantur quimos a pudeons
tantinopolim hodieq; ser uatur nisi fallor prope
dua causa. Vnam quia adorant greci quib: cogni
ta erat lazarus in qua adorant et lazari quibus incog
nita erat greca. Alteram propter unanimitatem uterus
q populi. Duodecim lectiones propter duodecim lectio
res dicuntur. Non propter duodecim uarietates sen
tentiarum. Sex lectiones sunt tantummodo in sententi
is. Neq; enim si dixerimus amen uerum propter ea duas
uarietates intelligere debemus si deum. Intemponbus
quando agimus duodecim lectiones. solemus et unas eas
si prouenerint in octauis pentecosten quando celebratur
festa ut sepa formis spiritus sancti eorum. Unde dom ut be
da dicit in omelia sua. quo duerra inē hec tria uniorum
casu gaudio repperimus. De peccatorum a postolorum epistolis
dere debemus qui accepto spu quo perfecti nouae ce
lestium bonorum suauitate fruebantur. et altaus inte
a memoria deluiarū. abstulere terrestrium. Jam enim
ad uenerat tempus illud de quo dns predixit. quia ab
a pulis ipse secum conuersante iohanne non possunt
ablato autem eo ieiunare ent. Nam cum interrogaren

2

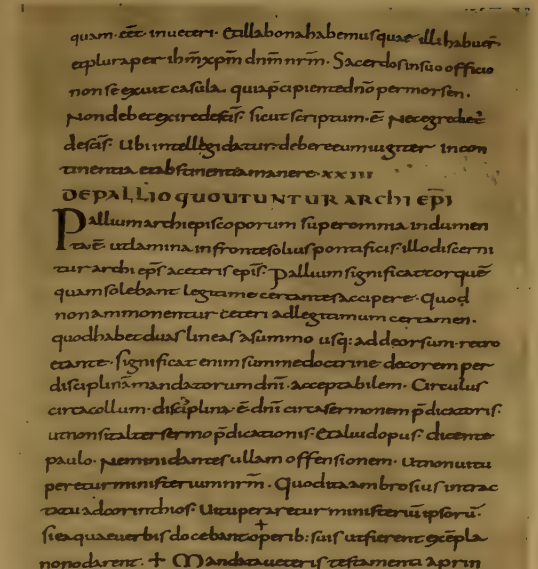

quam. ēē inuecerī. Callabonababemusquæ illi habuer-
eplurapersbm̄xpm̄dnm̄nr̄m̄. Sacerdosinsuo officio
nonsexuitexsula. quiapcipientedn̄o permorsen.
nondebetexiredefās. sicutscriptum.ē. necegredee
defās. Ubimelligidatur debereumingrediineon
tinentia. etabstinentiamanere. xxiii

DEPALLIO QUODUTUNTURARCHIEPI

Pallumarchiepiscoporum supereminaindumen
tūē. utlamina infrontefoliusporrectusillodiscerni
turarchiepūs accepisse epūs. pallumsignificatcorquē
quamsolebantlegitimecertantesaccipere. Quod
nonammonemurcæteri adlegitimumcertamen.
quodhabetduaslineasasummo usq; addeorsum. rec-
tecante. significatenimsummedocarinedecorem per
disciplinā mandatorumdn̄i. acceptabilem. Circulus
circacollum. disciplinaēdn̄i circasermonempdicatoris.
utnonsitalterersermopdicatoris. Etsaludopus. dicente
paulo. nemindatenullamoffensionem. Utnonutu
pereuramministeriumnr̄m. Quodtuambrosiusintrac
tatuadcorinthios. Utuperaretur ministeriūipsorū.
sicutquæuerbisdocebantoperib; suis utficerent exēpla
nonodarent. + Mandatumueteristestamenta aprin
cipiogenesēos usq; infinem inhumeralilineaoperando
ecclesiausq; infinem. Deorq; ducebatsalomoninpa
rabolis. utaddatur grossaquæuocorquesollertio

1

abinitio officiiusq; dum aministeroassūmatur ad
legendum. quia abinitio aduentusxpi euange
licadoctrina resonuit inhierusalem. etinde
exiuit adpublicum. sicutscriptum est. de sion
exiuit lex etuerbumdn̄i dehierusalem. Dein
transitxps addexteram altaris. liquet omnib;
quodsemperxpsregit dexteramuitam postquā
resurrexit amortuis. Diaconissantpostea inor
dine quibusille praedixit. siquisuultpostme
uenire abneget semetipsum. ettollat crucem
suam etsequaturme. Quipostcumsintfir
matisunt utcumsequantur usque admortē
et cumeo transeant adaeternam uitā.
Maiorpars indextera parte
stat. etminor insinistra. quodnu
merus illorum significet prae
dictum est. adinsinuandum
nobis libere uetus testamen
tum legere ettenere ut
apostolus. Omniaautem
probate. aliquapars minis-
trorum insinistraparte stat
per quātemporalis benedic
tio designatur. Certe etnos
tra ecclesia utrumq; petit

2

profecit quam sperauerat. nec quippe magnitudinem animi mirorem an conformitatem
quidem in fracta nonnisi misericordia modo. sed erga honore ex aspero dignissimo. aegrum
curauit. haud secus quam si pro se pugnasset. Confirmatum eum omnia spem omnium
eorum numerum recepere. Mox donauit amplore regno quam tenuisse. Praesano quoque
ingenium eius fulsit aut contemptus habuit. quam ad miraculum uerg laudis ac gloriae.
Simplicia tamen fama sectantibus inhospita neque quippe assueta belli magnitudine
Illa demum fuit pars uictoriae. tandem dari ora forte quam sperasse fuisse uidebantur.

CURTI RUFI. HISTORIARUM LIB. VIII. EXPLICIT
INCIPIT LIBER NONUS

Alexander cum memorabili uictoria Issi quae bis orientis finis aperuerat
contribuere. solus cupidissimus quoque quae prompta eorum animi reliqua
belli obiecerat procrastinatione laudando deuitat. quicquid indecorum fuisset
illa dimissione prostratum. cecidit opum eam predam fore celebratam.
operum magnificentia omnem quam pararet. proinde cum ualida cohors Lacedaemonia spolia depsis-
gemmis margaritis aureis. aureis. aureis.

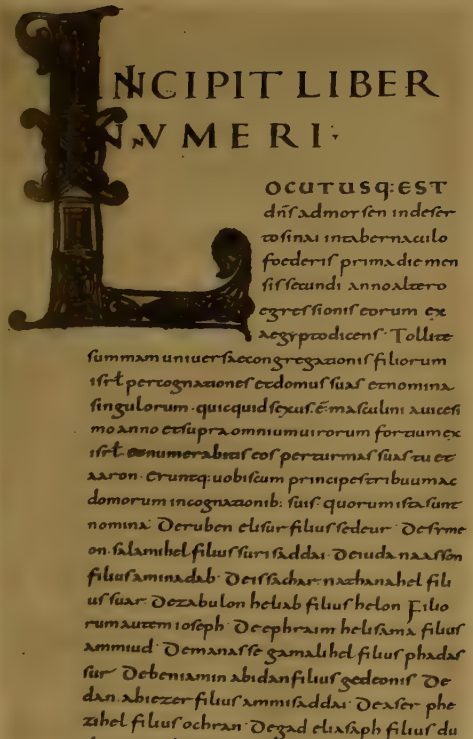

INCIPIT LIBER
NVMERI·

LOCUTUSQ: EST
dn̄s ad moysen in deser
to sinai in tabernaculo
foederis prima die men
sis secundi anno altero
egressionis eorum ex
aegypto dicens· Tollite
summam uniuersae congregationis filiorum
isrl̄ per cognationes et domus suas et nomina
singulorum· quicquid sexus ē masculini a uicesi
mo anno et supra omnium uirorum fortium ex
isrl̄· et numerabitis eos per turmas suas tu et
aaron· Eruntq: uobiscum principes tribuum ac
domorum in cognationib: suis· quorum ista sunt
nomina· De ruben elisur filius sedeur· De syme
on· salamihel filius suri saddai· De iuda naasson
filius aminadab· De issachar· nathanahel fili
us suar· De zabulon heliab filius helon· Filio
rum autem ioseph· De ephraim helisama filius
ammiud· De manasse gamalihel filius phadas
sur· De beniamin abidan filius gedeonis· De
dan· abiezer filius ammisaddai· De aser phe
zihel filius ochran· De gad eliasaph filius du
el· De nepthali ahira filius henan· Hinobilis

1

INCP· LIBR
DEVTERO
NOMII·

Cap: 1.

HAEC SUNT UERBA
QUAE LOCUTUS EST
MOYSES AD OMNĒ
ISRL̄ TRANSIORDA
NEN IN SOLITUDINE
CAMPESTRI CONTRA
MARE RUBRUM IN
TERPHARAN ET THO
PHEL ET LABAN ET ASE
ROTHUBI AURI EST
plurimum· Undecim dieb: de horeb per uiā
montis seir usq: cades barne· Quadra
gesimo anno undecimo mense prima die
mensis· locutus ē moyses ad filios isrl̄ omnia
quae p̄ceperat illi dn̄s ut dicere teis: post quā
percussit seon regem amorraeorum qui habi
tauit in esebon· Et og regem basan qui man

2

LONDON, B. M. Add. 10546 (No. 77), 1. fol. 52r; 2. fol. 67v.

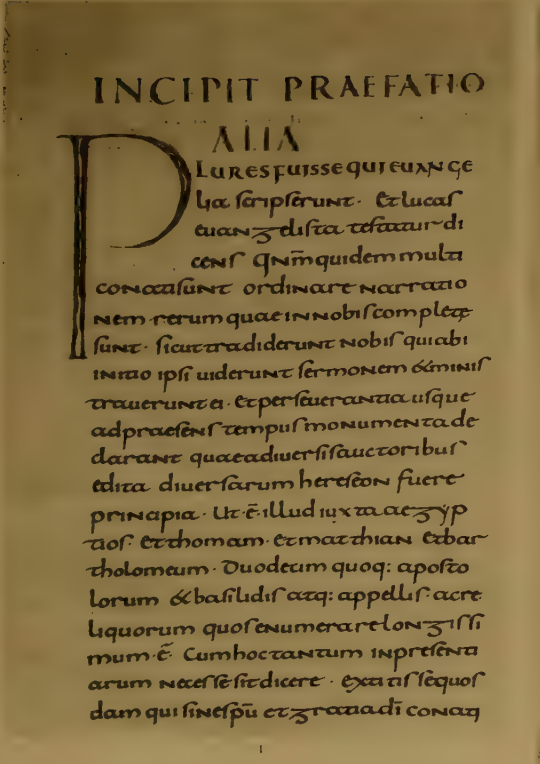

INCIPIT PRAEFATIO
ALIA

PLURES FUISSE QUI EUANGE
LIA SCRIPSERUNT. ET LUCAS
EUANGELISTA TESTATUR DI
CENS QNM QUIDEM MULTA
CONATI SUNT ORDINARE NARRATIO
NEM RERUM QUAE IN NOBIS COMPLETE
SUNT. SICUT TRADIDERUNT NOBIS QUI AB
INITIO IPSI UIDERUNT SERMONEM & MINIS
TRAUERUNT EI. ET PERSEUERANTIA USQUE
AD PRAESENS TEMPUS MONUMENTA DE
CLARANT QUAE AD IUERSIS AUCTORIBUS
EDITA DIUERSARUM HERESEON FUERE
PRINCIPIA. UT Ē ILLUD IUXTA AEGYP
TIOS. ET THOMAM. ET MATTHIAN ET BAR
THOLOMEUM. DUODECIM QUOQ: APOSTO
LORUM & BASILIDIS ATQ: APPELLIS. ACRE
LIQUORUM QUOS ENUMERARE LONGISSI
MUM Ē. CUM HOC TANTUM IN PRESENTI
ARUM NECESSE SIT DICERE. EXTITISSE QUOS
DAM QUI SINE SPŪ ET GRATIA DĪ CONATI

1

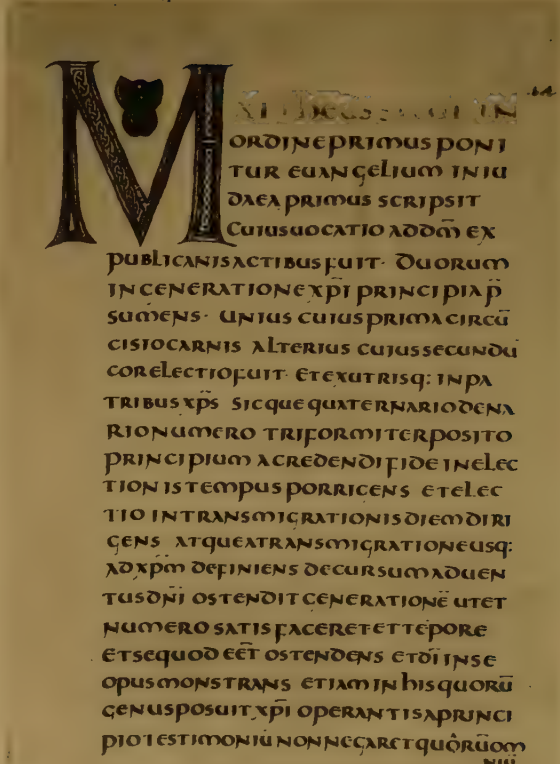

MATTHEUS SCRIPSIT IN
ORDINE PRIMUS PONI
TUR EUANGELIUM IN IU
DAEA PRIMUS SCRIPSIT
CUIUS UOCATIO ADDM̄ EX
PUBLICANIS ACTIBUS FUIT. DUORUM
IN GENERATIONE XPĪ PRINCIPIA P̄
SUMENS. UNIUS CUIUS PRIMA CIRCŪ
CISIO CARNIS ALTERIUS CUIUS SECUNDU
COR ELECTIO FUIT. ET EX UTRISQ: IN PA
TRIBUS XP̄S SICQUE QUATERNARIO DENA
RIO NUMERO TRIFORMITER POSITO
PRINCIPIUM ACREDENDI FIDE INELEC
TIONIS TEMPUS PORRIGENS ET ELEC
TIO IN TRANSMIGRATIONIS DIEM DIRI
GENS ATQUE A TRANSMIGRATIONE USQ:
AD XP̄M DEFINIENS DECURSUM ADUEN
TUS DN̄I OSTENDIT GENERATIONĒ UT ET
NUMERO SATIS FACERET ET TĒPORE
ET SEQUOD EĒT OSTENDENS ET DĪ IN SE
OPUS MONSTRANS ET IAM IN HIS QUORŪ
GENUS POSUIT XPĪ OPERANTIS A PRINCI
PIO TESTIMONIŪ NON NEGARET QUORŪ OM
NIŪ

2

LONDON, B. M. ADD. 11848 (No. 78), 1. fol. 5v; 2. fol. 13r.

OMNES ERGO GENERATIONES
ab abraham usque addauid generationes
quatuordecim; Et a dauid usq; ad transmi
grationem babylonis generationes quatuor
decim; Et a transmigratione babylonis
usq; ad xpm generationes quatuordecim.
XPI AUT GENERATIO SIC ERAT:
CUM ESSET DESPONSATA MATER
eius maria ioseph antequam conuenirent.
inuenta est habens in utero de spu sco:
IOSEPH AUTEM VIR EIUS CUM ESSET
iustus et nollet eam traducere. uoluit occulte
dimittere eam; haec autem eo cogitante. Ecce
angelus dni in somnis apparuit dicens;
ioseph fili dauid. noli timere accipere mariam
coniugem tuam: quod enim in ea natum est.
de spu sco est; pariet autem filium et uocabis
nomen eius ihm: ipse enim saluum faciet popu
lum suum a peccatis eorum; hoc autem totum
factum est ut adimpleretur quod dictum est
a dno per prophetam dicentem; Ecce uirgo
in utero habebit. et pariet filium et uocabunt

1

MARCUM

INCIPIT EV
ANGELIUM SECUN
DUM MARCU
M
INITIUM EUANGELII
IHU XPI FILII DI SICUT SCRIP
TUM EST IN ISAIA PROPHETA;
ECCE EGO MITTO ANGELUM MEUM
ANTE FACIEM TUAM QUI PRAE
PARABIT VIAM TUAM
ANTE TE;
VOX CLAMANTIS IN DESERTO. PARATE
VIAM DNI: RECTAS FACITE SEMITAS EIUS;
FUIT IOHANNES IN DESERTO BAPTIZANS
ET PRAEDICANS BAPTISMUM PAENITEN
TIAE IN REMISSIONEM PECCATORUM; ET
EGREDIEBATUR AD ILLUM OMNIS IUDAE
REGIO ET HIEROSOLYMITAE UNIVERSI. ET BAP
TIZABANTUR AB ILLO IN IORDANE FLUMINE
CONFITENTES PECCATA SUA;

2

tus. Et dispares inueniantur in ceteris dubiū n̄ erit
quin id quod illius illorūue canonis numerus bistq:
repetitū ab his in uolumine semel dictum ē. alter alte
riue eorum totiens uno atq: eodem sensu loquantur
quotiens p̄tulerint in numerorū annotatione dis
tantiam. Et hoc in omnium nouem canonū col
latione seruabitur. Ceterum in decimo q̄ n̄m p
pria singulorum tantummodo continentur
non potest contra id comparatio ē. quod solum ē;

EXPLICVIT ARGVMENTVM.

IN C̄PT PROLOḠ

EVANGELIORUM.

Plures fuisse qui euangelia scripserūt & lu
cas euangelista testatur dicens. q̄ n̄m qui
dem multi conati sunt ordinare narrationem
rerum quae in nobis completae sunt. Sicut tradi
derunt nobis qui ab initio ipsi uiderūt sermonem
Et ministrauerūt ei. Et perseuerantia usq: ad p̄sens
tempus momenta declarant. quae ad iuersis auc
toribus edita diuersarum hereseon fuere principia
Ut ē illud iuxta aegyptios & thomam & matthiam
Et bartholomeum. Duodecim quoq: apostolorum

NANCY, Cathedral, Gospels (No. 79), fol. 6v.

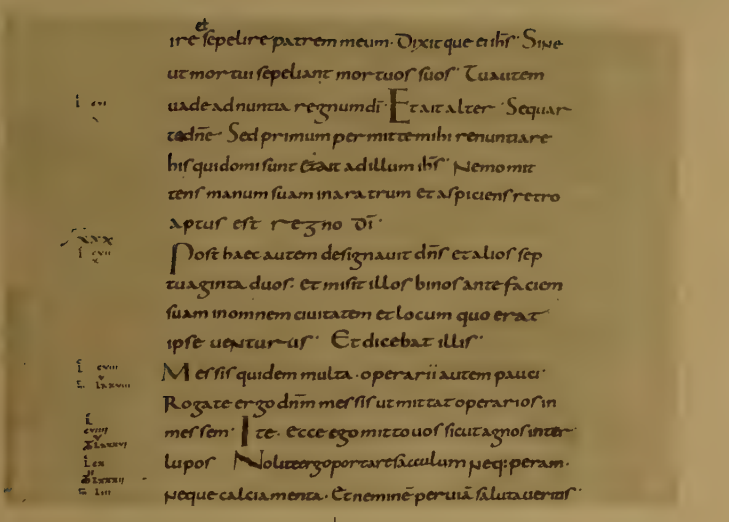

ire & sepelire patrem meum. Dixit que ei ihs. Sine
ut mortui sepeliant mortuos suos. Tu autem
uade adnuntia regnum di. Et ait alter. Sequar
te dne. Sed primum permitte mihi renuntiare
his qui domi sunt. Ait autem ad illum ihs. Nemo mit
tens manum suam in aratrum et aspiciens retro
aptus est regno di.

Post haec autem designauit dns et alios sep
tuaginta duos. et misit illos binos ante faciem
suam in omnem ciuitatem et locum quo erat
ipse uenturus. Et dicebat illis.
Messis quidem multa. operarii autem pauci.
Rogate ergo dnm messis ut mittat operarios in
messem suam. Ite. ecce ego mitto uos sicut agnos inter
lupos. Nolite portare sacculum neque peram.
neque calciamenta. Et neminem per uiam salutaueritis

1

uos. Et in quamcumque domum intraueritis primum dicite
huic domui pax. Et si ibi fuerit filius pacis requiescet super illum
pax uestra. Si autem non. ad uos reuertetur. In eadem autem
domo manete. edentes et bibentes quae apud illos sunt. Dignus
est enim operarius mercede sua. Nolite transire de domo in
domum. Et in quamcumque ciuitatem intraueritis et susceperint
uos. manducate quae apponuntur uobis. Et curate infirmos qui
in ea sunt. et dicite illis. Appropinquauit in uos regnum di.
In quamcumque autem ciuitatem intraueritis et non susceperint
uos. exeuntes foras plateas eius dicite. Etiam puluerem qui
adhesit nobis de ciuitate uestra excutimus in uos. Uerumtamen
hoc scitote quia appropinquauit regnum di. Dico uobis quia
Sodomis in die illa tolerabilius erit quam ciuitati illi.
Ue tibi corozaim. Ue tibi bethsaida. quia si in tyro et sidone
factae essent uirtutes quae factae sunt in uobis olim sedentes
in cilicio et cinere paenitentiam egissent. Uerumtamen tyro et
sidoni remissius erit in iudicio quam uobis. Et tu capharnaum
nunquid usque in caelum exaltaberis. usque in infernum descen
des. Qui uos audit me audit. et qui uos spernit me spernit.
Qui autem me spernit spernit eum qui misit me. Reuersi sunt
autem septuaginta duo cum gaudio dicentes. Dne etiam demonia
subiciuntur nobis in nomine tuo. Dixit autem eis. Uidebam
satanan sicut fulgur de caelo cadentem. Ecce dedi uobis potestatem
calcandi super serpentes et scorpios et super omnem uirtutem
inimici. et nihil uobis nocebit. Uerumtamen in hoc nolite gaudere
quod spiritus uobis subiciuntur. gaudete autem quod nomina
uestra scripta sunt in caelis. In ipsa hora exultauit ihs spiritu
sancto. et dixit. Confiteor tibi pater dne caeli et terrae quia abscondisti
haec a sapientibus et prudentibus. et reuelasti ea paruulis.
Etiam pater quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita
sunt a patre meo. Et nemo scit qui sit filius nisi pater. neque qui
sit pater nisi filius. et cui uoluerit filius reuelare. Et conuersus
ad discipulos suos dixit. Beati oculi qui uident quae uos uidetis.
Dico enim uobis quia multi prophetae et reges uoluerunt uidere
quae uos uidetis. et non uiderunt. et audire quae audistis. et non
audierunt. Et ecce quidam legisperitus surrexit temptans illum
et dicens. Magister quid faciendo uitam aeternam possidebo.
At ille dixit ad eum. In lege quid scriptum est. quomodo legis.
Ille autem respondens dixit. Diliges dnm deum tuum ex toto
corde tuo. et ex tota anima tua. et ex omnibus uiribus tuis. et
ex omni mente tua. et proximum tuum sicut te ipsum. Dixit
autem illi. Recte respondisti. hoc fac et uiues. Ille autem uolens
iustificare semetipsum dixit ad ihm. Et quis est meus proximus.
Suscipiens autem ihs dixit. Homo quidam descendebat ab hierusalem
in hiericho. et incidit in latrones qui etiam despoliauerunt eum.
et plagis impositis abierunt. semiuiuo relicto. Accidit autem ut
sacerdos quidam descenderet eadem uia. et uidens eum pertransiit.
Similiter et leuita. cum esset prope locum et uidisset transiit.
Samaritanus autem quidam iter faciens uenit secus eum. et uidens
eum misericordia motus est. Et adpropians alligauit uulnera eius
infundens oleum et uinum. Et imponens illum in iumentum suum
duxit in stabulum. et curam illius egit. Et alia die proferens
duos denarios dedit stabulario. et ait. Curam illius habe. et quod
supererogauerit ego cum rediero reddam tibi. Quis horum trium
proximus uidetur tibi esse. qui incidit in latrones. Ille autem
dixit. Qui fecit misericordiam in illum. Et ihs ait illi. Uade et
tu fac similiter. Factum est autem dum irent ipsi. et ipse intrauit
quoddam castellum. Et quaedam mulier martha nomine excepit
illum in domum suam. Et huic erat soror nomine maria. quae
etiam sedens secus pedes dni. audiebat uerbum illius. Martha
autem satagebat circa frequens ministerium. Quae stetit et ait.
Dne non est tibi curae quod soror mea reliquit me solam ministrare.
Dic ergo illi ut me adiuuet. Et respondens ihs dixit ei. Martha
martha. sollicita es et turbaris erga plurima. Porro unum est
necessarium. Maria optimam partem elegit. quae non auferetur
ab ea. Et factum est cum esset ihs in quodam loco orans. ut
cessauit. dixit unus de discipulis eius ad eum. Dne doce nos orare
sicut et iohannes docuit discipulos suos. Ait illis. Cum orabitis
dicite. Pater sanctificetur nomen tuum. adueniat regnum tuum.
panem nostrum quotidianum da nobis hodie. et dimitte nobis
peccata nostra. etenim ipsi dimittimus omni debenti nobis. et ne
nos inducas in temptationem. Et ait illis. Quis habebit ex uobis
amicum. et ibit ad illum media nocte. et dicet illi. Amice commoda
mihi tres panes. quia amicus meus uenit de uia ad me. et non
habeo quod ponam ante illum. Et ille deintus respondens dicat.
Noli mihi molestus esse. Ianua iam clausa est. et pueri mei mecum
in cubili sunt. non possum surgere et dare tibi. Dico uobis. etsi
non dabit illi surgens eo quod amicus eius sit. propter inpudentiam
tamen eius surget et dabit illi quotquot habet. Et ego uobis dico.
Petite et dabitur uobis. quaerite et inuenietis. pulsate et aperietur
uobis. Omnis enim qui petit accipit. et qui quaerit inuenit. et
pulsanti aperietur. Quis autem ex uobis patrem petit panem. nunquid
lapidem dabit illi. aut piscem. nunquid pro pisce serpentem dabit
illi. aut si petierit ouum. nunquid porriget illi scorpionem. Si ergo
uos cum sitis mali nostis bona data dare filiis uestris. quanto magis
pater de caelo dabit spiritum bonum petentibus se. Et erat eiciens
demonium. et illud erat mutum. Et cum eiecisset demonium locutus
est mutus. et admirati sunt turbae. Quidam autem ex eis dixerunt.
In beelzebub principe demoniorum eicit demonia. Et alii temptantes
signum de caelo quaerebant ab eo. Ipse autem uidens cogitationes
eorum dixit eis. Omne regnum in se ipsum diuisum desolabitur.
et domus super domum cadet. Si autem et satanas in se ipsum
diuisus est. quomodo stabit regnum eius. quia dicitis in beelzebub
me eicere demonia. Si autem ego in beelzebub eicio demonia. filii
uestri in quo eiciunt. Ideo ipsi iudices uestri erunt. Si autem in
digito di eicio demonia. profecto peruenit in uos regnum di. Cum
fortis armatus custodit atrium suum. in pace sunt ea quae possidet.
Si autem fortior illo superueniens uicerit eum. uniuersa arma eius
auferet in quibus confidebat. et spolia eius distribuet. Qui non est
mecum contra me est. et qui non colligit mecum spargit. Cum
immundus spiritus exierit de homine. ambulat per loca inaquosa
quaerens requiem. et non inueniens dicit. Reuertar in domum meam
unde exiui. Et ueniens inuenit eam scopis mundatam et ornatam.
Tunc uadit et adsumit septem alios spiritus secum nequiores se.
et ingressi habitant ibi. et fiunt nouissima hominis illius peiora
prioribus. Factum est autem cum haec diceret extollens uocem
quaedam mulier de turba dixit illi. Beatus uenter qui te portauit.
et ubera quae suxisti. At ille dixit. Quinimmo beati qui audiunt
uerbum di et custodiunt illud. Turbis autem concurrentibus coepit
dicere. Generatio haec generatio mala est. signum quaerit. et signum
non dabitur ei nisi signum ionae prophetae. Sicut enim fuit ionas
signum ninuitis. ita erit et filius hominis generationi huic. Regina
austri surget in iudicio cum uiris generationis huius. et condemnabit
eos. quia uenit a finibus terrae audire sapientiam salomonis. et ecce
plus salomone hic. Uiri ninuitae surgent in iudicio cum generatione
hac. et condemnabunt eam. quia paenitentiam egerunt in praedicatione
ionae. et ecce plus ionae hic. Nemo lucernam accendit et in abscondito
ponit neque sub modio. sed super candelabrum. ut qui ingrediuntur
lumen uideant. Lucerna corporis tui est oculus tuus. Si oculus tuus
simplex fuerit. totum corpus tuum lucidum erit. Si autem nequam
fuerit. etiam corpus tuum tenebrosum erit. Uide ergo ne lumen quod
in te est tenebrae sint. Si ergo corpus tuum totum lucidum. nullam
partem habens tenebrosam. erit lucidum totum. et sicut lucerna
fulgore illustrabit te. Et cum loqueretur rogauit illum quidam
pharisaeus ut pranderet apud se. Ingressus autem discubuit. Pharisaeus
autem coepit intra se reputare. dicens. Quare non baptizatus sit
ante prandium. Dixit autem dns ad illum. Nunc uos pharisaei quod
deforis est calicis et catini mundatis. quod autem intus est uestrum
rapina et nequitia plenum est. Stulti nonne qui fecit quod deforis est
etiam quod intus est fecit. Uerumtamen quod superest date elemosinam.
et ecce omnia munda sunt uobis. Sed nihilominus ue uobis pharisaeis
qui decimatis mentam et rutam et omne holus. et praetermittitis
iudicium et caritatem di. Haec autem oportuit facere. et illa non
omittere. Ue uobis pharisaeis qui amatis primas cathedras in synagogis
et salutationes in foro. Ue uobis quia estis tamquam monumenta
quae non parent. et homines ambulantes super non sciunt. Respondens
autem unus de legisperitis dicit illi. Magister haec dicens nos etiam
contumeliam facis. At ille dixit. Et uobis legisperitis ue. quia onerabilis
hominibus onera. et uos uno digito uestro non tangitis onera. Ue
uobis quia aedificatis monumenta prophetarum. patres autem uestri
occiderunt eos. Ergo testes estis et consentitis operibus patrum
uestrorum. quia illi quidem occiderunt eos. et uos aedificatis sepulchra
eorum. Propter hoc et sapientia di dixit. Mittam ad illos prophetas
et apostolos. et ex illis occident et persequentur. ut inquiratur sanguis
omnium prophetarum qui effusus est a constitutione mundi. a sanguine
abel usque ad sanguinem zachariae qui perit inter altare et templum.
Ita dico uobis requiretur ab generatione ista. Ue uobis legisperitis
quia tulistis clauem scientiae. ipsi non introistis. et introeuntibus
non aperuistis. Haec illo dicente coeperunt scribae et pharisaei
grauiter insistere et os eius opprimere de pluribus. insidiantes ei.
et quaerentes capere aliquid de ore eius. ut accusarent eum.

2

NANCY, Cathedral, Gospels (No. 79), fol. 172ᵛ.

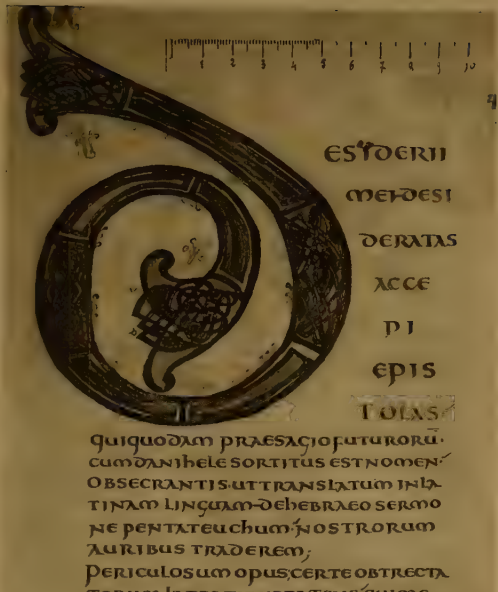

ESTOERII
MEDESI
DERATAS
ACCE
PI
EPIS
TOLAS

QUIQUODAM PRAESAGIO FUTURORŪ
CUM DANIHELE SORTITUS EST NOMEN
OBSECRANTIS UT TRANSLATUM IN LA
TINAM LINGUAM DEHEBRAEO SERMO
NE PENTATEUCHUM NOSTRORUM
AURIBUS TRADEREM
PERICULOSUM OPUS CERTE OBTRECTA
TORUM LATRATIBUS PATENS QUIME
ASSERUNT INSEPTUAGINTA INTERP
TUM SUGGILLATIONEM NOUA PROUE
TERIBUS CUDERE ITA INCENIUM QUASI
UINUM PROBANTES CUME EO SAEPISSI

1

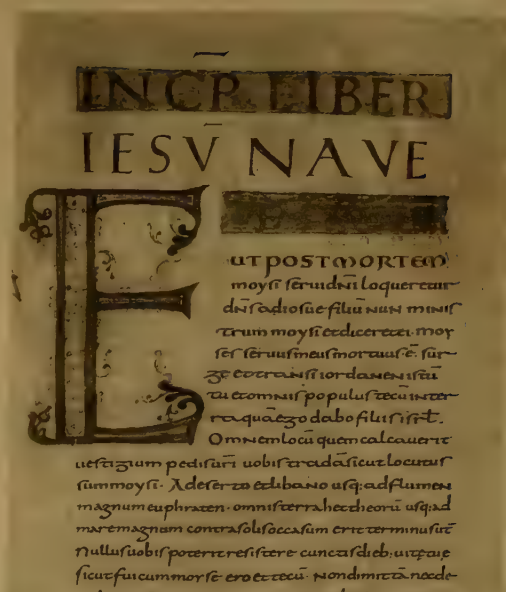

INCP LIBER
IESV NAVE

UT POSTMORTEM
moysi seruidni loqueretur
dnsadiosue filiu nun minis
trum moysi et dicerecci moy
si seruus meus mortuus e surge
et transi iordanem istu
tu et omnis populus tecu in terra
quam ego dabo filiis isrl.
Omnem locu quem calcauerit
uestigium pedis uri uobis tradidi sicut locutus
sum moysi. A deserto et libano usq; ad flumen
magnum euphraten omnis terra hethei et usq; ad
mare magnum contra solis occasum erit terminus uester
nullus uobis poterit resistere cunctis diebus uitae tuae
sicut fui cum moyse ero et tecu nondimittam nec de
relinquam te Confortare et esto robustus tu enim
sorte divides populo huic terra pro qua iurauipa
tribus eius ut traderem eam illis Confortare igitur
et esto robustus ut iuldem uti et facias omne
legem quam precepit tibi moyses seruus meus ne
declines ab ea addex dextera uel a sinistra ut prudenter

2

INCIPIT ARGUMENTUM EUSEBII EPI IN EUANGELIO.

Eusebius carpiano fratri in dno salutem. Ammonius quidem alexandrinus magno studio atq; industria unum nobis pro quattuor euangeliis reliquit. Namq; trium euangeliorum sensus exceptos similes contentosq; matthei euangelio quasi ad unum congregatos adnexuit. Itaut eorundem quantum ad tenorem pertinet lectionis sequentia stilus interruptus esse uideatur. Uerum ut saluo corpore

1

Dicit ei iterum simon iohannis diligis me. Ait illi etiam dn̄e tuscis quia amo te. Dicit ei pasce agnos meos. Dicit ei tertio simon iohannis amas me. Contristatus est petrus quia dixit ei tertio amas me et dixit ei dn̄e omnia tuscis tuscis quia amo te. Dicit ei pasce oues meas. Amen amen dico tibi cum esses iunior cingebas te et ambulabas ubi uolebas. Cum autem senueris extendes manus tuas et alius te cinget et ducet quo non uis. hoc autem dixit significans quam morte clarificaturus esset dn̄m. Et cum hoc dixisset dixit ei sequere me. Conuersus petrus uidit illum discipulum quem diligebat ihs sequentem quem et recubuit in cena super pectus eius et dixit dn̄e quis est qui tradet te. hunc ergo cum uidisset petrus dicit ihu dn̄e hic autem quid. dicit ei ihs sic eum uolo manere donec ueniam quid ad te tu me sequere. Exiuit ergo sermo iste inter fratres quia discipulus ille non moritur. Et non dixit ei ihs non moritur sed sic eum uolo manere donec ueniam quid ad te. hic est discipulus qui testimonium perhibet de his et scripsit haec. et scimus quia uerum est testimonium eius. Sunt autem et alia multa quae fecit ihs quae si scribantur per singula nec ipsum arbitror mundum capere eos qui scribendi sunt libros. EXPLEUANGL SECDIOHAN. VIRS. I. DCCC.

2

EPISTLAD ROMAN.

PAULUS SERuus ihu xpi uocatus apostolus segregatus in euangelium dei quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis scis de filio suo qui factus est ei ex semine dauid secundum carnem qui praedestinatus est filius dei in uirtute secundum spm scificationis ex resurrectione mortuorum ihu xpi dni nostri per quem accepimus gratiam et apostolatum ad oboediendum fidei in omnibus gentibus pro nomine eius in quibus estis et uos uocati xpi ihu omnibus qui sunt romae dilectis dei uocatis scis gratia uobis et pax a dopatre nostro et dno ihu xpo;

Primum quidem gratias ago dom̄eo per ihm xpm pro omnibus uobis quia fides uestra ad

3

PARIS, B. N. LAT. 250 (No. 81), 1. fol. 52r; 2. fol. 48v; 3. fol. 71r.

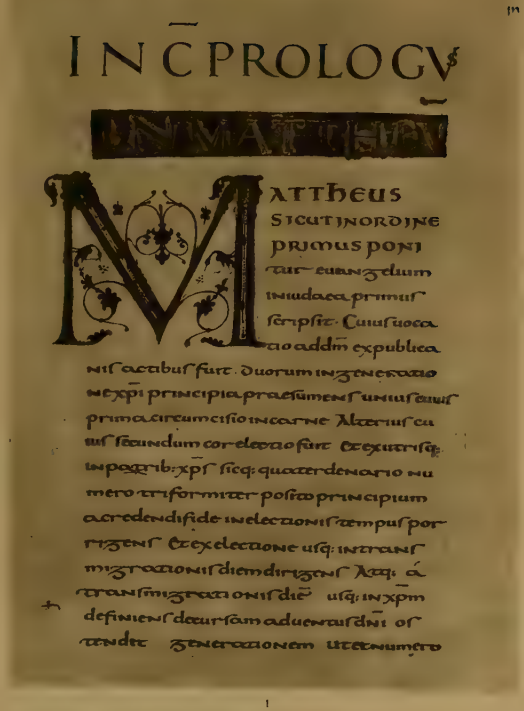

IN C PROLOGVS

INCIPIT EVANGELIVM SECVNDVM MATTHEVM

MATTHEUS SICUT IN ORDINE PRIMUS PONITUR EUANGELIUM IUDAEA PRIMUS SCRIPSIT. CUIUS UOCATIO AD DOM EXPUBLICANIS CREDITUR FUISSE. DUORUM IN GENERATIONE XPI PRINCIPIA PRAESUMENS UNIUS EIUS PRIMA CIRCUMCISIO INCARNE ALTERIUS EIUS SECUNDUM CORELEUATIO FUIT ET EXUTRISQ; IN POSTERIS XPS SICUT QUATERDENARIO NUMERO TRIFORMITER POSITO PRINCIPIUM ACREDENDI FIDE IN ELECTIONIS TEMPUS PORRIGENS ET EXELECTIONE USQ; IN TRANSMIGRATIONIS DIEM DIRIGENS XXQ; A TRANSMIGRATIONIS DIE USQ; IN XPM DEFINIENS DEUM SAM ADUENTUS DNI OSTENDIT GENERATIONEM UTTENUMERO

1

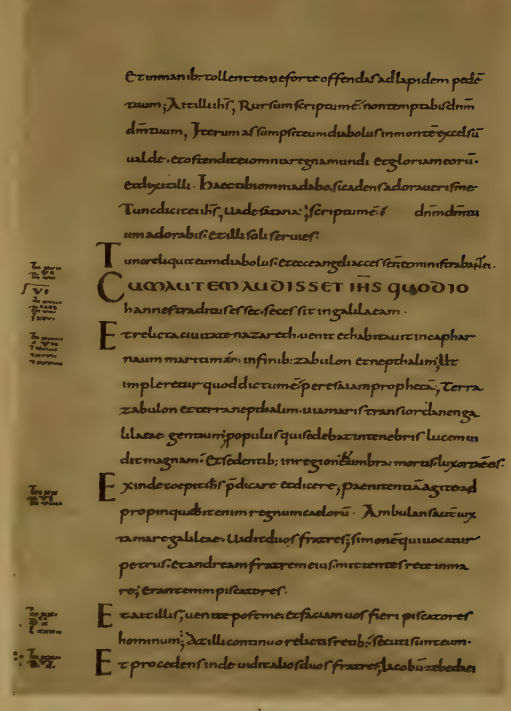

ET NE UMQUAM EUM DIABOLUS IN TENTANDO SUPERET ANGELUS CUI SERENDUM MINISTRABUNT EA.

CUM AUTEM AUDISSET IHS QUOD IOHANNES TRADITUS ESSET SECESSIT IN GALILEAM.

ET RELICTA CIUITATE NAZARETH UENIENS HABITAUIT IN CAPHARNAUM MARITIMAM IN FINIBUS ZABULON ET NEPTHALIM UT IMPLERETUR QUOD DICTUM EST PER ESAIAM PROPHETAM, TERRA ZABULON ET TERRA NEPHTALIM UIA MARIS TRANSIORDANEN GALILAEE GENTIUM POPULUS QUI SEDEBAT IN TENEBRIS LUCEM UIDIT MAGNAM ET SEDENTIBUS IN REGIONE UMBRAE MORTIS LUX ORTA EST.

EX INDE COEPIT IHS PREDICARE ET DICERE, POENITENTIAM AGITE APROPINQUABIT ENIM REGNUM CAELORUM. AMBULANS AUTEM IUXTA MARE GALILAEE UIDIT DUOS FRATRES, SIMONEM QUI UOCATUR PETRUM ET ANDREAM FRATREM EIUS MITTENTES RETE IN MARE; ERANT ENIM PISCATORES.

ET AIT ILLIS, UENITE POST ME ET FACIAM UOS FIERI PISCATORES HOMINUM; ILLI CONTINUO RELICTIS RETIBUS SECUTI SUNT EUM.

ET PROCEDENS INDE UIDIT ALIOS DUOS FRATRES, IACOBUM ZEBEDAEI

2

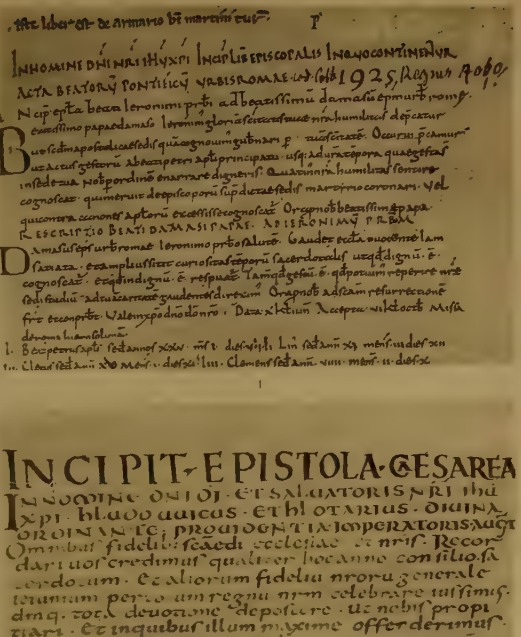

INCIPIT·EPISTOLA·CESAREA

IN NOMINE DNI NOSTRI IHV XPI · ET SALVATORIS NOSTRI IHV XPI · HLUDOVICUS · ET HLOTARIUS · DIVINA · ORDINANTE · PROVIDENTIA · IMPERATORIS · AUGUSTI

Omnibus fidelibus · scae dei ecclesiae · et nris · Recordari uos credimus · qualiter hoc anno consilio · cordoum · et aliorum fidelium nrorum generale · iter unum · pro unitate regni nrm celebrare · iussimus · dnq; tota · deuotione · depositum · ut nobis propitiari · et in quibus illum nr.ysme offendimus · Nobis manifestare · et adcorrectionem nram · necessariam · tranquillu tempus nobis · tribuere · dignaretur · Voluerimus · siquidem tempore · conuenienti · uel placitu nrm generale habere · et in eode communi correctione agere · et ita · dimisso · ante fieret · nisi commotio inimicorum · sicut nos

1

INCIPIT
PROLOGUS
LIBRI SECUNDI

Hactenus decausis adrelationem xpianam curaq; pastorum per anteriores · Ud dehis quae in persona eorum emendatione digna · Uel etiam dehis quae abipsis usque nunc neglecta sunt · In praesenti libello breuiter comprachensum est · In hoc quoque quisequitur libello specialiter de rebus et principibus · et generaliter de omnibus fidelibus · et quod ubi auaritia inuidia et odium · et cetera uitia caritati contraria regnant · quia eadem caritas quae dei est · his in esse non potest · status ecclesiae pereditetur · Et quod reluxio xpiana sub apostolis deuotaus quam nunc floreat floruerit · Et ne huius saeculo arta multos marcescat · restat prosequendum

EXPLICIT

2

Leo nuncius papae ad locum depositionis sui · et ad eos · qui cum eo · dirigi erant · Ut ne eloquentiae · et sermonis copiae · ad persuadendum sufficientes · inferantur · graecis · Loquendi · Lingua · et modus · quo · uti · solent · Et ne cum · sermonis · fabulositate · quae · ea · re · nonnullis · irrepere · solet · Linguae · quoque · sodalitate · uelequandi · nouerbi · nouo · polleat · uocabulo · omnia · bene · disposita · plebi · quae · sibi · commissa · sunt · gerebat · curabat · providens · cum · eo · qui · saluari · plus · uult · et · ad · cognitionem · ueritatis · peruenire · Quatenus · ipse · quoque

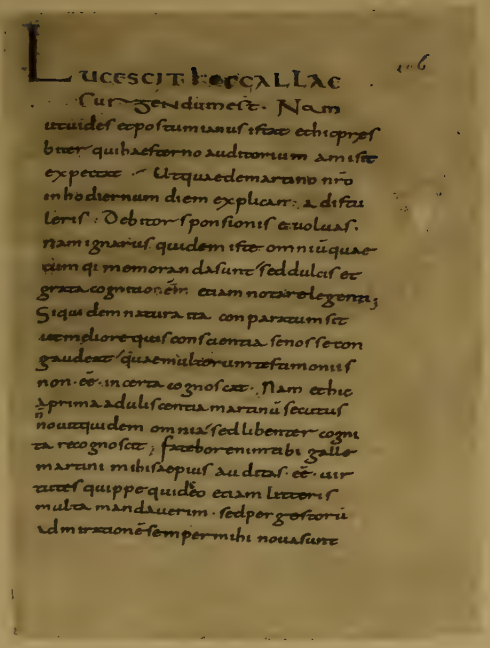

1

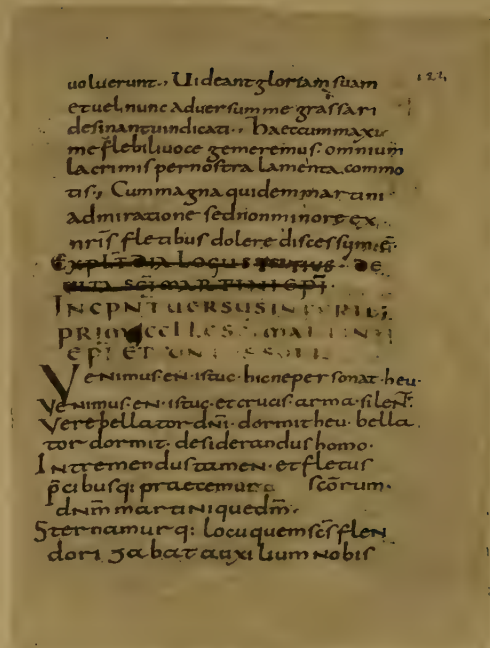

2

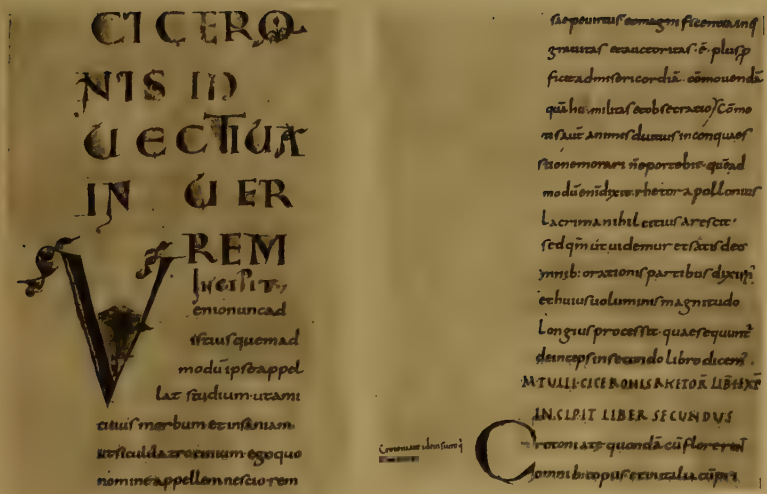

CICERONIS INVECTIVA IN VERREM

Incipit. Veniō nunc ad istius quemadmodū ipse appellat studium ut amicitiis morbum et insaniam ut sicut illa trocinium ego quo nomine appellem nescio rem vobis proponam vos eam suo nonnomini spondere pendi tote. Genus ipsum prius

saepe vitiis et magnificentia in gravitas et auctoritas ē plus proficit ad misericordiā cōmovendā quā humilitas et obsecratio. Cōmotis autē animis dubitatis in conquestione morari nō oportebit quōadmodū enim dixit rhetor apollonius lacrima nihil citius arescit sed quōm ut videmur et satis de omnibus orationis partibus dixisse et huius voluminis magnitudo longius processit quae sequuntur deinceps in secundo libro dicemus.

M. TULLI CICERONIS RHETORIS LIBER EXPLICIT

INCIPIT LIBER SECUNDUS

Crotoniate quondā cū flore rem omnibus copiis et in italia cū pri

M. TULLII CICERONIS RETORICORŪ LIBER PRIMUS INCIPIT

Saepe et multū hoc mecū cogitavi boni neanmali attulerit hominibus et civitatibus copia dicendi. Audiō sūmū eloquentiā et studium, nā cum et nrae reipublicae. de trimēta considero et maximarū civitatū veteres animo calamitates colligo. non minimā video pdisertissimos homines in vetā partē in commodorū, cū autē res ab nra memoria propter vetustatis eloquentiae comparatis. Ac me quidem diu cogitantē ratio ipsa in hanc potissimū sententiā ducit ut ex his tamen sapientiam sine eloquentia parum prodesse civitatibus; eloquentiam vero sine sapientia nimium obesse plerūq; prodesse nunquā; quare si quis omissis rectis simis atq; honestissimis studiis rationis et officii consumit omnē peram in exercitatione dicendi. Is in utilis sibi pmicio sus patriae civis alitur, qui vero ita se se

Sententiae iiii. [illegible] Thesis ē sine circumstantiis quaestio.

a. habet

PARIS, B. N. LAT. 7774 A (No. 85), 1. fol. 1r; 2. fol. 137v; 3. fol. 103r.

naufragia. hasulysses commemendo deduxit admortem sirenis autem genitaus e. Veniens adhuc sirene; tumerauca desiderent. Antehac delectabilu uocere sonabant. Time fluctibi; sili rebene imitauit e mariscondoro sale saxa sonabant; amitto flu tantem. e. m. naturale enim e ut fluctuge nauis sine gubernatore; nocurmis rexit inundis. Datehoc etrinx. utipse sedens dauum queregit uelis; minisexi; mal a gemens nomen proaduerbia; casu amica propter ruinam adlusit adnomen; pela go confisse hoc equod supra. palinurus excusat; nudus insepultus. mortauis uter fera diruenire nil pigno ea peregrina. antenonuisa. naminsexu dicitur se paulatim annabam terre tam e tenebam; secundum sane. tucca. et aua hunc fi nem su esse uoluisse. namauirgilio duo uersus sequentes huic iuncta fuerunt unde innon nullis amquis eodiab: sexaintua e obuerunt pelago proras tunedente tenaa. EXPLICIT LIBER QUINTUS:

nud T

COMMENTARIORUS SERUII GRAMATICI I NAENEID. LIBER SEXTUS INCIPIT: T

otus quidem uirgilius scientia plenus est in qua hieliber possi der prin cipatum cuius exhomero parsmaior e erdicuntur aliqua simplicium multa deliriorum. multa peralta scientia philosophorum theologicorum aegyptiorum. Adeo ut plerique; debir singulis huius libri integras scripserunt pragma tas sinesci. endum licet primos duos uersus probus et alius quinta reliquerint ne fine; pruden ter. Adimitadum ut esse transtatos. Nam ex comune no poemasis melior e exhome ro; etnam sic exhoaute ωϲεΦΑΤΟΔΑΚΡΥΧΕΩΝ. Class iq: nauibi; sussi. sue utique dassis dicitur. uel quod fixe defustibus. calex enim dicebant maiores nri fixtes quos portabant seruisequentes dominos adproelium. Unde etiam calones dicebantur. nam consuetudo erat militaf romani utipse sibi arma portaret ipse uallum. uallum aute dicebant calas sicut ualatus; sinde calet calas; id e portet frasti fixtes. et hic focum; inde ergo dassem dicet dicunt. Alii dassem hinc dicto. uolume apud maiores nros. sapendum proeliomles; pedester dabat. equiter uero dabant un cali

1

frondes & frondes

figura. cornu; arbores; peor nau arborem. Meluss eam ofe. utcam sub audias. Tum uul cus bene uulcus; ducor ab: inter tempest; Misch. Percurbat circum agit insequit; frondea. Pfron dosa petunt. Plerumq; enim dum uarietate declinationis seudente possit meanc ppriate. Nam frondeum ofe totum defrondib; ut corus. Frondosus uero ofe. Lucus. Lich enim habundet frondib. nonea men e defrondib; rotus. ut saxeus desaxosus. ; Sepse Bene definiuit numeru. Necessee e enim haec uenatio. non uolupeas. inqua plura requirunt. Victor. Hoc loco. pposita effecto. ut re acq; rosit; insistere uiotor; s fundas humi. per humu e de aduerbiale posito ut humi nrosq; id de per humu. Cumnaubi. Cacen faton in sermone. Quod fre sicum parcula. N Liuius sequitur; Kine pro inde. Nuare enim aduerbus more suo. Pardo. Sallustius. ait. puniciis mortis par cuerant. nam ex parto ex parior dicimus. et e uerbis debit. quaecu uersus recipiunt declina enem pronia uolunt ate. Aeque tamen sunt significationi. ut punio punior fabrico fabri cor. labolabor. Quaqua tenuerint probus facere differentia inter actiua. passiua. qq. signi ficationem. ut dicimus. tondeo alterum. tondeor. abalterosel hoc in alius verbi dicere. non possu mus. ut fabrico fabricor. pasco pascor. nalegimus. florè depasta. salicet per sumè. uere dumos. Sunt autem alia uerba. quae actiuae significationis declinationis. q. sunt edo sumq; uae e passiuq; uccedor. Inuenim tamen actiuam declinatione, habet et passiua. ut uapulo significa tionem. et contra declinationem passiuam. actiuam habere significationem. ut loquor. Haec ergo cautabilis segregandas fuerbis; Vimbonus si de. o. Ordo e. Deinde uina. pateur quae accessi dedit; Trinacria. Creum e. propter terra. Aeraid e promuntorix. Lilybeum. pachinam pelorum. Laine autem triquetra dicitur; Heror uir fortis. Semideus. plus abhomine habens. Ueate hostis dus; Osocii. Ordo e. Osocii reuocate animos. Beneautem socios dixit ut se os requestres; Ignari. proinmemores. et e acirologia. Ignarus enim e quinegnore. Inmemor quiobliuis e; Antemalorum. Ifen ut alibi. celeri sub eo labantia. signi; O passi graviora. Ara magnau ntur. unde enim eos meminisse grauis memoria. utpossunt facilius. tolerent. ebe ne grauiora dicit e. Transactu ut ostendat futura. E leuiora; Hisquoq; felicet sicut ex gra uioribus; Sallam Rabiem exempla pronegocio. qualiare sumere debemus. ut hoc loco immanitas periculi ponit per actu temporis. exempli. s Pomponij. sonanter; id e uulde aut uulde sonanter accessistat; id e uere. ebenesse accessisse. Nonenim possumus haec pre cia ut hic fuere uera; Cyclopes. Saxa. unde cadopsi in ulysen iactauerunt. et ut sulia. dicit

2

1

2

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1490 (No. 87), 1. fol. 72ᵛ; 2. fol. 24ᵛ.

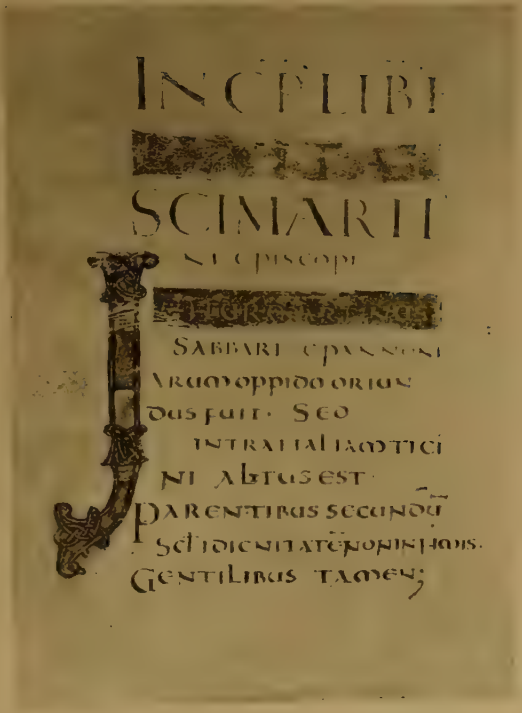

INCPLIBI
SCIMARTI
NI EPISCOPI
SABBARI EPANNONI
ARUM OPPIDO ORIUN
DUS FUIT. SEO
INTRA ITALIAM TICI
NI ALTUS EST.
PARENTIBUS SECUNDŪ
SCI IDIENITATĒ NON INFIMIS.
GENTILIBUS TAMEN;

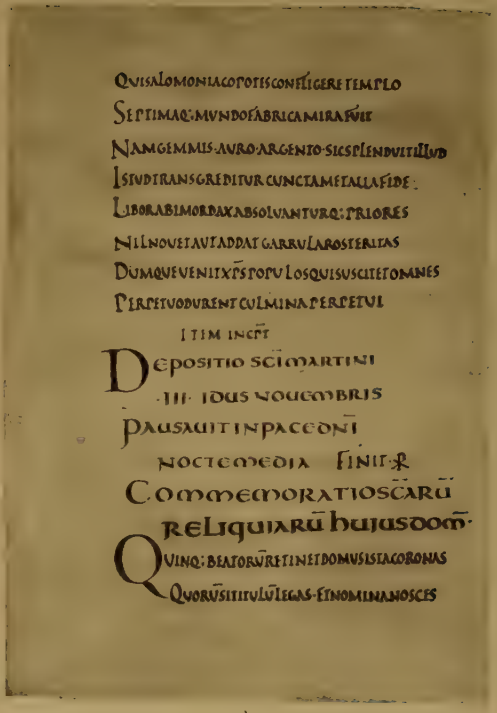

1

QUI SALOMONIA COPOTES CONFLIGERE TEMPLO
SEPTIMAQ: MUNDO FABRICA MIRA FUIT
NAM GEMMIS AURO ARGENTO SICS PLENDUIT ILLUD
ISTUD TRANSGREDITUR CUNCTAM ET ALLA FIDE
LIBORA BI MORDAX ABSOLUANTURQ: PRIORES
NI LNOUET AUT ADDAT GARRULA ROSTERITAS
DUMQUE VENIT XPS POPULOS QUI SUSCITET OMNES
PERPETUO DURENT CULMINA PERPETUI
ITEM INCPT
DEPOSITIO SCI MARTINI
III IDUS NOUEMBRIS
PAUSAUIT IN PACE DNI
NOCTE MEDIA FINIT ℞
COMMEMORATIO SCARŪ
RELIQUIARŪ HUIUS DOM.
QUINQ: BEATORŪ RETINET DOMUS ISTA CORONAS
QUORŪ SI TITULŪ LEGAS ET NOMINA NOSCES

2

QUEDLINBURG, 79 (No. 88), 1. fol. 8v; 2. fol. 172v.

et conuiuium illius exponit. et homi
num mores re ligionis illius prae
claros quibus alemonii suiuant et
quam celeriter in locis illius sata
proueniant.

iii Ubi dicit quod tunc alexandria in
ter episcopos et monachos inutilia
certamina gerabantur ne
quis origenis libros legeret.

iiii Ubi bethleem oppidum petiit cuius
loci ecclesiam scs hieronimus regebat
et ubi monachorum uel clericorum ani
mos uel conuersationis exponet
et quod die noctuq; aut legebat
aliquit semper aut scribebat.

v Ubi dicit in aegypto multa esse
monasteria ubi prima uirtus

1

sectis uestiebantur. Mollior ibi ha
bitus pro crimine erat; quod eo
magis sit mirum necesse est quod
multi inter eos nobiles habebantur.
Qui longe aliter educati ad hanc se hu
militatem et patientiam coegerant.
Pluresq; ex his postea episcopos uidimus;
Qui enim et ciuitas aut ecclesiae
quae non sibi demartini monasterio
cupiret sacerdotes.

viii Se outre liquas uirtutes
eius quas in episcopatu
egit adgrediar. erat haud longe
ab oppido proximus monasterii
locus quem falsa hominum opi
nio uelut consepultis ibi martyr
ribus sacrauerat. Nam et al

2

QUEDLINBURG, 79 (No. 88), 1. fol. 64v; 2. fol. 22r.

TIBERII CLAV
DII DONATI
AD TIBERIV̄
CLAVDIVM
MAXIMVM
DONATIAN̄
FILIV̄ SVVM
INTERP̄TA
TIONVM
VIRGILIA
NARV̄AE
NEIDOS

INCIPIT
LIB̄ I,

Post illos qui mantuani uatis mihi ear
mina tradiderunt postque
illos quorum libris uoluminum
quia eneidos inscribuntur. quasi
quidam solus & purior intelle
ctus expressus est. silere melius
fuit quam loquendo crimen ar
rogantis incurrere; sed cum ad
uerterem. nihil magistros di
scipulis conferre quod sapiat.
scriptores autem commentari
orum non docendi studio sed me
moriae suae causa. quaedam
fauorabili stilo multa tamen inuo
luta reliquisse. haec filicarissime
tui causa conscripsi. non ut sola
perlegas sed ut collatione hab
ta intellegas quid tibi ex illorum
labore quidue ex paterno sequen
dum sit. non enim aut illi omnia
complexi sunt. ut res ipsa indicat.
aut ego tanta conposui quae te
possint ad pleni intellectus effec
tum competenter instruere quo
circa ut dictum est lege omnia.
& si forte nra aliis displicebunt.
tibi certe complaceant. quae
filio patri sine fraude transmisi.
Primum igitur & ante omnia
sciendum est. quod materia ege
nus maro noster assessus
sit; hoc enim nisi interinitia fuerit

BIBLIOTHECA APOSTOLICA VATICANA

BIBLIOTHECA APOSTOLICA VATICANA

ROME, Vat. Reg. lat. 1484 (No. 89), fol. 1r.

3

hesat' ut ante dispositionis interioris
ingressum · quia hoc debeat nostro ordi
nationē operissui sic cōplo causse uir
gilii, ut posteriora primitus exprima
posteriusponeret; nam sic ulienus in
parte naufragum describum · non
inter primos labores eneae nume
rabitur; usq; adeo ut ipse idē diceret
uectatos aequore troas reliquias
danaum atq; immitis achillis arcebat
longe latio multosq; per annos errabant acti fatis maria omnia circum.
& ex eneae persona ostendit neq; enī
ignarus sum ante malorū · o passi graua
iora dabit deus his quoq; finē(m) dedit
et (sal) quille(a) rabiem pertulit; sonant es
accelsus scopulos; uocat ercle opem
sera expers · et ex persona dei dominis

I · N TER PRE TABIMUR

IGITUR QUOD DIXIMUS

THEMA ·

CUIUS PRIMA PARS

EST ·

ARMA VIRUMQUE

CANO ·

In hac breuitate & angusta pro
positione multa cōplectitur; ēt
nā & proposuit · & diuisit; & ineo

tā breui
et angusta

1

uto biur gatione conuenienter omnis
deos iunonē ipsam oblique troia
norum aemulatione compescere et
quam peritum supra secreto com
monuerat · ut troianorum hostē
fouere desinerent · Consiliunt
tecum bipatentib; · bipatentib; dī
propter duas portas quarum
supra · secundum poetam ipsum
reddimus rationē · Inapi ipse
ipse salutet diuū prēcho minū ex
Caelicolae magnū · Omnium fecit
causam quia in fauorem iunonis
omnes erant troianis infesti ·
et in conuentu publico sororem
suam eandemq; coniugem spec
ali exprobratione nolebat expos-

Hic sit est ablus h. praeclarus ubique
Cui gen' et mores · {cui mira dignada bunt · luminis in terris · erant ·
Aldrici de fratre nepos · qui pius ille amandus ·
Prouexit seniores · nos pius auter pater ·
Docuit et in docuit · merito · ut hic uiuere ritu ·
Sensit ut ille · iuste · · sensit uterq; pium ·
Posse felix senio · utrā cum tempore · liquit ·
Viuere de cetu · et · semp in arte poli ·
Luximus hunc factorem sed nūc lugem dor tube ·
nā Gaudia pendere · · huic bene pensa ma

2 3

BERVI

Callum porcinū uel bulum — viii
Et ungellet octe ut diudurent.
Ut carnē salsā dulcem facias. — x
Pisces fricti ut diudurent. — xi
Ostrea ut diudurent. — xii
Ut unicia la seris toto tempo
re ut possis. — xiii
Ut dulcia de mel le diudurent — xiiii
Ut mel malū bonū facias. — xv
Mel corruptum ut p bes — xvi
Uuae ut diu seruentur. — xvii
Ut mala a mala granata
diudurent. — xviii

1

ALITER. Caroetas elixatas concisas in cuminato oleo
modico quoques et inferes cuminatū coliorū facies.

EXPLICIT APICI CEPVROS DE OLERIB. LIB. TERTIVS

INCIPIT PANDECTER
LIBER QUARTUS

I Sala cattabia
II Pastine piscium oleum pomorum.
III Minutal de piscibus uel esicus.
IIII Tisana uel sucum.
V Gustum.

SALA CATTABIA

Sala cattabia piper mentā apium puleium
aridum caseū nucleo pineos mel acetū liquamen
ouorū uitella quā recentē panē exposca maceratū
exprimes caseum bubulū cucumeres in caccabulo
conpones interpositis nucleis mittes concisi cappa
ris minuta locusculis gallinarū ius profundes sup

2

ROME, VAT. URB. LAT. 1146 (No. 90), 1. fol. 2r; 2. fol. 16r.

HUIUS OPERIS AUCTOR IGNORATUR.

PRAECIPIS UT RESPONDEAM QUAE
in rebus humanis corporea quae ue in
corporea sentienda sint: Ad haec aliqua prosensus
mei praesumptione depromam. sed prosc̄orum
opinione seniorum praesertim cum haec animam
laedere non possint & nutrire ad fidem possint.
& usq. ad id quod patri filius aequalis appareat contra
arrianas armare atq: erigere ualeant prauitates.
Ergo quando de tractatu altiore conlatio ē ad subtiliorē
intellectū sensus praeparandus ē. Non nulli eruditis
simi patrū alia asserunt ēē inuisibilia alia uero incorpo
rea. Quicquid creatum e materiā uideri & factori suo
conprehensibile & corporeū esse d̄ finiunt; Nā & animarū
& angelorū naturā asserunt esse corporeā, peo quod &
initio circumscribatur & spatio. Nam sicut in quodā sc̄i hie
ronimi tractatu legimus. Globos inquit siderū corporatos
ēē sp̄s arbitrantur. Et item si angeli inquit caelestia & iā
corpora ad conparationē dī inmunda ēē dicuntur. quid
putas homo existimandus ē? sed inter haec ideo tu animā
negas ēē corporeā quia iuxta aliquorū opinionē nec localis
sit nec qualitate aut quantitate subsistat. quod de sola dī
maiestate creē debere manifestum ē. Legimus in quodā

1

ad paulū

existimans quia uidit ea quibusdam locis obseruari
ab hominib: quorum auctoritati haberet fidem. Et iā
ratione non reddita. Et ideo sibi magnus uidetur
quia ei contigit quorundam sacrorum uidere secreta.
Sed planior sensus ē. quae non uidit inculcans frus
tra inflatus mente carnis suae. mirabiliter ibi eum
dixit inflatū mente carnis suae. ubi thelo humilē supra
dixerat. Fit enī miris modis in anima hominis ut de
falsa humilitate magis inflatur quam si apertius super
biret. Et non tenens inquit caput quod uult xp̄m in
tellegi. ex quo omne corpus per contactum et connexū
subministratum et copulatū crescit in incremenū dī.
Si ergo mortui estis cum xp̄o ab elementis huius mundi
quid adhuc uelut uiuentes de hoc mundo decernitis.
Hic dictis inserit uerba eorum qui decernunt de hoc mundo
per has obseruationes quasi rationabiles. affectata uani
tate humilitatis inflati. Ne tetigeris. ne gustaueris
ne attaminaueris. Recolamus quod dictū ē. superius
ut hoc intellegamus. Non uult enim eos in his obserua
tionib: iudicari ubi dicitur. Ne tetigeris ne gustaueris
ne attaminaueris. quae sunt inquit omnia in corrup
tione per abusionem. Omnia haec inquit magis ad
corruptionem ualent. Cum superstitiose ab his absti

2

TOURS, 281 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 445 (No. 91). 1. PARIS, fol. 6r. 2. TOURS, fol. 144r.

permeos fines et apricaruralenisinedar. FINIVIT LIBER SEPTIMUS

INCIPIT LIBER OCTAVUS

DE LINGUIS CENTIUM

M LINGUARUM diuersitas exorta est in aedificatione turris post diluuium. Nam prius quam superbia turris illius indiuersos signorum sonos humanam diuideret in septuaginta unam omnium nationum linguas fuit quae hebraea uocatur quam patriarchae et prophetae huius fuisse non solum in sermonibus suis uerum etiam in litteris sacris Ihesus autem quod genteset eorum linguae fuerunt. Deinde plures gentes quam linguae quia ex una lingua multae sunt gentes exortae. Linguae autem dicte in hoc loco prouenerunt quae per linguam fiunt. genere locutionis illo quo hi qui efficiet per id quod efficitur nominantur. sicut hoc dicta solet prouerbii. Sicut manus prolixa est. Tres sunt autem linguae sacrae, hebraea. graeca et latina quae toto orbe maximae excellunt. hae sunt tribus linguis super crucem dni a pilato fuit causa scripta. unde et propter ea cuncta scripturarum sacrarum harum trium linguarum cognitio necessaria est ad alteram recurratur dum siquam dubitationem nominis uel interpretationis sermo unius linguae adtulerit. Graeca autem lingua inter ceteras gentium dator habetur est enim et latinis et omnibus linguis sonantior cuius notas. Inquinque partibus discernitur quarum prima dicitur: coene (equa) dos id est mixta sicut communis, quam omnes utuntur secunda ecaca unde (hi) athenienses. Quae simae omnes graeci auctores. Tertia dorica quam habent aegyptii et syri. quarta ionica quinta eolica Quae sicut lisia locutus dicitur

1

nugis et inanibus dicendi qualitatibus abundant. fuerunt enim maiores apud eos et minores. dicuntur autem fuisse qui ad aliquod laborem ad aliquid quasi pigui. Deputantur enim qui ad laborem sunt. Dequo uirgilius signum fuisse pecoris apud scriptores arcadiae refert. Cabrones a cabris dicti et cuballi equi ex eis creati; sicut ait crabrones nascuntur de quorundam carnibus putridis ex quibus primum apes nascuntur scarabei. unde et cognomina nata sunt, Talamus autem scarabei et eruca et reliqua similes. Bupresten animal est parui spiritalis simillimum scarabeo longi pedibus fallens uisu herbas bouem mordendo. unde et nomen habet quia moratur. Taceo fellones animantes ut pote Ciconiae et scarabeorum quibus est eo quod gradiens et uolans et lucet. Blatta est color ex quo dicitur hoc autem animal lucem odorem parit, Contrarium muscae nigrae muscae lucis pene eiusdem lucifugae. Pronocturni sunt qui ambulant. Papiliones musculi quae maxime in pratis habundant et floribus; maluis quia uermiculos faciunt nasci. Lasiae quae pedibus sint longiores et uestitae. Undecae graecum nomen quae et erucae et scarabaei appellati, Cicadae exercitatorum nascuntur spiritu. Haec in Italia apud regnos et mutae sunt nec usquam alibi. Musae graecum nomen sicut et musici. Hae sicut et apes nectare inaqua aliquatenus potest unus error spatium remouere. Canonum graecum est. Id est musica canina, Nam in graecis canis uocatur, Culex ab aculeo dictus quia sanguine fugat, habet enim in ore fistulam in modum tibiae qua carnem cerebrum ut sanguinem bibit. Semifer musae minores simplanae seu [illegible] Quae et aplagia sipho; Aegipanes populus cursu. Oestrus animal asinum et eo aculeos gerit [illegible] Auis graecum est quae et asilus aulgo dabas uocat, Bibiones quibusdam nasuntur quos aulgo muscas appellant. Unde et fit ut cum aliquis expectat et fabulatur ori apis ei ore remoueat cuius hic [illegible] Gurgulio dicitur. Qui a potibile aliud nisi gurgur.

LIBER UNDECIMUS

2

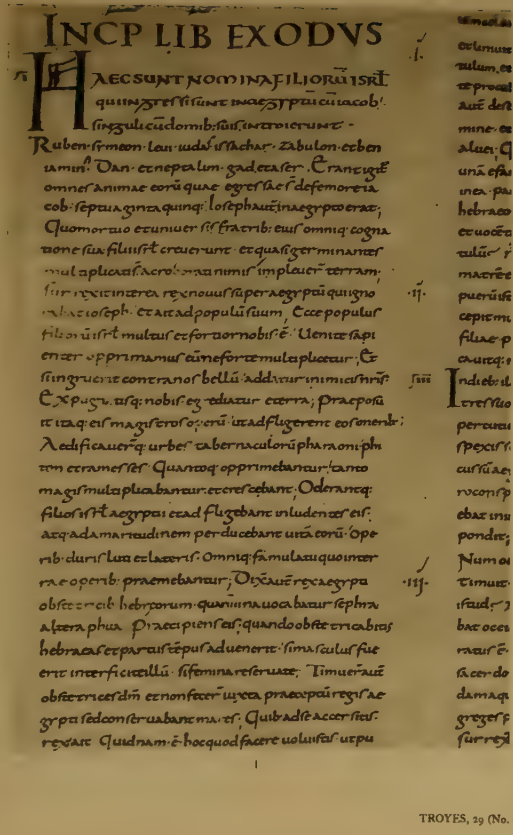

INCP LIB EXODVS

HAEC SUNT NOMINA FILIORŪ ISRL

quiningressi sunt aegyptū cū iacob.

singuli cū domib⁹ suis. intrauerunt

Ruben. symeon. leui. iudas. issachar. zabulon. et ben

iamin. Dan. et nepthalim. gad. et aser. Erant ergo

omnes animae eorū quae egressae sunt de femore ia

cob. septuaginta quinq. Ioseph autē in aegypto erat.

Quo mortuo et uniuersis fratribus eius. omnique cogna

tione sua. filii israel creuerunt. et quasi germinantes

multiplicati. et roborati nimis. impleuerunt terram.

Surrexit interea rex nouus super aegyptū qui nescie

bat ioseph. et ait ad populū suum. Ecce populus

filiorū israel multus et fortior nobis est. Uenite sapi

enter opprimamus eum. ne forte multiplicetur. Et

si ingruerit contra nos bellū. addatur inimicis nris.

Expugnatis. q. nobis. et egrediatur de terra. Praepos

uit ergo eis magistros operū. ut affligerent eos onerib⁹

Aedificauerūq. urbes tabernaculorū pharaoni ph

thom et ramesses. Quanto opprimebantur. tanto

magis multiplicabantur. et crescebant. Oderantq.

filios israel aegyptii. et ad seruitutem premebant eos.

atq. ad amaritudinem perducebant uitā eorū. ope

ribus duris. luto et lateribus. Omnique famulatu quo inter

eos premebantur. Oppressit eos rex aegypti

obstetricibus hebraearum. quarum una uocabatur sephora

altera phua. Praecipiens eis. quando obstetricabitis

hebraeas et partus earum aduerteritis. si masculus fuerit

interficite illū. si femina reseruate. Timuerunt autē

obstetrices deū. et non fecerunt iuxta praeceptū regis ae

gypti. sed conseruabant masculos. Quibus dixit rex. cur sic

rem egistis. et conseruastis masculos. Quibus respondentes

[illegible]

1

INCP PROL SCI HIERON IN ISAIAM PROP

Neme cum prophetas aut ceteros diuinarum scripturarum

libros. metro colligatos apud hebraeos legerit. et

ritu metrorum apud eos. aestimet. et aliquid simile habere de psalmis uel operibus

salomonis. sed quod in demosthene. et tullio solet

fieri. ita ut pedes scribantur. et commata. quibus

prosa oratio et non uersibus conseritur. Nos quoq;

utilitatem legentium prouidentes. inter prosa ora

tionem nouam nouo scribendi genere distinxi

mus. Ac primum de ipsa scribendum. quod

in scriptione suo diserti uiri sit. quippe ut uir

nobilis. et urbanae elegantiae. nec habens

quicquam in eloquio rusticitatis admixtum.

unde et ceteris praeferendus. florem sermo

nis eius seruare. Latio non potuerit conser

uare. Deinde et illa obiciendum. quod

non tam prophetae dicendus sit quam

euangelista. Haec enim uniuersa de xpi

et ecclesiae eius mysteria aliquid ab ipso secutus. ut

nec cuncta defuturo ordine narrare. sed

de praeteritis historiae texere. Unde et nonnullis

nolui sese in tempore. Dum inter prytha

fidei suae sacramenta passim ethnicis prodere. ne sese canibus. et margaritas porcis dare

2

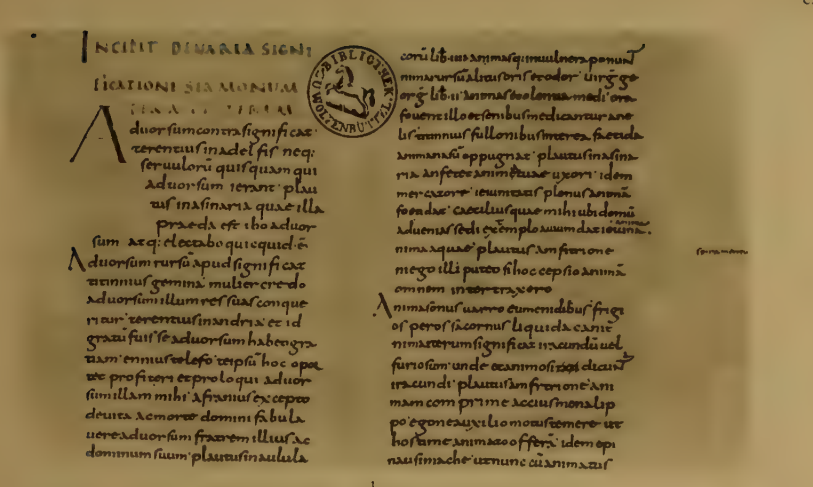

1

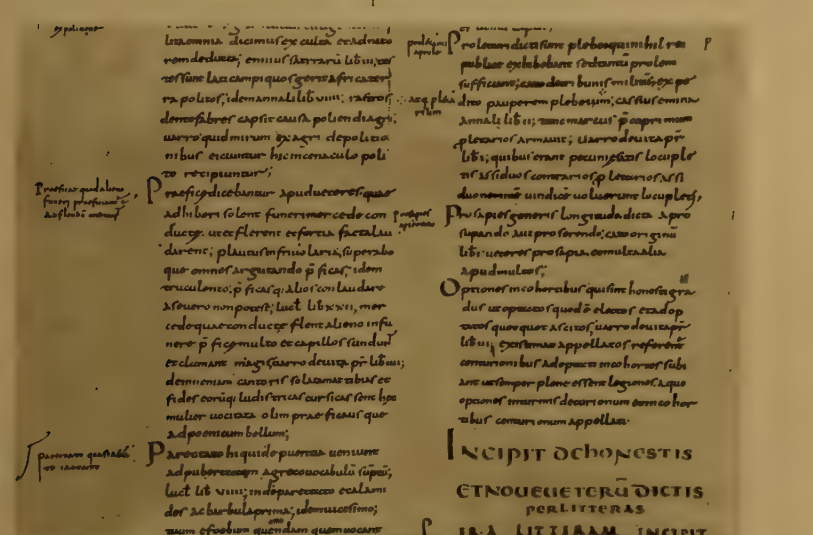

2

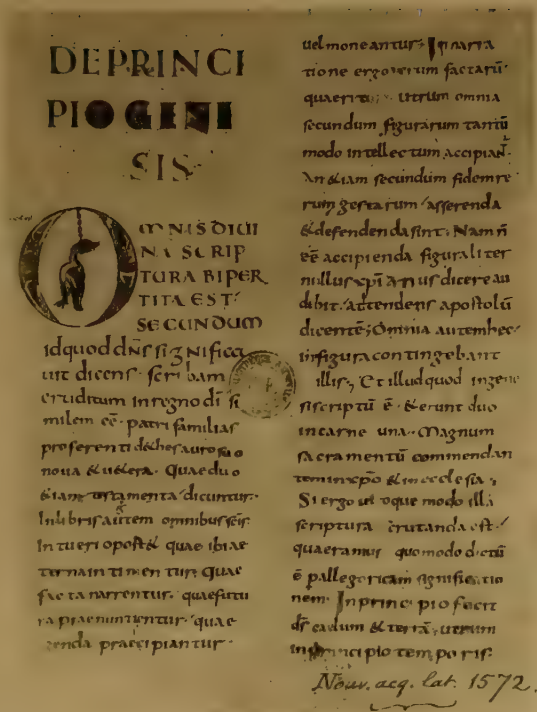

DE PRINCI
PIO GENE
SIS

OMNIS DIVI
NA SCRIP
TURA BIPER
TITA EST
SECUNDUM

idquod dñs signifi
uit dicens: scribam
etiudtam in regno di
milem ee patri familias
proferenti de thesauro
noua & uetera. Quae duo
etiam testamenta dicuntur.
Inlubrisautem omnibus scis
In tueri opostā quae ibi ae
ternain timen tur quae
sve ta nartentur. quaefitu
ra praenuntientur. quae
enda praecipiantur.

uel moneantur. Ipsa narra
tione ergo rerum factarū
quaeritur. utrum omnia
secundum figurarum tantū
modo intellectum accipian
dum sint secundum fidem re
rum gestarum asserenda
& defendendasint. Namq
ee accipienda figuraliter
nullus qui sanus dicere au
debit. Attendens apostolū
dicentē; Omnia autem hec
in figura contingebant
illis, Et illudquod in eode
scriptū ē. Erunt duo
in carne una. Magnum
sacramentū commendans
in christo & in ecclesia.
Si ergo ut hoc modo illa
scriptura intranda est.
quaeramus quomodo dictū
ē allegoricam significatio
nem. In principio fecit
dñs celum & terrā. Utrum
in principio temporis

Nouv. acq. lat. 1572.

1

cramenta praerogauit. Hinc ipse
dñs noster quum uult eternā cum
patre inunitate spūsci dē per omn
nia secula saeculorum. Amen.

IN SABBATO PENTECOST
LEC SCIEUGLSCO IOHAN

In illo tempore. dixit ihs discipulis
suis. si diligitis me mandata mea
seruate. Et ego rogabo patrem
et alium paraclitum dabit uobis.
ut maneat uobiscum in aeternum
et reliqua. ITEM OMELI
EIUSDEM BEDE PRBI.

Quia scitis hodie frkri
cae celebramus aduentum
debemus ipsi congruere
sollemnitati quamco
timus. Hoc etenim ordine tantum
festiuitatis humus digne gaudiacue
lebramus. si nos quoque dño opitu
lante apte si reddiderimus. ad quos
spūs sc aduenire et in quibus habi
tare dignatur. Caeterum solummo
do rationem aduentus eius inluseri
ont scitis. apti exsistamus. si ecclesia
dei nra diuino amore repleta. et

2

1. PARIS, B. N. LAT. 1572 (No. 100), fol. 1r. 2. PARIS, B. N., N. A. LAT. 2322 (No. 101), fol. 57r.

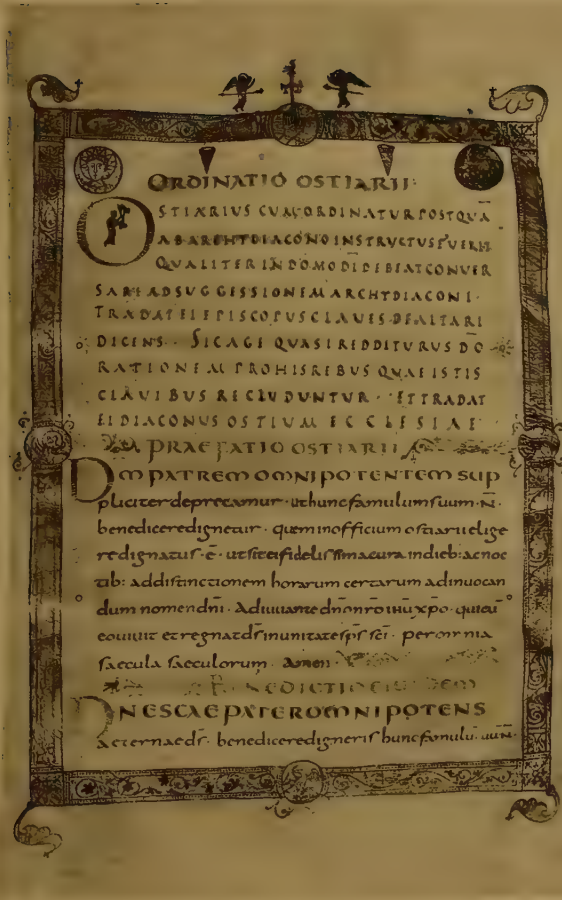

ORDINATIO OSTIARII

OSTIARIUS CUM ORDINATUR POSTQUAM A BARCHIDIACONO INSTRUCTUS FUERIT QUALITER IN DOMO DEI DEBEAT CONVERSARI ADSUGGESSIONEM ARCHIDIACONI TRADAT EI EPISCOPUS CLAVES DICENS SIC AGE QUASI REDDITURUS DE RATIONEM PROHIS REBUS QUAE ISTIS CLAVIBUS RECLUDUNTUR ET TRADAT EI DIACONUS OSTIUM ECCLESIAE

PRAEFATIO OSTIARII

OMNIPATREM OMNIPOTENTEM SUPPLICITER DEPRECEMUR UT HUNE FAMULUM SUUM N. BENEDICERE DIGNETUR QUATINUS OFFICIUM OSTIARII ELIGERE DIGNATUS SIT ET UT SIT FIDELISSIMUS CURA INDIEBUS AC NOCTIBUS ADDISTINCTIONEM HORARUM CERTARUM AD INVOCANDUM NOMEN DNI ADIUVANTE DNO NRO IHU XPO QUI CUM EO UNUS ET REGNAT DR INUNITATE SPS SCI PER OMNIA SAECULA SAECULORUM AMEN

BENEDICTIO DEI

OMNIPOTENS AETERNE DR BENEDICERE DIGNERIS HUNE FAMULUM TUUM

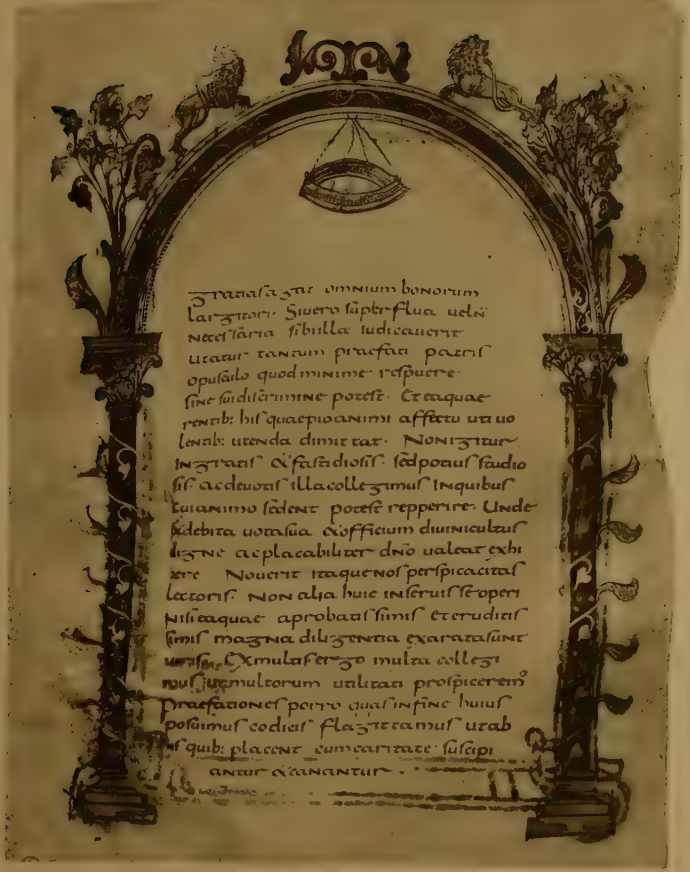

AUTUN, 19 bis (No. 100), fol. 93*.

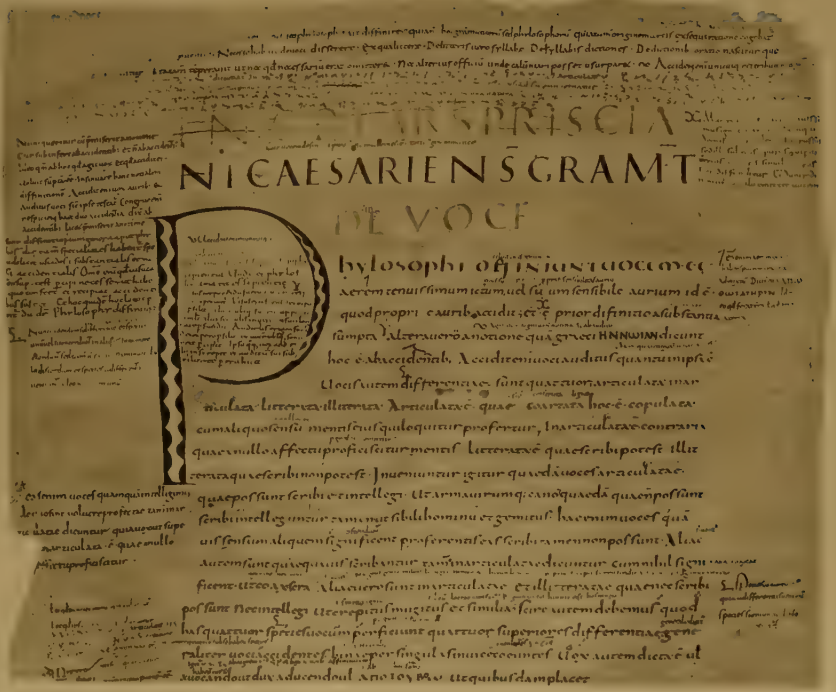

AUTUN, 40 (No. 106), fol. 2r.

INCIPIT EPLA SEVERI AD EUSE
BIUM TUM PRBM POSTEA EPM

HESTERNA DIE
CUM AD MEPLERIQ;
MONACHI VENISSENT.
INTER FABULAS IUGES
LONGUMQ; SERMONEM.
MENTIO INCIDIT LIBELLI MEI
QUEM DE VITA SCI MARTINI
EDIDI. STUDIOSEQUE EUM A MULTIS LEGI LIBENTIS
SIME AUDIEBAM; INTEREA INDICATUR MICHI
DIXISSE QUENDAM MALO SPIRITU SUSCITATUM. CUR
MARTINUS QUI MORTUOS SUSCITASSET. FLAMMAS
DOMIBUS DEPULISSET. IPSE NUPER AD USTUS IN
CENDIO. PERICULOSAE FUISSET OBNOXIUS PASSI

1

TIBUS NON SUBTRAHERE VERITATEM. ET IN MULTIS VITARE FASTI
DIUM; ATQUE UT MINORA TANTIS INSERAM QUAMVIS UT EST
NRORUM AETAS TEMPORUM. QUIBUS IAM DEPRAVATA OMNIA
ATQUE CORRUPTA SUNT. UT PAENE PRAECIPUUM SIT ADULATI
ONI REGIAE SACERDOTALEM NON CESSISSE CONSTANTIAM.

XXIII CUM AD IMPERATOREM MAXIMUM FEROCIS
INGENII VIRUM. ET BELLORUM CIVILIUM VICTORIA ELATUM.
PLURES EX DIVERSIS PARTIBUS EPISCOPI CONVENISSENT.
ET FOEDA CIRCA PRINCIPEM OMNIUM ADULATIO NOTARETUR.
SEQUE DE GENERI INCONSTANTIA REGIAE DIENTELAE SACER
DOTALIS DIGNITAS SUBDIDISSET. IN SOLO MARTINO APOSTOLICA
AUCTORITAS PERMANEBAT; NAM ET SI PRO ALIQUIBUS SUP
PLICANDUM REGI FUIT. IMPERAVIT POTIUS QUAM ROGAVIT;
ET A CONVIVIO EIUS FREQUENTER ROGATUS ABSTINUIT. DICENS
SE MENSE EIUS PARTICIPEM ESSE NON POSSE. QUI IMPERATO
RES UNUM REGNO. ALTERUM VITA EXPULISSET; POSTREMO
CUM MAXIMUS SE NON SPONTE SUMPSISSE IMPERIUM AD FIR

2

BERLIN, 115 (Philipps 1877) (No. 108), 1. fol. 36r; 2. fol. 27r.

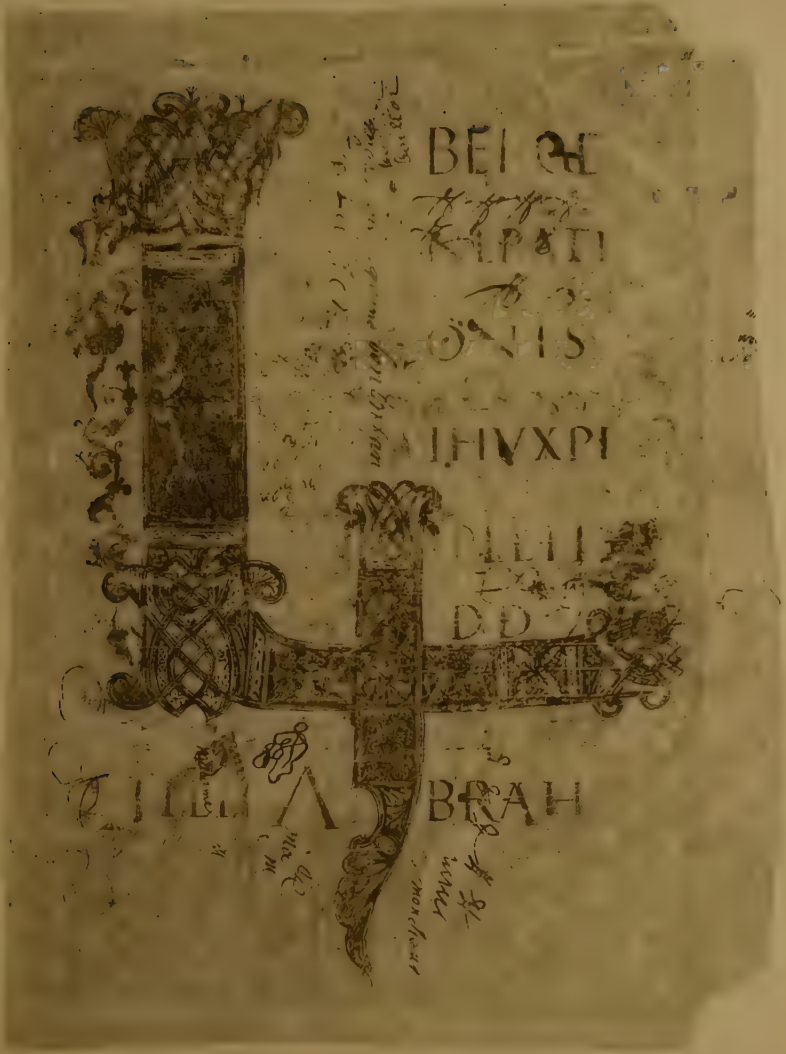

DIJON, Archives Générales, Fragment (No. 109), fol. 1r.

Abraham [illegible] genu
it isaac
Isaac autem genuit iacob
Iacob autem genuit
iudam et fratres eius;
Iudas autem genuit
phares et zarā de thamar,
Phares autem genuit esrom
Esrom autem genuit
aram;
Aram autem genuit
aminadab;
Aminadab autem ge
nuit naason
Naason autem genuit
salmon
Salmon autem genu
it booz de rachab;
Booz autem genuit
obed ex ruth
Obed autem genuit iesse
Iesse autem genuit
dauid regem;
Dauid autem rex genuit salo
monē ex ea q̄ fuit uriae
Salomon autem genu
it roboam
Roboam autem genu
it abiam
Abia autem genuit asa

Asa autem genuit iosaphat
Iosaphat autem genuit iora
Ioram autem genuit oziam;
Ozias autem genuit iohathan,
Ioachan autem genuit
achaz
Achaz autem genuit
ezechiam;
Ezechias autem genuit
manassen
Manasses autem genu
it amon
Amon autem genuit
iosiam;
Iosias autem genuit
iechoniam et fratres eius
in transmigratione
babylonis;
Et post transmigratio
nem babylonis iechoni
as genuit salathiel
Salathiel autem genuit
zorobabel
Zorobabel autem genu
it abiud
Abiud autem genuit eliachi
Eliachim autem genuit
azor
Azor autem genuit sadoc;
Sadoch autem genuit achim

[illegible] PUBLIQUE

DIJON, Archives Générales, Fragment (No. 109), fol. 1r.

FLORENCE, Mu[illegible]o Nazionale, The Bargello Fan.

4146 · LVC · 12

tollis quod non posuisti · et metis quod n̄ seminasti
Dicit ei · De ore tuo te iudico serue nequā · Sciebas qd̄
ego austeris homo sum · tollens quod non posui · et
metens quod non seminaui · Et quare non dedisti pe
cuniam meā ad mensā · et ego ueniens cū usuris utiq;
exigissem illud · Et ad stantib: dixit · Auferte ab
illo mnam · et date illi qui decem mnas habet · Et
dixerunt ei · Dn̄e · habet decem mnas ·

Dico autē uobis · quia omni habenti dabitur · Ab eo
autem qui non habet · et quod habet auferetur ab eo

Verum tamen inimicos meos illos qui noluerunt me
regnare super se · adducite huc et interficite ante me ·

Et his dictis · p̄cedebat ascendens hierosolymam ·

Et factum ē cum ad propinquasset
ad bethphage et bethaniā ad montē qui uocatur
oliueti · misit duos discipulos suos dicens · Ite in cas
tellum quod contra ē · In quod introeuntes · in
uenietis pullum asinae alligatum cui nemo uum
quam hominum sedit · soluite illum et adducite ·
Et si quis uos interrogauerit quare soluitis · sic
dicetis ei · Quia dn̄s operā eius desiderat ·

Abierunt autem qui missi erant · et inuenerunt

GRENOBLE, Fragment (No. 111).

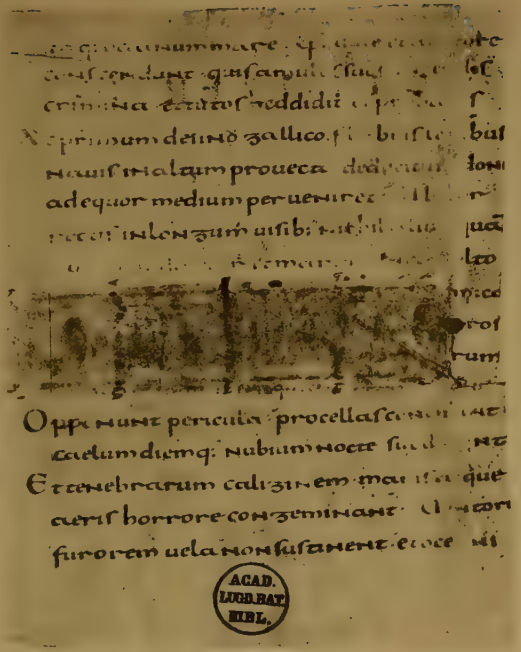

1

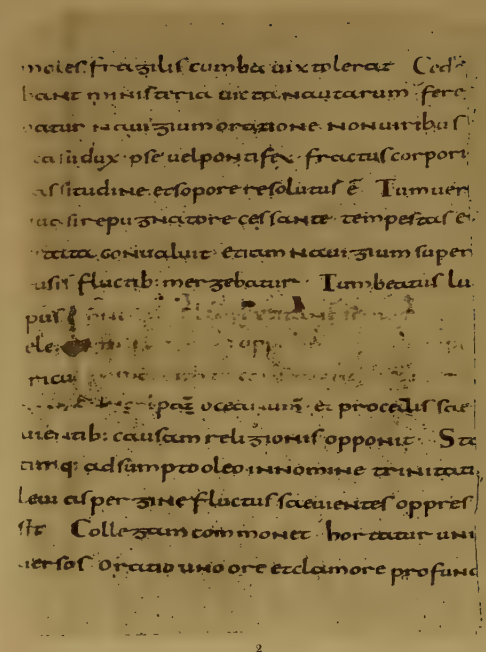

2

LEYDEN, LAT. 1685 (No. 113), 1. fol. 1r; 2. fol. 1r.

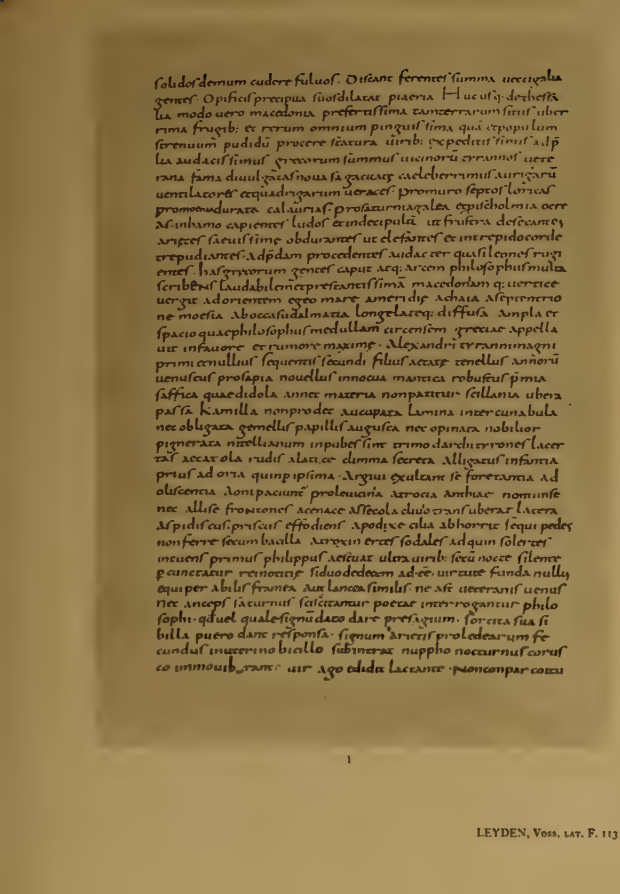

1

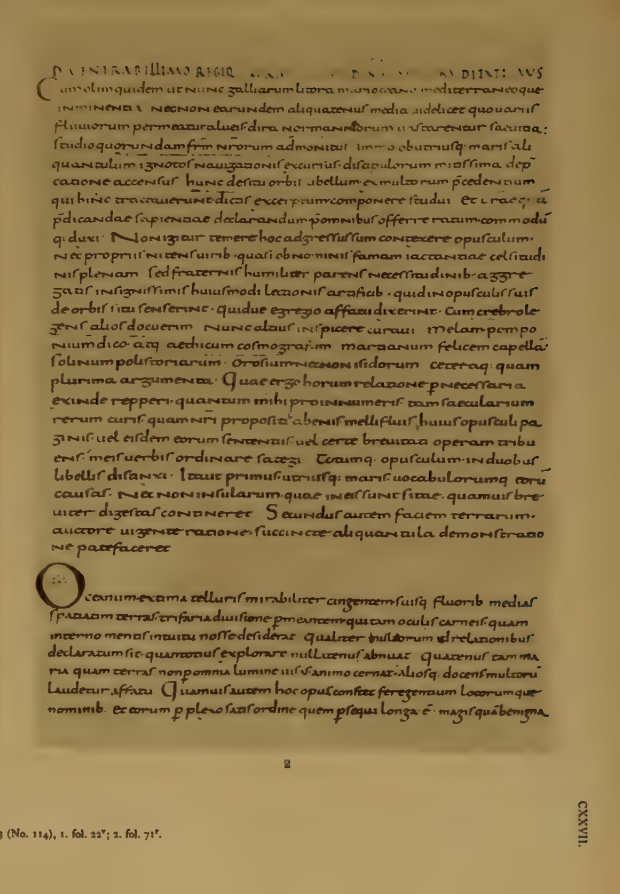

2

eius · Quare cum publicanis et peccatoribus manducat
magister uester ·

Ait ihs audiens. ait · Non. ē. opus ualentib: medicus. sed
male habentib: Euntes aut. discite quid. ē. misericordiā
uolo et non sacrificiū · Non enim ueni uocare iustos. sed
peccatores · Tunc accesser ad eum discipuli iohannis
dicentes · Quare nos et pharisaei ieiunamus frequent.
discipuli aut tui non ieiunant. · Et ait illis ihs · Numq̄id
possunt filii sponsi lugere quādiu cum illis. ē. sponsus. ·
Uenient aut dies cum auferetur ab eis sponsus. et tunc
ieiunabunt · Nemo aut inmittit commissurā panni
rudis in uestimentū uetus. tollit enim plenitudinem
eius a uestimento. et peior scissura fit · Neq: mittunt
uinum nouū in utres ueteres. Alioquin rumpunt
utres uinum effunditur et utres pereunt · sed
uinum nouum in utres nouos mittunt. et ambo conseruant

HAEC ILLO LOQUENTE AD EOS. ECCE
princeps unus accessit. et adorabat eum dicens · Onē
filia mea modo defuncta. ē. sed ueni impone manū sup
eam et uiuet · Et surgens ihs sequebatur eū. et dis
cipuli eius. et ecce mulier quae sanguinis fluxū patie
batur duodecim annis. accessit retro et tetigit fimbriā

·SECŌ·

A billo ergo die cogitauerunt ut interficerent eum·
IHC ergo iam non in palam ambulabat apud iudaeos
sed abiit in regionem iuxta desertum in ciuitatem
quae dicitur ephrem· Et ibi morabatur cum dis
cipulis suis·

Proximum autem erat pascha iudaeorum·
Et ascenderunt multi hierosolymam de regione
ante pascha ut sanctificarent se ipsos· Quaerebant
ergo iūm et conloquebantur ad inuicem in templo
stantes· Quid putatis quia non ueniat ad diem
festum· dederant autem pontifices et pharisaei
mandatum· ut si quis cognouerit ubi sit· indicet
ut appēhendant eum

XXII IHS ERGO ANTE SEX DIES PASCHE·
uenit bethaniam ubi fuerat lazarus mortuus
quem suscitauit iūs

Fecerunt autem ei et caenam ibi· et martha minis
trabat· Lazarus uero unus erat ex discumben
tibus cum eo· Maria ergo accepit librā unguenti
nardi pistici praetiosi· et unxit pedes iūu· et ex
tersit capillis suis pedes eius· et domus impleta ē
ex odore unguenti· Dixit ergo unus ex discipl eius

LONDON, Library of A. Chester Beatty, 8 (No. 115), fol. 169ᵛ.

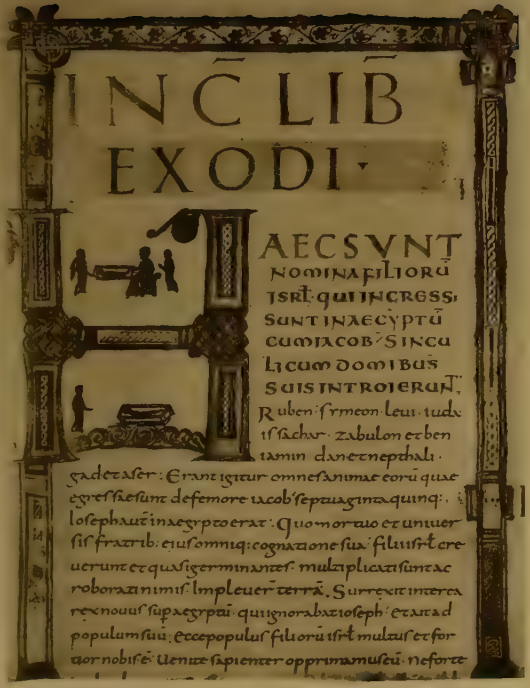

1

INCIPIT CAPITULATIO DE LI
BRO REGUM TERTIO

I
- O esenecturedauid et debilis sustinere eu dedaomus filio daiud quid fecauit sue cedere in regnū et de salomone unc coin regem
- O prae cepit dauid quib; in fauit salomonē ede mortedauid ecdeinter fectione adonie abiathar ioab et semei
- O filiu pharaonis uxore salomonis et de appartaone dnī ubi sapienā posedauit et dedauidis deduab; mulieribus proinfamie et dedauib; aspr nupiis
- O expensa salomonis diurna et de equis et curris et de sapienia et spara bisinis et de hiram rege et de lignis et de rinis et de expensis operum
- O et confirmatione templi et dauitica et oratione salomonis et de altari et reliqua
- O et domibi; quas edificauit salomon sibi et uxori et de regis porta et de muro et de domo et de lib; et de omnibus aeneis et reliquis et de filib; et templi
- O et de ira et emplū loci ua et de gloria qua apparuit in nebulla et de profecta

2

sicut in presentia rum cernit; ut saluos faceret multos populos; Nolite metuere ego pascuos et parvulos uros. Consolatusq; eos et blande ac lenter eis locutus est habitauit in aegypto cum omni domo patris sui; uixitq; centum decem annis et uidit ephraim filios usq; ad tertiam generationem; filii quoq; machir filii manasse nati sunt in genibus ioseph.

Quib; transactis locutus est fratribus suis: Post mortem meam uisitabit uos et ascendere faciet de terra ista ad terram quam iurauit abraham isaac et iacob. Cumq; adiuratos eos sacramento dixisset uisitabit uos et asportare uobiscum ossa mea de loco isto. Mortuus est expletis centum decem uitae suae annis et condit us aromatib; repositus est in loco in aegypto;

: EXPLICIT LIBER SECUNDUS

. INCIPIT LIBER TERTIUS

. DE GENESEOS

II

PARIS, B. N. LAT. 1 (No. 116), 1. fol. 28r°; 2. fol. 110r°; 3. fol. 96r°.

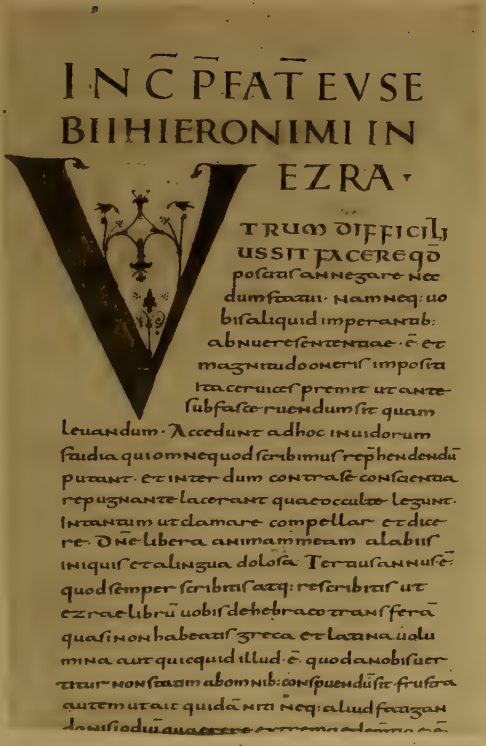

IN C̄ P̄FAT̄ EVSE
BII HIERONIMI IN
EZRA·

VTRUM DIFFICILI
US SIT FACERE QD̄
POSCITIS ANNEGARE NEC
DUM STATUI· NAM NEQ: UO
BIS ALIQUID IMPERANTIB:
AB NUERE SENTENTIAE· Ē· ET
MAGNITUDO ONERIS IMPOSITI
ITA CERUICES PREMIT UT ANTE
SUBFASCE RUENDUM SIT QUAM
LEUANDUM· ACCEDUNT AD HOC INUIDORUM
STUDIA QUI OMNE QUOD SCRIBIMUS REP̄HENDENDŪ
PUTANT· ET INTER DUM CONTRA SE CONSCIENTIA
REPUGNANTE LACERANT QUAE OCCULTE LEGUNT·
INTANTUM UT CLAMARE COMPELLAT ET DICE
RE· DN̄E LIBERA ANIMAM MEAM A LABIIS
INIQUIS ET A LINGUA DOLOSA· TERTIUS ANNUS Ē·
QUOD SEMPER SCRIBITIS ATQ: RESCRIBITIS UT
EZRAE LIBRŪ UOBIS DE HEBRAEO TRANSFERĀ
QUASI NON HABEATIS GRECA ET LATINA UOLU
MINA AUT QUICQUID ILLUD· Ē· QUOD A NOBIS UER
TITUR NON STATIM AB OMNIB: CONSPUENDŪ SIT· FRUSTRA
AUTEM UT AIT QUIDĀ NITI NEQ: ALIUD FATIGAN

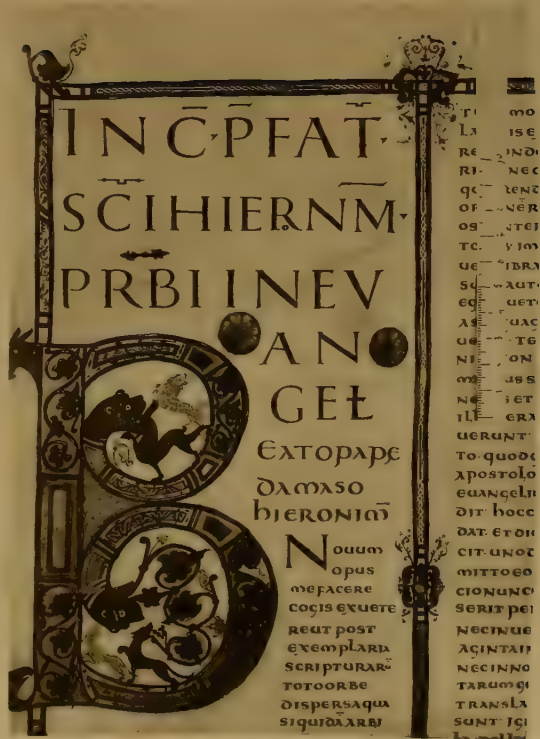

IN C̄·P̄FAT̄·
SC̄I HIERNM̄·
PR̄BI IN EV
ANGEL
EATO PAPE
DAMASO
HIERONIM̄

NOUUM
OPUS
ME FACERE
COGIS EXUETE
REUT POST
EXEMPLARIA
SCRIPTURAR̄
TOTO ORBE
DISPERSA QUA
SI QUIDĀ ARBI

PARIS, B. N. LAT. 1 (No. 116), 1. fol. 285r; 2. fol. 324r.

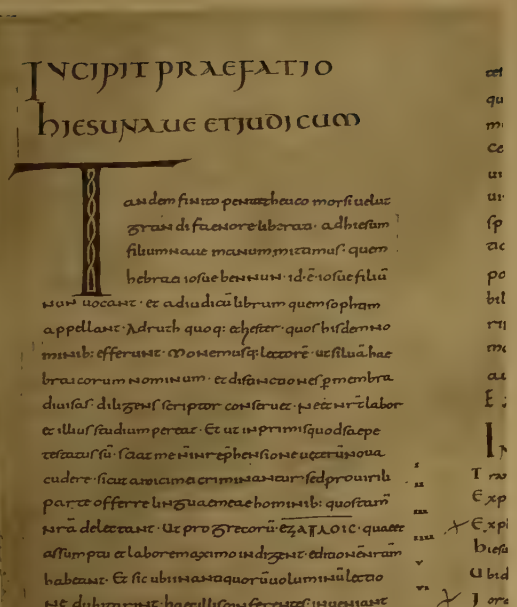

INCIPIT PRAEFATIO
HIESUNAVE ETIUDICUM

Tandem finito penitentiae cursu liberata de
grauissimae seruitutis ore liberata · adhuc esam
filium nauae manum mittamus · quem
hebraea iosue ben nun · id · est iosue filium
nun uocant · et ad iudicium librum quem sopham
appellant · Aduersus quoque obtrectatores quos his demo
minus efferunt · Monemus lectorem · ne siluarum hae
braicarum nominum · et disiunctionis membra
diuisas · diligens scriptor conseruet · ne et nostrum labor
et illius studium pereat · Et ut in primis quod saepe
testatus sum · sciat me in reprehensione ueterum nouа
cudere · sicut antiquissima etiam habentur · sed prouinci
arum offerre linguae antea hominibus · quos etiam
nunc delectant · Ut pro γραικοῖς ἕξαπλοῖς · quae et
assumpsi et laborem maximo in discrimine · et uix omnium
habeant · Et sic ubi manifestiora quorumque uoluminum lectio
ne dubitarint · haec illis sine fere cuncta inueniant
quae requirunt · Maxime cum et apud latinos tot sint exe
plaria quot codices · et unusquisque · pro arbitrio suo
uel addiderit uel subtraxerit quod deuium est · et cum quo
modo sit uerum est · quod dissonat · Undecim testa
mento nullo uetere contra nos usurpare licet scripturis · et

1

Liii Obtulit exercitui praebere
Liii Ubi nuntiatum est Iosephum et Iudam suos exhortatos
Liiii Ubi Iudas pugnaturus inimicos sacrificium nuntiabat
Lv Ubi caput et manum memoratis absciderat Iudas praecepit
et Hierusolymam mitti

EXPLICIUNT CAPITULA

INCIPIT LIBER
MACHABAEORUM
SECUNDUS

FRATRIBUS qui sunt
per aegyptum iudaeis
salutem dicunt fratres
qui sunt in hierusolymis
iudaei · et quum rege
iudaeae et pacem bonam
Beneficiat uobis deus et
meminerit testamenta
sui quod ad abraham et isaac et iacob locutus
est seruorum suorum fidelium · et det uobis cor
omnibus ut colatis eum · et faciat eius uoluntа
tem cor de magno et anima uolente · Adapе
riat corum in lege sua · et in preceptis eius
et faciat pacem · Exaudiat orationes ues

2

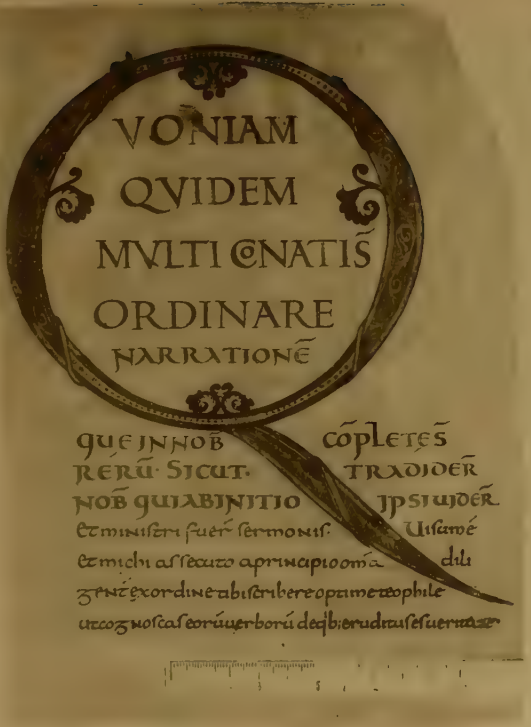

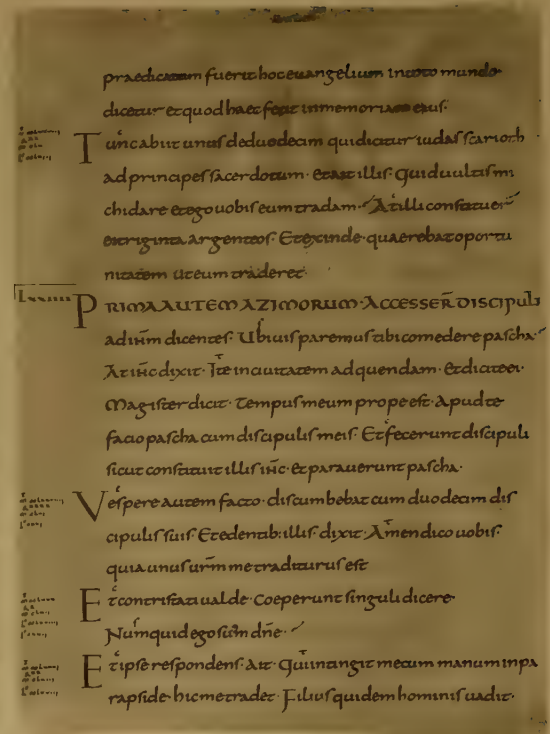

praedicatum fuerit hoc euangelium in toto mundo
dicetur et quod haec fecit in memoriam eius.

Tum abiit unus de duodecim qui dicitur Iudas Scarioth
ad principes sacerdotum. et ait illis quid uultis mihi
dare et ego uobis eum tradam. At illi constituerunt
ei triginta argenteos. Et exinde quaerebat opportu-
nitatem ut eum traderet.

Primum autem azimorum accesserunt discipuli
ad eum dicentes. Ubi uis paremus tibi comedere pascha.
At ille dixit. Ite in ciuitatem ad quendam. et dicite ei.
Magister dicit. Tempus meum prope est. Apud te
facio pascha cum discipulis meis. Et fecerunt discipuli
sicut constituit illis Iesus. et paraverunt pascha.

Vespere autem facto. discumbebat cum duodecim dis-
cipulis suis. Et edentibus illis dixit. Amen dico uobis
quia unus ex uobis me traditurus est.

Et contristati ualde. coeperunt singuli dicere.
Numquid ego sum domine.

Et ipse respondens. ait. Qui intingit mecum manum in pa-
ropside hic me tradet. Filius quidem hominis uadit.

PARIS, B. N. LAT. 263 (No. 118), 1. fol. 25r; 2. fol. 122r.

PARIS, B. N. LAT. 266 (No. 119), fol. 3v.

PARIS, B. N. LAT. 266 (No. 119), fol. 172r.

7

HIERONIMI

DAMASO

PAPAE

SCIENDŪ
etiam nequem
ignarum
exsimilitu
dine nume
rorum
error inuoluat
quod sicut in sub
notatione canonū
distinctorum
in canone quolibet
tres euangelistae
bis uel ter uel
quater aut etiam
amplius eundem
numerum per
ordinem habu
erunt adnota
tum. Et quartus
e contrario dis
crepans. quod id
quod tres illi in eo
loco semel dixerint
Quartus totiens
in corpore uolu
minis sui ponat.
quotiens diuersi
numeri in eius
canone posita
sunt contra prae
dictorum nume
rorum continu
atas similitudines
Item si in uno quo
libet eorum aut
etiam duob: ibidem
in canone nume
rus. bis ter aut eo
amplius repperi
atur in ordine
collocatus. et dis
paris inueniatur
in ceteris dubium
non erit quod id
quod illius illorū
uel canones nu
meris bis ter
repetitum ab his

PARIS, B. N. LAT. 266 (No. 119), fol. 7r.

· cor ·

Omnes itaq: genera
tiones ababraham
usq: adxp̄m · gene
rationes sunt qua
draginta duae ·
m ... Xp̄i autem generatio
i v .. sic erat ·
Cum esset desponsata
mater eius maria
ioseph · antequam
conuenirent inuenta
·ē· in utero habens
despūscō ·
m ... Ioseph autem uir eius
x cum ·eēt· iustus et
nolleteam traducere ·
uoluit occulte dimit
tere eam · Haec
autem eo cogitante ·
ecce angelus dn̄i
in somnis apparuit
ei dicens · Joseph fili
dauid noli timere
accipere mariam
coniugem tuam ·
Quod enim in ea natū ·ē·
despūscō · ē ·

Pariet autem filium
et uocabis nomen eius
ih̄m · Ipse enim
saluum faciet populū
suum a peccatis eorū ·
Hoc autem totum factū
·ē· ut adimpleretur
quod dictum ·ē· a dn̄o
per prophetā dicentē ·
Ecce uirgo in utero
habebit et pariet filiū
et uocabunt nomen eius
emmanuhel quod ·ē·
interpretatum nobis
cum ds̄ · Exsurgens
autem ioseph a somno
fecit sicut ei praecepit
angelus dn̄i · Et acce
pit coniugem suam
et non cognoscebat eā
donec peperit filiū
suum primogenitū
et uocauit nomen
eius ih̄m ·
ii Cum ergo natus
·eēt· ih̄s in bethleem
iudae in dieb: herodis

HESTERNA
DIE CUM AD
ME PLERIQUE
MONACHI UE
NISSENT.

Inter fabulas iuges longumque sermonē
mentio incidit libelli merquem deuita beati uiri
martini edidi; studiosoq; eum a multis legi libentissi
me audiebam; Interea indicatur michi dixisse
quendam malo spū suscitatum. Cur martinus
qui mortuos suscitasset. flammas domibus deou
lisset. ipse nuper adustus incendio. periculos e
fuisset obnoxius passioni. O istum quisquis est.

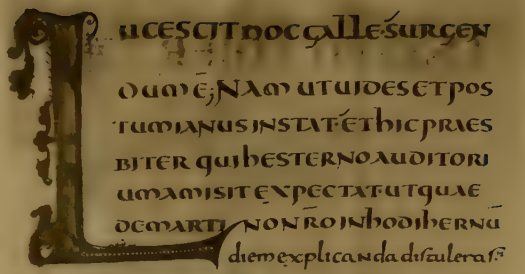

1

LUCESCIT HOC GALLE SURGEN
DUM Ē; NAM UT UIDES ET POS
TUMIANUS INSTAT. ET HIC PRAES
BITER QUI HESTERNO AUDITORI
UM AMISIT EXPECTAT. UT QUAE
DE MARTINO NRO IN HODIERNŪ
diem explicanda distuleras.
debitor sponsionis euoluas; Non ignarus quidem
iste omnium quae cumq; memoranda sunt. sed
dulcis et grata cognitio est. etiam nota religenti;
siquidem natura ita comparatum sit. ut melio
re quis conscientia se nosse congaudeat. Quae
multorum testimoniis non ēē incerta cognoscat;
Nam et hic a prima adolescentia martinum
secutus. nouit quidē omnia. sed libentē cognita

2

PARIS, B. N. LAT. 5582 (No. 120), 1. fol. 35r; 2. fol. 114v.

abbis in uolumine semel
dictum est. Alteri uero
eorum totiens in uno
atque eodem sensu loquan
tur. Quotiens praetule
rint in numerorum
ad notationem distantiam
hoc et in omnium nouem
canonum conlatione
seruabitur. Ceterum
in decimo quoniam propria
singulorum tantummodo
continentur. Non po
test contra id compa
ratio esse quod solum est.
Opto ut in xpo ualeas
et memineris mei
beatissime papa.

EXPLICIT
ARGUMENTUM
SCI HIERONIMI

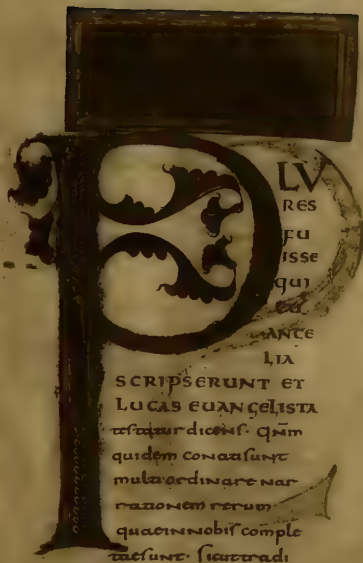

LV
RES
FU
ISSE
QUI
EU
ANGE
LIA
SCRIPSERUNT ET
LUCAS EUANGELISTA
testatur dicens. quoniam
quidem conati sunt
multi ordinare nar
rationem rerum
quae in nobis comple
tae sunt. Sicut tradi
derunt nobis qui ab ini
tio ipsi uiderunt sermo
nem et ministrauerunt ei
et perseuerantia usq:

PARIS, B. N. LAT. 9385 (No. 121), fol. 5r.

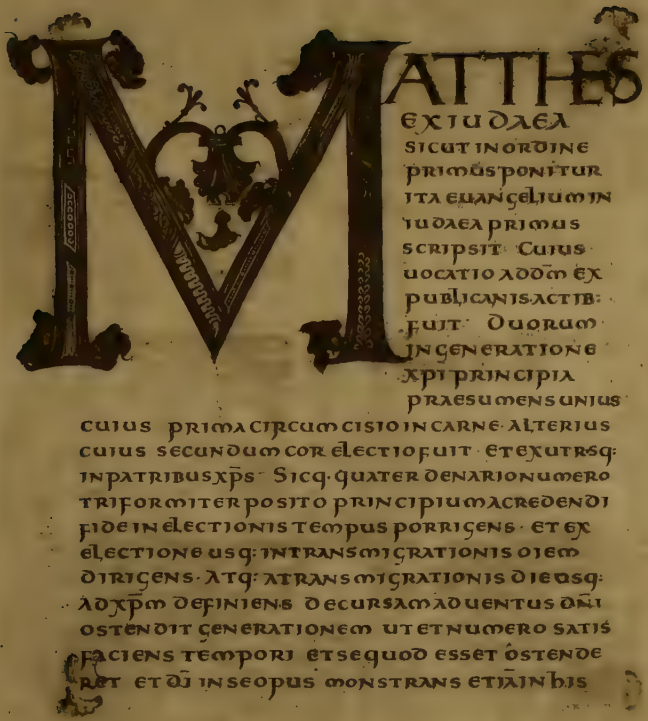

MATTHEVS EXIVDAEA SICVT INORDINE PRIMVSPONITVR ITA EVANGELIVM IN IVDAEA PRIMVS SCRIPSIT CVIVS VOCATIO ADDM EX PVBLICANISACTIB: FVIT DVORVM INGENERATIONE XPI PRINCIPIA PRAESVMENS VNIVS CVIVS PRIMACIRCVMCISIO INCARNE ALTERIVS CVIVS SECVNDVMCOR ELECTIOFVIT ETEXVTRSQ: INPATRIBVSXPS SICQ QVATER DENARIONVMERO TRIFORMITER POSITO PRINCIPIVMACREDENDI FIDEINELECTIONIS TEMPVS PORRIGENS ET EX ELECTIONE VSQ: INTRANSMIGRATIONIS OIEM DIRIGENS ATQ: ATRANSMIGRATIONIS DIEVSQ: ADXPM DEFINIENS DECVRSAMADVENTVS DNI OSTENDIT GENERATIONEM VTETNVMERO SATIS FACIENS TEMPORI ETSEQVOD ESSET OSTENDE RET ETDI INSEOPVS MONSTRANS ETIAINHIS

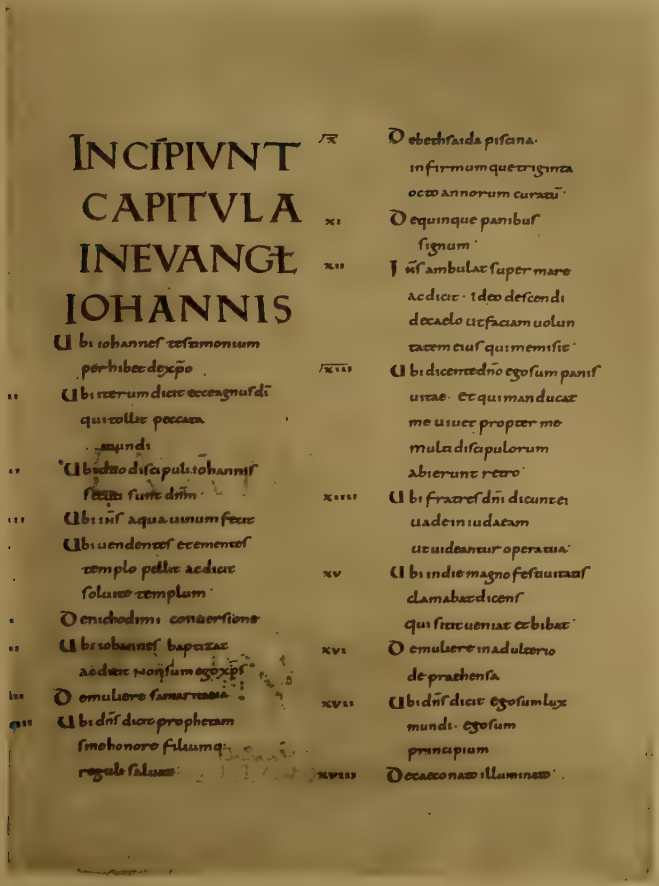

INCĪPIVNT CAPITVLA INEVANGL IOHANNIS

Ubi iohannes testimonium
perhibet de xp̄o

ii Ubi iterum dicit ecce agnus dī
qui tollit peccata
mundi

ii Ubi duo discipuli iohannis
secuti sunt dn̄m

iii Ubi iūs aqua uinum fecit

Ubi uendentes et ementes
templo pellit ac dicit
soluite templum

De nichodimi conuersione

ii Ubi iohannes baptizat
ac dicit non sum ego xp̄s

iii De muliere samaritana

iiii Ubi dn̄s dicit prophetam
sine honore filiumq;
reguli saluat

ix De bethsaida piscina
infirmumque triginta
octo annorum curatū

xi De quinque panibus
signum

xii Iūs ambulat super mare
ac dicit · ideo descendi
de caelo ut faciam uolun
tatem eius qui me misit

xiii Ubi dicente dn̄o ego sum panis
uitae · et qui manducat
me uiuet propter me
multi discipulorum
abierunt retro

xiiii Ubi fratres dn̄i dicunt ei
uade in iudaeam
ut uideantur opera tua

xv Ubi in die magno festiuitatis
clamabat dicens
qui sitit ueniat et bibat

xvi De muliere in adulterio
de prathensa

xvii Ubi dn̄s dicit ego sum lux
mundi · ego sum
principium

xviii De caeco nato illuminato

PARIS, B. N. LAT. 9385 (No. 121), fol. 134r.

1

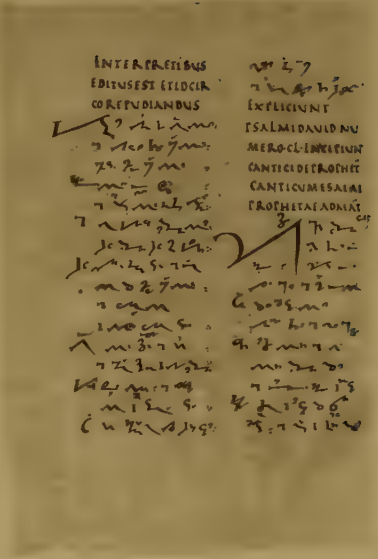

2

PARIS, B. N., N. A. LAT. 442 (No. 122), 1. fol. 1r; 2. fol. 88v.

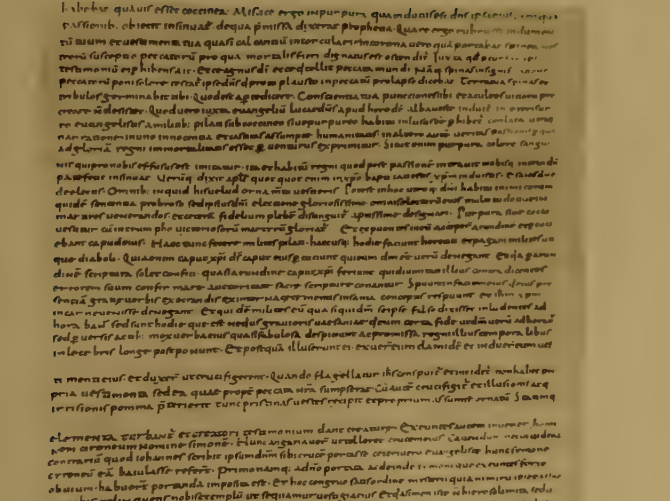

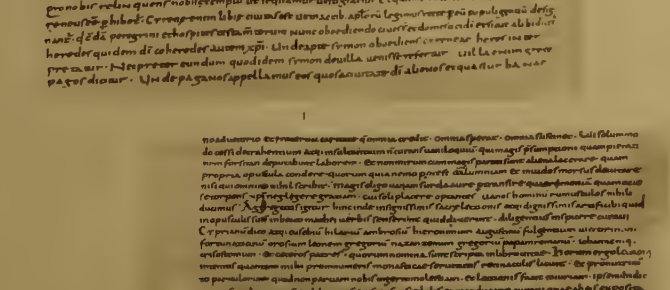

TOURS, 106 (No. 123), 1. fol. 149ᵛ; 2. fol. 1ᵛ.

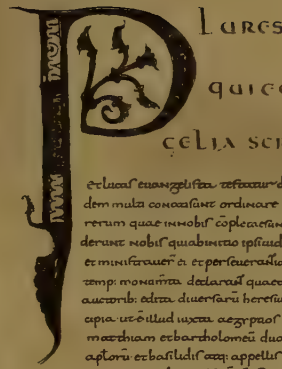

LARGS FUISSE
QUIDAM
CELIA SCRIPSER

et lucas euangelista retexuit dicens quoniam quidem multa conati sunt ordinare narrationem
rerum quae in nobis completae sunt sicut tradiderunt nobis qui ab initio ipsi uidere sermonum
et ministri fuere et persecuti sunt a principio adspiciens
temp: monantia declarauit quae audierit
auctoribus edita. diuersarum heresium fuere principia. ut ostenderet illud in ecclesia aegyptus erat homa et
matthiam et bartholomeum duodecim quoque
apostolorum et basilidis atq: appellis ac reliquorum
quos enumerare longissimum est. Cum hoc tantum
inspectarum necessarium dicere excurrere quos dominus
inspiratu et gratia adi conati sunt ordinare narrationem quia historiae texere uerunt quibus iure
potest illud propheticum coaptari. Ua equi propheta

et fugam aegyptum. et esto ibi usq dum dicam tibi scitur est enim herodes querens puerum ad perdendum eum. Qui consurgens accepit puerum et matrem eius nocte et secessit in aegyptum et erat ibi usq: ad obitum herodis ut adimpleretur quod dictum est a domino per prophetam dicentem. Ex aegypto uocaui filium meum. Tunc herodes uidens quoniam illusus est a magis iratus est valde. Et mittens occidit omnes pueros qui erant in bethleem et in omnibus finib. eius. ab imo ad infra secdm tempus quod exquisierat a magis. Tunc adimpletum est quod dictum est per hieremiam prophetam dicentem. Uox in rama audita est ploratus et ululatus multus rachel plorans filios suos et noluit consolari quia

De iosepho autem herode.

ecce angelus dni apparuit in somnis ioseph in aegypto dicens. surge et accipe puerum et matrem eius et uade in terram israhel. Defuncti sunt enim qui quaerebant animam pueri. Qui surgens accepit puerum et matrem eius et uenit in terram israhel. Audiens autem quod archelaus regnaret in iudea pro herode patre suo timuit illo ire. Et admonitus in somnis secessit in partes galilee. et ueniens habitauit in quadam ciuitate nazareth ut adimpleretur quod dictum est per prophetas quoniam nazaraeus uocabitur.

In diebus autem illis uenit iohannes baptista predicans

LONDON, B. M. Add. 11849 (No. 131), 1. fol. 5r; 2. fol. 29r.

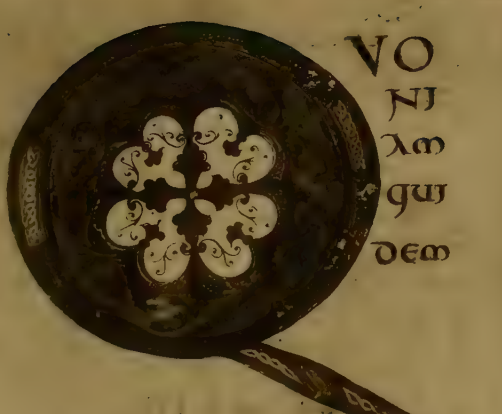

MULTI CONATI
SUNT ORDINARE
NARRATIONEM
QUAE IN NOBIS
COMPLETAE SUNT
RERUM.

1

Audistis quia dictum est antiquis. Non mechaberis. Ego autem dico vobis quoniam omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatus est eam in corde suo. Quod si oculus tuus dexter scandalizat te. erue eum et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum. quam totum corpus tuum mittatur in gehennam. Et si dextera manus tua scandalizat te. abscide eam et proice abs te. Expedit enim tibi ut pereat unum membrorum tuorum. quam totum corpus tuum eat in gehennam. Dictum est autem. Quicunque dimiserit uxorem suam. det illi libellum repudii. Ego autem dico vobis. Quia omnis qui dimiserit uxorem suam excepta fornicationis causa. facit eam moechari. Et qui dimissam duxerit. adulterat. Iterum audistis. quia dictum est antiquis. Non periurabis. Reddes autem domino iuramenta tua. Ego autem dico vobis. Non iurare omnino. Neque per caelum. quia thronus dei est. Neque per terram. quia scabellum est.

2

dominantur eorum. et qui maiores sunt potestatem exercent in eos. Non ita erit inter vos. Sed quicumque voluerit inter vos maior fieri. sit vester minister. Et quicumque voluerit inter vos primus esse. erit vester seruus. Sicut filius hominis non venit ministrari. sed ministrare. Et dare animam suam. redemptionem pro multis. Et egredientibus illis ab Hiericho. secuta eum turba multa. Et ecce duo caeci sedentes secus viam. audierunt quia Iesus transiret. et clamauerunt dicentes. Domine miserere nobis fili dauid. Turba autem increpabat eos. ut tacerent. At illi magis clamabant dicentes. Domine miserere nobis fili dauid. Et stetit Iesus et vocauit eos. et ait. Quid uultis faciam vobis. Dicunt illi. Domine ut aperiantur oculi nostri. Misertus autem eorum Iesus tetigit oculos eorum. Et confestim uiderunt. et secuti sunt eum.

3

PARIS, B. N. LAT. 261 (No. 132), 1. fol. 76r; 2. fol. 23r; 3. fol. 39r.

1

genuit achim · Achim autē
genuit eliud · Eliud autē
genuit eleazar · Eleazar
autem genuit matthan ·
Matthan autem genuit
iacob · Iacob autem genuit
ioseph uirum mariae de qua
natus est ihc qui uocatur xps ·
Omnes ergo generationes
ab abraham usq; ad david
generationes quatuor
decim · Et á david usq;
ad transmigrationē babi
lonis generationes quat
tuordecim · Et á transmi
grationē babylonis usq;
ad xpm generationes
quatuordecim · Xpi autē
generatio sic erat ·
Cum esset desponsata mater
eius maria ioseph antequā
conuenirent inuenta est
in utero habens de spu sco ·
Ioseph autem uir eius cum esset

iustus et nollet eam tradu
cere uoluit occulte dimit
tere eam · Haec autem eo
cogitante · Ecce angelus
dni in somnis apparuit ei
dicens · Ioseph fili david
noli timere accipere mariā
coniugem tuam · Quod enī
im natum est de spu sco est ·
Pariet autem filium · et
uocabis nomen eius ihm
Ipse enim saluum faciet
populum suum a peccatis
eorum · Hoc autem totum
factum est · ut adimpleret
quod dictum est a dno per
prophetam dicentem · Ecce
uirgo in utero habebit et
pariet filium et uocabunt
nomen eius emmanuhel ·
quod est interpretatum
nobiscum ds · Exsurgens
autem ioseph a somno fecit
sicut praecepit ei angelus dni ·

2

INCIPIT LIBER SCI
MARTINI EPI
DE TRINITATE

CLEMENS TRINITAS
EST UNA DIUINITAS

ut autem per sacramentum cognoscatur uni
tas est ab eo qui est et sctus spus a quo qui est et uni
genitus sic exsistens diuinae na
turae lucis spus a se est per naturam
per substantiam maiestatis potestatis uir
tutis diuinae lucis spus unus in duobus et
uterq in idipsum pater in filio filius in pa
tre in scō spū sic tribus personis confitemur
corpus p̄ scientiae quod sup omnia cunc
ta concludit. In hoc mysterium ergo cre
dimus et ex nullis exstantib; cuncta orta
quod mysterium mens humana concipe
re non potest. Nec oratoria lingua enar
rare neque diffusi sermonis biblio the
carum uolumina si totum mundum libri
repleant diuina scientia non possit inenar
rabilis enarrari qui est indicibilis nullo mo

1. ROME, VAT. REG. LAT. 586 (No. 134), fol. 134v.

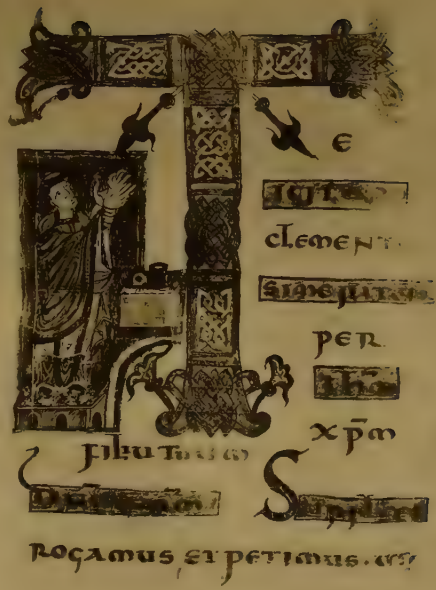

2. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 136), TOURS, fol. 3r.

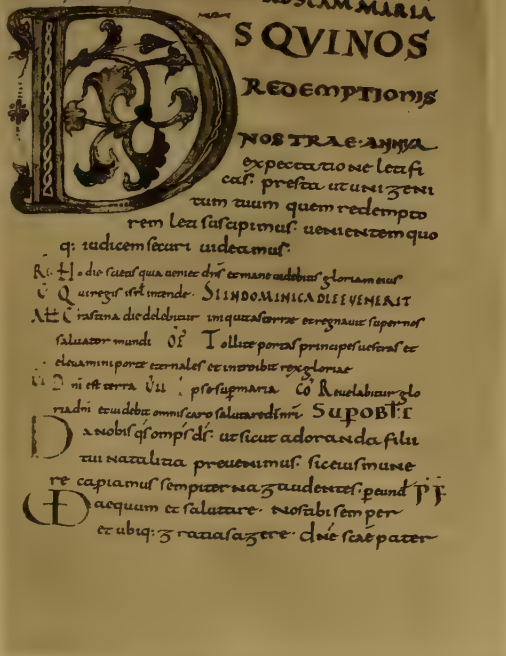

In vigil nat dñi S[an]c[t]e Marie

SQVINOS

REDEMPTIONIS

NOSTRAE ANNVA

expectatio ut letifi

cet: presta ut uni geni

tum tuum quem redempto

rem letus suscepimus: uenientem quo

q: iudicem securi uideamus:

Rō. Hodie scietis quia ueniet dñs et mane audietis gloriam eius

Ō. Qui regis israel intende. Sl[ilicet] Dominica die celebratur

Ad Cōmunionem die dicitur in qua scriptum est egredietur dominus

saluator mundi Ōf. Tollite portas principes uestras et

eleuamini porte eternales et introibit rex gloriae

Cō. Dñs est terra &c. Ppr[ium] de Maria Cō. Reuelabitur glo

ria dni et uidebit omnis caro saluare deum nr̄m. Supobl[ata]

Da nobis qs dñe: ut sicut adoranda filii

tui natalitia preuenimus: sic eius mune

re capiamus sempiterna gaudentes. per[petuum] D[ominum] n[ostrum]

Deo aequum et salutare. Nos tibi semper

et ubique gratias agere. dñe sancte pater

plum diuinum in remissionē omniū peccatorū

in nomine dni nr̄i ihū xpi. qui uenturus

Baptizas fuit in nomine patris et filii et spūs

scī. Postea mittis crisma in capite et dicis ōem istam.

Dōmine pater dne uere ihū xpe. ut sup[er]a.

Benedictio cerei.

Exultet iam angelica turba celorum exultet

diuina mysteria. et pro tanti regis victo

ria tuba intonet saluatoris. Gaudeat se

tellus tanta irradiata fulgoribus. et eterni

regis splendore lustrata tocius orbis se sentiat

ab amisisse caligine. Letetur et mater ecclesia

tanti luminis adornata fulgore. et magnis

populorum uocibus hec aula resultet. Qua

propter adstantibus uobis fratres karissimi ad tam

miram sancti huius luminis claritatem. una mecum

quesumus omni potentem misericordiam inuocare.

ut qui me non meis meritis intra leuitarum unum

merum dignatus est aggregare. luminis sui

gratiam infundendo cereum hunc laudem im

plere perficiat. P[er] D[ominum] n[ostrum] J[esum] C[hristum] P[rin]c[ipium].

Sursum corda. R. Habemus ad dnm

Gratias agamus dno deo nr̄o.

R. Dignum et iustum est.

. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 136), TOURS, fol. 6r; 2. TOURS, fol. 64r.

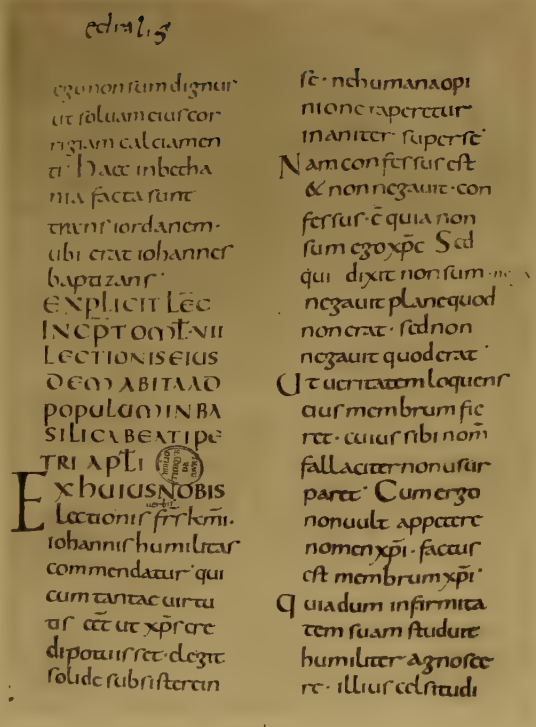

ecclesiastes

ego non sum dignus
ut soluam eius cor
rigiam calciamen
ti. Haec in betha
nia facta sunt
trans iordanem.
ubi erat iohannes
baptizans.
EXPLICIT LEC
INCPT OMT VII
LECTIONIS EIUS
DEM ABITA AD
POPULUM IN BA
SILICA BEATI PE
TRI APLI

EX HUIUS NOBIS
lectionis frs kmi.
iohannis humilitas
commendatur qui
cum tantae uirtu
tis ecce ut xpus cre
di potuisset elegit
solide subsistere in

se. ne humana opi
nione raperetur
inaniter superse.
Nam confessus est
& non negauit. con
fessus. e quia non
sum ego xpc. Sed
qui dixit non sum. ne
negauit plane quod
non erat. sed non
negauit quod erat.
Ut ueritatem loquens
eius membrum fie
ret. cuius sibi nom
fallaciter non usur
paret. Cum ergo
non uult appetere
nomen xpi. factus
est membrum xpi.
Quia dum infirmita
tem suam studuit
humiliter agnosce
re. illius celsitudi

1

uescerentur. Nunciatum
est eis quod quendam mo
nachum malignus sps uexa
ret. Cumque ingressi
domum qua aeger iacebat
orationem fudissent.
Malignus hostis statim abs
cessit. et is qui captus men
te tenebatur sanus remansit
EODEM IGITUR TEMPORI

2

QUI UIRTUTU INSIGNIA
preclaraq; miracula in prece
dente libello quem debeati
filiberti uirtutib. et si minus
digne ut debui prout tamen
tunc tēporis poterā composui.
et in sequenti pollicitus fuerā
ea quae super erant. si eu etiā
quae diuina dedisset uirtus me

3

1. TOURS, 309 (No. 136), 1. fol. 35r. 2. ROME, VAT. REG. LAT. 647, fol. 10r; 3. fol. 89r.

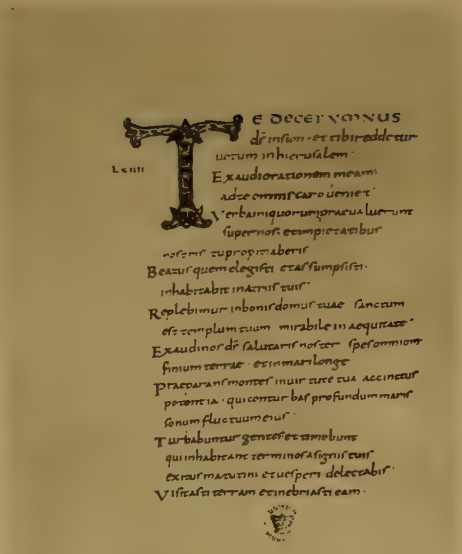

Te decet ymnus
dr̄ in sion · et tibi reddetur
uotum in hierusalem ·
Lxiiii Exaudi orationem meam ·
ad te omnis caro ueniet ·
Verba iniquorum praeualuerunt
super nos · et impietatibus
nostris tu propitiaberis
Beatus quem elegisti et assumpsisti ·
inhabitabit in atriis tuis ·
Replebimur in bonis domus tuae sanctum
est templum tuum mirabile in aequitate ·
Exaudi nos dr̄ salutaris noster spes omnium
finium terrae · et in mari longe
Praeparans montes in uirtute tua accinctus
potentia · qui contur bas profundum maris
sonum fluctuum eius ·
Turbabuntur gentes et timebunt
qui inhabitant terminos a signis tuis
exitus matutini et uesperi delectabis ·
Visitasti terram et inebriasti eam ·

1

Oratio omnino
ternoster
qui es in caelis ·
Sanctificetur nomen tuum ·
Aduenias regnum tuum ·
Fiat uoluntas tua sicut
in caelo et in terra ·
Panem nostrum cotidia
num da nobis hodie ·
Et dimitte nobis debita
nostra sicut et nos dimittimus debito
ribus nostris · Et ne nos inducas lib tem
ptationem · Sed liberanos a malo · Am̄ ·
Symbolum apostolorum
Credo in omnipotentem
creatorem caeli
et terrae ·
Et in ihm̄ xp̄m filiū
eius unicum dn̄m nr̄m ·
Qui conceptus est

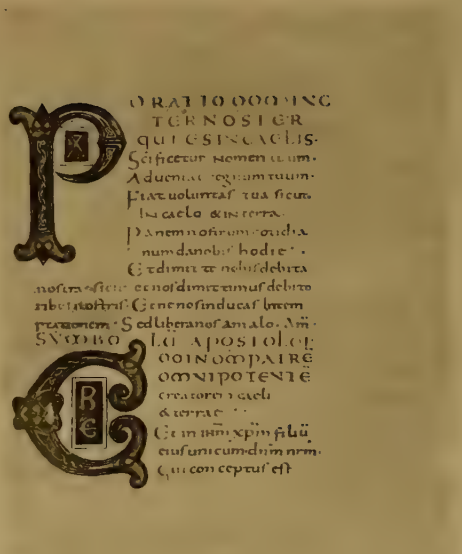

2

LONDON, B. M. Add. 37768 (No. 139), 1. fol. 66v; 2. fol. 169r.

Hlev. posth ec autem. Cum autem introisset capharnaum accessit ad eum quidam centurio rogans eum · & dicens
Dñe puer meus iacet in domo paraliticus & male torquetur
Et ait illi ihs ego veniam & curabo eum · & respondens centurio ait · dñe non sum dignus ut intres sub tectum meum · sed tantum dic verbo & sanabitur puer meus ·
Nam & ego homo sum sub potestate constitutus habens sub me milites & dico huic vade & vadit · & alii veni · & venit · & servo meo dico fac hoc & facit
Audiens autem ihs miratus · & sequentibus se turbis dixit ·
Amen dico vobis non inveni tantam fidem in israhel ·
Hlevii Dico autem quod multi ab oriente · & occidente venient · & recumbent cum abraham · & isaac · & iacob · in regno cælorum · filii autem regni hui⁹ ejicientur in tenebras · ex teriores ibi erit fletus · & stridor dentium ·
Et dixit ihs centurioni · vade sicut credidisti fiat tibi · & sanatus est puer in illa hora ·
Hlevm Et cum venisset ihs in domum petri · vidit socrum ejus iacentem · & febricitantem · & tetigit manum ejus · & dimisit eam febris · & surrexit & ministrabat ei ·
Vespere autem facto obtulerunt ei omnes male habentes · & cæcos · et spiritus in mundos verbo · & omnes male habentes curavit · ut adimpleretur quod dictum · per isaiam prophetam dicentem
Ipse infirmitates nostras accepit · & ægrotationes portavit
Hlevm videns autem ihs turbas multas circa se · iussit ire trans fretum ·
Et accedens unus scriba · ait illi · magister sequar te · quocunque · ieris · et dixerunt ihs · vulpes foveas habent ·

1

INITIUM SCI ÆVANGELII SECUNDUM IOHANNEM · GLORIA TIBI DS

IN PRINCIPIO ERAT VERBUM
& verbum erat apud dm
& deus erat verbum
hoc erat in principio
apud dm omnia per
ipsum facta sunt &
sine illo factum est nihil
Quod factum est in illo vita erat
lux hominum · & lux in tenebris lucet · &
tenebræ eam non comprehenderunt ·
Fuit homo missus a deo cui nomen
erat
iohannis hic venit in testimonium · ut
testimonium perhiberet de lumine
ut omnes crederent per illum
Non erat ille lux · sed ut testimonium
perhiberet de lumine
Erat enim lux vera que illuminat omnem ho
minem venientem in hunc mundum ·

2

1

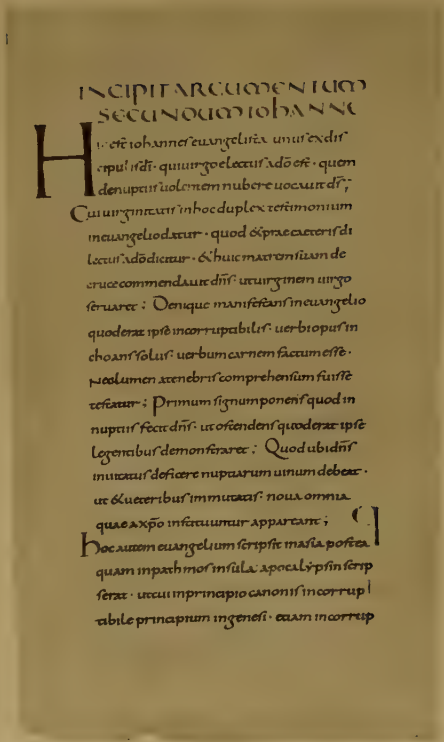

INCIPIT ARGUMENTUM
SECUNDUM IOHANNE

Hic est iohannes euangelista unus ex dis
cipulis dī · qui uirgo electus a dō est · quem
de nuptiis uolentem nubere uocauit dñs ;
Cui uirginitatis in hoc duplex testimonium
in euangelio datur · quod & prae caeteris di
lectus a dō dicitur · & huic matrem suam de
cruce commendauit dñs · ut uirginem uirgo
seruaret ; Denique manifestans in euangelio
quod erat ipse incorruptibilis · uerbi opus in
choans solus · uerbum carnem factum esse ·
ne olumen a tenebris comprehensum fuisse
testatur ; Primum signum ponens quod in
nuptiis fecit dñs · ut ostendens quod erat ipse
legentibus demonstraret ; Quod ubi dñs
inuitatus deficere nuptiarum uinum debeat ·
ut & ueteribus immutatis · noua omnia
quae a xp̄o instituuntur appareant ;
Hoc autem euangelium scripsit in asia postea
quam in pathmos insula apocalypsin scrip
serat · ut cui in principio canonis incorrup
tibile principium ingenesi · etiam incorrup

2

LONDON, B. M. Egerton 768 (No. 141), 1. fol. 2r; 2 fol. 60r.

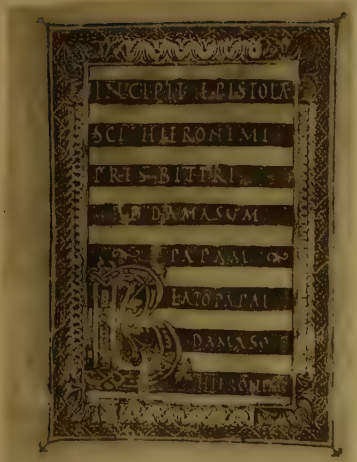

1

3

2

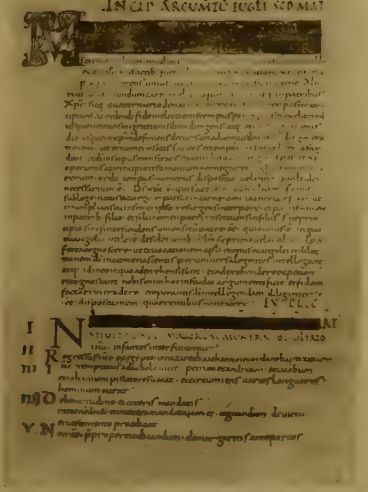

4

PARIS, B. N. LAT. 324 (No. 142), 1. fol. 1r; 2. fol. 6v; 3. fol. 34r; 4. fol. 11r.

INCIPIT EVANGELIVM SECVN
DVM LVCAM

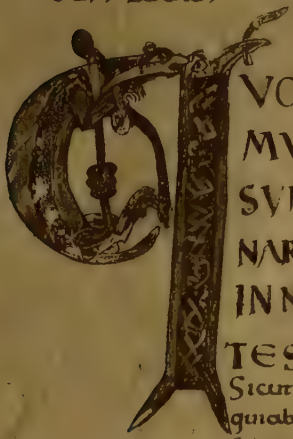

QVONIAM QUIDĒ
MVLTI CONATI
SVNT ORDINARE
NARRATIONE QUAE
IN NOBIS CONPLE
TE SVNT RERVM.
Sicut tradiderunt nobis
qui ab initio ipsi uiderunt.
et ministri fuerunt sermonis.
Visum ē et mihi adsecuto a principio omnibus.
diligenter ex ordine tibi scribere optime theo
file. ut cognoscas eorum uerborū de quibus
eruditus es ueritatem.

1

Et a transmigratione babylonis usque ad xp̄m.
generationis xiiij. Xp̄i autē generatio sic erat.
I mt. iii lu. ii Cum esset desponsata mater eius
maria ioseph antequam conuenirent inuenta ē
in utero habens de sp̄u sc̄o.
mt. iiij. x Ioseph autem uir eius cum esset iustus. et nolle eam tra
ducere uoluit occulte dimittere eam. haec autē
eo cogitante. ecce angelus dn̄i in somnis apparuit ei
dicens. Ioseph filii dauid noli timere accipere ma
riā coniugem tuam. Quod enī in ea natum ē de
sp̄u sc̄o est. Pariet autē filium et uocabis nomē eius
ihm̄. Ipse enim saluū faciet populū suū a peccatis
eorum. haec autē totū factum ē ut adimpleretur
quod dictum ē. a dn̄o p prophetā dicentem.

2

PARIS, B. N. LAT. 9386 (No. 143), 1. fol. 100r; 2. fol. 18v.

LIBER GENERATIONIS

IHU XPI FILII DAVID FILII ABRAHAM · ABRAHAM · GENUIT ISAAC · ISAAC AUTEM · GENUIT IACOB · IACOB AUTEM · GENUIT IUDAM ET FRATRES EIUS · IUDAS AUTEM GENUIT PHARES ET ZARA DE THAMAR · PHARES AUTEM

1

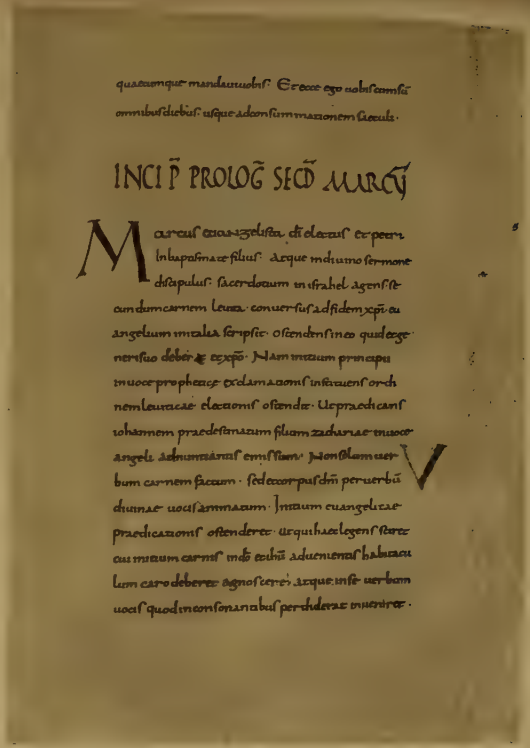

quaecumque mandaui uobis · Et ecce ego uobiscum sum omnibus diebus · usque ad consummationem saeculi ·

INCIPIT PROLOGUS SECUNDUM MARCUM

Marcus euangelista dei electus et petri in baptismate filius · atque in diuino sermone discipulus · sacerdotium in israhel agens secundum carnem leuita · conuersus ad fidem xpi euangelium in italia scripsit · ostendens in eo quid et generis uo debere et xpo · Nam initium principii in uoce prophetice exclamationis instituens ordinem leuiticae electionis ostendit · Ut praedicans iohannem praedestinatum filium zachariae in uoce angeli adnuntiantis emissum · Non solum uerbum carnem factum · sed et corpus dni per uerbum diuinae uocis animatum · Initium euangelicae praedicationis ostenderet · ut qui haec legens sciret cui initium carnis in deo et ihu aduenientis habitaculum caro deberet agnoscere · atque in se uerbum uocis quod in consonantibus perdiderat inueniret ·

2

ROME, VAT. LAT. 43 (No. 144), 1. fol. 30v; 2. fol. 79v.

1. ROME, VAT. LAT. 43 (No. 144), fol. 119r.

2. ROME, SAN PAOLO FUORI LE MURA (No. 146), fol. 50v;

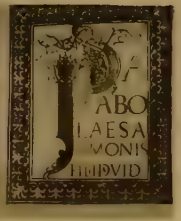

3. fol. 186v.

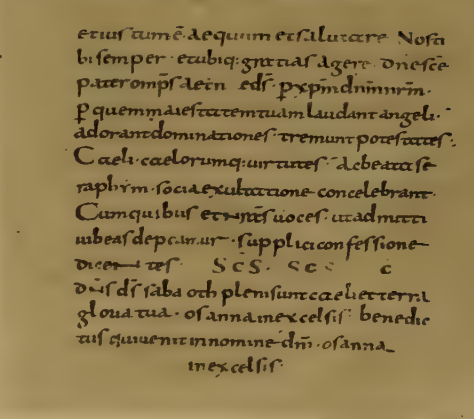

4. ROME, VAT. OTT. LAT. 313 (No. 148), fol. 9.

1

2

TOURS, 23 (No. 149), 1. fol. 12ᵛ; 2. fol. 9ᵛ.

Luc

quae autem parasti cuius erunt · Sic est qui sibi thesauri
zat et non est in dm̄ diues ·

Dixit que ad discipulos suos · Ideo dico uobis nolite solliciti
ee animae quid manducetis · neque corpori quid uestia
mini · Anima plus ē quam esca · et corpus quam uesti
mentum · Considerate coruos · quia non seminant neque
metunt · quibus non e cellarium neque horreum · et ds ·
pascit illos · Quanto magis uos pluris estis illis · Quis
autem ur in cogitando potest adicere ad staturam suam
cubitum unum · Si ergo neque quod minimum ē potestis ·
quid de ceteris solliciti estis · Considerate lilia quomodo
crescunt · non laborant · non nent · Dico autem uobis ·
Nec salomon in omni gloria sua uestiebatur sicut unū
existis · Si autem fenum quod hodie in agro e · et cras
in clibanum mittitur · ds sic uestit · quanto magis uos
pusillae fidei · Et uos nolite quaerere quid manducetis ·
aut quid bibatis · et nolite in sublime tolli · Haec enim
omnia gentes mundi quaerunt · Pater autem uester
scit · qm̄ his indigetis · Uerum tamen quaerite regnum
dī · et haec omnia adicientur uobis ·

olite timere pusillus grex · quia conplacuit patri uro

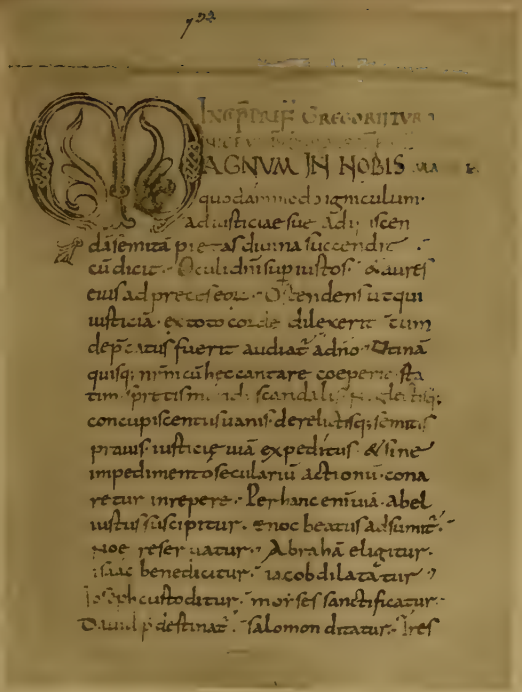

INCIPIT
PRAEFATIO EVSEBII
HIERONIMI IN EZRAM

1. CAMBRAI, 828 (No. 150), fol. 1

2. LONDON, B. M. ARUNDEL 125 (No. 152), fol. 52r.

16.

INCIPIUNT CAPITULA SUPRA SCRIPTA ET EORUM TEXTUS

DE HIS QUI AB EPO PROPRIO EXCOMMUNICANTUR

SUNT ENI ALIQUI quiculpis exigentib; ab epo proprio excommunicantur. Et ab aliis ecclesiasticis uel laicis praesumptiose incommunione accipiuntur. Quod omnino scm nicenum concilium nec non et antiocenum. atq; sardicense simul et calcedonense fieri prohibent.

[illegible]

Ita enim habetur in eodem concilio. Ut eorum qui ad ordinandum ueniunt. fides et uita prius ab epo diligenter discutiatur. Et postea ordinentur.

[illegible]

Item in eodem concilio. nec non et in antioceno. simul et calcedonensi. ut fugitiui clerici et peregrini a nullo recipiantur. Nec ordinentur. sine commendaticiis litteris et sui epi. uel abbatis licentia.

DE PRBRIS DIACONIB. UEL HIS QUI INCLEROSUNT

Inter dictum e prbris. et diaconib; uel omnib; qui in clero sunt. mulierē non habere in domo sua propt suspitionē

195.

Incisiunt capitula Iuniores Karoli Regis. Que facta fuerunt ad Carisiacum Palatium Publicum capitulo primo.

QVIANE
CESSE EST
ut quod malere in crescit iterum
recidatur de constitutionibus ante
cessorum nostrorum et nostris quae in illorum
et nostris capitulis constitutae sunt ad
resecanda mala quae specialiter iterum reemergunt missis
et comitibus nostris firmiter exsequenda proponimus. id est ut
quando missi uel comites nostri latronem uel aliquem malefacto
rem uel infidelem nostrum forbannierint. hoc nobis in nostro
palatio et aliis missis et comitibus scire faciant. ut si ad nostram
curtem uenerit. inde faciamus quod iustum est. Et si de uno mis
satico uel comitatu in alium missaticum uel comitatum fugerit.
missus uel comes in cuius missaticum fugerit illum per fideiussores
constringat. ut uelit nolit illuc reueniat et ibi malum emen
det. ubi illud perpetrauit. Et si fideiussores non habuerit
sub custodia illum habeat donec ad illum comitem in cuius comitatu
forbannitus fuit reuenire faciat. Et si alodem habuerit. uel in
illo comitatu unde fugit uel in illo comitatu ad quem fugit. comes
ipsum alodem in fiscum recipiat. Et qui talem forbannitum reciperit

LONDON, Library of A. Chester Beatty 11 (No. 153), fol. 98r.

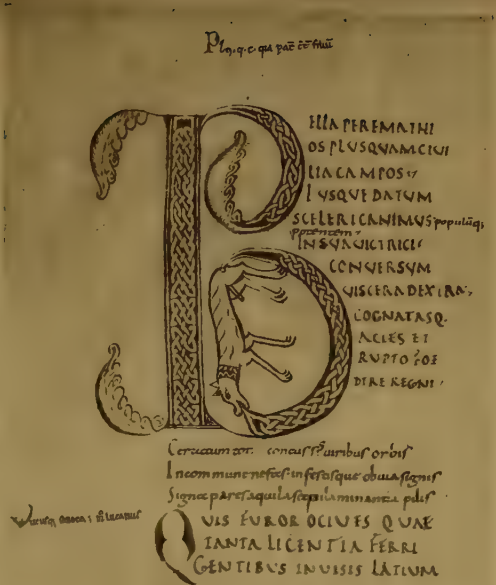

Pla, q. c. qui pax cē fuit

ELLA PEREMATHI
OS PLUSQUAMCIVI
LIA CAMPOS ET
LUSQUE DATUM
SCELERI CANIMUS populūq;
Pœnorum
INSUBVICTRICES
CONVERSUM
VISCERA DEXTRA
COGNATASQ.
ACIES ET
RUPTO FOE
DERE REGNI

Cerucum cor. coneuss. uribus oroiss
In commune nefas infestaque obuia signis
Signe pares aquilas et pila minantia pilis

Virtus obscura et lucrosus

QUIS FUROR O CIVES QUAE
IANTA LICENTIA FERRI
GENTIBUS INVISIS LATIUM
PRAEBERE CRUOREM

CUMQUE SUB RUBRA SORTE
BABYLONIS POLIAN DAPHNEIS
AUSONIS UMBRA QUE FERRARET
CRASSUS INULTUS BELLA GERI

NEC CULT NULLOS HABITATURA TRIUMPHOS

1

Fr albano dimicare deinde gc ceteras sine pirate
pestate distemptione qua uexatus et cesar cisper
timnorem nauicula solus ad Macedoniam nauigauit
cedere et adire cessendas reliquas quo piasque
subamonio brundisium ire ablegauit apompeo
cornelio lorbon 7 EXPLICIT

SICALTERNA DUCES
BELLORUM VULNERA
TAXOS

INMACTUM TERRAS MISCENS
ADVERSA SECUNDIS
SERVAVIT FORTUNA FIDEM
STARSERAT HAEMO:

Bruma mucr. gelidoq; cadens a Flamine solempo
Instabice qi diei quidae noua nomina fastis
Deiq; colet primus diacone tempora annum
Dumtamen emeritis manent pro parte salaria uiris
Consul uterq; uagor belli per munia pauor est
Elicit epiru per grima ne for di da der
Romanos coepit procerest ferre aq; rerum
Horsper ingentes animos audire curia uocis
Namquis casta uouet uestis cui iure securis
Tot fas fuer docuit populos uenerabilis arde
Non magni parues sed magnis imparibus esse
Ve primum messu tenuere silentia coetum

2

Rie pater aq; noct
Si fortuna ferae
Imperium q; com
Gallorum scabus
Illic roma fuit non
Mitteo sua turba
Caesar subac naeua
Claraq; per ora fauor
Illaudi de patres pl
Ordine de ab aquis
Ignaros stelorum
Bellorum primus sp
Membra loco reddita
Hos per am pensa
Obruit illericir lob
Cum o caesar res cecidi
Tollere signa ducesq
Spem uestram praes
Dec nobis animos q
Causa dabit nostra ge
Vos quoru fidem na
Consulere in medium
Et deducen leto nome
Ite capite eo magno fa
Imponat tunc in reg
Sparsus honor pel
Et ornatos hodos
Tange ut fama uetor

PARIS, B. N. LAT. 7502 (No. 154), 1. fol. 155v; 2. fol. 175v.

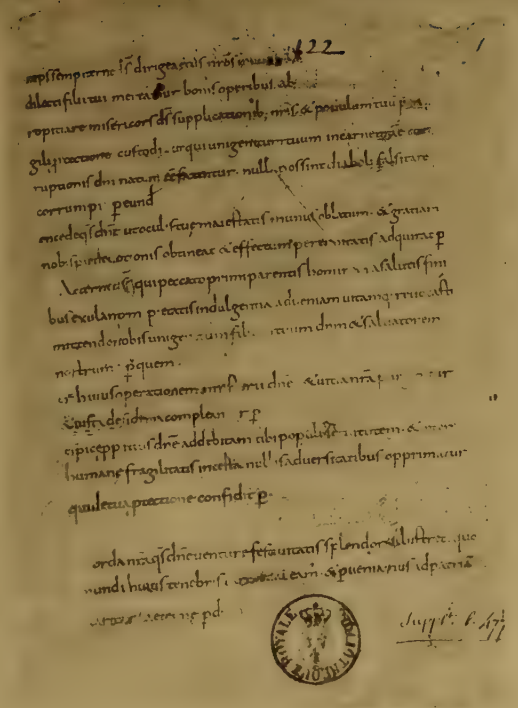

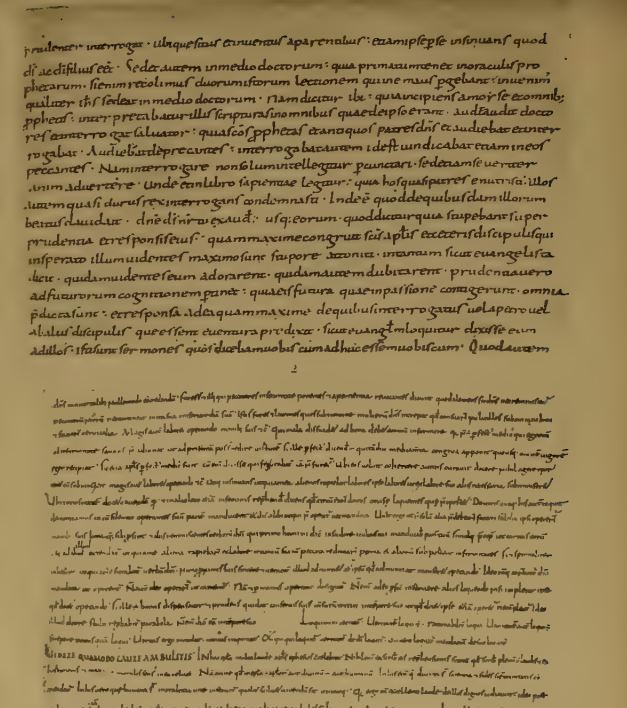

PARIS, B. N. LAT. 9603 (No. 155), 1 fol. 1r; 2. fol. 48r; 3. fol. 12r.

habundanaa illoru inopiã sup
pleat · ut ẽ illoru habundãa.
urã inopie sit supplemtum ·
Tensate q dip̃s ip̃se uerit dic :
Quamdiu fecistis uni exhis mi
nimis fribus meis mihi fecistis
Attribuendu ergo pigri quid
et his quando hoc q̃ facere ne
trapozrigtur sedentiuncelo
dandi sed haec omp̃sed quipme
nuriscurib; loquitur · ps em
uris mentibus loquaatur · Qui
uiuit & regnat cũ patre mũda
tes ps̃sci pommasedi sclorumãn ·

LEC SCI IVG SCD MATHEUM

Amendico uob quiamsi habuerit
fidem uerit iusta natura pl̃isquã scri
barum & pharisẽoru nonintro
bitis in regnum celorum ·

minimus uocabit in regno celoꝝ ·
Quisaũt illud impleuerit ut non
docebit · ordinauit magnũ
esse discipulum regno celoꝝ ·
& dum docet discipulq̃ gradum ·
Perficeatur esse cũ sanctis ·
mundis. Quod dip̃s facere ·
multo remotum erit ab homi
ne dño. Quis q̃ pi quidoc ut ñ
intrasaturur · non solũ legem
nec docendum sed implẽ potius
ut & ipse docendum docuit & ma
gnificandum magnificauit &
exaltandum exaltauit · innocen
tiã cautã diuinã; Audistisquia
dictũ est anq̃ quis ñ occidat fiet reꝰ
occidere iudicio ·
Sed ego dico uob quia omnis
qui irascitur fr̃i suo reꝰ erit iudicio ·
Sed ego dico uob̃ · Desto gonuis

1

LECTIO SCI EUCHERII
SECUNDUM LUCAM

Illo tẽpore · Accesserũt ad dñm publicani & peccatores erant audientes illũ. Et murmurabant pharisei & scribe dicentes · Quia hic peccatores recipit & manducat cũ illis · Et reliqua ·

OMELIA BEATI GREGORII PAPAE DE EADEM LECT:

Est unum tempus quod corpori meo usui de contrarium ẽ loci mede ex positione eius angoli. Longa mora intuenti est plu bium; sed nũquid quia lingua ex cuius ardore cor aret cessauit? hoc est ni dicacũ apud seaũm unusquisq; co gnoscit; plerũq; cor tacuit quibus ad ꝺoctionem p̃ peccatorib; p̃ pedit. Et tamen egra flagrat in corde & tamen non monstrat in opere · quia

loquendum sed dum ad conuescendũ rece
pisse quod audierat pharisei de dignatio
ex quare collegit quia uera iustitia ẽ pas
sione habere · falsa iustitia de dignatione ·
qui iuste iusta solent recte peccatores by
indignari · sed aliud ẽ quod agitur · ex ꝺo
sup bia · aliud quod zelo distat plus de
dignatione · Et ni sed non de dignatione · de spe
rante · sed non desperante · p̃ secutionem
cõmouent · sed amatore · qui ne cesset fortis in
correptione · de disciplina exaggeratin
iustitia mendulcedine · pietatis temperat ·
p̃ponunt sibi in animo ipsos plerisq; quos
corrigunt · mel ore & fremant · eos quoq;
quos iudicant · q̃ de delicere negligentia ·
disciplina · sub dolo · & humilitate ceu sub
dumẽ metu ipsos ꝺoceant · Et quidem sal
sa iustitia sup bire solent · Et certe quos q̃ de
spicimus nulla in firmitate uabus · miseri cor-

2

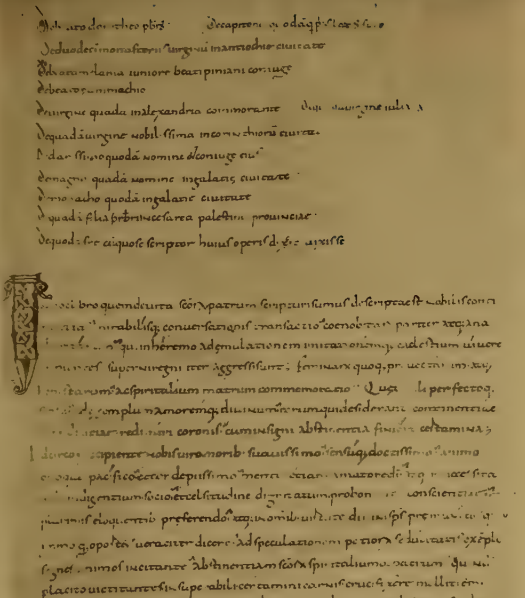

1. PARIS, B. N. 9729 (No. 157), f. 3r.

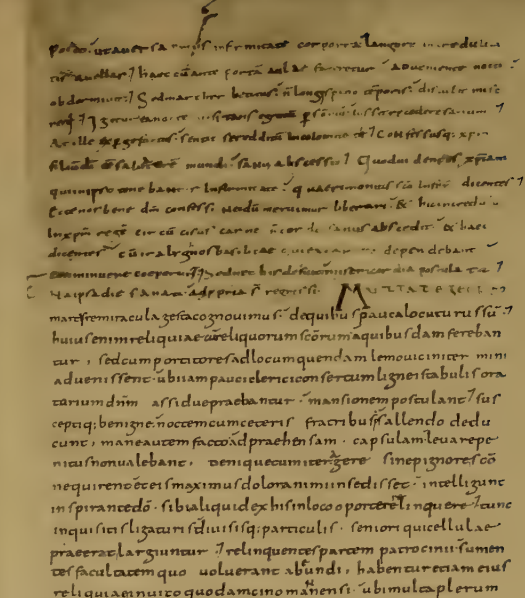

2. PARIS, B. N. LAT. 9733 (No. 158), fol. 44r.

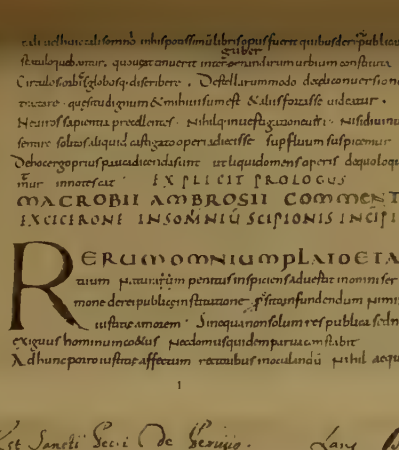

eam uelhunc ea[illegible]somnio inhispaniamilibrosquifuere quibusderipublicaru
[illegible] Scipio
statuloquio[illegible]uit. quoqui anuerte inter ceteras urbium constituta
Cirtulosobisferlobosq; diserbere. Defellarummodo dextraconuersione
tractare. quisnidignum & mihiunsumest & aliisforsse uidetur.
Neuos sapientia precellatis. nihilqinuestigatione auferi. nisidiuinum
semre solue. aliquid. cuiigazao operi adiectisse. supfluum suspicamur
Debocergo prius quaadiendasunt. utliquidomen saporis dequoloqui
mur innotescat. EXPLICIT PROLOGUS
MACROBII AMBROSII COMMENTA
EXCICERONE INSOMNIU SCIPIONIS INCIPIT

RERUMOMNIUMPLACIDETAC
rarum p.rarum[illegible]m pentus inspicion saduestat inomni
mone dere publicain structione. p[illegible]ream fundendum primis
uisfare amorem. Sinequanonsolum res publica sedne
exiguus hominum coetus pecdomuisquidempuruscam stabit
Adhunc potro iustitiaffectum retractibus inculandu pthil aeque

1

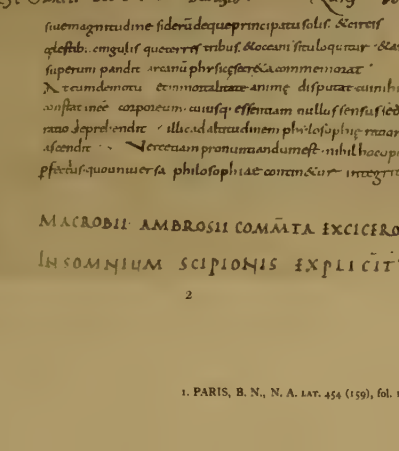

Est Sancti Secri De Seruio. Laus Deo.
suemagnitudine sideru dequeprincipatu solis. Secretis
celestib. emgulis quecerni tribus. Hocomni seculoquatur. & armonia
superum pandit arcanu physicesterea commemorat.
Nreumdemoru commortalitate animę disputat cumibil
constat inee corporeum. cuiusq; essentiam nullos sensus sed sola
ratio deprehendit. illucad altitudinem philosophię rationalis
ascendit. Nercetuam pronuntiandumest. nihilhocepore
pfecdisse quounuersa philosophiae corpus & iure integritas

MACROBII AMBROSII COMMTA EXCICERONE
INSOMNIUM SCIPIONIS EXPLICIT

2

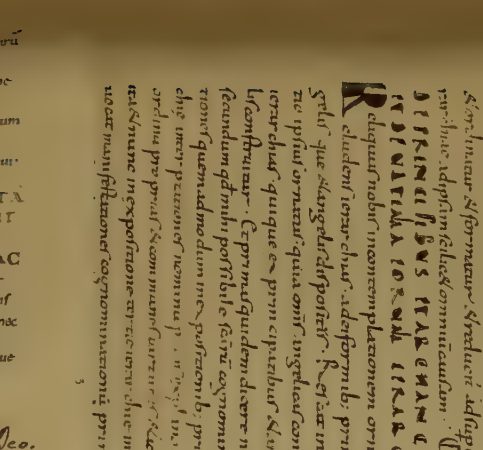

illi[illegible]somnio supterum medicorum Nazarij ierarchia uigeli ei qui
ereandine laudabat. quarum inter phunicea imagines fulgi
mia caelestib. fulgentpoete formas pręornatum adducit. &
[illegible]ptimus ciuis. Nam eadem fabula ierarchia pgelicis[illegible]ntur cuius
Sanctimarc. Sformatur. Sreducit. idfugaffertur ad eum
ruchinae adoptum[illegible]ficiscommuicauisse. Quapter NONNUS
DE SPIRITALIBUS FABULAM DE DIS IAM APTIS
ET PATRIA IOANNE ITALE CHIA

Relequitur nobis inomnem plationem ornatus angelici com
[illegible]ctudem ierarchiae. adeformib. principibus. archan
gelis. que Sanctae dispositio. Regitur unquae nobis specula
tio ipsius ornatus. quia omnis angelica concludit accessum
ierarchiae. quique ex principibus. Sanctangelis. Sangę
lis constituit. Cprimusquidem dicere necessariu est. ad ho
secundum quod nobis possibile fuerit. exnominationum nami fabu
tionis quemadmodum nos postea nobis. primis. Simplicibus ierar
chię intem. praemissis nominib. [illegible]. Sangelis. deinde singu
ordinis pre primis. Secundis. Sterciis. Sic quidmanifestationem
[illegible]ntur exnominationis. Sic nos quoq; primo introducitur ex
nostra manifestationem. Sexnominationis. primo introducitur ex

3

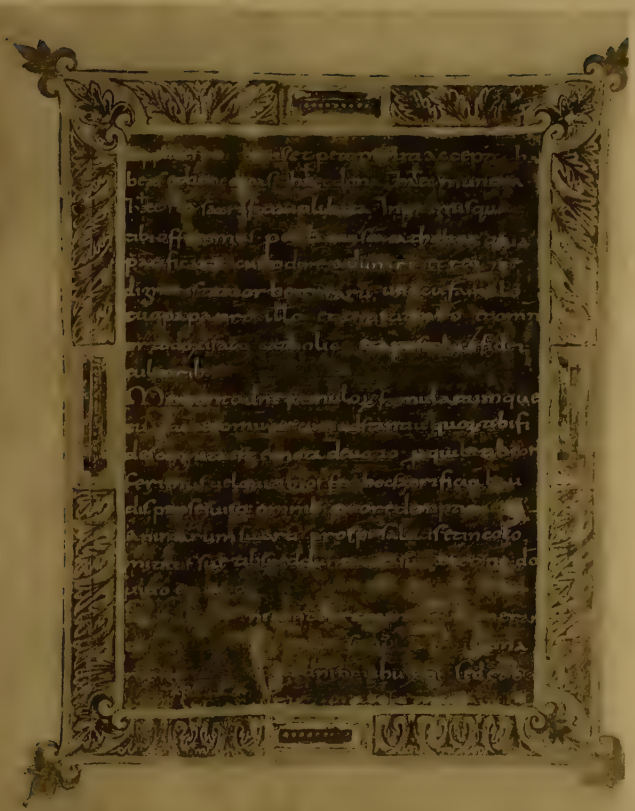

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1589 (No. 161), fol. 10v.

MISSA SCAE TRINITATIS.

O mps sempiterna ds quidedisti famulis tuis in con
fessione uere fidei aeternae trinitatis gloriae agnosce
re. et in potentia maiestatis adorare unitatem. qs
ut eiusdem fidei firmitate ab omnibus sempmunia
mur aduersis. p. SUPEROBLATA.

Sci fica qs dne per tui sci nominis inuocationem huius
oblationis hostiam. et pcc nos met ipsos tibi pfice
munus aeternum. p PRAEFATIO.

Qui cum unigenito filio tuo et spu sco unus es ds. unus
es dns. non in unius singulaeritate psonae sed in unius
trinitate substantiae. Quod enim de tua gloria reue
lante tecredimus. hoc de filio tuo. hoc de spu sco. sine dif
ferentiae discretioni sentimus. ut in confessione uere
sempiternaeq; deitatis. et in psonis ppriaetas. et in essen

1

pquem. INSEPTUG

Quia pea quae conspiciunt instruimur. quib; modis
ad inuisibilia tendere debeamus. Deniq; commonemur anni
ducente successu de pteritis ad futura. de uetustate in nouitatem
uitae transire. ut terrenis sustentationib; expediti
caelestis domi capiamus desiderabilius ubertatem. et pcu
cibum qui beneficiis prorogat alternis. pueniam ad uictum sine
fine mansurum ihm xpm dnm nrm. pquem INSEX SAG

Qui rationabilem creaturam nec temporalib; dedit ab omnis
ad pmia sempiterna intendat. ea dispensatione dignaris
erudire. ut nec castigatione deficiat. nec psperitatibus
insolescat. sed hoc potius fiat ei gloriosa deuotio. qd nullis
aduersitatib; obruta superetur. p xpm. INQUIINQUAG

2

PARIS, B. N., N. A. LAT. 1589 (No. 161), 1. fol. 5r; 2. fol. 102v.

& ut ſolet ſplendorem collectae tali diſſertione fecundabant propē
uteraq; igitur quia & ecclesiam fortunabat principes ſeq; putant hoc
mihi poſſe p̄occupare antequā ad plurimos puenire & miſit unū
earum ſide & cura ſimul inſignem · & confeſſionib; priorū temporū
prodogmate comprobatū · quicom pacare & aegyptios propē dogma
tumultuantes, & orientales propē paſchadiſcordes, Furcain oſius
eorum dubitauit epūs · Cūq; praeter ſpem cauſa procederet & hereſis
potius quā pax ſperata ualuiſſet · nihil imperatori remeauit quiſuerat
propace directus ecclesiarū · Tunc illud famoſiſſimū innicaena concilium
fertur principis exercitus publicis ſimis aeq; mulis & curru cib; equis ·
epōs · & quicum eis erant adſinodū uenire praecipiens ·

HISTORIAE ECCLESIASTICAE SOZOMENI

LIB · I · EXPLICIT ·

INCIPIT PROLOGUS DE HISTORIAE LIB · II ·

INCIPIUNT TITULI LIBRI · II ·

De praeſulib; ecclesiarum quumor fuerunt meaeno concilio ·
De bellis oblatis imperatore & abeo iuſſis incendi · & de diſputatione
dogmatis arriani ·

1

SOZOMENUS ·

IGITUR SUB IMPERIO CONSTANTINI PRINCIPATUS
prouenerunt · Quomoriente rurſus adquaeſtionia uenit dogma
niceni concilii · Num licet uiuente conſtantino nondū omnes
ſuſcipere tamen apertenuere nonaudebant · Quomoriente
plurimi abeo ſe indubitanter abſtinuere concilio · Quum tamen

2

XXVIII Debemiamin perſico diacono eius q. martirio ·
XXXIII De theodoro antiocheno epiſcopo & theodoro mopſu eſteno pontifice
XXXV De fine imperatoris arcadii ·

SOCRATES ·

DEFUNCTO THEODOSIO EIUS IMPERIO FILII ·
ſucceſſerunt · arcadius morienter · honorius autem occidente ·
hoc tempore romana damaſus p̄fectus (rectus) tenebat alexandriā theofilus ·
hieroſolimis iohannes · Antiochenam tenebat ſedem ·
conſtantinopolitanum autem ecclesiarum · Igitur circa octauam diem
nouembris menſis eodem conſulatu corpus theodoſii delatum eſt ·
cum ſollemni honore · arcadio filio ſepulturae concredidit · poſt paucos

3

Ex Praefatione Libri

SUNT QUAEDAM EXPOSITIONES QUORUNDAM LOCORUM EXEUANGELIO secundum matthеum · aliesimilit secundum lucam · Inunum librum illae · In alterum ifrae redactaesunt ; Titulus huius operis est · quaestio nes euangeliorum · Sedquareilla sola desuper dictis euangeliis exposita fuerint quae hi libri smei continentur · & quaeistae sint prologus meus adiunctis atque annumeratis eisdem quaestionib · Itautquisque legere quod uoluerit numeros sequatus inueniat · satis indicat ; In primo ergolibro ineoquod postum ē seorsum dnm duob discipulis suā retulisse passionem · mendosi tas codicis nos fefellit · Nam xii scriptū est · non duobus ;

I n secundo uolens exponere quomododuos patres potuerit habere ioseph · cuius coniunx dicta est uirgomaria · illud quod perhibetur fratrē duxisse defuncti fratris uxorē uteisemen susecundū legē susciteret · Ideodixi ēin firmū quō quinascerētur nom defuncti lex eum iubebat acci pere · nomēuerum · Nomenenim defuncti quōd dictū est

I

QUOD ZACHARIAS ORANS PRO populo AUDIT AB ANGELO · EXAUDITA ē oratio tua · ecce elisabet uxor tua con cipiet et pariet filium et uocabis nomen eius iohannes ; Primo hoc attendendum est · quonon est uerisimile · utcumpopuli peccata uel salute uel redemptione illeofferret · siquidem populus expectabat offerentem · quod potuerit relicta publica sua · homo senex uxorem habens anum praecipiendis filiis orare · praesertim quia nemo orat accipere quod se acceptaurum esse desperat ; Usque adeo autem ille um se habiturum filios desperabat · uthoc angelo promittenti non crederet ; Ergo quod ei dicitur · exaudita est oratio tua · pro populo intellegendum est ; Cuius populi quoniā salus & redemptio · & peccatorum abolitio per xpm futura erat · Adhoc nuntiatur zachariae filius nasciturus · quia praesentes xpi praedefanabatur ; Quod autem non crederet angelo · abeodē angelo dicitur · Et ecce eris tacens · donec impleantur haec intempore suo · Intellegendum significasse · quod prophetia usque adiohannem tanquam sileret a sono intellegibili · quia noneste intellecta donec indno complerentur ;

II Quod dns denauicula docet turbas · significat hoc tempus · xo

1 2

139

Familiam tuam quesumus domine continua pietate custodi. Sanctum
utque in sola spe gratiae caelestis innititur. caelesti
etiam protectione muniatur. ℣

Domine. Sancti. Ad sanctum Laurentium. II.

Quesumus domine ut uota humilium respice. atque ad defen
sionem nostram dexteram tuae maiestatis extende. ℣ Ad

Propitiare domine supplicationibus nostris. et animarum
nostrarum medere langoribus. ut remissione percepta
in tua semper benedictione laetemur. ℣ Super oblata

Haec hostia domine quesumus mundet nostra delicta. et ad
sacrificium celebrandum. subditorum tibi corpora
mentesque sanctificet. ℣ Prefatio

Uae terne deus. Et te suppliciter exorare. ut cum
abstinentia corporali mens quoque nostra sensus dedi

Oculi mei. ps. Ad te domine
Exurge domine non. v. In
Tract. Ad te leuaui. ℣
Fecit. Inoculi. Misericordia
Iustitia. Cum passi

3. PARIS, fol. 139r.

Scolica grecarum et ossarum
Apocriphus grecae latinae de [illegible]

1. ROME, VAT. PAL. LAT. 215 (No. 164), fol. 112r.

ettuorum preceptorum rectitudinem in omnibus
adimplere. per Lectionem Libri Deuteronomii
Scripsit moyses canticum. Tractum. Adtende caelum et
loquar. et audiat terra uerba ex ore meo. Expectetur sicut pluuia
eloquium meum et descendant sicut ros uerba mea. sicut imbres super
gramina et sicut pix super foenum quia nomen domini inuocabo. Date magnitudinem
domino nostro deus uera opera eius et omnes uiae eius iudicia. Deus
fidelis in quo non est iniquitas iustus et sanctus dominus. Oratio

Disquinobis per prophetarum hora precepisti
temporalia relinquere. atque ad aeterna festinare

1. TOURS, 184 + PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 161), TOURS, fol. 166

19

TE IGITVR CLEMENTISSIME PATER

per ihm xpm filium tuum dnm nrm supplices rogamus et petimus uti accepta habeas et benedicas haec dona haec munera haec sca sacrificia illibata ; N primis quae tibi offerimus pro ecclesia tua sca catholica quam pacificare custodire adunare et regere digneris toto

78

MISSA DE SC̄A TRINITATE

Omnīps sempiterne dē qui dedisti famulis tuis in confessione uere fidei aeternae trinitatis gloriam agnoscere et in potentia maiestatis adorare unitatem qs̄ ut eiusdem fidei firmitate ab omnib; semp munimur aduersis. p. SUPER OBLATA

Scīfica qs̄ dn̄e dē per tui scī nominis inuocationē huius oblationis hostiam. et per eam nos metipsos tibi perfice munus aeternum. p. PREFATIO

Quicum unigenito filio tuo et spū scō unus es dē unus es dn̄s, non in unius singularitate personae. sed in unius trinitate substanciae. Quod enī de tua gloria reuelante te credimus. hoc de filio tuo hoc de spū scō. sine differentia discretionis sentimus. Ut in confessione uerae sempiterneq; deitatis. et in personis proprietas. et in essentia unitas. et in maiestate adoretur aequalitas. quem laudant angeli atq; archangeli. cherubin quoq; et seraphin incessābili uoce proclamant dicentes. Sc̄s.

AD COMPLENDUM

Proficiat nobis ad salutem corporis et animae dn̄e dē huius sacramenti susceptio. et sempiterna scāe trinitatis confessio. SUPER POPULUM

Onē dē pater omīps famulos tuae maiestati subiectos

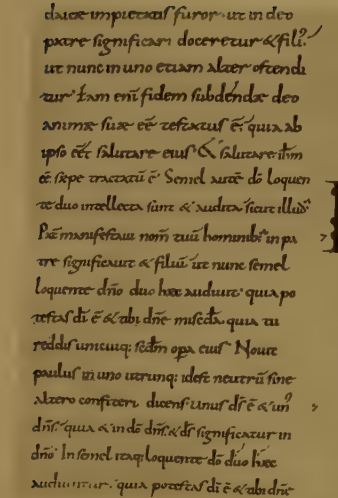

dluce impietatis furor. ut in deo
patre significaret docere tur & filiū.
ut nunc in uno etiam uitare ostendi
tur. tam enī fidem subdendæ deo
animæ fuæ eē. testatus ē. quia ab
ipso eēt saluatore eius. & saluatore tum
ē sæpe tractatū ē. Semel autē dō loquen
te duo intellecta sunt & audita sicut illius
Pāe manifestatio nōīs eius hominibus in pa
tre significetur & filiū. ut nunc semel
loquente dño duo hæc audiuere. quia po
testas dī ē & abi dñe. missa. quia tu
reddis unicuiq; pōm opa eius. Nouit
paulus in uno utrunq; idest neutrū sine
altero conficeri. docens unus dī ē & un
dñs. quia & in dē dñs & dī significatur in
dño. In semel reqloquente dō duo hæc
audiuntur. quia potestas dī ē & abi dñe

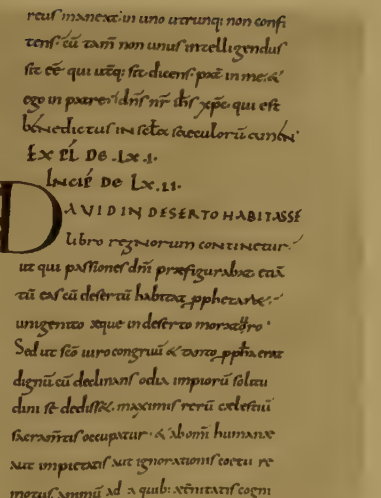

reus manet. in uno utrunq; non confi
tens eū tam non unus intelligendus
sit ē. qui utq; sit docens. pæ in me. &
ego in patre. dñs nr dns xps qui est
benedictus in sēcta sæculorū amen.

EX PL DE LX.

Incipit de Lx.ii.

DAVID IN DESERTO HABITASSE
libro regnorum continetur.
ut qui passionē dñi præfigurabat eā
tū eas eū deserta habitare prophetaret.
unigenitus xps in deserto morabitur.
Sed ut sō uiro congruū & dīne pphetæ
dignū eū declinans odia impiorū solitu
dini se dedisse. maximis rerū celestiū
sacramentis occupatur. & bonis humanæ
uitæ impietatis aut ignorationis errori re
motus. animū ad a quib; nēnitatis cogni

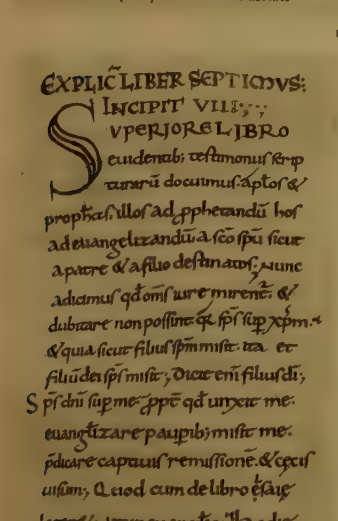

EXPLIC LIBER SEPTIMVS:

INCIPIT VIII:

SVPERIORE LIBRO
euidenter ab; testamonijs scrip
turarū docuimus. aptos &
prophetas illos ad pphetandū hos
ad euangelizandū a sco spū sicut
a patre & a filio destinatos. nunc
adiamus qd omnes uere mirentes. &
dubitare non possint. qm spūs sup xpm.
& quia sicut filius spm misit. ita et
filiū de spū misit; Dicit enī filius dī;
Spūs dñi sup me. propter qd unxit me.
euangelizare pauperib; misit me.
prædicare captiuis remissionē. & cæcis
uisum; Quod cum de libro ēsaiæ
legeret. aut in euangelio: Hodie
cōpleta ē hec scriptura in auribus

2

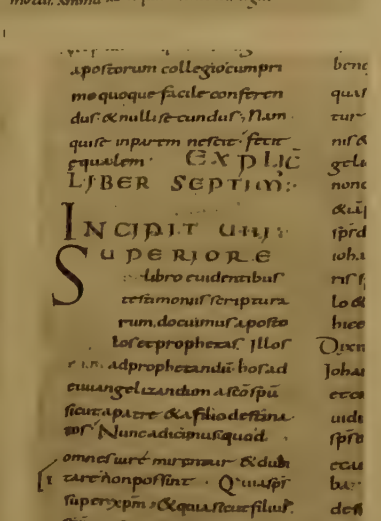

apostorum collegio cumpri
mo quoque facile conferen
dus. & nulli secundus; Nam
quis e partem negare fecit
equalem. EXPLIC
LIBER SEPTIM:

INCIPIT VIII:

SVPERIORE
libro euidenter
testamonijs scripturarum
rum. docuimus. apostolo
los et prophetas illos
ad prophetandū hos. ad
euangelizandum a sco spū
sicut a patre & a filio destinatos. Nunc adiamus quod
omnes uere mirentur & dubitare non possint. Quod spūs
sup xpm; & quia sicut filius spm misit. ita et filium dī spūs
misit; Dicit enim filius dī;

3

1. TOURS, 261 (No. 167), fol. 40r; 2. fol. 134r. 3. TOURS, 265 (No. 168), fol. 124r.

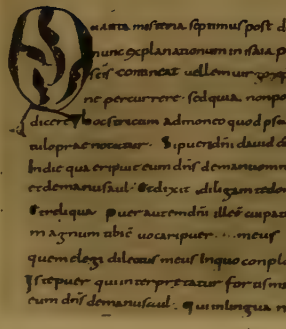

1

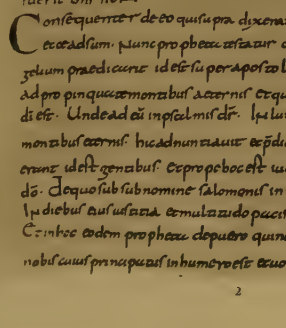

2

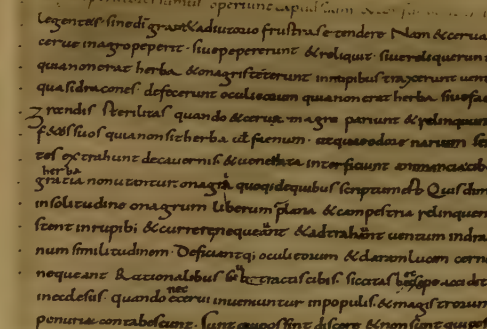

3

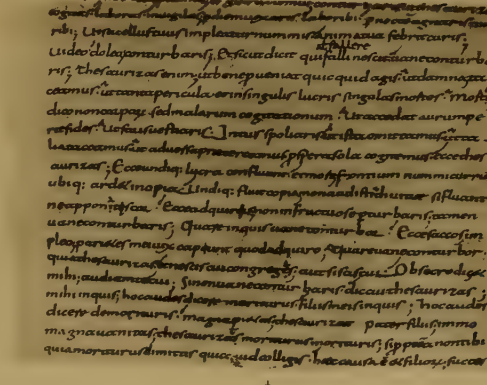

4

TOURS, 272 (No. 169), 1. fol. 83r; 2. fol. 18r. 3. TOURS, 279 (No. 169), fol. 30v; 4. fol. 95r.

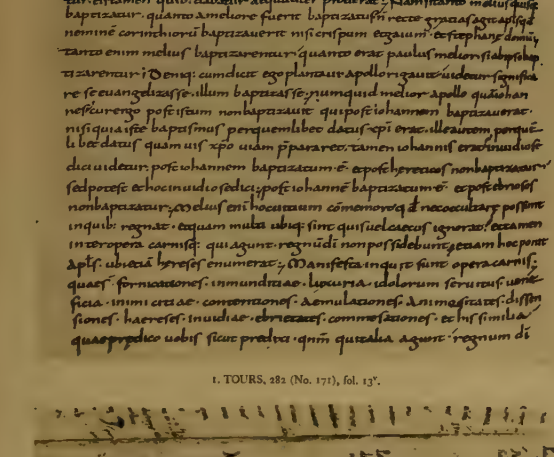

1. TOURS, 282 (No. 171), fol. 13v.

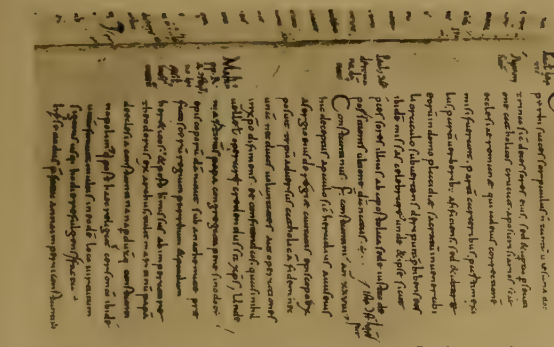

2. TOURS, 334 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 1612, 1613, 1614 (No. 172), TOURS, fol. 5r.

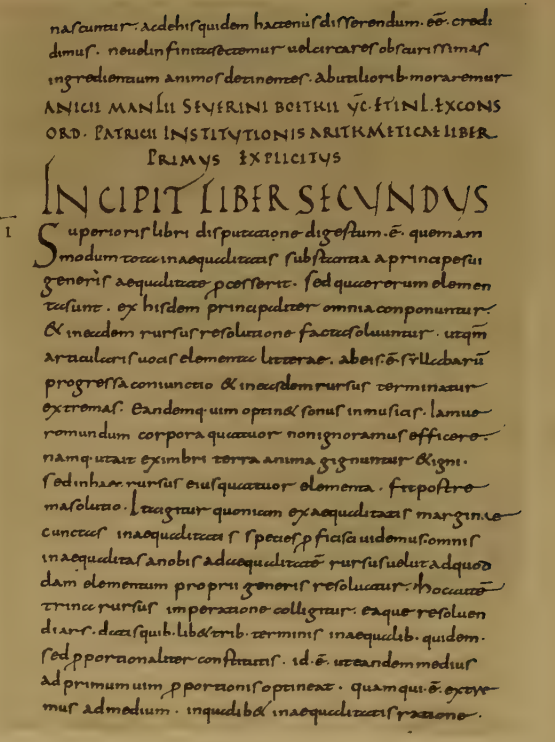

3. PARIS, 1614, fol. 34r.

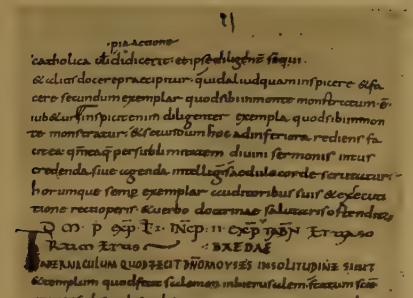

catholica. dicit dicere: et ipse dilig̃nē sequi.
& dicit docere præcipiunt. quidam. ut quam inspicere & fa-
cere secundum exemplar. quod ibi summotenet monstrecum. ē.
ubi dicit. Inspice enim diligenter exempla. quod ibi summon
te monstrauit. & secundum hoc ad inferiora redieris fa
cies. q̃ne q̃ persubli mitatem diuini sermonis intel
ligendo. siue agendo. meliorē sodalē corde seruauit.
horumque sēm exemplar. eadem rombus sui. & exercita
tione recto perit. & verbo docemur. saluatoris ostendit.

DOM P ŌEP ET. NEP. ET ŌEP ĪĀBN ET ꝑ ꝺ ꝺ
ꝺ ꝺ ET ꝺ ꝺ ꝺ

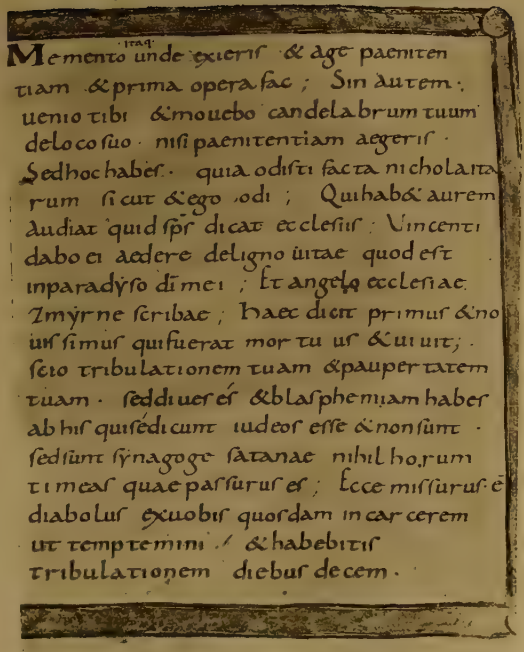

Memento unde exieris & age paenitentiam & prima opera fac; Sin autem, uenio tibi & mouebo candelabrum tuum de loco suo nisi paenitentiam egeris. Sed hoc habes, quia odisti facta nicholaitarum sicut & ego odi; Qui habet aurem audiat quid spūs dicat ecclesiis. Vincenti dabo ei edere de ligno uitae quod est in paradyso dei mei; Et angelo ecclesiae Smyrnae scribe; Haec dicit primus & nouissimus qui fuerat mortuus & uiuit; scio tribulationem tuam & paupertatem tuam. sed diues es & blasphemiam habes ab his qui se dicunt iudeos esse & non sunt. sed sunt synagoge sathanae nihil horum timeas quae passurus es; Ecce missurus est diabolus ex uobis quosdam in carcerem ut temptemini. & habebitis tribulationem diebus decem.

1

Et uidi thronum magnum candidum & sedentem super eum, a cuius conspectu fugit terra & celum & locus non est inuentus eis. Et uidi mortuos magnos & pusillos stantes in conspectu throni & libri aperti sunt. & alius liber apertus est qui est uitae & iudicati sunt mortui ex his quae scripta erant in libris secundum opera ipsorum. Et dedit mare mortuos qui in eo erant & mors & infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant. Et iudicatum est de singulis secundum opera ipsorum. & infernus & mors missi sunt in stagnum ignis. Et uidi caelum nouum & terram nouam; primum enim caelum & prima terra abiit & mare iam non est. Et ciuitatem sanctam hierusalem nouam uidi descendentem de caelo a deo paratam sicut sponsam ornatam uiro suo. Et audiui uocem magnam de throno dicentem, ecce tabernaculum dei cum hominibus & habitabit cum eis. & ipsi populus eius erunt & ipse deus cum eis erit eorum deus. Et absterget deus omnem lacrimam ab oculis eorum & mors ultra non erit neque luctus neque clamor neque dolor erit ultra quia prima abierunt.

Haec mors secunda est stagnum ignis & qui non est inuentus in libro uitae scriptus missus est in stagnum ignis

2

1

INCIPIT AD
POLLENTVM
DA VLTER
IS CONIVG
IS LIBRI PRIMA

PRIMA QUIS
tio ē frater di
lectissime pollen
thi / harū quasadme

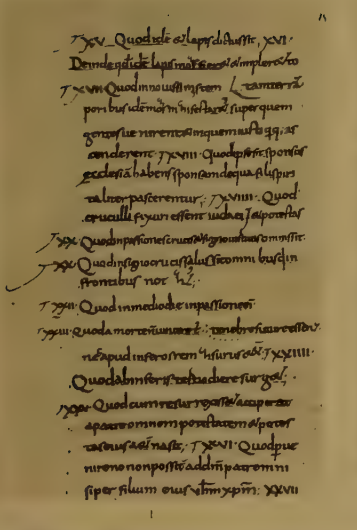

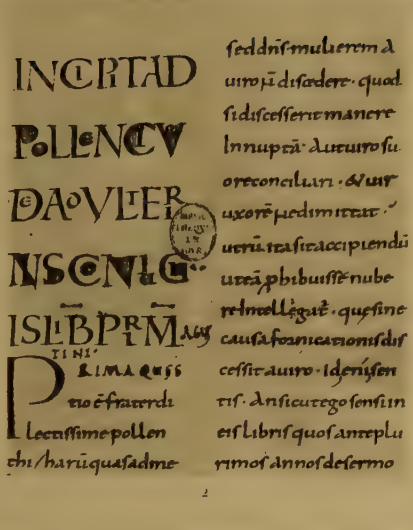

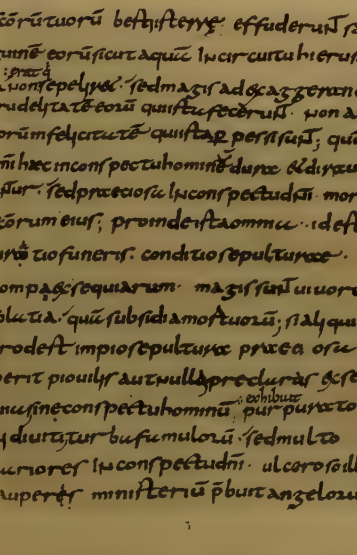

sed dn̄s mulierem a
uiro n̄ discedere. quod
si discesserit manere
innuptā. aut uiro su
o reconciliari. et uir
uxorē n̄ dimittat.
utrū ita sit accipiendū
uteā p̄hibuisse nube
re intellegat. que sine
causa fornicationis dis
cessit a uiro. idem sen
tis. an sicut ego sensi in
eis libris quos ante plu
rimos annos de sermo

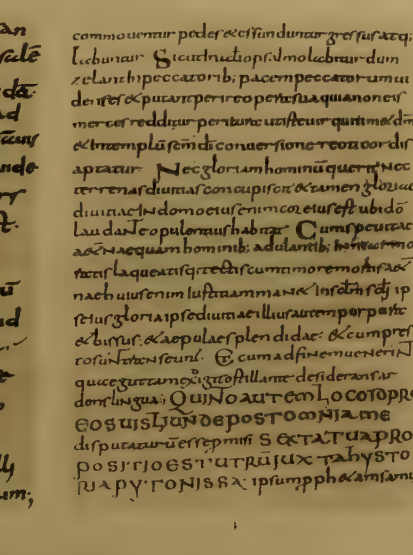

2

scōrū tuorū bestiis terre. effuderunt san
guinē eorū sicut aquā in circuitu hierusalē
et non sepelirent. sed magis ad exaggerandā
crudelitatē eorū quis ita fecerunt. non ad
eorū infelicitatē quis ita p̄ pessi sunt; quāuis
enī hec in conspectu hominē dura et dira uide
antur. sed praeciosa in conspectu dn̄i. mors
scōrum eius; proinde ista omnia. id est.
curatio funeris. conditio sepulturae.
pompa exsequiarum. magis sunt uiuorū
solatia. quā subsidia mortuorū; si aliquid
prodest impio sepultura praeciosa.
oberit pio uilis aut nulla preclaras exse
quia sine conspectu hominū exhibuit purpurato
illi diuitiis tur bafamulorū. sed multo
clariores in conspectu dn̄i. ulceroso illi
pauperes ministeriū p̄buit angelorum;

3

commouentur pedes et essundunt gressus atq;
labuntur. Sicut in dicto ps. almolabitur dum
zelanti peccatoribus pacem peccatorum ui
dens et putant periro pena sua quia non eis
merces redditur periturae ut istae uir quia nec dn̄i
et in templū scm̄ dei conuersione reoti cordis
aptatur. Nec gloriam hominū querit nec
terrenas diuitias concupiscit et tamen gloriae
diuitiae in domo eius enim cor eius est ubi dō
laudante opulentius habitat. Cum spe uitae
aeternae quam hominibus adulantibus honorem
ratis laqueatis q̄ tectis cum timore mortis aeter
nae huius enim iustitiam manet in sōlm̄ sdi ip
se ius gloria ipse diuitiae illius autem purpura
et bissus. et aepulae splendidae. et cum pres
tos sunt transeunt. Et cum ad finem uenerint
quae egit tam ex digito stillante desiderans ar
dens lingua; QUINO AUTEM LOCO ET PRO
EOS UIS LIUNDE POSTOMNIA ME
disputaturū esse p̄missi SEXTA TUA PRO
POSITIO EST UTRŪ IUXTA HYSTO
RIA PYTONISSA. ipsum p̄ph et amsamu

4

1. TOURS, 256 (No. 178), fol. 152r. 2. TOURS, 285 (No. 179), fol. 36r; 3. fol. 85v; 4. fol. 127v.

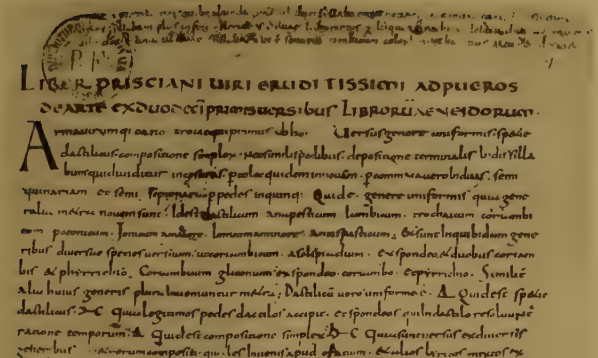

1. TOURS, 887 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 1622 (No. 180), PARIS, fol. 1r;

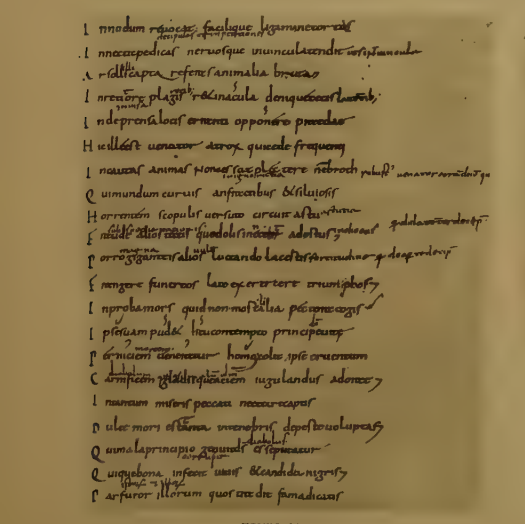

2. TOURS, fol. 34r.

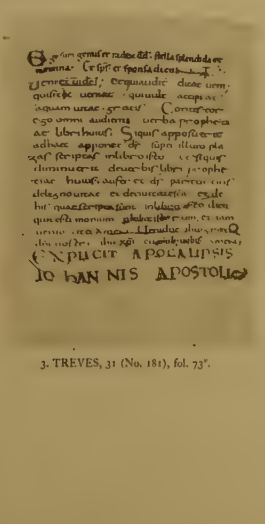

3. TREVES, 31 (No. 181), fol. 73v.

ueque maxime omniū belli auida modo preda aut
merces esset. Ceterum uenere abundante uerū signis
conlatis eadem fortuna uterusq; pugnauit;
supra xxiii hostium cesa supraq; capta. cum signis
duobus. Et xl. et viiii. elephanti; cetero omnes propehispaniae populi ad romanos defecere.
modoq; maiores castraque minis pania quam in italia
res gestae.

TITI LIVI ABURBE CONDITA EXPLICIT LIBER XXIII. INCIPIT LIB XXIIII

VT EX CAMPANIA IN BRUTIOS RADITUM EST hanno aduersus urbes graecas urbesq; campanae eo facilius in societatem manentes romana quod bruttios quos odierant
cernebant, castigationem fessus pastus facere cernebant; regum primum temptamenta est. dein
aliquando per quaedam oppida per uim
sese frumentum ligna; Cetera necessaria urbibus
exagri imburbem inpere. Quum nequid relictum
preda hostibus esset. ceterum inde maior omnibus pestis
multitudo effundi postremo hoc modo relicta in
urbe erant. quae tuerentur muros paucae relictae. impro
pugnabula congerere coepissent. expugnatam
omnia ad cadem ordinumque militum ex
uagantem magis magna expulsa inermem hamilcar poenus equites emisit; quibus ad quemque
uenerant tantum uastabunt exciderent fugaque sparsos turmas obiecere; dux ipse loco superiore castra
unde agros urbemque posse conspicere. bruttiorum eo
hostem adire muros atque uocare principes locrensium
adcolloquium iussit, Et pollicentes amicitiam hannibalis adhostari adurbem tradendam; bruttios
in colloquio nullius rei primo fidere; Deinde ut
poenus apparuit mollibus cerefugientes pauci
alii; omnis multitudine inpotentiae hostium esse
ad ferebant. Quibus cum ea consultarent se populus
respondere; adhortarique exemplo concione cum
celeberrimus quisq; nouas res quam sociis amicis
malle. Cognitum propinqui extra urbem medios
abhostibus: erant. uadi obsidibus datis pignerarent ha
berent animos pauci magis tacita probarent; constan
tem fidem quam prolatam tueri auderent. hauddu
bio inspecto consensu fit. adpoenos deducto. Et arcto
praesidio praesidi quicq; cum eo militet romani erant clam
impositum deducit. arcq; imposita. in manus regum
deuehrentur; hamilcarem poenosq; ea condicione
uesfoedus. exemplo quae legibus fieret murbem acceperunt; eumres prope. Insertum fidei dedit esse.
cum peterent dolo. Demissum, romanis incustodi
locrenses praefugisse. quam custodirent; inscuri diem
equites sunt. siquo casu infreno effusi morari aut deferre
nisi in certam posset, Ceteri quidem quos sequebantur
in fontem adepti alia iam messana tenebant. Freto
regum naues conspexerunt; militesque romani
ad laudo praesse missi adcoercendam urbem presi
dio; tacq; rego exemplo absessum est locrenses bus ius
su hannibalis duxpoenus uelberrimus. Legibus uiuerent;
urbi parcer. Cepere impetum praesidem locrensiu
es; sociales eo iurestarent utpoenus locrensem locu
pletes; poenum pace acbello uastarent; ficafreto poeni
reduces. Fremebat bruttii quod regium aeloc ros.
quas urbes direpturos fidefutas uiderant tractas re
liquisse, Itaq; per scripti conscripsit armatos; iu
uenes ad suae xv milia. adeo unum oppugnandu
per se uere gregem ocium urbem dimittendam;
plurimis accessuris opibus. Sin ora maris urbes aspor
tui moenibus ualidam tenuisset, credentes, ea cura ange
bat quod neq; tenere posse adsuis tum poenos
sari audebant. Neq; id non prospere egisset uide
rentur, Et poenus pursus magis urbem pacis
quam aduersus bellifuisse. Themistocleam cre
tonis sicae aneae orum frustra pugnas ur;

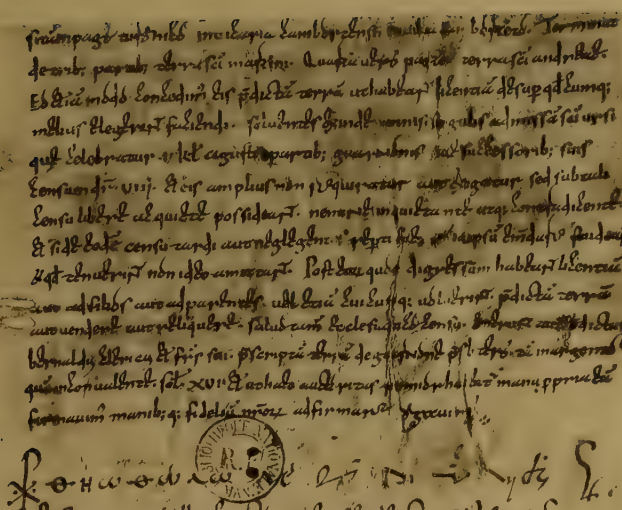

1. PARIS, B. N. LAT. 11834 (No. 183), fol. 2ᵛ.

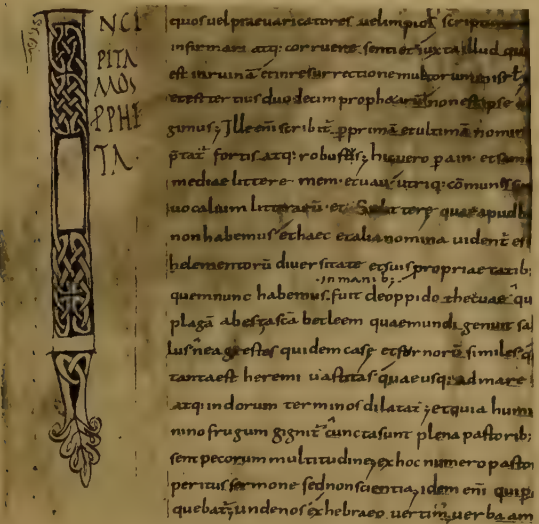

2. PARIS, B. N., N. A. LAT. 1577 (No. 184), fol. 57ᵛ.

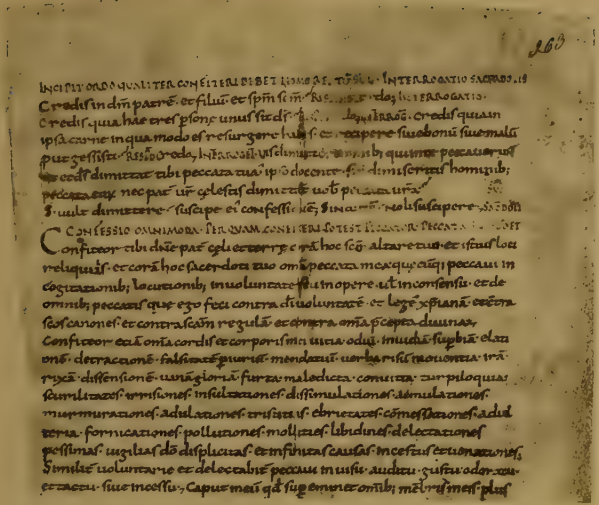

1. PARIS, B. N. LAT. 9430 (No. 186), fol. 263 r°

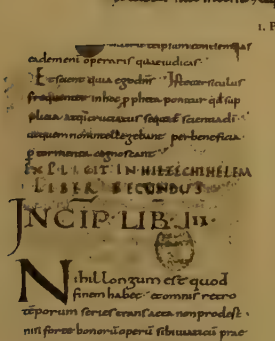

2. TOURS, 274 (No. 187), fol. 30r°.

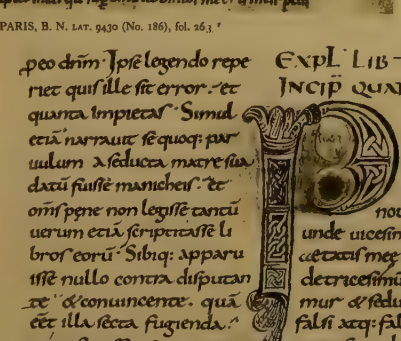

3. TOURS, 283 (No. 188), fol. 26r°.

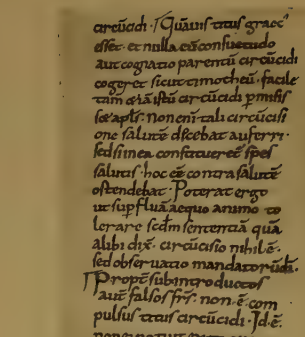

1

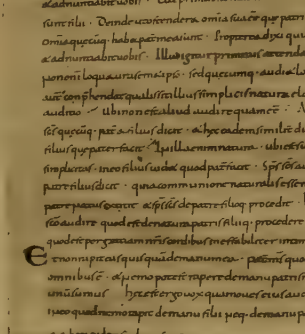

2

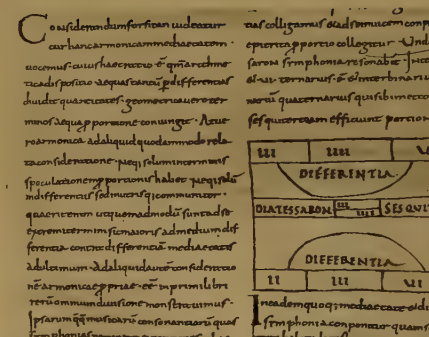

3

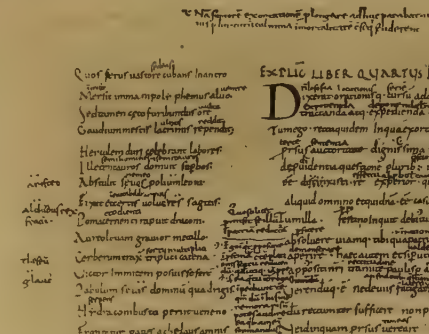

4

1. TOURS, 288 (No. 189), fol. 6ʳ. 2. TOURS, 313 (No. 190), fol. 137ᵛ. 3. TOURS, 803 (No. 191), 21²; 4. fol. 51ᵛ.

quater multiplicato. & annis incarnationis dñi atque sideri cuclis.

VIII Descriptis inter dum non proprio CAPITULA QUINTI LIBELLI.

I De breuiciclo totius cursus paschalis quiesquasi. LXX. annorum.

II De luncoribus epactis omnibus triplicatis diuisis inter uniuersos dies cuncti circuli de tinnouenonalis CAPITULA EPISTULE CENSUUM QUAE IN FINE ALICHANONESTAGRAMATICA

I De notis libelli quicalculus nominatur ac de multis aliis ponderibus m & allorum

II De mensuris frugum & ciboturum ac potum.

III De tractatu per prosecm facto in septem uersus.

IIII De omonymis ac sinonymis cum interpretatione eorum.

V De omonymis solummodo in diuersis causis inuentis.

CAPITULA NOUEM LIBELLI De prima syllaba propterea hic non scribuntur quoniam pm & rum ante illum scripta sunt.

I. MENSTRUA SICUPIA SHICARGUMENTA UIDE BIS

NUNC GENITUM CAROLO CIOLO DELECTARE LOQUENDO

PER LUDUM FACIENS ILLI ARGUMENTA CANENDO.

ECCE QUOTUS MENSIS SIUS HAEC SCIRE MEMENTO.

PRORSUS AB APPRELI INCIPIENS ITA IURA PROBARE

DE QUIBUS ULLA PRIUS NUNQUAM ARGUMENTA FUERE

Si quotus mensis est ab apreli argumentando intellegere uolueris. Ad dies eius de mapreli lunaris altu complexo de nas epactas lunae hec bentibus principium cicli huius rationis semper incipe. Ac epactas uigesimi quinti die praecedentis mensis martii. sed ita econtrario & rursum conuersas ut fiant primae nouissimae & nouissimae primae. quae sic infra hoc ordine scribuntur praeuide.

1. TOURS, 803 (No. 191), fol. 58v.

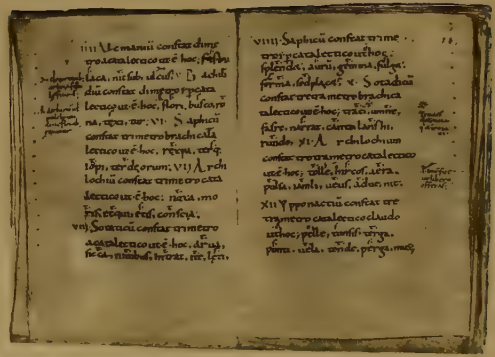

2. TOURS, 876 (No. 192), fol. 9v–10r.

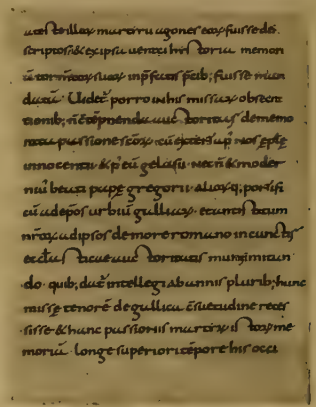

3. TOURS, 1016 (No. 193), fol. 3v.

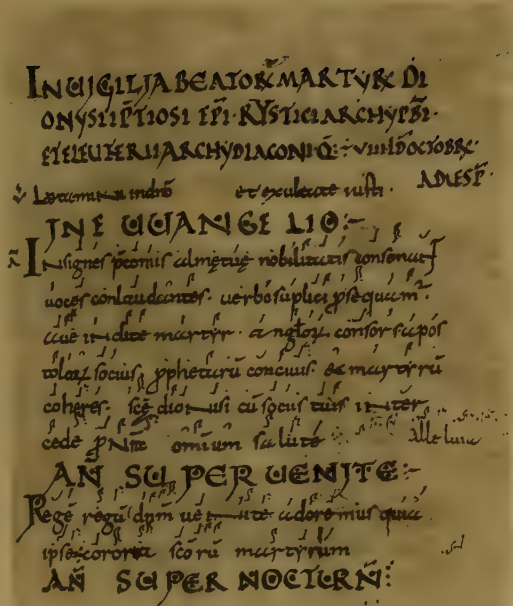

1. TOURS, 1016 (No. 193), fol. 28ᵛ.

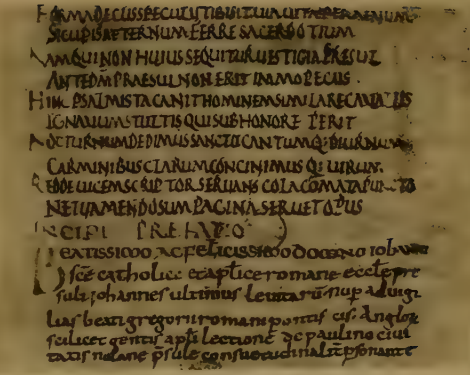

2. TOURS, 1027 (No. 194), fol. 1ᵛ.

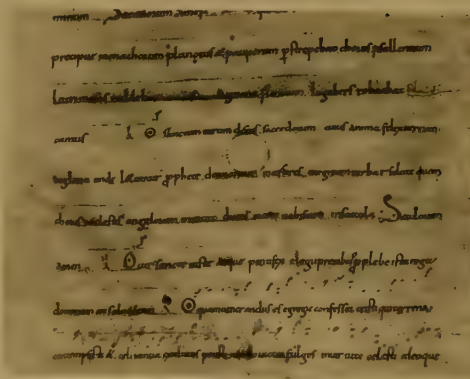

3. TOURS, 1028 (No. 195), fol. 108ᵛ.

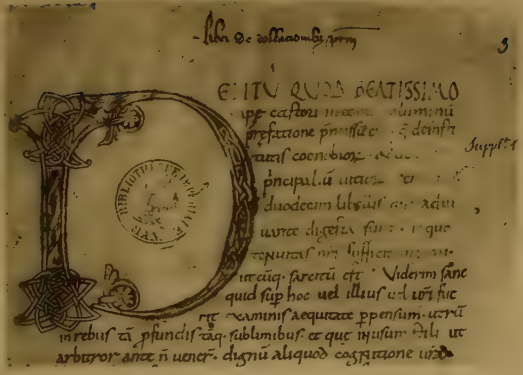

1

2

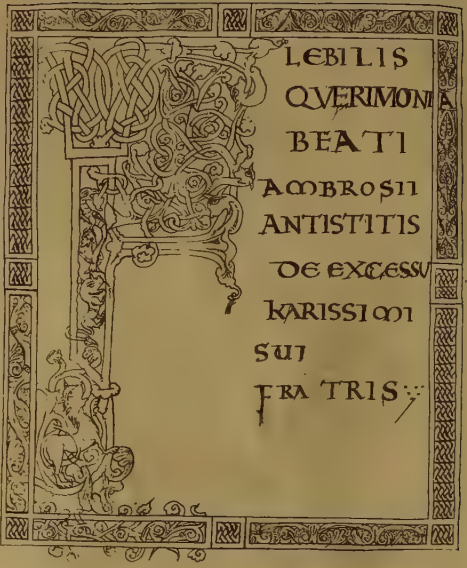

3

1. PARIS, B. N. LAT. 9549 (No. 196), fol. 3r. 2. TOURS, 267 (No. 197), fol. 2r; 3. fol. 1r.

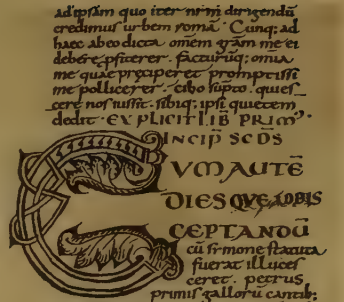

ad ipsam quo iter nr̄m dirigendū
credimus urbem romā. Cunq; ad
haec ab eo dicta omēm grām me ei
debere pfiterer. facturūq; omia
me quae praeciperet promptissi
me pollicerer. cibo supto. quies
cere nos iussit. sibiq; ipsi quietem
dedit. EXPLICIT LIB PRIM.

INCIP SCDS

CUM AUTĒ
DIES QUE ADBIS
CEPTANDŪ
cū sr̄mone statuta
fuerat illuces
ceret. petrus
primis gallorū cantib;
surgens. excitauit etiam nos. Eram
enim in eodē conclaui cubitantes.
simul omīs tredecī. In quib; pmus post
petrum zacheus. deinde sophonias.

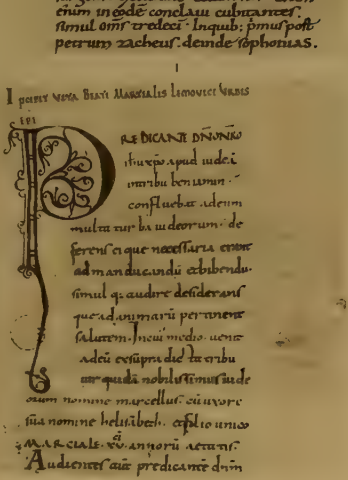

1

I PCIPIT VITA BEATI MARCIALIS LEMOVICI VIRBIS

EPI

PREDICANTE DN̄O NR̄O
ihu xp̄o apud iudeā
in tribu beniamin.
confluebat ad eum
multa turba iudeorum. de
ferens ei que necessaria erant
ad manducandū et bibendū.
simul q; audire desiderans
que ad animarū pertinent
salutem. In cui medio uenit
ad eū ex supra dicta tribu
uir quidā nobilissimus iude
orum nomine marcellus. cū uxore
sua nomine helisabeth. et filio unico
MARCIALE. xv. annorū aetatis.
Audientes aūt predicantē dn̄m

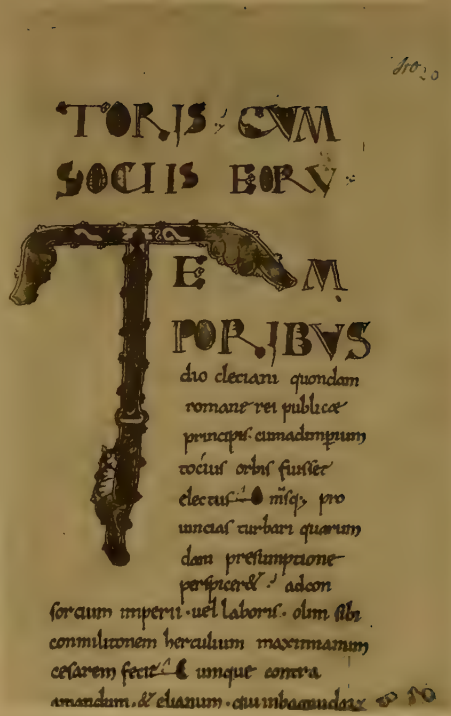

2

TORIS CUM
SOCIIS EORU

TEM
PORIBUS
dio cleciani quondam
romane rei publicae
principis. cum ad imperium
tocius orbis fuisset
electus. omisq; pro
uincias turbari quarum
dam presumptione
perspicere. ad con
sorcium imperii. uel laboris. olim sibi
conmilitonem herculium maximianum
cesarem fecit. unque contra
amandum. et elianum. qui in bagaudarum

3

1. TOURS, 267 (No. 197), fol. 61r. 2. TOURS, 1017 (No. 199), fol. 1r. 3. PARIS, B. N. LAT. 8883 (No. 200), fol. 20r.

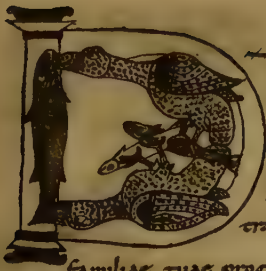

120

Et ad colos. [illegible] est
eu. vespere sabbati

Deus qui hanc
sacratissimam noctem
gloria dominicae
resurrectionis illus
tras. Conserua in noua
familiae tuae progenie adoptionis spm
quem dedisti. Ut corpore et mente reno
uati puram tibi exhibeant seruitutem. per eum
Alleluia Confitemini domino quoniam bonus quoniam
in seculum misericordia eius Hac Laudate dominum
Suscipe dne qs pces populi tui cum sup obl
oblationibus hostiarum. Ut paschalibus initiata

1

agendum [illegible] ex fide accedamus manibus mundis penitentiae
munus communicemus quoniam propter nos agnus dei pati sacrificium
propositum est ipsum solum adoremus ipsum glorificemus cum angelis
clamantes Al[illegible]le[illegible]luia
Co Pascha nrm immolatus est christus alleluia ita que epulemur [illegible]
sinceritatis et veritatis alleluia alleluia alleluia

Et ad cap. expurgate
[illegible] maria magdalene

Qui hodierna die
per unigenitum tuum
aeternitatis nobis
aditum deuicta
morte reserasti. Uota nra que preueniendo

2

PARIS, B. N. LAT. 9434 (No. 201), fol. 120r; 2. fol. 121r.

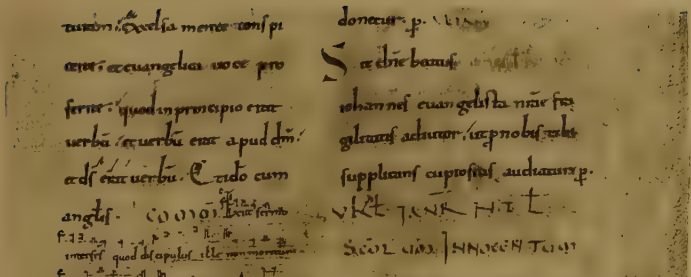

1

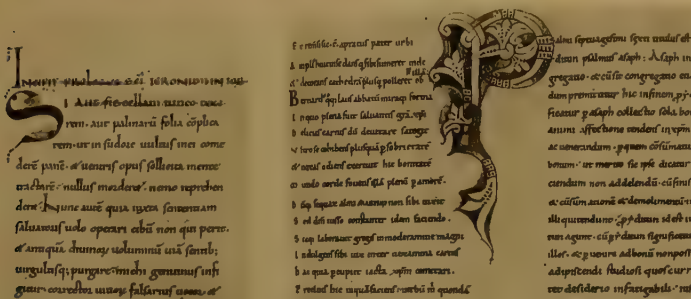

2 3

1. PARIS, B. N. LAT. 9435 (No. 202), fol. 19ᵛ. 2. TOURS, 18 (No. 204), fol. 57ᵛ. 3. TOURS, 90 (No. 205), fol. 109ᵛ.

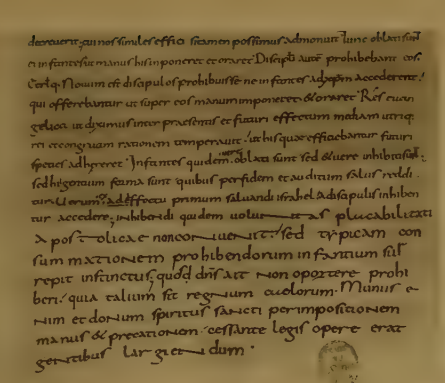

1

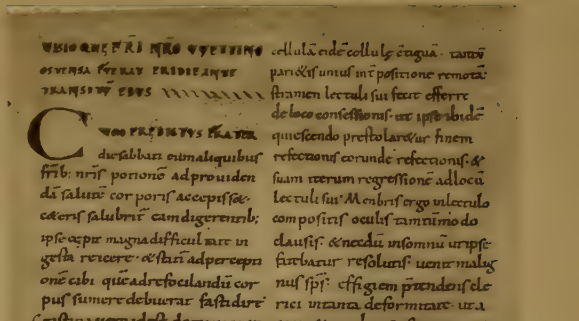

3

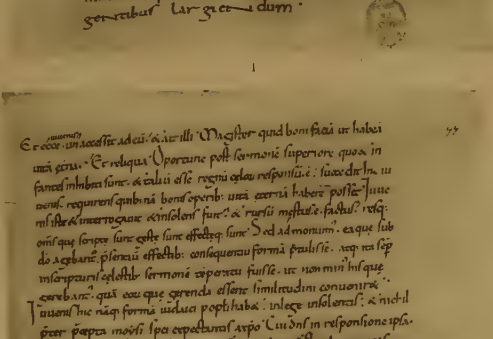

2

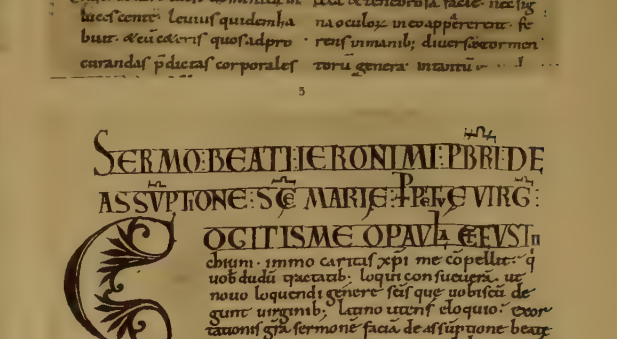

4

1. TOURS, 263 (No. 209), fol. 40r°; 2. fol. 41r°. 3. TOURS, 284 + PARIS, B. N., N. A. LAT. 457 (No. 213), PARIS, fol. 11r°. 4. TOURS, 293 (No. 216), fol. 242r°.

5

1

2

1. TOURS, 294 (No. 217), fol. 1r. 2. TOURS, 310 (No. 218), fol. 2r. 3. TOURS, 316 (No. 219), fol. 1r.

quid dicendū ē quorū thessalonicenses qui plurimū
laudatis imitatores facti ēē dicunt sicut ipse ait
& uos fratres imitatores facti estis aecclarū dī que
sunt in iudea eadem enī passi estis & uos a contri
bulibus uris que & ipsi a iudeis Apud ipsos quoq: he
breos eadem cōmemorat dicens Nā & uinctis cō
passi estis & rapinā bonorū urorū cū gaudio susce
pistis cognoscentes uos habe meliorē & manentē
substantiā · Explicit prefatio Sci Hieronimi ·

INCIPIT ARGVMENTVM SOLI EPLÆ
AD ROMANOS :

Romani sunt qui ex iudeis gentib; q: crediderunt ·
hi superba contentione uolebant se alterutrum

1

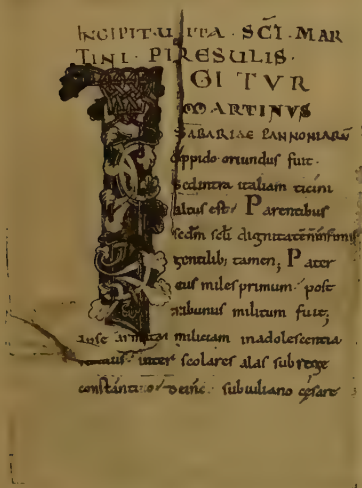

INCIPIT VITA · SCI · MAR
TINI · PRESULIS ·
GITVR
MARTINVS
SABARIAE PANNONIARŪ
oppido oriundus fuit ·
sed intra italiam ticini
altus est / Parentibus
secdm scli dignitatē nimis
gentilib; tamen; Pater
eius miles primum · post
tribunus militum fuit;
ante armatam miliciam in adolescentia
[illegible] inter scolares alas sub rege
constantino / deinde sub iuliano cesare

2

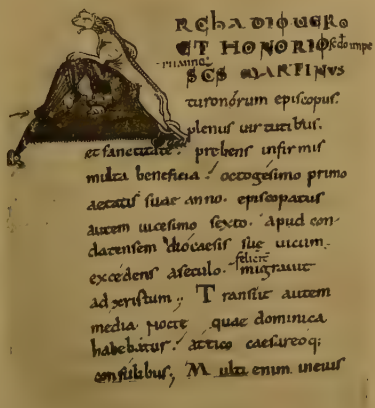

RCHADIO UERO
ET HONORIO secdo impe
rium
SCS MARTINVS
turonorum episcopus.
plenus uirtutibus.
et sanctitate. prebens infirmis
multa beneficia / octogesimo primo
aetatis suae anno. episcopatus
autem uicesimo sexto. Apud con
datensem diocaesis sue uicum.
excedens a seculo. feliciter migrauit
ad xristum ; Transiit autem
media nocte quae dominica
habebatur / attico caesareoq;
consulibus, Multa enim in eius

3

1. PARIS, B. N. LAT. 9553 (No. 222), fol. 49r. 2. TOURS, 1018 (No. 225), fol. 5v; 3. fol. 176v.

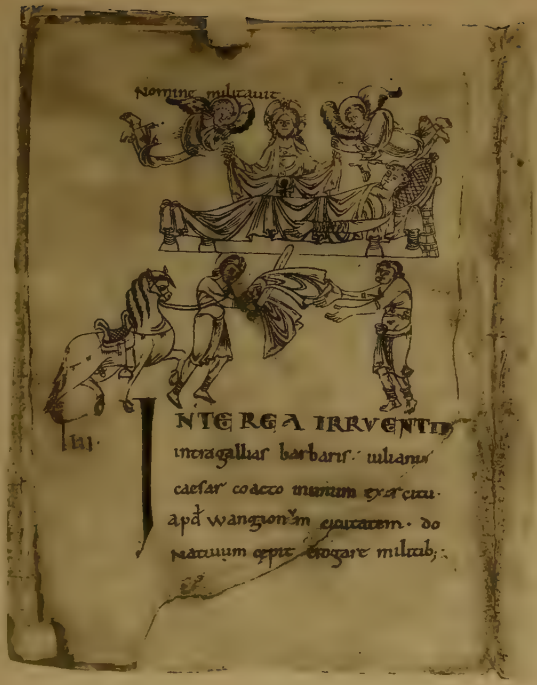

1

2

TOURS, 1018 (No. 225), 1. fol. 9r; 2. fol. 15r.

1. TOURS, 1018 (No. 225), fol. 38r.

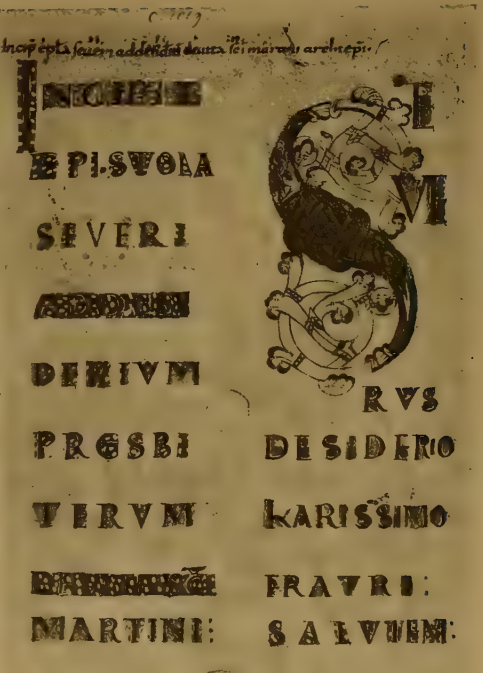

2. TOURS, 1019 (No. 226), fol. 1r.

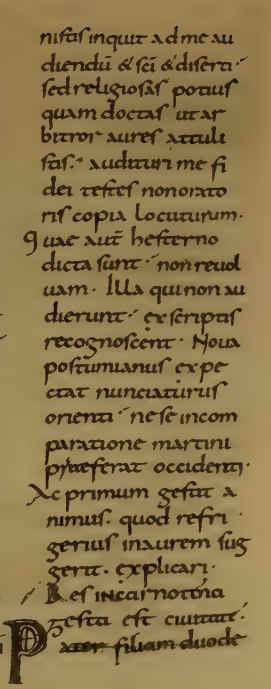

stare proforibus · nec
ingredi audentes ·
sed ut admitterent
orantes · Tum aper
nequaquā inquit
istos nobis admisce
ri conuenit · quia
ad audiendū curio
sitate potius quam
religione uenerē ·
Confusus ego illorū
uice quos non admit
tendos eē censebat ·
aegre tamen obti
nui · ut eucheriū ex
uicariis · & celsū ad
mitterent consula
rem · Ceteri sunt
repulsi · Tum gallū
media in sede com
ponimus · Qui cum
diu nobili sua uere
cundia silentiū tenu
isset · tandem ita
exorsus est · Conuer

nistis inquit ad me au
diendū & sci & diserti ·
sed religiosas potius
quam doctas ut ar
bitror aures attuli
stis · auditurī me fi
dei testes non orato
ris copia locuturum ·
Quae autē hesterno
dicta sunt · non reuol
uam · Illa qui non au
dierunt · ex scriptis
recognoscent · Noua
postumianus expe
ctat nunciaturus
orienti · ne se incom
paratione martini
praeferat occidenti ·
Ac primum gestit a
nimus · quod refri
gerius in aurem sug
gerit · explicari ·
Res incarnotoria
gesta est ciuitati ·
Pater filiam duode

1

HESER
NA
DE
CV
ADAM
plerique monachi ue
nissent · inter fabulas
iuges longumq · ser
monem · mentio inci
dit libelli mei quem

2

SVLPI
TIVS
SEVE
RVS
BAS
SVLA
parenti uene
rabili salutem ·
Si parentes uocari mius

3

MAR
TINVS
MISTVR
obitum suum longe
ante praescuit · di
xitq · fratribus dissō
lutionem sui corporis
imminere · Interea
causa extitit · qua con
datensem diocesim
uisitaret · Nam cleri
cis inter se ecclae illi

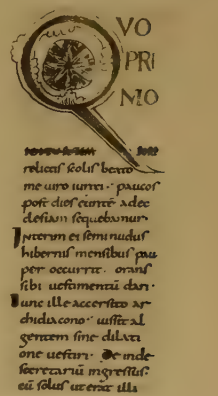

4

QVO
PRI
MO
relictis scolis beato
me uiro iunxi · paucos
post dies euntē ad ec
clesiam sequebamur ·
Interim ei semi nudus
hibernis mensibus pau
per occurrit · orans
sibi uestimentū dari ·
Iunc ille accersito ar
chidiacono · uisit al
gentem sine dilati
one uestiri · De inde
secretariū ingressus ·
cū solus ut erat illa

5

TOURS, 1019 (No. 226), 1. fol. 77ᵛ; 2. fol. 25ᵛ; 3. fol. 31ᵛ; 4. fol. 32ᵛ; 5. fol. 61ʳ.

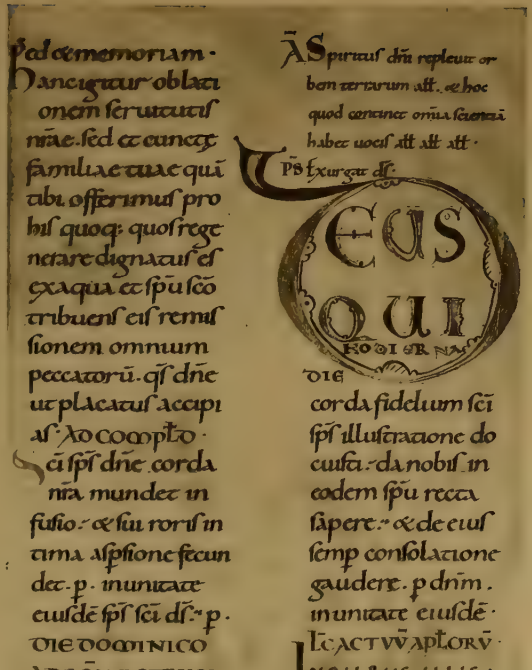

1

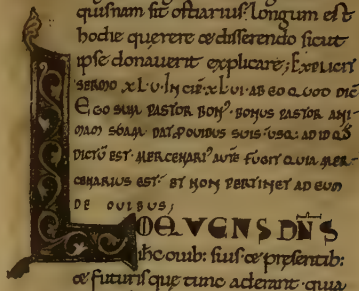

2

3

1. PARIS, B. N. LAT. 9431 (No. 227), fol. 39r. 2. TOURS, 291 (No. 229), fol. 20r; 3. fol. 82r.

oculus psequentium se subtraherent
et furorem sceleratos latendo pocius
deuitarent quam se offerendo magis
accenderent; Explic xlviii sermo

L Abbo dic Pascha uero erat pascha iudeor
Uso ad id dc aut mysti ppt illo ablegabant
et iudeis et ea deo;

ESTERNAM
lectionem sci euan
gelii de qua loqu
imus qd dns dedit
hodierna sequitur
de qua loquituri
mus qd dns dabit;
Quedam in scripturis
tam manifesta sunt
ut pocius auditorem quam expositore
desiderent; In eis nos immorari non op
portet ut necessarius in quib; moran
dum est tempus sufficiat; Proximum
erat pascha iudeos; Illum diem festi
uitatis eruentum habere dnm sanguine
voluerunt; Illo die festo occisus est ar

1

recdit nec
i non credit
n potest
diligit Ne
re qui dil
ibi necessi
lectio pri
i; Qui enim
diligit pri
quandoqui
Est qup
u autem
plane diligit
oc ergo pre
nos inuice
ud pcepit
aliud hc
pe ista di
i se inui

HAC DILECTIONE HEA
HABET UT ANIMA SUA I
QUIS PRO AMICIS SU

LENITVI
nem dilection
qua nos inuice
diligere debem
frm dmi defu
unt dns dicens
norem hac dilec
nem nemo habet
animam suam ponat quis p
micis suis; Quia ergo supu
dicerat hoc est preceptum
meum ut diligatis inuicem
dilexi uos quib; uerbis ad
qd nunc audistis maiorem
dilectionem nemo habet ut
animam suam ponat quis p
eis suis fit et hoc consequens qd u

3

amorem quoq; humane qlt pfici
endo superarent quem superaue
rat apls dicens; Michi autem absit
gloriari nisi in cruce dni nri ihu
xpi p quem michi mundus crucifixus
est et ego mundo; Ad hoc enim
et ipse dns crucem suam ubi eam
clementia supbe imprecatus inimici
m eos qui in illum crederent fron
tib; ferit; Ubi est quodammodo se
dem uerecundie ut de cuius nomine
fidei non erubescat et magis dignum
quam hominum diligat; Explic ser
mo Liii incip Liiii Abeodc dic Ihs aut
exclamauit et dix Qui credit in me non cre
dit in me sed in eum qui misit me Qui ad me
aut sed qui misit me pat ipse michi mandat
quid dedit et quid loquar

OQVENTO
dno nro ihu xpo apud

2

defendere uolunt
est cognatus
eis comonendo
neis conseri
re sibi ducit da
pfecto illud
nobis quis con
tuo non peperc
dit illum Ve
est eis ipse qui
ue ducat Xps
semet ipsum
hostium do in
bors ergo et ei
us comprehen
runt eum; Co
accessit qm
ny pmansit
dei et illumi
nederent non
lis sed recipien

VIT PETRVS ET ALIVS DISCIPVLVS QVEM

STEAQ
psequutore
lence uide
phensis dn
ligauerunt
qui nos dile
traduder
mer ipsis pn
bis et cui qué non peperc
sed p nobis omib; traduda
is ut intelligatur iudas
laudabilis utilitate tradita
nis sui sed federis volunt
te damnabilis ad duer
sicut nos euangelista narr
ad annam primu. Hec cace
causa cur ita facti sit. Era
ni inquit facer cayphe qui erat p
tifex anni illi. Erat autem caiphas

4

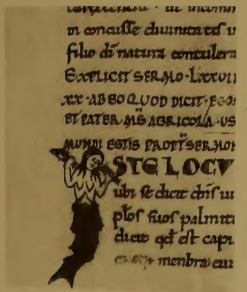

1

4

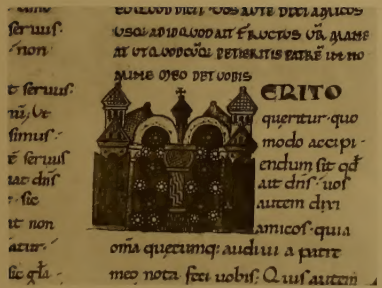

2

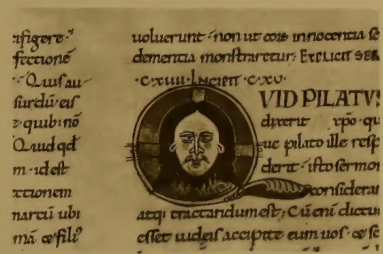

5

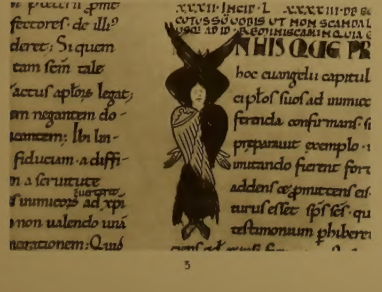

3

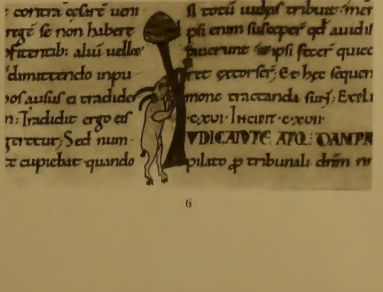

6

TOURS, 291 (No. 229), 1. fol. 83r; 2. fol. 89r; 3. fol. 97r; 4. fol. 118r; 5. fol. 135r; 6. fol. 138r.

1

2

TOURS, 924 (No. 231), 1. fol. 10r; 2. fol. 45r.